80. Tiistaina 26 päivänä lokakuuta 1999

kello 14.20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi eläintautilain 15 §:n muuttamisesta 2620

Hallituksen esitys HE 49/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 4/1999 vp

2) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys HE 82/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/1999 vp
Toivomusaloite TA 369, 516/1999 vp

3) Hallituksen esitys työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta 2628

Hallituksen esitys HE 83/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/1999 vp
Lakialoite LA 111/1999 vp

4) Hallituksen esitys Suomen sotiin liittyneissä miinanraivaustehtävissä palvelleiden etuuksia koskevaksi lainsäädännöksi „

Hallituksen esitys HE 62/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/1999 vp
Lakialoite LA 55/1999 vp
Toivomusaloite TA 366, 474/1999 vp

5) Hallituksen esitys laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta 2629

Hallituksen esitys HE 67/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/1999 vp
Lakialoite LA 65/1999 vp
Toivomusaloite TA 434/1999 vp

Lähetekeskustelu

6) Hallituksen esitys vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi 2630

Hallituksen esitys HE 112/1999 vp

7) Hallituksen esitys laiksi asianajajista annetun lain muuttamisesta 2694

Hallituksen esitys HE 110/1999 vp

8) Hallituksen esitys laiksi haastemieslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys HE 111/1999 vp

9) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys HE 113/1999 vp

10) Hallituksen esitys Romanian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys HE 114/1999 vp

11) Hallituksen esitys Slovakian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2694

Hallituksen esitys HE 115/1999 vp

12) Hallituksen esitys kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä tehdyn yleissopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ,,

Hallituksen esitys HE 116/1999 vp

13) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys HE 117/1999 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta 2695

Hallituksen esitys HE 118/1999 vp

Ensimmäinen käsittely

15) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys HE 35/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/1999 vp

16) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain ja kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys HE 81/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/1999 vp

Lähetekeskustelu

17) Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys HE 122/1999 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudon sijasta merkitään täysistunnossa läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä ed. Rahkonen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Rauhala.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 49/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 4/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 82/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/1999 vp
Toivomusaloite TA 369, 516/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelun ja käsittelyn alla on nyt, voi sanoa, iäisyysasia elikkä hammashuollon järjestäminen kattavasti tässä maassa ja siten, että kaikilla asuinpaikasta ja taloudellisesta asemasta riippumatta olisi mahdollisuus käyttää tarvitsemiaan hammashuollon palveluja.

Kun viime viikolla kohahdutti kansaa sosiaali- ja terveysministeriön osastopäällikön Marjatta Blanco Sequeirosin ennakkotieto lehdessä, jossa todettiin, että kunnallisen hammashoidon tulisi ulottua koko kansaan vuonna 2001, ovat varmasti kaikki kansanedustajat saaneet runsaasti asiaa koskevia puheluja ja yhteydenottoja. Näin ei todellakaan ole asianlaita, vaan tässä ollaan ilmeisesti järjestelemässä edelleen tätä hammashuoltoa.

Itse sain viime kaudella jo sen käsityksen ministeri Mönkäreeltä, sanotaan nyt neljä vuotta sitten, että asiaa järjestellään, valmistellaan, koska näin sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti, mutta nyt yllätyksekseni olen huomannut, että kaikki asiat ovat edelleen auki.

Erityisesti tässä huolettaa vanhojen ihmisten hammashuollon tilanne. Meillähän on se tilanne, että erityisesti pientä eläkettä saavat vanhukset ovat riskiryhmä jäädä pois hoidosta. Samoin näyttää siltä, että myöskään laitosvanhusten kohdalla hoito ei tänä päivänä vastaa sitä, mitä sen pitäisi olla. Vanhuksilla ongelmana on suun kuivuus, runsas lääkkeitten käyttö, mutta heidän kohdallaan näillä panoksilla saatu terveyshyöty olisi mielestäni erittäin suuri. Purentakyvyn parantaminen parantaa vanhuksella yleisterveydentilaa varmasti hyvinkin nopeasti.

Arvoisa puhemies! Niinpä ehdotankin lakiehdotuksen hylkäämistä.

Ellei hylky tule hyväksytyksi, esitän seuraavan ponnen. Tätä pontta esitän nimenomaan myös sen takia, että hallituspuolueitten edustajat käyttivät viime viikolla täällä salissa aika runsaasti puheenvuoroja, joissa he toivat huolensa vanhusväestön hammashuollosta. Muun muassa ed. Luhtanen totesi näin: "Jos minä saisin valita, herra puhemies, minä ottaisin tähän sakkiin heti paikalla ikääntyvien ihmisten suun terveydenhuollon, koska siitäkin on meillä näyttöä, että ikääntyvien ihmisten suun terveys on huonossa kunnossa Suomessa. Se johtuu asenteista ja käytännöstä, mutta ennen kaikkea taloudellisten voimavarojen puutteesta. Siitä seuraa hyvin paljon muita terveydellisiä haittoja, mikä sitten taas näkyy myös kustannusten kalleutena."

Nyt tässä tarjotaan ed. Luhtaselle ja muillekin mahdollisuutta todellakin heti vaikuttaa asiaan ja hyväksyä seuraavan sisältöinen lausumaehdotus, jonka siis teen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kiireesti eduskunnalle lakiehdotuksen, jolla myös yli 63-vuotiaat, vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneiden lisäksi, ulotetaan hammashuoltoa koskevan sairausvakuutuksen piiriin vuoden 2000 alusta. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jossa hammashuollon sairausvakuutuskorvausten piiriin otetaan vuodesta 2001 lähtien 2—5 ikäluokkaa/vuosi, kunnes koko väestö on kattavan, järjestelmällisen hammashuollon piirissä."

Näin, arvoisa puhemies, katsomme keskustan ryhmässä, että saisimme pään auki ja erityisesti huonossa asemassa olevan vanhusväestön terveydentilan täten suun osalta kohenemaan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälän esitys ponneksi on aika erikoinen, koska tosiasiassa tämä on mielestäni huonompi esitys kuin mihin hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassaan.

Se, että vanhusväestö olisi pitänyt jo kauan sitten saada järjestelmällisen hammashuollon piiriin, on aivan perusteltua, ja me olemme esittäneet sitä täällä silloin, kun edellisen kerran olin eduskunnassa. Tämä oli juuri tapa, jolla pyrittiin siihen, että päästäisiin eteenpäin silloin asteittain. Mutta nyt, kun hallitusohjelmaan on kirjattu, että tätä laajennetaan vuodesta 2001 alkaen, niin mielestäni sellainen ponsi, jonka ed. Hyssälä nyt esittää, ei minusta ole perusteltu tässä vaiheessa.

Me kävimme jo pitkän keskustelun, miksi tätä ei ole esitetty tulemaan voimaan ensi vuoden alusta, ja siihen on perusteluja sekä Kelan että kunnan toimeenpanon osalta. Me pyrimme huolehtimaan siitä, että tämä saadaan vuoden 2001 alusta voimaan mahdollisimman oikeaan osuneena ja nimenomaan niin, että niitä 200 miljoonaa markkaa, jotka laajentamisen koko väestöön on arvioitu maksavan, ei oteta hammashuollon sisältä eikä edes sairausvakuutuksen, jossa jo puhutaan 11 miljardista markasta, eikä koko terveydenhuollon sisältä, vaan katsotaan laajemmin, mistä kustannus säästetään. Itse uskon kyllä, että se säästetään ihan pelkästään uudistuksen toteuttamisesta aiheutuvina säästöinä. Mielestäni tässä yhteydessä ei ole perusteltua kannattaa ed. Hyssälän esitystä.

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan ed. Stenius-Kaukosen ammattitaitoa sosiaali- ja terveysasioissa erittäin korkealle, mutta tässä en kyllä ymmärrä, miten tämä voisi olla huononnus, kun se tähtää siihen, että vanhusväestö pääsisi ensi vuoden alusta sairausvakuutuksen piiriin, samalla kattavan ja järjestelmällisen hoidon piiriin. En ole emmekä ole esittämässä tätä toteutusta kustannusneutraalisti.

Emme ole esittämässä niin, että toisilta sairailta otettaisiin ja levitettäisiin samaa kurjuutta laajemmalle, vaan olemme esittämässä, että ne sairausvakuutuskorvausten taksat, jotka nyt ovat voimassa, tulisivat myöskin koskemaan vanhusväestöä. Näin ollen heillä olisi myös mahdollisuus saada hoitoa. On järjestelykysymys, miten se järjestetään, mutta samalla tämä on myöskin hätähuuto laitosvanhusten puolesta, jotka ovat selkeä ryhmä, joka on hoidosta paitsi.

Esittämämme ponsi on parannus nykytilanteeseen ja ehdottomasti esimerkiksi auttaa pienillä eläkkeillä olevien vanhusten asemaa. Hehän eivät tule hammashuollon osalta terveyskaton, maksukaton, piiriin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälän esittämä ponsi ei ole kaksi erillistä lausetta vaan yksi kokonaisuus. Totta kai tämän ensimmäisen osan toteuttaminen parantaisi vanhusväestön hammashuoltoa jo ensi vuonna, mutta kun samaan hengenvetoon ed. Hyssälä esittää, että vuodesta 2000 lähtien vain 2—5 ikäluokkaa vuodessa otettaisiin hammashuollon piiriin, se on mielestäni selvästi heikompi esitys kuin mihin hallituspuolueissa on nyt sitouduttu.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Täällä käytiin sekä ensimmäisen että toisen käsittelyn yhteydessä asiantunteva ja minusta hyvä ja perusteellinen keskustelu siitä, miten meillä aikuisväestön hammashuoltoa tulisi kokonaisuudessaan kehittää. Mutta niin kuin ed. Hyssälän puheessa on tullut selvästi ilmi, tässä on ristiriita sekä hallituspuolueiden kesken että nyt niiden ja opposition välillä aikataulusta, miten meneteltäisiin. On syytä, ed. Stenius-Kaukonen, muistaa, että hallitusohjelmaan on lausuttu jotain, mutta ei hallitukselta ole vielä mitään lakiesitystä tullut siitä, miten vuonna 2001 ja siitä eteenpäin aikuisväestön hammashuoltoa ollaan kehittämässä.

Kannatankin ed. Hyssälän tekemää hylkäysehdotusta ja myös lausumaehdotusta.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälän esitys on kyllä erittäin epärealistinen siihen nähden, että jos ensinnäkin hylky menisi läpi ja vielä tämä lausuma, kävisi niin, että suomalainen hammashuolto ei olisi valmistautunut eikä ehtisi ajoissa myöskään valmistautua esitettyihin muutoksiin. Siihen nähden, että ed. Hyssälä on aika pitkään jo toiminut kansanedustajana, pidän tätä esitystä tältä osin epärealistisena, vaikka tietysti kaikki tässä salissa toivoisimme, että ex-pääministeri Ahon vuonna 1991 antama lupaus tulisi voimaan niin pian kuin mahdollista. On surullista, että se laiminlyönti, joka vuonna 1991 tehtiin, vaatii kymmenen vuotta itse asiassa tullakseen korjatuksi. Kun me nyt kuitenkin odotamme ja hallitus on perusteluissaan luvannut vuonna 2001 tätä esitystä, huomaamme yhdessä varmasti, että kysymys on enemmän politiikanteosta, ja se tietysti tässä salissa sallitaan, jos missä.

Haluan tässä yhteydessä tuoda esille myöskin sen, että sairausvakuutus ja terveyskeskushammashuolto liittyvät sillä tavalla toisiinsa, että olen ymmärtänyt, että jatkossa on tarkoitus, että nämä ovat vaihtoehtoisia malleja ihan niin kuin 1956 syntyneiden kohdalla tilanne on, mutta että terveyskeskukset ja kunnat itse voivat jatkossa määritellä sen, miten laajaa hammashuolto on, jota ne terveyskeskuksen puitteissa aikovat harjoittaa.

Ed. Oinonen: Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Liisa Hyssälä on ansiokkaasti tuonut niitä näkökohtia esille, jotka tuovat tasapuolisuutta myös ennen vuotta 1956 syntyneitten hampaiden ja suun terveydenhuoltoon. Sen takia kannatan ed. Hyssälän esittämää pontta ja hänen esittämiään näkökohtia. Joka tapauksessahan meidän on itse kunkin huolehdittava omasta terveydestämme, mutta nyt on kysymys taloudellisesta oikeudenmukaisuudesta paljolti tänä aikana: työelämässä olevien ihmisten, veronmaksajien, saamista palveluista maksuilleen katteena kuin myös tämän ajan vanhusten terveydenhuollosta koskien myöskin hammasproteeseja ja kaikkea, mikä liittyy suun hygieniaan. Kannatan ed. Hyssälän puheenvuoroa.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Todella vuonna 1991 pääministeri Ahon aikana annettiin lupaus laajentaa suun terveydenhoito koko väestölle. Vuonna 1999 ei ole vielä näin tapahtunut. Nykyinen hallitus antoi huhtikuussa 1999 lupauksen, että toteutetaan vaiheittain

koko väestön mahdollisuus saada yhteisistä varoista tuettua hammashuoltoa. Nyt on kuitenkin konkreettinen hallituksen esitys pöydällä, siitä nyt päätetään. Se merkitsee, että 2001 tätä lupausta toteutetaan. Pääministeri Aholla ei ole ollut mahdollisuutta välillä omaa lupaustaan ajaa toteutetuksi ainakaan hallituksen esityksenä.

Toteaisin, että sinänsä hyvää tarkoittava ed. Hyssälän perustelu lausuttavaksi, kuten tänne on jäljennetty, ei ole nyt realistinen. Se ei ole sellainen, että se johtaisi toteutuessaankaan parempaan kuin mihin hallituspuolueet ovat sitoutuneet, aivan kuten ed. Stenius-Kaukonen totesi.

Mutta pääasiahan on, että tämä yksi askel nyt otetaan. Se vaatii seuraavia askeleita, ja melko laaja kohu tämän hallituksen esityksen ympärillä osoittaa todellakin, että varsin monet tahot ovat epätietoisia siitä, mitä koko asian eteenpäinvieminen merkitsee.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Vielä kerran täytyy selventää, että esityksessämme ei olla valmiita laskemaan sairausvakuutusprosentteja.

Nythän hallituksen esitys lähtee siitä, että joiltakin muilta ryhmiltä ilmeisesti tai jostakin kustannusneutraalisti otetaan tämä summa, joka sitten levitetään laajemmalle, mutta olen sitä mieltä, että ilman lisäpanostusta tässä maassa ei pystytä koko väestön hammashoito-ongelmaa ratkaisemaan. Tämä vaatii miljoonien lisäpanostuksen. Me olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä. Jo tällä hetkellä sairausvakuutus kattaa yksityisellä puolella vain 35—40 prosenttia kuluista. Jos sitä prosenttia vielä lasketaan, siitä jäävät muruset kouraan, joten ihmiset eivät voi käyttää niitä palveluja, koska se subventio on niin pieni.

Tämä on täysin realistinen malli, koska jos me aloitamme vanhusväestöstä, joka on kiireellisin, ja siirrymme sitten vaikka viisi ikäluokkaa per vuosi, me olemme varmasti realismissa sitten aika nopealla aikataululla saaneet koko väestön kattavan hammashuollon piiriin ja niin, että laatua ei ole laskettu ja että taloudelliset seikat eivät estä ihmisiä hoitoon hakeutumasta.

Kun ed. Vehkaoja totesi, ettei ole ajoissa ehditty valmistautua, viime kaudella sosiaalivaliokunnassa vuosittain suurin piirtein annoimme hallitukselle laiskanläksyksi valmistella tätä hammashuoltoesitystä. Olisi luullut, että se olisi ehditty valmistella ja että se olisi valmiina jo meillä ollut tämän vaalikauden alussa.

Ed. E. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, mistä ed. Hyssälä lukee semmoisia ajatuksia, mitä hän äsken puhui siitä, jotta tämä maksatetaan joillakin muilla. Tässä esityksessä ei ainakaan sillä tavalla lue.

Meidän on hyvä muistaa se, jotta nyt kuitenkin hallituksen esityksessä on sillä tavalla nytkähdys eteenpäin, jotta tässä todetaan sillä tavalla, että vuoden 2001 alusta lukien hammashuolto tullaan hoitamaan sairausvakuutuksen tai kuntien palvelujärjestelmien kautta. Toivon mukaan lausuma muuttuu sellaiseksi ihan oikeasti, ettei taas pompotella eteenpäin jatkossa, että vuoden päästä taas todetaan, että nyt se siirretään vuodella eteenpäin, niin kuin on tapahtunut aikaisemmin.

Nyt kuitenkin pitää muistaa sekin, jotta Suomen keskusta esitti jossakin lehtiartikkelissa ja jossakin tiedotteessakin sitä, että pitäisi verokevennyksiä antaa enemmän kuin hallitus esittää tai on kaavaillut. Jotenkin nämä yhtälöt eivät tunnu menevän oikein yhteen. Siis ajatellaan, että kevennetään veroja ja lisätään menoja, mutta siinä pitäisi tarkastella hyvin rehellisesti. Eikös pitäisi katsoa, että veroja ei kevennettäisikään niin paljon vaan katettaisiin esimerkiksi tämän tyyppisiä kustannuksia?

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu historiaan sillä tavoin, että vuoden 91 jälkeen ei ole päästy niihin tavoitteisiin, joita silloin asetettiin. On muistettava, että 95, kun Lipposen ykköshallitus aloitti, Suomen talous olisi antanut jo mahdollisuuden minä tahansa sitä seuraavina vuosina toteuttaa tämän uudistuksen, mutta vasemmistopuolueet yhdessä kokoomuksen ja Rkp:n ja vihreiden kanssa eivät tätä uudistusta ole halunneet toteuttaa.

Nyt Lipposen kakkoshallitus antaa lupauksen vuonna 2001 uudistuksen toteuttamisesta, mutta siihen liittyy todella suuri vaara, että se on näennäisuudistus, sen vuoksi että reunaehdoksi esitetään kustannusneutraalia toteuttamistapaa. Se voi tarkoittaa juuri sitä, että se uudistus on näennäisuudistus.

Ed. Stenius-Kaukonen joutuu ensi vuonna näistä sanoistaan tietysti sitten kiinni, miten hän tämän hankkeen toteuttaa. Lupaan pitää asian todella visusti mielessä. Katsomme sitten, miten tämä malli toteutuu.

Ed. Hyssälä pyrkii varsin realistisella tavalla jo heti ensi vuoden alusta alkaen vanhusväestöstä ja suurimmasta tarpeesta aloittaen toteuttamaan tämän uudistuksen. Se olisi ollut hyvä,

mutta vuoden päästä sitten katsomme, onko se 2—5 ikäluokkaa vai onko se koko väestö sen jälkeen, joka ei ole vielä korvauksen piirissä. Tämä on myös realistinen hyvä yksi ehdotus, mitä ed. Hyssälä esittää.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälälle haluaisin todeta, että hallituksen esitys, johon hän viittasi, on muotoilultaan pilkulleen sama kuin se, minkä Ahon hallitus on aikanaan esittänyt. Tämä käsitys ainakin itselläni on.

Tosiasiallinen tilanne siis hallituksen tulevan esityksen suhteen, jolla tämä ratkaisu tehdään, on se, että kysymys on vielä auki. Näitä kahdeksaa vuotta on käytettävä hyväksi, kun tämä hallituksen esitys aikanaan tulee saamaan lopullisen muotoilun ensi vuoden puolella, niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle on ilmoitettu. Näin ollen on ennenaikaista täällä nyt kisailla siitä, minkälaisen muotoilun vuoden 2001 uudistus tulee saamaan.

Mitä tulee kustannusneutraalisuuteen, ed. Huuhtanen, se oli juuri se kohta, mihin sosiaali- ja terveysvaliokunta mietinnössään halusi puuttua ja vaatia tälle kustannusneutraalisuudelle niin laajaa tulkintaa kuin mahdollista. Tästähän eduskuntakeskustelu on ensimmäisessä käsittelyssä alkanutkin, ja olemme todenneet varmaan yhdessä, että se vaatii poliittista konsensusta hallituspuolueiden taholta, minkälaisen sisällön annamme tälle kustannusneutraalisuudelle.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan rouva puheenjohtajalle haluaisin vain todeta, että te olette varsin pyöreästi ja voinko sanoa idealistisellakin tavalla lausunut tästä asiasta, että kustannusneutraliteetti tarkoittaisi oikeastaan koko budjetin laajuista arviota. Minä veikkaan tässä tilanteessa, että se on hyvin paljon suppeampi ja käytännössä tarkoittaa sitä, että joltakin sosiaali- ja terveyspalvelujen apua tarvitsevalta tämä vastaava markkamäärä on sitten poissa.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Huuhtaselle ja muillekin kollegoille: Toivon, että eduskunnan jäsenet tukevat tässä tulkinnassa mahdollisimman laajaa kustannusneutraliteettitulkintaa. Me tarvitsemme voimaa tämän viestimme perille saattamiseksi. Toivotan ed. Huuhtasen erityisesti mukaan näihin vaikuttamistalkoisiin.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huuhtanen toteaa, että hän olisi mukana näissä talkoissa. Tämän uskon. Onko ed. Ben Zyskowicz mukana, sitä en tiedä. Nimenomaan ainut taho, missä tätä laajaa asian tarkastelua on kritisoitu, on aikaisemmissa istunnoissa ed. Zyskowiczin terävä kritiikki sosiaali- ja terveysvaliokunnan suuntaan tässä asiassa. Olen itse sitä mieltä, että ainut kestävä tapa hoitaa tämä on tietysti tämä laaja tapa, ei niin, että se on joltakin toiselta ryhmältä pois, niin kuin esimerkiksi voisi käsittää ed. Ben Zyskowiczin odottavan.

Mutta lopuksi haluaisin painottaa, että kaiken kaikkiaan tässä maassa tarvitaan enemmän yhteiskunnallisia resursseja terveyden- ja sairaanhoidon toteuttamiseen. Lukuisissa asiantuntijalausunnoissa on todettu, että maassa terveyden- ja sairaanhoidon taso on laskenut. Tässä on kyse kunnista ja niiden halusta ja tahdosta mutta myös budjettivallasta, joka on eduskunnalla. Tässä mielestäni tarvitaan myös talkoita. Tämä on hyvin tärkeä kysymys.

Ed. Kallis: Arvoisa rouva puhemies! Kaikki nämä puheenvuorot osoittavat, että aikuisväestön saaminen hammashoidon piiriin on erittäin tärkeää. Siitä ei vallitse minkäänlaista erimielisyyttä. On myöskin aivan selvä asia, että se maksaa ja se voidaan rahoittaa monella tavalla. Kun nyt historiaan on viitattu, niin todettakoon, että ainakin kristillinen liitto on ollut erittäin johdonmukainen. Me olemme todenneet, että se vaatii rahaa, ja meillä on ollut myöskin valmis rahoitus. Kun korotettua sairausvakuutusmaksua ruvettiin alentamaan, niin me esitimme, että ei alennettaisi niin paljon kuin hallitus esittää, vaan 0,25 prosenttiyksikköä vähemmän ja sillä rahoitettaisiin. Siitä äänestettiin, ja me hävisimme.

Kun makeisveroa oltiin poistamassa, me esitimme, että olisi parempi säilyttää makeisvero ja käyttää niitä rahoja aikuisväestön hammashuoltoon. Emme me siinäkään saaneet tukea. On helppo sanoa, että pitää ottaa sieltä ja täältä, mutta ei sitten anneta tukea, kun asiasta äänestetään. Toisin sanoen pitää olla rohkeutta myöskin osoittaa, mistä ne markat otetaan, ja me olemme edelleen sitä mieltä, että sairausvakuutuksen kautta, ja olemme valmiita jopa korottamaan sitä niin, että koko väestö saadaan mukaan.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on joissakin puheissa tullut se käsitys, ikään kuin hallituksen esitys olisi jonkinlainen

parannus nykytilaan, ensimmäinen askel parempaan suuntaan, mutta näinhän ei ole. Tässä esityksessä nimenomaisesti pysytellään entisessä tilanteessa.

Toki valiokunnan mietinnössä viitataan hallitusohjelmaan, jossa koko aikuisväestön yhteisistä varoista tuettua hammashuoltoa luvataan, mutta ongelma on sana "kustannusneutraalisuus". Valiokunnan lausuma, jos se toteutuisi, merkitsisi ihan sitä samaa kuin opposition taholta on esitetty, mutta valitettavasti hallituksen piiristä, varsinkin valtiovarainministeriön taholta, tulevista lausunnoista voi päätellä, että mitään ylimääräisiä, ulkopuolelta tulevia rahoja tähän tarkoitukseen ei ole tällä vaalikaudella luvassa.

Pidän ed. Hyssälän esitystä varsin realistisena ja vastuullisena ja sen vuoksi olen valmis tätä pontta tukemaan.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Sanan "kustannusneutraalisuus" suhteen näyttää, että se ei ole saanut mitään sisältöä vielä hallituspuolueitten edustajien keskuudessa, koska täällä puhutaan laajasta mallista ja kukaan ei kuitenkaan sano, mitä sillä asialla tarkoitetaan. Kuten sanottu, tämä vaatii muuta kuin kustannusneutraaliutta.

Meillä ei ole varaa ottaa toisilta ikäluokilta. Tulen juuri kouluterveydenhuoltotilaisuudesta eduskunnan auditoriosta, ja siellä tutkija Outi Hollo kertoi väitöskirjaansa pohjautuen, että kymmenvuotiaita runsaasti kariesta omaavia lapsia löytyi tutkimuksesta satunnaisotannalla. Se kertoo siitä, että on jo livetty laadusta lasten ja nuorten kohdalla. Meillä ei ole yhtään varaa ottaa sieltä resursseja pois ja todeta, että siellä on hyvä suun terveyden tilanne. Sitä ei todellakaan pidetä hyvänä, ellei niitä resursseja siellä säilytetä. Se ei ole mikään pysyvä olotila, vaan vaatii jatkuvasti suurta valppautta. Mistään ryhmästä ei ole varaa ottaa pois, ja totean, kuten olen moneen kertaan sanonut, että tämä vaatii lisäpanostusta, vaatii lisäresursointia, ja tämä ponsiesitys on realistinen esitys siihen suuntaan.

Ed. E. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa ei ole puututtu rahojen käyttöön sinällään, miten nämä varat ohjautuvat. Minusta pitäisi kehittää myös kunnallista hammasterveydenhuoltoa ja hammaslääkäritoimintaa. Nythän maassa on hyvin eri tavalla. Tuolla meidän seutukunnallamme suhteellisen hyvin pääsee kunnalliseen ja terveystyön kuntainliittojen järjestämään hammashoitoon ja siellä ovat hammaslääkärit paikalla, mutta täällä ilmeisesti ei ole olemassakaan sen tyyppistä toimintaa.

Minusta normituskysymystäkin pitäisi miettiä uudelleen, millä tavalla tässä tulee jatkossa valumaan yhä enemmän yksityisiin käsiin kalliisiin hammashoitotapahtumiin varoja. Vai pystyisimmekö me kehittämään terveystyön kuntainliittoja ja terveydenhuoltojärjestelmää siten, jotta siellä olisi enemmän kunnallisia hammaslääkäreitä? Sitä kautta voisi saada myös edullisia palveluita, jolloin ei tulisi sitä bisnesajattelua niin pahasti kuin tänä päivänä näköjään on myös hammashoidon puolella.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Minäkin ajattelin osallistua keskusteluun kustannusneutraalisuudesta. Voin ensinnäkin ed. Hyssälää kyllä rauhoittaa, että tuskin kukaan ajattelee, että olisi kustannusneutraalisuutta hammashoidon sisällä, koska sieltä ei ole otettavissa sellaisia rahoja, mitä tähän tarvitaan. Minä ymmärrän tulkinnan sillä tavalla, että sosiaali- ja terveyssektori velvoitetaan hieman pohtimaan omia menokehyksiään, miettimään, löytyisikö sieltä jotakin säästettävää. Se tekee kuitenkin lausumasta aika kosmeettisen, koska sosiaali- ja terveyssektorilla on joka tapauksessa väestön ikääntymisen ja muiden syiden takia erittäin suuria menopaineita.

Jotta näihin uusiin menoihin löytyy rahaa, järjestelmää joudutaan koko ajan tarkastelemaan. Siellä on edessä suuria säästöjä, jotta voidaan tehdä suuria menojen lisäyksiä ja rakennetta pitää yleisestikin pitää elävänä. Sen takia on vaikea keksiä, mikä on se lähtötaso, jolla kustannusneutraaliutta pohditaan. Joka tapauksessa verrattuna niihin rahoihin, joista sosiaali- ja terveyssektorin tulevassa kehityksessä on kysymys, tässä on kysymys erittäin pienestä rahasummasta.

Ed. Oinonen: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty erittäin tärkeään asiaan liittyvää keskustelua pitkään ja ei vain tänään, vaan myös edellisinä päivinä. Minä toivon, että se hyvä yhteistyötahto, jota tämä asia kaipaa, voisi löytää sijansa käytännön toteutuksessa. Minä uskon, että kaikki haluamme sitä, että kansalla olisi mahdollisimman hyvä terveys myös nyt käsiteltävänä olevan kysymyksen eli hampaiden ja suun terveydenhuollon osalta, ja tämä koskien kaikkia kansalaisia kaikissa ikäryhmissä.

Ed. Esa Lahtela käytti erittäin hyvän puheenvuoron, jossa hän viittasi kunnallisen terveydenhuollon, siis terveyskeskuskuntayhtymien, palveluihin tässä asiassa. Ikävä kyllä, kunnissa joudumme kamppailemaan siinä tilanteessa, minkä talous asettaa. Tiedän esimerkiksi omasta kotikunnastani Keruulta, että meillä oli vakava uhka siinä, että joutuisimme vähentämään terveyskeskushammaslääkäreitä. Tällä olisi ollut kielteinen vaikutus edelleen hammasteknikkojen palveluihin, hammaslaboratorion toimintoihin, proteesipalveluihin ja kaikkeen muuhun. Tämä olisi ollut omiaan viemään palveluita maaseutukaupungista edelleen jonnekin muualle.

Mutta erittäin hyvä ajatus on joka tapauksessa laajemmin ja asiaa jatkokäsiteltäessä se, että kunnallinen terveyspalvelu voisi tässä täyttää sen tehtävän, jota kuntalaiset odottavat. Tosiasia on, että meidän viisikymppisten, jotka olemme ennen 56 syntyneitä, jos me haluamme hammaslääkäriin, ainut konkreettinen tapa on päästä yksityishammaslääkäriin, ja se maksaa. Se maksaa monelle niin paljon, että harkitsee pitkään, milloin hammaslääkäriin kannattaa mennä. Moni vanhus harkitsee, milloin kannattaa hammasproteeseja laitattaa kuntoon ja uusia paremmiksi.

Jokainen tietää, mitä merkitsee terveellinen ruoka. Terveellinen ruoka tahtoo jäädä nauttimatta, ne vihannekset, porkkanat ja hedelmät, jos suun kalusto ei ole toimintakunnossa. Tämä on erityisesti vanhuksille hyvin tärkeä kysymys, jonka jokainen asiantuntijalääkäri ja terveydenhoitaja tietää. Tämä kysymys on hyvin keskeinen ihmisten jokapäiväisen elämän kannalta.

Kun tiedän, että on hyvää tahtoa yli poliittisten rajojen hoitaa tätä asiaa, niin minä toivon, että se asian jatkovalmistelussa ja -käsittelyssä löytyisi. Ed. Liisa Hyssälä on ansiokkaasti alan koulutettuna asiantuntijana tuonut esille näkemyksiä, joihin olen jo aikaisemmin yhtynyt. Mutta koska tiedän, että asia on vailla käytännön toteutusta ja me jokainen sitä tarvitsemme silloin, kun omalla kohdallamme on terveydenhuollosta kysymys, niin toivon, että hyvää tahtoa riittäisi asiassa edelleen myös rahoituksen löytymiseksi ja asia nähtäisiin kokonaiskansantalouden kannalta, sen kannalta, mitä merkitsee terveydenhuolto, ennaltaehkäisy, myös niiden sairauksien osalta, jotka ovat sen seurauksena, jos suun ja hampaiden hoito jää toteutumatta.

Toivon, että tässä vaiheessa hyväksymme ed. Hyssälän kannanotot ja jatkamme asiassa eteenpäin, niissä muissa toimissa, mitä tämä asia tulee tarvitsemaan.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hyssälä viittasi myös minun toisessa käsittelyssä käyttämääni puheenvuoroon. Olen edelleen sitä mieltä, että jos valita saisin eikä varoista tarvitsisi välittää, totta kai, niin vanhusten hammashuolto, iäkkäiden ihmisten siihen mukaan ottaminen, on se todella tärkeä asia. Ymmärrän täysin siitä syystä ed. Hyssälän ponsiesityksen.

Totesin kuitenkin puheenvuorossani myös, että valiokunnan mietintö on mielestäni erittäin hyvä lähtökohta tämän asian hoitamiselle siitä syystä, että käsittääkseni ed. Hyssälän ponteen ja valiokunnan mietintöön nähden on kyse itse asiassa aikaerosta. Valiokunta lähtee siitä, että hallituksen tulee "kiireellisesti valmistella järjestelmällisen hammashuollon laajentaminen" siten, että se olisi voimassa vuoden 2001 alusta, ja ed. Hyssälä lähtee siitä, että "kiireellisesti".

Olen myös sitä mieltä, että tässä on vielä monta asiaa auki, jotka tulee selvittää. Olen sitä mieltä, että jos hallitus ottaa vakavasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausumaehdotuksen ja mietinnön, jota nyt käsittelemme, tämä lakiehdotushan täytyy laittaa käsittelyyn heti kevään alusta. Tällä tavalla voisi ajatella niin, että asian järkevään valmisteluun, jossa resurssit ovat mukana, on tällä hetkellä ehkä viisaampaa luottaa.

Ed. K a n g a s : Arvoisa rouva puhemies! Minunkin mielestäni on varsin hyvää se, mitä täällä on ollut esillä, että saataisiin hammashoito terveyskeskusten yhteyteen ja niiden piiriin. Se on kannatettava asia. Tosin maaseudullahan näin onkin. Kaupungeissakin on terveyskeskusten yhteydessä hammaslääkäreitä, mutta he ovat niin kuormitettuja, että sinne eivät pääse kuin korkeintaan koululaiset.

Mutta toinen asia, joka täällä esitettiin, että hammashoito pitäisi maksaa makeisverosta, on mielestäni kyllä hurja esitys. Se tietää makeisteollisuuden alasajoa ja useamman tuhannen työpaikan menoa, ja vieläpä on vientiteollisuuskin osittain kyseessä. En ole semmoisen asian kannattaja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Hyssälä ed. Vihriälän kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Hyssälä ed. Vihriälän kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kiireesti eduskunnalle lakiehdotuksen, jolla myös

yli 63-vuotiaat vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneiden lisäksi ulotetaan hammashuoltoa koskevan sairausvakuutuksen piiriin vuoden 2000 alusta. Lisäksi eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen, jolla hammashuollon sairausvakuutuskorvausten piiriin otetaan vuodesta 2001 lähtien 2—5 ikäluokkaa/vuosi, kunnes koko väestö on kattavan, järjestelmällisen hammashuollon piirissä."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Akaan-Penttilä, Andersson, Antvuori, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Erlund, Forsius, Granvik, Gustafsson, Harkimo, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Hemmilä, Huotari, Huutola, Häkämies J., Ihamäki, Immonen, Jaakonsaari, Jansson, Kalliomäki, Kanerva E., Kanerva S., Kangas, Kantalainen, Karhu, Karjalainen, Karpio, Karttunen-Raiskio, Kiljunen, Kokkonen, Koski, Koskinen Jari, Krohn, Kummola, Kurvinen, Kähkönen, Laakso, Lahtela E., Lax, Lehtimäki, Luhtanen, Löv, Markkula-Kivisilta, Mikkola, Mäki-Hakola, Nepponen, Niinistö, Nordman, Ojala, Ojansuu, Peltomo, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Piha, Prusti, Puhjo, Pulliainen, Rahkonen, Ranta, Ravi, Rosendahl, Rönni, Saarinen, Salo P., Sarkomaa, Seppälä T., Sjöblom, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Syvärinen, Tahvanainen, Tiura, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Turtiainen, Tykkyläinen, Vahasalo, Valpas, Vehkaoja, Viitanen, Vilén, Virén, Vokkolainen, Vähänäkki, Wallin, Wideroos ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karjula, Kemppainen, Kerola, Keränen, Kiviniemi, Komi, Korkeaoja, Korteniemi, Kuisma, Kääriäinen, Lahtela S., Laukkanen, Lehtomäki, Leppä, Leppänen, Lintilä, Lämsä, Manninen, Nousiainen, Oinonen, Pekkarinen, Puhakka, Ranta-Muotio, Rantakangas, Ryynänen, Räsänen, Saapunki, Salo M., Seivästö, Smeds, Takkula, Vihriälä, Vistbacka, Väistö ja Ylä-Mononen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Aho H., Ala-Nissilä, Anttila S-L., Anttila U., Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Haatainen, Halonen, Hiltunen L., Hiltunen R., Huovinen, Itälä, Juurola, Kallio, Kanerva I., Karpela, Katainen, Kautto, Kekkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koskinen Johannes, Koskinen M., Kuoppa, Kuosmanen, Kärkkäinen, Laitinen, Lapintie, Lindén, Lipponen, Markkula, Mertjärvi, Myllyniemi, Mähönen, Mölsä, Mönkäre, Neittaanmäki, Nurmi, Olin, Paasio, Puisto, Rajamäki, Rask, Rauhala, Rehula, Sasi, Seppälä A., Siimes, Sinnemäki, Tennilä, Tiuri, Uotila, Urpilainen, Vanhanen, Vehviläinen ja Vilkuna.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 59. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Krohn: Arvoisa puhemies! Erehdyksessä olen painanut ed. Tuija Braxin äänestyspainiketta, mistä on seurannut, että ed. Brax on painanut ed. Kosken painiketta. Lisäksi olen painanut ed. Krohnin painiketta — kaikki hallituksen puolesta. Tässä on tapahtunut yksi virhe, kun on äänestetty tyhjän pöydän kohdalla. (Naurua)

Ensimmäinen varapuhemies: Merkitään pöytäkirjaan.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä ed. Hyssälän lausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Hyssälän ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 42 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 69. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 83/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/1999 vp
Lakialoite LA 111/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys Suomen sotiin liittyneissä miinanraivaustehtävissä palvelleiden etuuksia koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 62/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/1999 vp
Lakialoite LA 55/1999 vp
Toivomusaloite TA 366, 474/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Täytyy käyttää lyhyt puheenvuoro, koska ilmeisesti nyt on viimeinen kerta, kun tässä talossa vakavasti keskustellaan miinanraivaustehtävissä palvelleiden etuuksista. Tästä asiastahan on puhuttu yhtä paljon kuin äskeisestä hammashoidosta, joka ei vieläkään päässyt lopputulokseen, vaan lupauksia tuli hallituksen taholta. Tämän hallituksen esityksen osalta voi todeta sen, että tämä on nyt ilmeisesti kruunaus sille työlle, minkä ed. Pertti Paasio aikoinaan aloitti, mikäli muistan oikein, 80-luvun puolenvälin paikkeilla.

Ihmettelen, arvoisa puhemies, sitä, että tässä yhteydessä ei edes valiokunta tehnyt mitään lausumaa vuonna 26 syntyneiden osalta, mikä on toinen samanlainen asia, joka on kulkenut ainakin tähän saakka rinnakkain miinanraivaustehtävissä palvelleiden henkilöiden asian kanssa. Erityisesti, arvoisa puhemies, ihmettelen sitä, että kun hallituksen ohjelmasta keskusteltiin tänä keväänä eduskunnassa, silloin hyvin moni hallituspuolueen edustaja painotti nimenomaan vuonna 26 syntyneiden asemaa. Siitä huolimatta, että jopa valiokunnan puheenjohtajana on eräs tällaisista henkilöistä, minkäänlaista kannanottoa näköjään mietintöön ei sisälly.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Tämän asian kohdalla voi todeta, että vihdoinkin. Tämähän oli esillä koko viime eduskuntakauden. Silloin saatiin jo pientä parannusta aikaan kuntoutuksen kohdalla, mutta todellakin miinanraivaajat ovat varmasti ansainneet etuuden, joka nyt heille tulee. He ovat olleet hyvin laajasti kansanedustajiin yhteydessä, ja varmasti kaikki ovat omalla tavallaan huojentuneita tämän tultua nyt päätetyksi.

Toivon, että jatkossa voidaan vielä kohentaa viime sotiin osallistuneiden asemaa. On varmasti vielä ryhmiä, kuten kotirintamanaiset, jotka muistavat aina eri tilaisuuksissa kansanedustajil-

le muistuttaa asiastaan. Työsarkaa varmasti vielä tämänkin jälkeen meillä riittää.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin aikaisemmat puheenvuorojen käyttäjät. Voisin sanoa juuri samoilla sanoilla, että taistelu on eduskunnassa ollut ennen minun eduskuntaan tulemistani ja nyt se on saanut rauhallisen ja mukavan lopun. Monille miinanraivaajien työ on ollut tuntematonta. Joka tapauksessa he olivat pakolla siinä hommassa muun muassa niin, että perheestä ei otettu miinanraivaustyöhön kuin yksi poika syystä, että työ oli niin vaarallista. Nyt nämä ihmiset, jotka tästä vielä voivat nauttia, pääsevät lakiesityksen myötä siitä nauttimaan. Toivon, että asia etenee siihen suuntaan kuin ed. Vistbacka esitti eli asiaa laajennetaan kaikkia vuonna 26 syntyneitä koskemaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 67/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/1999 vp
Lakialoite LA 65/1999 vp
Toivomusaloite TA 434/1999 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä lakiesitys, jota on pitkään kaivattu.

Nythän on se tilanne, että 10—20-prosenttiset sotainvalidit ovat asunnon korjaamisen osalta tavallaan väliinputoajia, koska yli 20-prosenttisille voidaan käyttää valtion varoja samoin kuin sotaveteraaneille, mutta veteraanirahat eivät ole tähän oikein riittäneet. Näin ollen kun nämä vanhat miehet, keski-iältään lähellä 80:tä, yhdessä sotaväen kanssa suorittavat sotainvalidien syyskeräystä, niin juuri niitä rahoja on käytetty tälle joukolle. Kun kerääjäjoukot vähenevät, on ihan hyvä, että valtio on ottanut tämän asian huolehtiakseen.

Toinen samanlainen asia, joka on hoitamatta, on samaprosenttisten, siis 10—20-prosenttisten, hautausavustusasia. Yli 20-prosenttiset saavat hautausavustuksen, mutta tämä prosenttijoukko ei. Siihen käytetään myös keräysvaroja. Kun se asia vielä saataisiin kuntoon, olisi viimeisissä sotakorvauksissa edistytty aika mukavasti.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on samoja asioita, joista puhuttiin jo koko viime kausi, ja nyt tässä edistyttiin. Pitkään paitsiossa olleet henkilöt, jotka aikanaan meille itsenäisyyden taistelivat, saavat nyt vähän oikeutusta. Tässä tapauksessa he saavat nyt jopa asuntojaan kuntoon. Monellehan omassa asunnossa asuminen on myös kunniakysymys. Siinä mielessä minusta on ihan hyvä, että yhteiskunta tällä tavalla tulee tässä vaiheessa mukaan.

Voin todeta sen verran, että jotkut väittivät, ettei aloitteiden tekemisellä ole mitään merkitystä, mutta tässäkin on toivomusaloite, jonka olen jättänyt, ja ilmeisesti hallitus on nyt herkällä silmällä lukenut ja korvalla kuullut ja tuonut esityksen eduskuntaan. Siinä mielessä kiitos hallitukselle. Todettakoon, että lopussahan puhemies tietysti nuijii aloitteen hylätyksi, mutta on arvo sinällään, että tällainen esitys meni läpi.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Lakiesitys varmasti on hyvä ja kannatettava. En varsinaisesti siihen puutu, mutta nimenomaan valiokunnan perusteluihin ja lausumaan.

Esitän ihmetykseni lähinnä sen johdosta, että aikuiset ihmiset, mitä mekin eduskunnassa olemme, alamme puhua keski-iältään 80-vuotiaiden veteraanien ja invalidien, sota-invalidien, työkyvyttömyysasteesta, joka on vähintään 30 prosenttia. Minä kyllä haluaisin kuulla tarkemmat perustelut siitä — edustajista näyttää ainakin ed. Kerola olevan paikalla — mitä hän esimerkiksi tarkoittaa sillä, että on sotainvalidi, jonka työkyvyttömyysaste on esimerkiksi 30 tai vähän sen alle. Kyllä minun käsitykseni on se, että kun 3—5 vuotta on oltu rintamalla ja ikää on nyt 80, niin ei kai työkykyisyys enää ole kovinkaan korkea eli työkyvyttömyysaste kyllä minun käsittääkseni liikkuu korkeintaan 0:n ja 10:n välillä.

Ed. K e r o l a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ed. Vistbackalle, että olette näin tarkkaan mietinnön lukenut.

Olen siinä mielessä ed. Vistbackan kanssa samaa mieltä, että työkyvyttömyysaste tällä hetkellä on varmasti tuota luokkaa, mutta johonkin määrään ja prosenttilukemaan verrattuna täytyy meidänkin päätöksiämme tehdä. Kyseisten henkilöiden historiaa tutkittaessa on päädytty siihen, että prosenttiaste on johonkin kohtaan täytynyt laittaa. Mietinnössä on katsottu, että 30 prosenttia olisi sopiva.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Olisin odottanut, että valiokunta olisi lausumaehdotuksessaan edellyttänyt hallitukselta, erityisesti nyt kun paikalla on valtiovarainministeri, joka aikoinaan erityisesti perehtyi myös veteraaniasioihin, että nämä etuudet koskisivat kaikkia sotaveteraaneja eikä enää puhuttaisi työkyvyttömyysasteista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 112/1999 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Hallitus esittelee eduskunnalle tämän vuoden toisen lisätalousarvion, jonka keskeiset luvut ilmenevät esityksestä. Lisätuloja tulee vähän runsaat 20 miljardia markkaa nettomääräisesti. Menoja kertyy jonkin verran yli 2 miljardia markkaa niin ikään nettomääräisesti. Käytännössä tämä lisätalousarvio on ylijäämäinen niin, että velanmaksuun voidaan osoittaa tässä lisää rahaa 18,5 miljardia markkaa.

Tämä on varsin merkittävä linjaratkaisu siinä suhteessa, miten tällaisiin satunnaistuloihin, jotka tässä siis perustuvat Soneran myyntituloihin, eduskunta tulee suhtautumaan. Haluaisin tietysti korostaa tässä yhteydessä edelleen sitä, että tällaisten tulojen ajaminen pysyvään menopohjaan tulisi olemaan äärettömän kohtalokasta valtiontalouden tulevaisuuden kannalta. Toisaalta velan lyhennyksessä on tietysti aina se hyvä puoli, että se alentaa myös korkomenojen määrää, jotka vieläkin ovat erittäin rasittavat valtiontalouden kannalta.

Aivan esimerkinomaisesti toteaisin, että jos me olisimme onnistuneet pysyttelemään sillä perinteisellä Suomen velkaantumis- ja korkotasolla, joka vielä vallitsi ennen tämän vuosikymmenen alkua, voitaisiin sanoa, että esimerkiksi ensi vuoden budjetti, joka nyt on teidän käsittelyssänne, olisi vallan väljä. Siellähän jäisi tuntuvasti tilaa niin veroalennuksiin kuin mahdollisten pikku puutteittenkin paikkaamiseen, ja todellakin tällaista pelivaraa merkitsisi se, että korkomeno-

ja ei olisi. Nyt, kun ne ovat olemassa, niistä on vain päästävä pikkuhiljaa eroon, ja sitä linjaa tämä lisätalousarvio noudattelee.

Haluaisin kiinnittää huomiotamme myös lisätalousarvion verotuloarvioihin. Siellähän on 980 miljoonaa markkaa tulossa verotuloja lisää. Jos puretaan tuo verotulojen momenttikohta, voidaan havaita, että eräät verot ovat tulleet arvioiduiksi yläkanttiin, mutta eräät verot puolestaan alakanttiin.

Minusta tämä on kyllä aika täysi vastaus siihen keskusteluun, jota julkisuudessa on käyty, mukamas että valtiovarainministeriö jollain tavalla pimittäisi tuloja. Kyllä tällainen vajaan miljardin markan erehtyminen on itse asiassa kokonaissummassa varsin pieni poikkeama, alle prosentin poikkeama, budjettilukuihin verrattuna. Totta kai tässä täytyy muistaa, että myös ensimmäisessä lisätalousarviossa oli poikkeamaa, mutta siitä huolimatta väitän, että kyllä kai nämä paperit selvästi osoittavat sen, että täydellä vilpittömyydellä, joskin varovaisesti, valtiovarainministeriö pyrkii verotuloja aina kulloinkin arvioimaan.

Arvioitiinhan täällä salissa viime syksynä, että kaikki verotulot on täysin ylämittaisesti ja vaaleja varten viritetty yläkanttiin. Nyt saadaan vastausta niihinkin puheisiin eli tullaan täysin päinvastaiseen tulokseen. Se taitaa olla aina hallitusten ja valtiovarainministeriöitten kohtalo, että aina tekee väärin. Arvostelijat vaan yleensä tulevat kummaltakin suunnalta, jolloinka siinä keskellä ollen ilmeisesti osuu aika oikeaan. (Ed. Pekkarinen: Yleensä keskellä olevat osuvat!)

Tuo velkalyhennysten määrä todellakin perustuu Sonerasta saataviin myyntituloihin, ja noudattaen yksityistämislinjaa tässä lisätalousarviossa haetaan myös lisäyksityistämislupaa eduskunnalta, valtuutta edelleenkin alentaa valtion omistusta Sonerassa aina 34 prosenttiin, Editassa 33:een ja Patriassa säilyttäen valtion määräysvalta. Nämä nyt mahdollisesti ja toivon mukaan myönnettävät valtuudethan tulevat sitten käyttöön aikanaan samojen periaatteitten mukaan kuin aikaisemminkin. Eli vähän markkinatilanteen mukaan hallitus tulisi reagoimaan jatkoyksityistämisiin.

Tähän yhteyteen ei ole otettu Leonian osalta vielä esitystä. Sehän ei oikeastaan olekaan yksityistämistä. Sen fuusiosopimuksen mukaan, mikä Leoniasta tällä hetkellä Sammon kanssa on voimassa, itse asiassa valtiohan säilyttää täysin omaisuusmassansa. Siinä ei luovuteta Leonian osakkeita mihinkään. Suhteellinen osuus suuremmasta kokonaisuudesta vähän tietenkin väistämättä pienenee.

Jos ajatellaan budjetin menopuolta, niin jo aikaisemmin esittämäni varmasti toi esille sen, että kovin paljoa mitään uusia menoja lisäbudjettiesitys ei pidä sisällään. Totta kai arviovirheitä on myös menojen puolella niin ylös- kuin alaskinpäin, ja ne tässä normaalin tavan mukaan oikaistaan.

Pääomasijoitusyhtiölle, niin sanotulle Tesille, on tarkoitus tässä osoittaa 250 miljoonaa markkaa. Se noudattelee hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan tuolle yhtiölle hallituskauden aikana osoitetaan miljardin markan lisäpääoma. Nyt on tarkoitus edetä paloittain vuosittain niin, että tuo hallitusohjelman kirjaus tulee myös täyteen.

Haluaisin myös muistuttaa siitä keskustelusta, jota käytiin EU:n rakennerahastojen hyväksikäytön osalta. Meillähän on ollut ongelma vähän siinä, että kaikkea ei ole aina saatu käytetyksi. Joku voi olla siitä kyllä ihan tyytyväinenkin. Mutta siitä huolimatta on tietysti perusteltua pyrkiä luomaan keinovalikoimaa. Niinpä tässäkin myöntämisvaltuuksia lisätään nyt 180 miljoonalla markalla juuri siinä tarkoituksessa, että ohjelmakauden päättyessä saataisiin myöskin toteutetuksi nuo tarpeelliset hankkeet.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion keskeinen sisältö on osapuilleen tässä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan hyväksyttävää ja kannatettavaa, että näissä oloissa valtio vähentää omistusosuuttaan Sonerasta. Keskustaopposition tukee hallituksen esitystä näiltä osin. Kavahduin kuitenkin hivenen siitä, kun valtiovarainministeri sanoo, että tämän tyyppisten tulojen ajaminen, tavallaan valtion budjetin kautta tulouttaminen, erilaisiin menotarpeisiin olisi äärimmäisen kohtalokasta. Tässä keskustaopposition on jonkin verran eri mieltä valtiovarainministerin kanssa.

On aivan oikein, että aivan ylivoimainen valtaosa näin saatavista miljardeista käytetään velkasalkun pienentämiseen, mutta koko kansan eri puolilla Suomea yhteisesti rakentamasta kansallisvarallisuudesta on käytettävä osa, nyt esitettyä perin perin vaatimatonta pientä lisää huomattavasti suurempi osa, nimenomaan tutkimuksen, tietotaidon, teknologian, eri innovaatioiden, joita syntyy yliopistojen liepeillä ja muuallakin, tuoteideoiksi ja yrityksiksi saattamiseen. Tähän tarvitaan lisää resursseja tällä hetkellä, tuntuvasti

lisää resursseja. Meistä erinomaisen sopiva lähde rahoittaa näitä tarpeita on muun muassa nyt puheena oleva Sonera, sen myynnistä saatavat tulot.

Toivoisin, että hallitus toisi koko eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman nopeasti sellaisen toimenpideohjelman, jossa määritellään ne periaatteet, miten valtionyhtiöiden myynnistä saatuja tuottoja käytetään, ne periaatteet, että eduskunta tietäisi pelisäännöt selvästi, miten näitä tuottoja käytetään. Nyt tämä perustelujen etsiminen on enemmän tai vähemmän sattumanvaraista. Jokin aika sitten perusteet olivat toisia, nyt ne ovat näitä, mitä valtiovarainministeri tässä esittää.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minunkin mielestäni valtion luopuminen Sonera-yhtymän osakkeista on telekommunikaatioalan muutoksista ja kansainvälistymisestä johtuen varsin luonteva, enkä näe mitään estettä sille, että tuo linja jatkuu tässä lisäbudjetissa esitetyllä tavalla.

Sonera-rahojen käyttämisestä. Ymmärrän, että valtionvelan lyhentäminen on tässä suhdannetilanteessa sinänsä ihan perusteltu ratkaisu ja vähentää korkomenoja. Toisaalta on selvää sekin, ettei yksityistämistuloja pidä ripotella sinne sun tänne budjetin yleiskatteeksi, mutta tämän totaalin velanlyhentämislinjan ja ripottelulinjan välillä on myös monia aika hyviä vaihtoehtoja, joista ovat myös osoituksena Lipposen edellisen hallituksen tekemät linjaukset valtionyhtiöiden yksityistämistulojen käytöstä. Siellähän on sekä linjapäätös vuodelta 1996 että elinkeinopoliittinen selonteko, jossa oli mukana myös tutkimusrahoituksen voimakas tasokorotus, joka on osaltaan luonut perustaa sille hyvälle rakennemuutokselle, mitä Suomen taloudessa on tapahtunut tietointensiiviseen suuntaan.

Nyt ongelmana on se, että tälle tutkimusrahoituksen ja osaamisen ja myöskin uusien keksintöjen kaupallistamisen lisäohjelmalle ei ole tiedossa jatkoa. Päinvastoin ensi vuoden budjetissa julkiset panostukset tutkimukseen ja kehitykseen ovat ikään kuin suvantovaiheessa. Ne eivät lähde taantumaan mutta pysyvät reaalitasoltaan paikallaan. Tässä tilanteessa olisi aika huono jäädä lepäämään laakereilleen. Sen takia minusta on tärkeätä, että hallitus sisällään linjaa sen, millä tavalla tämä tutkimus- ja kehityspanos ja osaaminen niin eri alueilla kuin keksintöjen kaupallistamisessa ja yliopistojen perusrahoituksessa rahoitetaan. Ellei yksityistämistuloista, mistä sitten? On myös eduskunnan syytä kuulla, panemmeko me roskakoriin nyt tämän elinkeinopoliittisen selonteon linjaukset, joita edellinen ministeri Kalliomäki oli tekemässä, jotka olivat silloin hyvin perustellut ja kannatettavat.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti ymmärrettävää, että valtiovarainministeri Niinistö tässä yhteydessä painokkaasti varoittaa eduskuntaa ja kansanedustajia ajamasta näitä tuloja pysyviin valtion budjetin menopohjiin. Tätä asiaa käsittelen aika perusteellisesti hetken päästä varsinaisessa puheenvuorossani, mutta tässä yhteydessä konkretisoisin omaa näkemystäni sillä tavalla, että kysymys kuuluu: Mihin on yhteiskunnan ja kansan kannalta pitkällä aikavälillä tarkoitus sijoittaa rahoja? Voidaan konkretisoida näin, että vanhemmat, esimerkiksi kun omat lapset ovat kyseessä, sijoittavat mielellään varoja lastensa koulutukseen.

Voisin hyvin käyttää tätä esimerkkiä myöskin eduskunnan ja maan hallituksen kohdalta sillä tavalla, että on erinomaisen tärkeää nähdä koulutuksen ja tutkimuksen ja tietotaidon merkitys perinteistä laajemmin, laajemmin, mitä ministeri Niinistö, puhumattakaan valtiovarainministeriöstä, on aiemmin nähnyt. Sen takia toteaisin, että en varauksettomasti voi hyväksyä tällaista valtiovarainministeriön ikään kuin kamreeriajattelua, joksi tuota uskaltaisin luonnehtia.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Kamreeriajattelun vastakohta on taivaanrannan maalaus, jota voisi sanoa Suomen valtion velkaantumisen väistämättä ulkoapäin katsottuna, niin nopeaan tahtiin kuin se tapahtui, osoittaneen. (Ed. Pekkarinen: Oli kova sana Iiro Viinasen suuntaan!)

Ed. Pekkarinen, minä olen varoittanut pysyvän menopohjan laajentamisesta. On se kumma, ellei siitä ole kokemuksia jo tarpeeksi kertynyt 90-luvulla. Silloin meillä oli pysyvä menopohja, josta ei kyetty vastaamaan, mistä johtuen meillä on vielä 400 miljardia velkaa, vaikka joka ainoa vuosi leikattiin kaikkea mahdollista, mitä leikata voi. Kannattaako sellaiseen tilanteeseen ajautua uudelleen? Ei se kummallista taloussuhdanteitten käännettä vaadi, kun se ylijäämä, joka esimerkiksi ensi vuoden budjetissa on, katoaa ja meneekin alijäämän puolelle, ja silloin olisi tällainen velka vielä.

Ed. Gustafsson, kyllä koulutus on tärkeä asia, ja jos me katselemme budjettia, niin koulutuk-

seen pyritään suuntaamaan jopa enemmän rahaa kuin huikeiden velkojen korkoihin. Mutta ei siitä ole tulevaisuuden kannalta koulutettaville kovin paljon iloa, jos tämä porukka lahjoittaa heille hirvittävät velat niskaan.

Suhdannepoliittisesta tilanteesta olen täysin samaa mieltä ed. Aulan kanssa. On erittäin hyvä, että sekin ymmärretään. Edellyttäisi kyllä juuri tällaisena hetkenä, kun meillä on poikkeuksellista kasvua poikkeuksellisen pitkään takanamme, että se väistämättä johtaa siihen ajatukseen, että kuinkahan pitkään tuo jatkuu. Vaikkei haluakaan väittää, että se pysähtymässä olisi, siitä huolimatta tällainen epäilys jokaisella varmasti on mielessä. Juuri tällaisessa suhdannetilanteessa, jos jossain, noita velkoja voidaan lyhentää. Väitän, että tällaista suhdannetilannetta ei kovin monta kertaa satu. Me elämme nyt Suomen historian pisintä nousukautta. On se kumma, jos silloin ei kyetä maksamaan niitä laskuja, jotka on tullut tehdyksi. Sitten niitä ei makseta koskaan, vaan luotetaan siihen, että aina löytyy jostain joku velkoja, joka antaa vielä lisää.

Kun puhutaan kansallisvarallisuudesta, sen myymisestä, unohdetaanko kansallisvelka kokonaan? Se on nuorten suomalaisten kansalaisten velkaa, jos me sen unohdamme. Se on tulevaisuuden väen velkaa. Se ei ole kovin vastuullista toimintaa, ed. Pekkarinen, heittää sellaista reppua nuorten niskaan.

Kun ed. Aula kiinnitti huomiota t&k-menoihin, haluaisin muistuttaa, että kuitenkin sitä hyvin suurta tasokorotusta, puolentoista miljardin markan vuositason korotusta, joka joitakin vuosia sitten edellisen hallituksen aikana päätettiin vain sen hallituksen ajaksi, jatketaan nyt. Se on jo valmiina budjetin pohjissa, mutta tuo peruskorotus on siellä sisällä. (Ed. Pekkarinen: Ei kasva enää!) — Ei kylläkään kasva, mutta edelleenkin näyttää siltä, että me pysymme t&k-rahoituksessa varsin korkealla kansainvälisessä mittapuussa. Se johtuu tällä kertaa siitä, että yksityissektori kykenee sijoittamaan entistäkin enemmän t&k:hon, mikä on hyvä asia ja aivan luonnollinen asia tällaisen nousun aikana, että yksityissektorilta nyt liikenee siihen tarkoitukseen, ei varmaan vieläkään tarpeeksi, mutta enemmän varoja. Se hän on erinomainen asia, mutta pitäkäämme me kiinni siitä, että tuo nousukausi jatkuu.

Kaikkein varmin tae, että Suomessa nousukauden keskeiset elementit, tulevaisuudenusko ja luottamus, säilyvät, on se, että tämä talo näyttää, että se aikoo hoitaa asiat ja että se aikoo hoitaa senkin, mikä rästiksi on jäänyt. Sillä tavalla luodaan jokaisen suomalaisen yrittäjän tulevaisuutta. Hän uskaltaa satsata t&k:hon ja uskaltaa palkata väkeä, kun hän huomaa, että raamit pidetään kohdallaan.

Voi olla, että tämä on kamreeriajattelua, mutta jos sitä nyt halutaan välttämättä vähätellä, kehottaisin vähän miettimään, että ellei olisi ollut tätä ajattelua viimeisiä vuosia, useitakin, missäköhän me mahtaisimme olla. Ei kukaan tuolla kadulla meihin uskoisi! Minä otan mielelläni tällaisen vähättelyn vastaan näillä numeroilla.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olisi kyllä toivonut ministeri Niinistöltä, että hän ei syyttäisi meitä vastuuttomuudesta niissä äänenpainoissa, joita me olemme tässä käyttäneet. Vielä kerran, ministeri: Keskustan eduskuntaryhmä pitää aivan oikeana, että aivan valtaosa näistä varoista, tuloista, jotka Soneran myynnistä saadaan, käytetään velkasaldon lyhentämiseen. Aivan yhtä lailla me näemme kuitenkin, että tämän hyvin ja pitkään jatkuneen kasvukauden edelleen jatkumisen varmin tae on se, että jatketaan sitä tutkimukseen, korkeimpaan koulutukseen ja yleensä koulutukseen, teknologiaan ja myös taitamisen kohentamiseen tarvittavien varojen lisäystä, joka on ollut Suomen tie koko 90-luvun ajan. Nyt on painettu jarrua, ja mielestäni siihen ei ole tarvetta ja aihetta juuri tällä hetkellä. Nimenomaan tämän kasvun jatkamisen ja jatkumisen kannalta olisi tärkeää, että näistä tuotoista osa todella kanavoitaisiin sanottuun tarpeeseen.

Minä olen pannut ilolla merkille sen, että sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän piirissä on saman tyyppistä ajatusta viritelty jo huomattavasti aikaisemmin kuin Soneran myynnistä saatuja tuloja oli julkisuudessa ainakaan kerrottu. Minä toivon, että ennen kaikkea nyt sosialidemokraattien piirissä, kun havaitsen, että ministeri Niinistö on tässä asiassa tiukkana, todella ymmärrettäisiin tämä sauma, tämä mahdollisuus, turvata tasaisen kasvun jatkuminen äsken kerrotulla tavalla.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Palaan tähän asiaan itsekin omassa laajemmassa puheenvuorossani, mutta haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että keskusta ja ministeri Niinistö ovat erinomaisen, jopa hämmästyttävän, lähellä toisiaan tässä asiassa. Keskustan tulevaisuuspolitiikan kohdennukset ovat, voi sanoa, hallitusohjelmasta esiin kaivettuja. Se on tukea hallitukselle ja myös ministeri Niinistölle.

Mekanismin osalta, sen osalta, miten homma hoidetaan, näyttää olevan pientä viilausta, mutta onhan tämä nyt hyvä tilanne. Vertaan sitä vaikka Ruotsiin, missä hallitusohjelmaa oli mukana rakentamassa pari puoluetta, jotka eivät ole hallituksessa mukana. Ne olivat paljon kriittisempiä hallitusohjelmaa kohtaan kuin keskusta täällä, joten minusta tässä on syytä olla tyytyväinen tilanteeseen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun Suomi Esko Ahon hallituksen aikana velkaantui todella nopeasti ja paljon, niin silloin tulevaisuudentutkijoista kukaan minun tietääkseni ei ennustanut sellaista tilannetta, että ennen vuosikymmenen loppua ryhdyttäisiin maksamaan velkaa takaisin. Minä muistan, kuinka professori Pentti Malaska totesi, että ei itse asiassa olisikaan oikein mitään järkeä ryhtyä sellaiseen.

Kuitenkin se ihme on nyt tapahtumassa, että velkaa lyhennetään. Tämä on erinomaisen hyvä ja myös vihreässä katsannossa hyvä asia, koska esityksessähän todetaan, että kulutuksen laskut olisi syytä maksaa itse eikä siirtää tulevien sukupolvien maksettavaksi. Tässä suhteessa olen pääministerin sijaisen ja valtiovarainministerin kanssa aivan samaa mieltä.

Kuitenkin, vaikka valtiovarainministeriö on aina oikeassa ja muut väärässä, rohkenen olla sitä mieltä, että pitäisi myös nähdä sellainen mahdollisuus, että tällaisessa tilanteessa yhteiskunta ja valtiovalta, joka yksityistä puolta kehottaa riskirahoitukseen, uskaltaisi käyttää riskirahoitusta myös omaan väkeensä, kansalaisiinsa, ja sen hyvinvointiklusteriin nähden jnp. Kysymys on sellaisesta pikku viilauksesta tässä suhteessa, mutta se voi olla sijoituksena sellainen, joka pitkällä aikavälillä antaa vielä paremman tuloksen fiskaalisesti, kun otetaan huomioon se, että korkotaso on todella alhaalla.

Ed. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluaisin huomauttaa myös ministeri Niinistölle, että keskustan taholtahan ei ole esitetty yhtään sellaista ehdotusta, että näitä rahoja heiteltäisiin sinne sun tänne. Ei yhtään tieehdotusta, ei yhtään sosiaaliuudistusta, ei mitään sellaista, mitä tässä omassa arviossanne esititte. Tältä osin olette saanut hyvin merkittävää tukea myös keskustan puolelta siinä huolessa, jota kannatte valtion velkaantumisesta, ja se on aivan oikein.

Kyse onkin siitä, että nyt tarvitaan täsmäkohdentamista sellaisiin kohteisiin, joita tutkimus- ja kehitysmäärärahojen puolella tarvitaan. Tekesin määrärahojen osalta ei missään tapauksessa tule tyytyä siihen, että tutkimus- ja kehitysmäärärahat jäädytetään sillä perusteella, ettei niille olisi käyttöä. Niillä on tavattoman paljon käyttöä. Meillä on korkeakouluilla, osaamiskeskuksilla, yrityksillä, hyvin paljon, niin kuin mainitsitte, yksityistä rahaa käytettävissä hankkeisiin, mutta ne vaativat usein myös julkisen sektorin vastinrahat. Sitra on täynnä juuri sen kaltaisia hankkeita, joihin täällä on jo aikaisemmin viitattu, jotka kohdentuvat tavallaan tämän koko tuotteen arvoketjun loppupäähän.

Me tarvitsemme juuri tuotteiden markkinointiin hyvinkin suuria satsauksia aikana, jolloin vaikkapa Finpron, entisen Ulkomaankauppaliiton, toimintaan kohdistetaan säästöjä. Siellä tarvitaan paljon varoja. Sitran arvion mukaan useiden satojen miljoonien markkojen gäppi on tällä hetkellä niissä hankkeissa. Minusta on tavattoman tärkeää, ministeri Niinistö, että voisitte nähdä nämä rakentavina ehdotuksina, joilla luodaan uudenlaista toimeliaisuutta ja uutta osaamista, niin kuin sanottu, uusia nokioita ja soneroita tähän maahan.

Lopuksi, rouva puhemies, haluaisin vielä todeta sen, että tässä yhteydessä kyllä ministeri Niinistön tulisi esittää myös visio siitä, millä tavoin tämän 34 prosentin jälkeen jatketaan Soneran yksityistämistä, mikä on aikataulu, jolla mennään nollaan, miten jatketaan Patrian ja Editan osalta. Nämähän ovat myös signaaleja markkinoille, ja kuten tiedetään, esimerkiksi yhdysvaltalaisten sijoittajien parissa vierastetaan valtio-omisteisten yhtiöiden omistukseen mukaantuloa.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eduskunnassa ja ilman muuta myös hallituspuolueiden kesken on käytävä perusteellinen keskustelu siitä, mihin kohdistetaan valtion velanhoidon pienentymisestä säästyneet varat ja miten ne vaikuttavat mahdollisesti kehyskeskusteluun jatkossa.

Säästöjä tulee kyllä ehdottomasti kohdistaa erityisesti tutkimus- ja kehityshankkeisiin ja toisaalta myös elinkeinoelämän pysyviä rakenteita vahvistavalla, taloutta, toimeliaisuutta ja työllisyyttä vahvistavalla, tavalla myös kenties jopa infrahankkeisiin. Niitä on erittäin paljon Suomen vienninkin kannalta tärkeitä liikenneministeriössä olemassa. Emme voi ummistaa silmiämme myöskään valtion kassanhoidon aikana kär-

jistyneen erikoissairaanhoidon tilanteelta, muun muassa lastenpsykiatrian tilanteelta.

On tietysti mahdollisesti myös muita tapoja. Muun muassa valtion eläkkeiden katekeskustelu varmasti olisi aiheellista käydä, jolloin ne olisivat tietysti kehyspäätösten ulkopuolella, eikä sekään välttämättä olisi huono ratkaisu. Mutta ilman muuta nämä asiat pitäisi eduskunnassa ja hallituspuolueiden kesken perusteellisesti ratkaista.

Minusta ilman muuta tarvitaan vastuullista taloudenhoitoa ja päätöksentekoa. Eihän tämä tilanne kunnossa ole valtion kassan kannalta, mutta vastuullinen päätöksenteko ei myöskään voi unohtaa pitkäaikaistyöttömien, syrjäytyneiden ja muun muassa äsken mainittujen erikoissairaanhoidon ja aluepoliittisten ongelmien kärjistymistä. Nimenomaan tästä kantaa myös hallitus poliittista vastuuta. On erittäin helppo hoitaa pelkästään velkaa. Pitäisi nähdä myös, mikä on valtion ja yhteiskunnan selviytymiskyky jatkossa.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä koko asian käsittelyä, tarkoitan siis valtionyhtiöiden myyntitulojen käsittelyä, häiritsee se, että me saamme niitä tänne pala palalta, aina silloin tällöin jonkun tällaisen palan, joka aiheuttaa sitten tämän keskustelun. Tämä johtuu siitä, että tämä hallitus ei toimikautensa alkumetreillä ole esitellyt eduskunnalle pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista ohjelmaa sen suhteen, miten edetään toisaalta myynnissä ja toisaalta niitten myyntitulojen käytössä.

Hyväksyn kyllä, arvoisa ministeri, minäkin, täysin sen, että tämä Sonerasta tuleva suurpotti, joka on varsin mittava, käytetään pääosin velan lyhentämiseen. Se on järkevää ja vastuullista, ja näin pitää tehdä. Mutta se ei kyllä saa merkitä sitä, etteivät eduskunta ja hallitus, koko virkakoneisto käytä parhaita luovia ajatuksia sen eteenpäinviemiseen, miten näillä varoilla voitaisiin luoda uutta pääomaa, henkistä pääomaa, tuotantopääomaa ja työpaikkoja. On syytä muistaa vielä, että maassa on tavattoman paljon työttömiä. Maassa on tavattoman kielteinen alueellinen keskittymiskehitys menossa. Näiden ongelmien ehkäisemiseksi, poistamiseksi ja hallitsemiseksi tarvitaan panostuksia maakuntiin, jotta siellä voidaan työllistää ihmisiä, ja tässä on mahdollisuuksia, jos vain luovaa ajattelua harjoitetaan.

Nämä käytännön politiikan kysymykset, eläke- ja sosiaaliturvan sekä muut ongelmat, pitää ratkaista pääosin muilla tuloilla, tulonjakoa oikeudenmukaistamalla ja käyttämällä näitä keinoja tehokkaasti ongelmien poistamiseen. Ei niinkään niitä voida lähteä todellakaan ratkomaan omaisuuden myynnillä.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn siihen, ettei laskuja ja velkoja tule jättää tuleville sukupolville. Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen on kuitenkin onnistunut löytämään valtiovarainministeri Sauli Niinistön sydämestä pehmeän kohdan. Kun luen lisätalousarviota, niin täällä on Porvoo — Koskenkylä-moottoritien kohdalla tullut säästöä aika kivasti, mutta nämä säästöt eivät menekään velanmaksuun, vaan Paimio — Muurla-tiehankkeeseen, 45 miljoonaa markkaa. (Ed. Rajamäki: Valtiontalouden tarkastusvirastolle plussaa!) — Siis kaikki säästö on plussaa, mutta syy, miksi tämä 45 miljoonaa, Paimio — Muurla, taas on älykästä, on se, että kun rakennetaan pätkittäin moottoriteitä, niin tulee kalliiksi, jos pätkien valmistuminen viivästyy erittäin paljon. Pätkittäin rakentaminen taas johtuu siitä, että me täällä harrastamme tällaista tierumpupolitiikkaa.

Minun puheenvuoroni viittaa enemmän tulevaisuuteen. Jos me haluamme elää säästäväisesti, meidän pitää priorisoida tiehankkeita ja tehdä yksi tie kunnolla loppuun saakka, kunnes taas tehdään seuraava tiehanke. Jos pannaan aina jokin pieni tienpätkä käyntiin ja taas ujutetaan mukaan suuria projekteja, meillä on aina sama tilanne edessä: On pakko jatkaa, ja rahaa täytyy löytää jostakin. Siksi haluan nyt ottaa esiin tämän seuraavan pätkän, joka tulee varmaan välille Muurla — Lohjanharju. Toivon, että rakentaminen ei tule näin pätkittäin jatkumaan.

Euroopassahan on niin, että tiellä pitää olla 25 000 autoa vuorokaudessa, jotta kannattaisi rakentaa moottoritie. Meillä raja on 12 000 autoa vuorokaudessa, ja Lohjanharju — Muurla-välillä se on 8 000. Eli varoituksen sana, että budjetti pysyisi tiukkana. Voisimme lopettaa tämän pätkittäisen tierakentamisen ja priorisoida ja olla erittäin tiukkoja.

Ed. Aula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin vaikuttaa siltä, että näkemyserot keskustan ja ministeri Niinistön välillä yksityistämisrahojen käytöstä eivät ole niin suuria kuin ministeri Niinistö ensimmäisissä kommenteissaan antoi ikään kuin olettaa. Minusta olemme täysin samaa mieltä tulevien sukupol-

vien huolenpidosta: Valtaosa tästä rahasta on käytettävän velan lyhentämiseen. Mutta myös tutkimus-, kehitys- ja osaamisperustasta huolehtiminen on tulevista sukupolvista huolen kantamista, koska sillähän luodaan uuden työn perustaa. Keskustalle tämä linjaus on jo pitempiaikainen. Jo 90-luvun alkupuolella, vaikka säästettiin monesta ja leikattiin, kuitenkin pyrittiin huolehtimaan tutkimus- ja kehityspanoksista, mikä sitten on luonut myös 90-luvun loppupuolelle mahdollisuuksia. Keskustalaisina olemme iloisia siitä myös, että näin on käynyt.

Jos tutkimuspanostukset ja niiden kasvu jäävät yksinomaan yritysten varaan, niin sekään ei ole pelkästään hyvä asia, koska yritykset panostavat kuitenkin lyhyemmällä tähtäimellä tuottaviin tutkimuskohteisiin ja soveltavaan tutkimukseen, ja silloin perustutkimus ja tulevaisuuden perustan luominen kärsivät. Voi myös olla niin, että ne tutkimusalat, joilta ei ole odotettavissa aivan välittömästi ulosmitattavia hyötyjä, kärsivät. Siitä syystä on tärkeää, että myös julkinen sektori, valtio, jatkaa lisääntyvää panostusta tutkimukseen.

Mitä tulee verotulojen tuottoarvioihin, joihin ministeri Niinistö ihan aluksi viittasi, valtiovarainvaliokunta on koettanut tähän asiaan hyvin perusteellisesti perehtyä. Ainakin omalta osaltani voin olla yhtä mieltä ministerin kanssa siitä, että valtiovarainministeriössä on tehty hyvää työtä sen edistämiseksi, että verotulojen ennakointi on entistä parempaa ja sujuvampaa. On vaikuttanut siltä, että osa ennakointiongelmista on oikeastaan ollut myös perua muista ministeriöistä, koska niin sanottujen sekalaisten tulojen arviointi on ollut oikeastaan vielä hankalampaa kuin verotulojen.

Ed. H u u t o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Soneran tehtäviin on olennaisesti kuulunut myös rakentaa maahamme tietoverkkoja ja pitää ne kunnossa. Näkevätkö hallitus ja valtiovarainministeri nyt niin, että Soneran myyntivaltuuksien lisääminen voisi vaarantaa tietoverkon kehittämisen muualla paitsi siellä, missä se taloudellisesti on kannattavaa? Tästä asiasta ovat aika perusteltua huolta ilmaisseet monet eri toimijat, varsinkin telealan työntekijät. Tietoverkko rappeutuu itse asiassa tänä päivänä haja-asutusalueella. Vaarantuuko tässä keskeisesti myös tietoverkon kehittäminen?

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Minä olen täällä moneen kertaan tänään varoittanut siitä, ettei lähdettäisi kehittämään pysyvää menopohjaa yksityistämis- eikä oikeastaan muistakaan tuloista. Se, kuka siitä itseensä ottaa, on toinen juttu. Huomaan, että vaikka ed. Pekkarinen pahastuikin ja otti itseensä, niin ei hän silti tarkoittanut ilmeisesti sitä, koska vannoi ja vakuutti, että pysyvään menopohjaan ei ole tarkoitus ajaa menoja. (Ed. Pekkarinen: Minä ymmärsin, että ministeri pahastui!) — Ei, vaan kyllä minä varoitin vain yleisesti, mutta hyvä, että olemme yksimielisiä siitä, että varoitin ainakin ed. Pekkarista turhaan.

Minusta sekä ed. Kalliomäki että ed. Pulliainen esittivät aika selkeästi sen, mihin pitää pyrkiä. Hallitusohjelma on, kuten ed. Kalliomäki totesi, rakennettu sillä tavoin, että siellä on myös tietynlainen infrapanostus. Laajasti ottaen se sisältää tietysti myös t&k-toiminnan. Eräs osa siitä on Teollisuussijoitus, joka tässä budjetissa jo, se kun on tarkkaan määritelty nimittäin kohteena hallitusohjelmassa, otetaan huomioon.

Uskoisin, että tällaista jonkin asteista valmistelua on ensi vuonna toteuttavan paketin suhteen syytä pikkuhiljaa käynnistää. Yhdyn täysin ed. Kalliomäkeen siinä, että valmistelun on todella syytä olla huolellista sillä tavoin, että otetaan kaikesta sitten kaikki hyöty irti. Ensi vuonnahan tulee sitten yksityistämistuloja, joista pieni osa voidaan käyttää siihen tarkoitukseen. Valtaosa tällä kertaa, toivon mukaan olemme siitäkin yksimielisiä, eli 98,5 prosenttia on lainanhoitokuluihin.

Ed. Rajamäki, sanoitte, että on helppo maksella velkoja. Varmaan onkin, mutta väitän, että on vielä paljon paljon helpompaa tehdä niitä. Toivoisin, että emme nyt ajautuisi missään vaiheessa tilanteeseen, jolloin joutuisimme niitä tekemään tai seuraavakaan eduskunta, että pääsisi vielä helpommalla kuin me tällä hetkellä.

Ed. Kankaanniemi, se, että yksityistämiset tulevat pala palalta johtuu nyt vain siitä — tämä oikeastaan myös ed. Laukkaselle, joka kaipasi vähän tarkempia myyntiohjelmia — että kun valtionkoneistossa toimitaan ja joudutaan tekemään päätöksiä ja sitten täytäntöönpano aina väistämättä järjestelmästä johtuen aivan oikeinkin viivästyy, niin me emme kyllä voi sellaisia yksityiskohtaisia signaaleja antaa, että ensi helmikuun 1 päivänä yksityistetään sitä ja sitä ja maaliskuussa taas sitä ja sitä. Luulen, että se ei johtaisi parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. (Ed. Pekkarinen: Tämä on selvä!)

Näin ollen valitettavasti pala palan jälkeen

tuominen väistämättä jatkuu, koska sitten taas toisaalta, kun yksityistämispäätös on pantu täytäntöön, niin se on kyllä viipymättä tänne tuotava budjettimuutoksena. Tälle asialle me emme kyllä mahda mitään.

Ed. Laukkaselle vielä, kun kaipasitte tarkennettua ohjelmaa Soneran myyntivaltuuden alentamisesta vielä 34 prosentistakin, niin tässähän on nyt hallituksen esitys, jolla alennettaisiin 34:ään, joka jättää taas jo paljon pelivaraa ja on tietysti vastaus myöskin teidän kysymykseenne. Nyt ollaan valmiita tuohon valtuuteen ja toivon mukaan myöskin eduskunta on valmis. Jos aiotaan jotain muuta tehdä, pitää käydä kokonaan uusi prosessi.

Vielä ed. Huutolalle haluaisin vain tässä kertoa, että ymmärtääkseni ministeri Heinonen tulee tarkemmin käsittelemään esittämäänne aihetta puheenvuorossaan, joten minä en siihen puutu, kun en sitä sillä tavoin tunnekaan.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on ollut vähän sellainen kilpa, kuka uskaltaa mennä linjauksissa lähemmäksi ministeri Niinistöä. Keskusta on todella varsin lähellä siksi, että näemme velanmaksun hyvin tärkeänä asiana. Olemme kuitenkin kaukana siinä asiassa, että olemme valmiita sijoittamaan täsmäsijoituksin varoja tutkimus- ja kehittämishankkeisiin siksikin, että Suomen kansantulon luonti on nyt keskittynyt muutamiin harvoihin keskuksiin. Hyvää potentiaalia on näiden keskuksien ulkopuolella.

Nyt olisikin tarkoituksenmukaista sekä työvoimapoliittisista että aluepoliittisista syistä tehdä sijoituksia juuri tutkimus- ja kehittämisrahoilla näihin alueisiin, jolloin syntyy lisää velanmaksukykyä, jota tarvitaan toki tulevaisuudessa. Kehitys näillä rakenteilla saattaa hiipua, ja tarvitaan uusia hyviä keskuksia, ja puhumattakin lienee selvä, että pidän esimerkiksi Kuopion aluetta hyvin potentiaalina alueena.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tuntuu oudolta se, että täällä keskustellaan lähinnä siitä, miten yksityistämisen tuloksena syntyvät varat käytetään. Eduskunta on kokonaisuudessaan jättänyt toistaiseksi käymättä keskustelun siitä, pitäisikö yksityistää siinä määrin, mitä hallitus esittää, tai vielä laajemmin, kuten keskusta esittää. Eikö nyt olisi aiheellista esimerkiksi tehdä se kysymys uudelleen, jonka kauppa- ja teollisuusministeri Erkki Tuomioja teki tullessaan ministeriksi? Hänhän arvosteli silloin yksityistämisintoa ja kehotti ottamaan hengähdystauon.

Mutta vaikuttaa siltä, että ministeri Tuomioja on jyrätty hallituksessa ilmeisestikin pääministerin ja valtiovarainministerin taholta. Tuomioja nimittäin totesi, että valtion taloudellinen tilanne ei edellytä yksityistämistä. Hän totesi myöskin, että yksityistäminen ei ole itseisarvo, ja huomautti, että valtaosa yrityksistä toimii erittäin tehokkaasti ja tuottaa valtiolle osinkotuloja, joista luopuminen on kustannus.

Ihmettelen tämän sisältöä. Eikö meidän pitäisi keskustella, sallitaanko yksityistäminen siinä määrin, mitä nyt on tekeillä: Sonera 34 prosenttiin, Edita, valtion julkaisufirma, Patria, valtion puolustusteollisuuden haara, ja Leonia, joka tällä hetkellä on sataprosenttisesti valtion omistuksessa? Itse olen sikäli kyllä kerettiläinen, että mielestäni tälle yksityistämishuumalle pitää panna sulku.

Ed. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Taisin kuunnella juuri hallituksen edustajan ed. Laakson puheenvuoroa. Näin ristiriitaista tämä sitten on. Minä kannustan ministeri Niinistöä pitämään kiinni tämän kaltaisesta valtion omistajapolitiikasta. Ihmettelen vain, minkälaisia mahtaisivat, ed. Laakso, olla ne osinkotulot Sonerasta, jos tällaista omistajapolitiikkaa ei olisi Soneran suhteen harrastettu. Sellaisia ei olisi. Nyt niitä on, ja siitä johtuu, ministeri Niinistö, että ne ehdotukset, joita me olemme täällä keskustan puolelta ehdottaneet, merkitsevät tuosta teidän 18,5 miljardin potistanne noin 1—2 miljardia. Me saisimme aivan ihmeitä aikaan sellaisella summalla, jos se täsmäohjattuna, kertaluontoisena satsauksena suunnataan tekemiimme ehdotuksiin, jotka ehdotukset muuten ovat suoraan edellisen hallituksen ministerin Kalliomäen kynästä. Sieltä löytyy tavallaan pohja sille osaamispolitiikalle, jota nyt olemme vahvasti tässä pitäneet myöskin esillä.

Rouva puhemies! Omistajapolitiikan onnistumisen kannalta on tärkeätä, että valtio kykenee antamaan myös signaaleja markkinoille. Sen vuoksi kysymys siitä, miten jatketaan Soneran suhteen, on tärkeä. Mutta erittäin tärkeää on myöskin se, milloin valtio aikoo todellakin pääomistajana toimia myöskin Sampo — Leonia-ratkaisun osalta. Nythän on nähty, että markkinat ovat tavattoman hermostuneita sen suhteen, mitä tapahtuu Pohjolalle. Sama kysymys koskee myöskin Postia. Tämä kysymys velloo auki. Sen takia on aivan selvää, että sillä on odotusarvoa,

milloin valtio tekee seuraavan siirron, josta pystytään paremmin lukemaan sitten myöskin Postin ja sen myötä Leonian ja toisaalta myöskin vakuutusyhtiö Pohjolan kohtalo paremmin; sen siirron me tarvitsemme. Ministeri Niinistö, voisitte hieman kysymystä tässä keskustelussa avata.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson puheenvuoron johdosta haluan todeta, että jos ei olisi yksityistetty Soneraa, viisi vuotta sitten sen arvo olisi ollut reilusti alle 10 miljardia markkaa, vaikka se olisi myyty koko yritys. Siitä on nyt otettu 30 miljardia yksityistämisen pohjalta pois ja vieläkin yli 70 miljardia on. Minä kannatan tämän tyyppistä hallituksen politiikkaa, joka tuo kansalle voimavaroja lisää ja myös antaa suomalaiselle osaamiselle huomattavan paljon enemmän mahdollisuuksia kuin se, että valtion hoteissa olisi koko firma.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyse onkin siitä, aikooko valtio säilyttää tietyn suuruisen määräysvallan esimerkiksi Sonerassa. Esimerkiksi Patrian, valtion puolustusmateriaaliteollisuuden keskeisen osan, kyseessä ollen tuntuisi aivan luonnottomalta se, että luovutettaisiin päätäntävaltaa esimerkiksi pörssiyhtiön muodossa ulkomaille näinkin tärkeässä kysymyksessä. Sama koskee Soneraa. Arvostelen sitä, että hallitus on hakemassa uutta yksityistämisvaltuutta. En arvostele sitä, mitä toistaiseksi on tehty, ed. Saapunki.

Mutta eikö olisi oikein se, että valtio kuitenkin, jotta esimerkiksi vältetään aggressiiviset valtaukset, säilyttäisi tietyn kohtuullisen osuuden valtion omistusta? Näin valtio voisi turvata sen kuuluisan sinivalkoisen pääoman säilymisen, josta ennen vaaleja kokoomuksessakin niin paljon puhuttiin ja josta keskusta on puhunut vaalien jälkeen.

Minua huolestuttaa erityisesti keskustan linja. Keskusta on hukkaamassa Kekkosen perintöä. (Välihuutoja keskustasta) Kekkonen teki aikoinaan merkittävän työn valtionyhtiöiden pystyttämisessä, ja silloin nimenomaan kokoomus oli Kekkosen toimintaa vastaan ja voimakkaasti. Nyt keskusta on myymässä ja vielä valitettavan yksimielisellä tavalla hukkaamassa Kekkosen perinnön.

Mutta täytyy tietenkin kysyä ministeri Niinistöltä, mikä on nyt se syy, että Sonera tarvitsee jo tulevaa yksityistämistä varten uudet valtuudet, kun vanhoja valtuuksiakaan ei ole kokonaisuudessaan vielä käytetty.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Ehkä vastaan ensin ed. Laakson viimeksi esittämään kysymykseen, ensimmäinen ei tainnutkaan olla minulle osoitettu.

Kyllä tässä joutuu ajattelemaan, jos aikoo jotain myydä, myös sitä, miten markkinat hinnoittelevat myytävän tavaran. Soneran kohdalla se seikka, että valtuuksia esitettiin pidemmälle saman tien, kun päätettiin myydä, oli selvä signaali tietysti siitä, että tämä on omistajapolitiikkaa, että ollaan valmiit avaamaan enemmistöraja, liikkumaan lähelle kolmanneksen vähemmistörajaa. Minusta seuraavalla kerralla, kun Soneraa taas päätetään myydä, pitäisi hakea valtuutta lisää.

Muutoin ehkä ed. Laakson kaipaamaa ja ed. Laukkasen toiselta kannalta kaipaamaa keskustelua siitä, että pitäisi antaa signaaleja ulospäin, mikä on omistajapolitiikkaa, sitähän keskustelua täällä varmasti sopisi käydä. Hallitus on sitä keskuudessaan käynyt ja päätynyt tällä kertaa tällaisiin esityksiin. Minusta tuntuu, että näillä annetaan kyllä riittävä signaali siitä, mikä on hallituksen meininki näissä asioissa.

Toisaalta, kun katsotaan, miten markkinat ovat ottaneet vastaan esimerkiksi Soneran viimeisen osakemyynnin, niin ilmeisesti markkinoilla on ymmärretty, että hallitus toimii siinä mielessä aktiivisena omistajana, että on valmis myös tekemään töitä, luopumaan omistuksestaan sen arvon nostamiseksi. Asiassa on käynyt juuri niin kuin ed. Saapunki sanoi, että vaikka volyymia on vähemmän jäljellä, se on enemmän rahassa. Sitähän tämä politiikka on tarkoittanut.

Varsinaisesti ajattelin vastata ed. Laukkasen kysymykseen. Se meni vähän asian viereen, koska, niin kuin sanoin, Leonian kohdalla valtuuksia ei haeta ja ne olisivatkin vähän toisella tavalla rakennettavat.

Haluan toistaa edelleenkin sen, että Leoniastahan ei luovuteta fuusion yhteydessä yhtään mitään. Ainoastaan sen 3 miljardin verran vähemmän, minkä saamme pääomapalautuksina, valtio tulee suhteessa fuusioyhtiöstä omistamaan. Mutta 43 prosenttia tarkoittaa käytännössä, kun kokonaisuus yli kaksinkertaistuu — 43 prosenttia yli kaksinkertaisesta määrästä — lähes samaa kuin 100 entisestä määrästä. Jos fuusiointi jatkuu, niin että päädytään puhuttuun kolmikantaiseen fuusioon, niin itse asiassa valtion myyntivelvoite, joka on otettu vastaan, jää-

kin suhteellisen pieneksi. Jos omistukseen jäävä 20 prosentin osuus tulee yli kolminkertaisesta kokonaisuudesta, se vastaa yli 60:tä prosenttia alkuperäisestä volyymista.

Tässä on ehkä myös selitystä siihen keskusteluun, jota on käyty myyntitarjousten pyytämisestä. Olen ollut huomaavinani, että keskustelu ei ole kovin paljon eduskuntaa sytyttänyt, koska täällä on ilmeisesti varsin hyvin ymmärretty se, että Leonian kohdalla myynti ja fuusio olivat kokonaan erilaisia ratkaisuja, joita ei olisi voinut toisiinsa missään mielessä verrata eikä näin ollen pyytää mitään fuusiotarjouksia. Fuusio on vähän kuin avioliitto. No, ehkä avioliitoistakin on tarjouksia joku joskus pyytänyt. Luulen, että siinä kuitenkin kokonaisuus pikemminkin tilanteen ratkaisee.

Mitä tulee Pohjolan rooliin, siinä valtio on väärä vastaaja siinä mielessä, että minun ymmärtääkseni tilanne on nyt erityisesti juuri Pohjolan omissa käsissä. Päättääkö se lähteä mukaan suurempaan finanssitavarataloon vai ei, se on hyvin ratkaiseva vedenjakaja tietysti jatkokeskustelussa. Ehkä tässä suhteessa sitten, kun valtion rooliin on kiinnitetty huomiota väitettynä nurkanvaltaajana, joudun vain toteamaan sen, että valtio fuusiosopimuksessa joutui ottamaan kantaa moniin ehtoihin, joita fuusiokumppanimme Sampo esitti, ja vastaavasti he joutuivat ottamaan kantaa sellaisiin ehtoihin, joita me esitimme. Eräs noista ehdoista oli osallistua Skandialta ostettujen Pohjolan osakkeiden jatko-ostoon. Me hinnoittelimme ehdon ja arvioimme, että se on osana pääsopimusta, joka tähtää fuusioon, sinänsä hyväksyttävissä, kun se mitoitettiin pääsopimusta vastaan ja katsoimme kokonaisvelvoitteemme.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Kuten käyty keskustelu on osoittanut, lisätalousarvion kiistattomasti merkittävin ja kauaskantoisin asia on Soneran osakkeitten myynti ja siihen liittyvät myyntitulot.

Osin käytyyn keskusteluun viitaten ja osin siitä riippumatta haluan sosialidemokraattisena kansanedustajana todeta, että kun puhumme valtionyhtiöistä ja omistajuudesta, meillä on ollut sellainen vuosia ja vuosikymmeniä kestänyt periaatteellinen lähestymistapa ja viitekehys, jolloin pidämme tärkeänä, että yhteiskunnassa on yksityistä, erityyppistä yritystoimintaa, joka on tietysti kaikkein tärkein alue. Sen lisäksi yhteiskunnassa voi ja tulee olla erilaista osuustoiminnallista yritystoimintaa, valtion yritystoimintaa. Meillä Tampereella on erinomaisesti johdettu kunnallinen liikennelaitos ja sähkölaitos, siis kunnallinen on omistuspohja. Tavallaan tätä kokonaisuutta vasten pitää mielestäni arvioida valtionyhtiöitten asemaa ja merkitystä.

Haluan alkuun ihan periaatteellisella tasolla kysyä nyt vallitsevan taloudellisen päätöksenteon logiikan perään. Ensinnäkin sijoittajien ensisijainen etu näyttää olevan pääoman korkea, vakaa tuotto. Tuo vakaa tuotto voisi olla tavoitteena ja sen pitäisi olla myös pitkällä aikavälillä. Osakemarkkinoiden liikkeet kuitenkin kertovat, että sijoittajat hakevat jatkuvasti parasta mahdollista tilannetta, joskus jopa hermostuneen tuntuisesti. Ei olisi kovin ihmeellistä, jos jatkossa alkaisi enemmänkin kuulua puheenvuoroja, joissa yritysten johto alkaisi toden teolla asettaa kyseenalaiseksi omistajien lyhyen aikavälin voitontavoittelun, joka vaarantaa yritysten pitkän aikavälin kehittämistoiminnan.

Näihin näkökohtiin liittyen penäänkin, kun nyt erityisesti poliittisella oikeistolla on kova kiire yksityistää valtionyhtiöitä, saattaako joskus tulla tilanne, jossa tämä toiminta todetaan hyvinkin hätiköidyksi, mutta aikanaan muodikkaaksi perässä juoksemiseksi. Pidän tärkeänä säilyttää suunnilleen nykyisen tasoisen valtion omistajuuden Suomessa. Erityisesti Leonian kohdalla näen tärkeänä säilyttää valtion vahvan omistajuuden.

Silmiini osui muutama päivä sitten Taloussanomista kuinka amerikkalainen markkinointiguru Jack Trout toteaa, että "fuusiot ovat ohimenevä muotivillitys". Suuruuden tavoittelu vie hänen mukaansa yrityksen hakoteille. "Esimerkiksi Citibankista ja Traveler's Groupista muodostetussa Citigroupissa on hirveät sisäiset ristiriidat. Meille on kerrottu, että kun pankki ja vakuutusyhtiö fuusioituvat, syntyy finanssitavaratalo ja että se on hyvä asia. Miten niin hyvä?" kysyy tämä amerikkalainen markkinointiasiantuntija. "Tarvitsevatko kuluttajat finanssitavarataloa?" Hän ei usko. Hänen näkemyksensä mukaan: "Luulen heidän mieluummin päättävän itse, mistä ottavat vakuutuksensa ja missä hoitavat pankkiasiansa." Trout ei myöskään ymmärrä suuruuden ihannointia. Hänen mukaansa: "Kun yritys kasvaa kasvamistaan, sitä ei lopulta voi enää johtaa. Liian suureksi paisunut yritys kadottaa valttinsa, sen idean, johon panostamalla se on

noussut menestykseen. - - Kun yritykset huomaavat, millaisia ongelmia fuusiot aiheuttavat, ne hankkiutuvat ostoksistaan eroon ja palaavat perinteisille vahvoille alueilleen." Oli mielenkiintoista lukea tämä laajahko artikkeli amerikkalaisen gurun näkemyksistä.

Arvoisa puhemies! Mielestäni valtio tarvitsee yhä oman pankin. Sampo — Leonian yhdistyminen herättää minussa, kuten monissa muissakin, kysymyksiä ja pelkoja. Olen ollut ja olen vieläkin sitä mieltä, että valtio tarvitsee oman pankkinsa, jonka kautta se hoitaa raha-asioitaan ja jossa kansalaisten talletukset ovat varmassa tallessa. Tiedämme, että pääoma ei tunne isänmaata, ja kun osakeomistuksia myydään ulkomaille, on tärkeää, että on edes yksi pankki, joka on valtion omistuksessa. Jos yhdistyminen tapahtuu ja valtion omistusosuus laskee merkittävästi alle 50 prosentin, uusi yhtiö on pelkkien markkinatalousoppien pauloissa. Tätä en voi hyväksyä. Vaadinkin kokonaisvaltaisempaa tarkastelutapaa asioihin, ja kenellekäs tämä tehtävä kuuluu? Se kuuluu Suomen eduskunnalle.

Ymmärrän, miksi huonoina aikoina valtion liikelaitosten toimintaa piti tehostaa, jotta valtio saisi enemmän tuloja hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen. Mutta nyt, kun valtiontalous on selvinnyt pahimmasta, pitäisi tietyissä peruspalveluissa, joita valtion liikelaitoksista tuottavat muun muassa Leonia, Valtionrautatiet ja Posti, keskittyä palveluun, ei voitontavoitteluun.

Valtiovarainministeri Sauli Niinistö puhuu Leonian yksityistämisessä "valtion omistuksen edunvalvonnasta". Minä haluaisin puhua pikemminkin siitä, mikä on parasta kansalaisille ja peruspalveluille. Näkökulmien ero johtuu siitä, että Niinistölle valtion omistuksen yksityistäminen on itseisarvo. Minulle se tulee perustella. Tähänastiset perustelut eivät minulle riitä. Asia vaatii laajaa yhteiskunnallista kansalaiskeskustelua ja syvällistä käsittelyä eduskunnassa.

Arvoisa puhemies! Jos Suomen taloudellista tilannetta ja hyvinvointia voi mitata bruttokansantuotteen kehityksellä, on Suomi jo ohittanut historiansa pahimman laman. Tuotanto on noussut lamaa edeltäneiden vauraiden vuosien tasolle, ja vienti vetää. Kuitenkin monien kansalaisten ja monien perheiden osalta lama on kaikkea muuta kuin ohi. Pitkäaikaistyöttömyys ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat painaneet varsinkin lapsiperheet ahtaalle. On mahdotonta sanoa, kuinka kauan ja miten laman aiheuttamat vaikutukset ihmisissä, etenkin lapsissa, näkyvät.

Perhetausta jakaa edelleen ihmisiä. Koska kaikki lapset eivät voi syntyä taloudellisesti hyvin toimeentuleviin perheisiin, on yhteiskunnan tuettava ja kannustettava lapsia sekä nuoria tarttumaan tarjolla oleviin koulutus- ja muihin mahdollisuuksiin. Jos ei löydy tukea kotoa, sitä pitää saada muualta.

Tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa ei ole siis yhdentekevää, miten Soneran myynnistä saadut rahat käytetään. Valtionvelan lyhentäminen on toki tärkeää, mutta rahaa kaivataan kipeästi myös muihin, tarkasti harkittuihin tarkoituksiin. Meillä on edelleen vakavia yhteiskunnallisia ongelmia, jotka eivät odota ratkaisijoitaan. Niihin pitää tarttua heti, ennen kuin on liian myöhäistä. Tuskin porvareidenkaan puolella halutaan yhteiskunnan polarisaation jatkumista, turvattomuuden lisääntymistä.

Arvoisa puhemies! Haluan toimia ja toimin sen puolesta, että valtionyhtiöiden myyntitulot kohdistetaan myös koulutukseen. Kuluvan syksyn aikana ratkaistaan koulutuspolitiikan suunta seuraaviksi viideksi vuodeksi. Opetusministeriön valmistelema luonnos koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2000—2004 on ollut lausunnolla. Sivistysvaliokunta on antanut lausuntonsa hallituksen esityksestä ensi vuoden talousarvioksi. Molemmat rakentuvat ajatukselle, että hyvinvointimme perustaa ja kansallista innovaatiojärjestelmää vahvistetaan koulutuksen ja tutkimuksen avulla.

Suomessa on puolet keski-ikäisestä aikuisväestöstä ammatillisesti kouluttamattomia. Toistan: Suomessa on edelleen puolet keski-ikäisestä aikuisväestöstä ammatillisesti kouluttamattomia. Ikäluokkien väliset koulutuserot ovat Suomessa Oecd-maiden suurimmat. Valitettavasti koulutuspolitiikassamme on tällä hetkellä ollut se linja, että omaehtoisen aikuiskoulutuksen määrärahaa on vähennetty vuodesta 1977 lähtien puoleen. Se tarkoittaa puolta miljardia markkaa. Tämä supistus koettelee erityisesti suoritustason työntekijöiden koulutukseen pääsyn mahdollisuuksia.

On tarve reivata kansallista koulutuspolitiikkaa uudelleen. Valtiolla on oltava tahtotila siitä, millaisia koulutuspalveluja keski-ikäiselle aikuisväestölle järjestetään. On aika arvioida uudelleen aikuiskoulutuksena järjestettävän työntekijätasoisen koulutuksen määrä tulevan työvoimatarpeen johdosta ja tavoittaa ihmisiä koulutukseen vahvalla aikuiskoulutuksen ohjausjärjestelmällä. Työvoiman ammatillinen ja alueellinen liikkuvuus ovat hallituksen politiikan tavoitteena. Tähän ei ole riittävästi hyvistä yrityksistä huoli-

matta kyetty vastaamaan tämän vuosikymmenen jatkuneella painopisteiden asettelulla.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on 15 päivänä lokakuuta, siis tuoreessa kannanotossaan, edellyttänyt, että valtionyhtiöistä saatavat myyntitulot on kohdistettava velanhoidon ohella myös koulutuksen ja kilpailukyvyn kehittämiseen. Tämä oli tavattoman merkittävä periaatteellinen ja yhteiskuntapoliittinen kannanotto, josta olen ylpeä. Soneran myyntituloja tuleekin nähdäkseni ja tämänkin päätöksen mukaisesti sijoittaa yhdessä rakennerahastojen voimavarojen kanssa tulevaisuuden osaamisen rakentamiseen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon ja kansallisen yhtenäisyyden kasvattamiseen.

Esitänkin, että valmistellaan ohjelma yhteiskunnan heikoimmin koulutettujen kansalaisten ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen parantamiseksi ja että tätä varten varataan suuruusluokaltaan miljardi markkaa eli 1,2—1,4 miljardia markkaa Soneran myyntituloista näiden keski-ikäisten, heikosti koulutettujen kansalaisten ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen parantamiseksi.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä on aivan oikein käyty keskustelua siitä, millä tavalla velanhoidon ohella, valtion taloudenhoidon ohella, pitäisi myöskin valtion omaisuuden myyntituloja käsitellä. Kysehän on tietysti myös siitä, että eduskunnan itsensä tulee sitoutua ja linjata niitä ratkaisuja, mitä esimerkiksi eduskunnan budjettikehyksissä, eri pääluokkien kehyksissä, tarvitaan.

Toisaalta myöskään velanhoidon suhteen ei valtiontalouden tarkoituksenmukainen ja valtion edun mukainen linja voi olla automaattisesti joka kohdassa sataprosenttinen velan lyhentäminenkään myyntivoittojen käsittelyssä. Viittaan tässä vain niihin esimerkkeihin, joihin valtiovarainvaliokunnassa aikaisempienkin budjettien käsittelyn yhteydessä olemme törmänneet, esimerkiksi 100 miljoonan markan leikkauksiin eräisiin kehittämishankkeisiin tiepuolella, joiden säästämiskustannukset ovat olleet 35—40 miljoonaa markkaa 100 miljoonan markan leikkauksessa. On hyvin kyseenalaista, kannattaako 6,6 prosentin korolla olevan valtionvelan lyhennyksen vuoksi tällaista jarrutusta harrastaa. Toisaalta on tietysti myöskin yhteiskunnassa olevat kipukohdat, inhimilliset hädät: lastenpsykiatrian kärjistyvät jonot, nuorten ongelmat. Niistä aiheutuu valtiolle inhimilliset tuskat mukaan lukien erittäin suuret kustannukset, myös taloudellisesti, jollei näistä asioista yhteiskunta, hyvinvoinnista vastuullisesti, kanna huolta.

Joka tapauksessa on tärkeää, kuten aikaisemmin on todettu, että eduskunnassa ja hallituspuolueiden kesken käydään perusteellinen keskustelu siitä, mihin kohdistetaan valtion velanhoidon pienentymisestä säästyneet varat, ja sehän sopii erittäin hyvin muutoinkin eduskunnan kehyspäätöksistä päätettäessä. Tätähän myöskin eduskunnan tulevaisuusvaliokunta piti tärkeänä. Myös sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tätä korostanut. Kun valtionvelan keskikorko on 6,6 prosentin luokkaa, nythän näillä ratkaisuilla pysyvästi velanhoitomenot pienenevät vuodessa noin 1,3—1,4 miljardia markkaa. Jos säästyneet varat jaetaan eri ministeriöiden kesken eli jo päätettyjen kehysten puitteissa, ei se mielestäni muuta nykyistä tilannetta. On päätettävä, mihin varat kohdistetaan. Niitä tulee kohdistaa erityisesti tutkimus- ja kehityshankkeisiin nimenomaan elinkeinopolitiikan, elinkeinoelämän, rakenteita, taloutta ja työllisyyttä pysyvästi tukevalla tavalla.

Tässä suhteessa on aika irvokasta, että kun meillä on alueita, joilla on 18 ja 20 prosentin työttömyys, viittaan muun muassa Itä-Suomeen, niin tällä hetkellä terveet, liikkeelle lähtevät hankkeet lykkääntyvät ensi vuoden alun jälkeiseen Agenda 2000:n tavoite 1 -kauteen tarpeettoman korkealle tukitasolle sen takia, että te-keskukset eivät voi myöntää yritystukia, kun niillä ei ole rahaa. Tässä suhteessa tämä olisi juuri tyypillistä valtiontalouden tulevan veropohjan, tulevan velanmaksukyvyn, parantamista valtion omin toimenpitein. Ennen kaikkea alussa mainitsemani kärjistyneet erikoissairaanhoidon hoitotilanteet ja niiden helpottamiskysymykset olisivat inhimillisiä kohteita myös valtiontaloudessa, järkevää substanssia varojen käytössä.

Jos säästöt päätetään kohdistaa muulla tavalla kuin siirtämällä ne valtiovarainministeriön pääluokasta muiden ministeriöiden pääluokkiin, on juuri budjetin kehyskeskustelua käytävä uudelleen. On mahdollista myös suunnata säästyneet velanhoitomenot valtion eläkkeiden katteeksi, jolloin ne ovat kehyspäätösten ulkopuolella. Osittain tätä varmasti on syytä harkita. Se ei olisi välttämättä huono ratkaisu, mutta sekin vaatii eduskunnassa käytyä perusteellista keskustelua.

On siis syytä korostaa sitä, että vastuullinen päätöksenteko edelleenkin merkitsee vakavaa valtiontalouden velanhoitoa ja talouden vakau-

den ylläpitämistä monin eri toimenpitein, mutta siinä ei saa unohtaa nimenomaan ympäröiviä kansalaisten arjen epäkohtia kuin myöskään valtiontalouden tulevan pohjan vahvistamista. Se on vastuullista lähestymistapaa.

Samoin valtion omistajuudesta käytävä keskustelu, jota täällä on peräänkuulutettu, ei voi olla pelkästään lyhytnäköistä osakkeen hinnan ja pääoman sijoittajan edun hakemista, kuten useasti pörssi- ja markkina-ajattelu tuntuu olevan, vaan pitää kantaa vastuuta myös keskipitkällä ja vähän pitemmällä tähtäimellä yritystoiminnan kannattavuudesta alueellisesta ja työllisyysnäkökulmasta.

Tässä suhteessa valtion omistajuuteen liittyy ongelmia. Lyhyesti viittaan vain esimerkiksi siihen, että voimakkaasti globalisoituneessa maailmassa metsäteollisuudenkin osalta ne ratkaisut Stora Enson osalta, mitä olemme tehneet, ovat tietysti osoittaneet oikeaksi sen, mitä jo aikoinaan tästäkin sanoin, että globalisoituneen yrityksen, kansantalouden ja aluetalouden edut kohtaavat entistä harvemmin. Toivottavasti kuitenkin Suomen vahvuudet elinkeinoelämän kehittämisedellytyksissä ja niitä vahvistavat näkökohdat logistiikan, raaka-aineiden, osaamisen ja koulutuksen puolella tulevat suomalaisten kilpailuasemaa myös tällaisessa yrityksessä vahvistamaan. Mutta, kun esimerkiksi StoraEnson osalta valtion ohella myös Kela on merkittävä omistaja ja valtio ylipäänsä tätä kautta suurin omistaja, toivoisi, että myös tällaista metsäteollisuuteen liittyvää strategiaa pohdittaisiin aktiivisesti valtion toimesta.

Toinen näkökulma on palvelunäkökulma, ja Posti on nimenomaan se, johon nyt tässä Leoniatilanteessa liittyy suuria uhkia. Eduskunta on eri yhteyksissä korostanut Suomen Posti Oy:n toiminnassa tasapuolisten alueellisten palveluiden jatkuvuutta ja henkilökunnan aseman turvaamista. Siitä on pidettävä nytkin kyllä eduskunnan ja hallituksen huoli alueellisten palvelujen ja tasa-arvoisuuden merkeissä budjetin erillisin määrärahoin. Ei ole missään tapauksessa varaa tämän tyyppiseen rakenteiden romahduttamiseen, mitä pahimmillaan tässä voi olla kyseessä.

Myös kilpailu itsessään ei ole itseisarvo. Tässä suhteessa oli tervettä, että ratakilpailun eteneminen ainakin merkittäviltä osin pysäytetään, koska kyseessähän tietysti olisi kyllä kermankuorinta tietyillä rataosilla ja myös sitten raideliikenteen edellytysten heikentäminen heikoimmin kannattavilla alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa. Se lisäisi tarvetta tietysti joukkoliikenteen palvelujen ostorahoitukseen, johon taas kovin helposti ei pelivaraa löydy.

Ilmeisesti myös teollisuus on omalta osaltaan todennut, että Suomen erittäin hyvin toimiva logistinen kuljetusjärjestelmä ei siedä sellaisia kilpailukokeiluja, jotka saattaisivat järisyttää toimintaedellytyksiä. Tästä ilmeisesti myös hallituksen johtopäätöksissä on kyse.

Budjetin eräistä yksityiskohdista on todettava, että maa- ja metsätalousministeriön osalta siellä on varoja perustellusti satovahinkojen korvaamiseen. Toinen perättäinen huono kesä erityisesti Etelä-Suomen osalta on koetellut, ja satovahinkovaroja on syytä osoittaa. Sen sijaan täytyy todeta, että liekö vähän poliittisen kontrollin heikkoutta ja ehkä valvonnankin puutetta maa- ja metsätalousministeriön suuntaan, että kun esimerkiksi katsoo, tosin STM:n pääluokassa olevaa, maatalouden lomitusmäärärahaa, niin harvassapa menokohdassa vuodesta 98 noustaan sellaisilla prosenteilla käyttömenoissa 99:ään kuin sillä kohdalla. Kasvu on noin 100 miljoonaa markkaa.

Sinänsä täytyy muistaa, että kotieläintuotannon työvaltaisuus puoltaa nimenomaan lomituspalvelujärjestelmien kunnossaoloa, mutta pitäisi katsoa, että ne suuntautuvat oikealla tavalla taloudellisesti ja juuri oikealla tavalla työvaltaisuutta keventävällä tavalla. Tämä kasvu, mikä nyt oli, on kyllä tarkemmankin pohdinnan arvoinen.

Liikenneministeriön osalta hallitus on valtiovarainvaliokunnalle, liikennejaostolle ja eduskunnalle lupaamallaan tavalla lisännyt ratapuolelle sovitut rahat ja tältä osin saadaan perusteltuja asioita etenemään. Pettymys on tietysti se, että tiepuolen osalta kehittämishankkeita Soneran myyntiin liittyen ei ole esitetty. Eduskuntahan on eri yhteyksissä edellyttänyt, että valtion omaisuuden myynti tulee suunnata myös elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä tukeviin infrahankkeisiin.

Suomessahan on tällä hetkellä tieverkko rämettymässä ja määrärahojen taso todella riittämätön, kun se on 0,8 prosenttia bruttokansantuotteesta Suomen kaltaisessa pitkien etäisyyksien ja kalliiden kustannusten maassa. Totta kai osaavat ja innovoivat yritykset ovat eri alueilla lähtökohta, mutta on kiistatta myös kuljetusedellytykset ja logistiset edellytykset oltava kunnossa, jotta toiminta onnistuu. Muun muassa alempiasteisen tieverkon huolestuttava kunnon kehitys erityisesti metsäteollisuuden raaka-ainekuljetuksissa kuin myös alkutuotannon osalta

alkaa muodostua todelliseksi pullonkaulaksi ja vaatii kyllä nopeita toimenpiteitä: perustienpidon määrärahatason nostoa.

Pelkästään viime vuonna metsäteollisuus sijoitti sorastukseen, soran hankintaan, 100 miljoonaa markkaa. Tältä osin peräänkuulutan edelleen kansallisen kelirikko-ohjelman aikaansaamista niin, että liikenneministeriö vetäisi yhdessä metsäteollisuuden ja eri tahojen kanssa liikkeelle semmoisen projektin, jossa runkokelirikko-ongelmaa ainakin poistettaisiin. Se ei olisin kovin monen sadan miljoonan markan projekti ja itse asiassa metsäteollisuudella itsellään olisi intressiä osallistua omien kustannustensa pienentämiseen tällä tavalla.

Tieverkon kokonaisrahoitushanke osoittautui odotusten mukaisesti edulliseksi tavaksi toteuttaa hanke Porvoo — Koskenkylä, ja siitä säästyvät varat ovat, väitän, suurempia, siis yhteiskunnan urakoiman ja toteuttaman kokonaishankkeen säästöt, kuin jälkikäteinen yksityinen Lahdentien kaltainen rahoitus. Valtiontalouden tarkastusvirastohan suorittaa tämän vuoden loppuun mennessä sen hankkeen kokonaisarvioinnin, mutta tämä on jo ilmeistä. Sinänsä tällainen yksityinen jälkikäteinen rahoitusmalli on silloin perusteltu, jos meillä on tiedossa, että rahoitusraami on kasvussa. Mutta silloin kun meillä on nykyinen kehitys ollut päällä, ei ole viisasta betonoida Lahdentien kaltaisilla yksityisillä jälkikäteisillä rahoitusmalleilla tulevien vuosien rahoitusraamia vastaavilla hankkeilla.

Toivon, että hallitus ryhtyy katsomaan nyt Soneran pohjalta mahdollisesti tulevissa tilanteissa lisämäärärahoilla uusia kehittämishankkeita liikkeelle, koska meillä on tällä hetkellä satama-, raide- ja isompien kehittämishankkeiden osalta erinomainen patoutuma, ja toivon, että ei pidä paikkaansa, vaikka siltä näyttää, että nyt on ikään kuin Soneran varjolla kytketty tiehallinnon, Tielaitoksen hallinnoinnin, tuleviin pyrkimyksiin, liikelaitostamisiin, joitakin hankkeita. Tällainen tikkunekkuteoriahan ei tule toimimaan, ja niitä ei pidä toisiinsa myöskään kytkeä. Tielaitoksen liikelaitostamisesta aiheutuvat harmit huomioon ottaen siitä ei synny sellaista säästöä, että se puoltaisi tätä kautta hankevyörytystä tai hankkeiden käynnistämistä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla on myönteistä, että yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen on lisäystä, mutta se on kyllä tarve huomioon ottaen riittämätön. Tältä osin on eduskunnassa kyllä vielä katsottava, voidaanko siltä osin löytää mahdollisuuksia lisätä te-keskuksien pelivaraa, koska on kohtuutonta, että terveet työllistävät hankkeet lykkääntyvät tässä tilanteessa.

Myönteisiä ovat myös hallituksen toimenpiteet palkkaperusteisten työllisyysmäärärahojen lisäämiseksi. Liian paljon on ollut katkolla tältä osin pitkäaikaistyöttömien työtilaisuuksia. Tässä on tietysti se, että kun tulee näin myöhäisessä lisätalousarviossa tämä 150 miljoonan markan lisämääräraha, pahimmillaan käy niin, että jälkeenpäin osoitellaan sitten, että eihän sitäkään saatu edes käytettyä. Tässä suhteessa palkkaperusteisten työllisyystukipelivarojen on jatkossa oltava varsinaisessa budjetissa tai ainakin jo kevään lisäbudjetissa sellaiset, että ne turvaavat vakaan tasaisen työllistämisen eri puolilla maata.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt antanut eduskunnalle kuluvan vuoden toisen eli niin kutsutun Sonera-lisätalousarvion, jossa keskitytään lähinnä ohjaamaan valtion Sonera-yhtymän osakemyynnistä saadut tulot, yhteensä noin 18,55 miljardin markan nettotulot, valtionvelan lyhennyksiin. Käytännössä myyty osakemäärä pudottaa valtiovallan omistusta Sonera-yhtymässä 19,9 prosentilla, ja voi todeta, että osakkeen hinnaksi muodostui markkinavoimien määräyksellä lopulta 141,12 markkaa, mitä voidaan pitää kohtuullisena hintana tämän erittäin ainakin tällä hetkellä kannattavan ja edelleen voimakkaasti liikevaihdoltaan kasvavan yrityksen kohdalla. Mielestäni osakkeiden myynti on perusteltua, sillä näin yhteiskunta saa omistuksestaan kerralla suuremman tulon, ja ainahan on mahdollisuus aivan nopeaankin putoamiseen.

Valtion omistusosuus on edelleen kohtuullinen, voi todeta näin. Mutta mielestäni, niin kuin täällä eräissä puheenvuoroissa tähän mennessä on todettu, edelleen alentamista kyllä tulee harkita aiempaa kahta myyntikertaa huolellisemmin ja laajemmalla keskustelulla. Minä itse en olisi tällä hetkellä antamassa vielä lisävaltuuksia lisämyynneille.

Arvoisa puhemies! Hallitus on luvannut ohjelmassaan ja puheissaan sekä julistuksissaan, että kun valtion omistusta eri yrityksissä supistetaan osakkeita myymällä, osa saadusta tulosta osoitetaan tuotekehitykseen, tutkimukseen ja jopa pk-yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen. Kun katsotaan nyt lähetekeskustelussa olevaa lisätalousarviota, joutuu kaivamaan lähes suurennuslasin ja kaikki mielikuvituksen rippeetkin esiin löytääkseen edes jotain edellä mainitsemiini

pyhiin lupauksiin liittyvää määrärahaa talousarvion menopuolelta.

Uskoisin, että valtiovarainministeriö on tallannut ruusutarhat lyttyyn ja rahat osoitetaan muutamia teknisiä korjauseriä lukuun ottamatta valtionvelan lyhennykseen, kuten valtiovarainministeriö on suureen ääneen jo kuukausia kuulutellutkin. Voisi vain kysyä tässä erityisesti hallitusryhmien edustajilta, eikö tunnu vähän turhauttavalta esittää vaatimuksia, kun valtiovarainministeri kuukausia etukäteen sanoo, miten tehdään, ja näin myös tehdään. Käsitykseni mukaan lisäbudjetti on ollut vielä yksimielinen annettaessa.

Tarkasteltaessa lisäbudjettia yksityiskohtaisemmin huomataan, että tiemäärärahoihin on saatu peräti 59,1 miljoonan markan lisämäärä-raha. (Ed. Rajamäki: Iso kehyksen nousu!) Vielä huomionarvoisempaa on se, että potista on jostakin syystä osoitettu 45 miljoonaa markkaa Paimion ja Muurlan väliseen moottoritiehankkeeseen Valtatie 1:llä. Täytyy aivan suoraan sanoa, etten ollenkaan ymmärrä, ehkäpä voi sanoa, tässä liikenneministeriön, mutta vielä enemmän valtiovarainministeriön logiikkaa tiemäärärahojen osalta, sillä uskoisin, että liikenneministeriö ei nyt kaiken kaikkiaan ole tältä osin samaa mieltä tästä lisäbudjetista, ainakaan kansliapäällikön suulla, päätellen siitä, mitä hän liikennevaliokunnassa joitakin aikoja sitten totesi.

Voi vain kysyä, millä ihmeellä esimerkiksi valtiovarainministeriön virkamiehet perustelevat tienpidon jatkuvaa alimitoittamista, kun ainakin eräät asiantuntijat ovat todenneet, että alempiasteisen tiestön kunto heikkenee joka vuosi niin, että sen pääoma-arvo alenee noin 300 miljoonalla markalla. Luulisi edes valtiovarainministeriöstä löytyvän nyt sen verran täysjärkiset mittatikkumiehet, että he osaisivat laskea nykylinjan mielettömyyden. Kun nyt tietoisesti laiminlyödään perustienpitoamme, aiheutetaan se, että kunnostuksessa säästetty miljoona muuttuu muutamassa vuodessa peruskunnostukseen tarvittavaksi 5:ksi tai 10 miljoonaksi. Onko tämä kansantaloudellisesti järkevää, arvoisa ministeri ja muutama hallituspuolueen edustaja, jotka täällä tällä hetkellä ovat? Kuten äsken totesin, uskon ja osittain jopa tiedän, että myös liikenneministeriössä ollaan tästä linjasta erimielisiä, mutta näyttää siltä, että valtiovarainministeriö jyrää liikenneministeriönkin ja -ministerin toiveet joka kerta.

Mielestäni nyt olisi tullut lisätä Soneran rahoista 1—2 miljardia markkaa perustienpitoon niin, että laajat kunnostustyöt olisi saatu käyntiin sadoilla kynnöspeltokuntoon menossa olevilla teillä. Näin olisi sijoitettu varat uudelleen toiseen kansallisuusvarallisuuteemme: tiestöön, kun ne saatiin myynnin kautta käyttöön toisesta kansallisvarallisuudestamme, Soneran osakkeista.

Toinen silmiini osunut yksityiskohta on pakolaismäärärahoihin osoitettu yhteensä noin 104 miljoonan markan määräraha. Raha tarvitaan voimakkaasti lisääntyneen pakolaismäärän ylläpitoon ja huoltoon. Tämä taas johtuu siitä, että Suomessa turvapaikkahakemusten käsittely kestää pitkään, jopa vuosia, ja ylläpito tulee kalliiksi. Ruotsissa on käsittely nopeampaa ja kustannukset jäävät olennaisesti pienemmiksi.

Ihmeteltävää on myös se, että huolimatta venyneistä hakemusten käsittelyajoista käsittelyä hoitavien henkilöiden lisäämiseen osoitetaan vain 1 miljoona markkaa. Tämähän on yhtä päätöntä kuin tiemäärärahoissa noudatettu linja. Mielestäni turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttamiseen olisi tullut osoittaa esimerkiksi 10 miljoonaa markkaa, jolloin huoltoon ja ylläpitoon olisi tarvittu todennäköisesti puolet, jos sitäkään, osoitetusta lisämäärärahasta, samalla kun nopeutettua turvapaikkakäsittelyä koskeva lainsäädäntö olisi saatettu eduskunnan käsittelyyn ja nopeasti sitä kautta voimaan.

Arvoisa puhemies! Kansaneläkkeisiin osoitetuista määrärahoista hallitus osoittaa leikattavaksi 60 miljoonaa markkaa. Mistähän nämäkin miljoonat revitään? Etteivät ne vain olisi tulossa siitä, kun Kansaneläkelaitos on juuri lähettänyt yhteensä 31 000 pieneläkeläiselle uhkauskirjeen, jossa se vaatii heitä suostumaan eläkkeensä pienentämiseen koko maksamisen keskeyttämisen uhalla. Syynä on Kelan itsensä tekemä virhe, ja takaisin aiotaan periä jopa viiden vuoden ajalta maksettuja pieniä eläke-etuuksia. Tämä on mielestäni todella törkeätä menettelyä, kun samalla siirrellään kymmeniä miljardeja markkoja myös näiden eläkeläisten aikoinaan Teleen sijoitettuja veromarkkoja. Kun olen muutaman kirjeen nähnyt, joita Kela on lähettänyt, täytyy sanoa, että vaikka olen oikeustieteellisen tiedekunnan läpi käynyt ja käräjät istunut ja joskus syyttäjän tehtäviäkin hoitanut, en itsekään ymmärtänyt, mitä todellisuudessa tarkoitettiin Kelan kirjeessä, joka oli osoitettu iäkkäille eläkeläisille.

Jos hallituksella ja hallitusryhmillä olisi edes hiven inhimillisyyttä, ne peruisivat suunnitellun eläkerahojen leikkauksen ja osoittaisivat varoja Kelan omien virheiden takia eläkkeiden takaisin-

maksu-uhan alla olevien pieneläkeläisten auttamiseen. Täytyy vain ehkä hieman karrikoiden ihmetellä sitä, mitä meidän valitsemamme Kelan valtuutetut Kelassa tekevät, kun tämän suuntaisia kirjeitä lähdetään nyt lähettämään eläkeläisille.

Arvoisa puhemies! Valtion kuluvan vuoden toinen lisätalousarvio on tekninen varainsiirtobudjetti, jossa tärkeitä mielestäni ovat vain VVM:n kunnia ja kylmät markkina-arvot. Pieni ihminen ja hänen tarpeensa ovat sivuseikka, kunhan bkt-prosentit saadaan nätimmiksi ja maine kovana talousmaana kasvaa. Itse en tue tätä linjaa. Haluan politiikan palvelevan ihmistä, en vain valtiovaltaa ja valtiovarainministeriötä ja sitä kautta myös Euroopan unionia.

Arvoisa puhemies! Ihan pienenä yksityiskohtana voi mainita erään asian vain omassa huvittavuudessaan, vaikka en vastustakaan nimenomaan sellaista esitystä, joka sisältyy momentille 27.99.50, joka koskee maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemista, johon osoitetaan 800 000 markkaa. Tämä summa on tarkoitus käyttää Talin — Ihantalan taistelua käsittelevän multimediahankkeen valmistukseen ja sen esittämisestä aiheutuviin kuluihin. Kuten äsken sanoin, hanke on varmasti hyvä, mutta millä tavoin tämä nyt niin hirveän yllättävä on, että se lisätalousarvioon piti saada?

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Lisäbudjetin sisältämä linjaus Sonera-yhtymän osakkeiden myynnistä vaikuttaa olevan niin ajoituksen kuin hinnankin osalta verraten oikeaan osunut. Osakkeista nyt saatu hinta itse asiassa vahvistaa sen, että hallitus teki viime vaalikauden loppupuolella merkittävän arviointivirheen aloittaessaan Soneran myynnin kiireellä ja hätäisen hinta-arvion pohjalta, puhumattakaan muista silloiseen osakemyyntiin liittyneistä puutteista. Markkinoiden pörssin kautta välittämä hintakäsitys on puolueettomampi kuin joiltakin omaa etuaan valvovilta suursijoittajilta saatu hinta-arvio, johon Soneran hinnanmääritys viime kerralla pitkälti perustui. Tältä osin Soneran jatkomyyntiin on nyt voinut suhtautua luottavaisemmin.

Myyty osake-erä vastaa noin 20:tä prosenttia yhtiön osakekannasta. Se on tuplasti sen, mitä itse ensi vuotta koskevan budjetin lähetekeskustelun yhteydessä syyskuussa pidin tavoiteltavana tilana. Myynti tapahtui kuitenkin eduskunnan jo myöntämien valtuuksien puitteissa. Valiokuntakäsittelyssä on kuitenkin syytä pohtia, onko eduskunnan perusteltua myöntää hallituksen esittämä valtuus luopua osakkeiden enemmistöstä. Valtio omistajana voi tuoda yhtiöön vakautta ja työpaikkojen pysyvyyteen turvallisuutta, jos valtio omistajana sitä haluaa tavoitella. Mielestäni pitäisi haluta. Yksityistäminen ei voi olla itsetarkoitus. Ehkä se joillekin on sitä. Osakemyynnit on pikemminkin nähtävä tarkoituksenmukaisuuskysymyksinä, joita harkitaan aina yhtiökohtaisesti.

Valiokuntakäsittelyssä on syytä myös selvittää, onko eduskunnan perusteltua vai ei myöntää myyntivaltuus Patria Industries -yhtiön osakkeiden myyntiin. Lisäbudjetissa haetaan tätä myyntivaltuutta. Lisäbudjetin sisältämä informaatio on kuitenkin vallan vähäinen, täysin niukka, jopa olematon. Hallitus ei lisäbudjetin perusteluissa kerro itse asiassa muuta kuin että osakkeita halutaan myydä valtion määräysvalta kyllä säilyttäen. Yhtiön toimiala huomioiden omistusjärjestelyillä on myös selkeää puolustuspoliittista merkitystä. Olisi kohtuullista, että hallitus valottaisi tahtotilaansa lisäbudjetin mitäänsanomattomia perusteluja enemmän.

Hallitus esittää, että noin 20 miljardiin markkaan kohoavat myyntitulot käytettäisiin pääosin valtionvelan lyhentämiseen. Tämä on oikea linjaus. Velan lyhentäminen ja korkomenojen pienentäminen tuovat kestävällä tavalla liikkumatilaa valtiontalouteen. Kertaluonteisten tulojen varaan ei voi perustaa pysyväisluonteisia menoja.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti sisältää joitakin merkitykseltään vähäisempiä muutoksia, joista kuitenkin eräät ansaitsevat tulla huomioiduiksi.

Lisäbudjetti sisältää lähes miljardin markan nettomääräiset lisäykset kuluvan vuoden verotuloarvioihin, arvonlisäveroon, autoveroon ja varainsiirtoveroon. Joiltakin osin nämä muutokset ovat mielestäni merkittäviä ja herättävät kysymyksen, tulisiko vuoden 2000 verotuloarviota tarkistaa vastaavasti. Se olisi mahdollista, kun tulevan vuoden budjetti on edelleen eduskuntakäsittelyssä.

Ympäristötöiden osalta lisäbudjetti tuo 1,5 miljoonan markan lisämäärärahan Virolahden—Haminan siirtoviemärin ja yhdysvesijohtohankkeen toteuttamisen aientamiseen. Hanke koskettaa myönteisessä mielessä koko Kymenlaaksoa ja edistää Suomenlahden suojelua.

Vastaavia tarpeellisia ympäristön ja työllisyydenkin kannalta ajankohtaisia hankkeita on muuallakin Suomessa aina Lapista alkaen. Mielestäni on erikoista, että tässä suhteellisen va-

kaassa taloustilanteessa hallitus aikoo tämä lisäbudjetti huomioiden leikata ensi vuoden ympäristötöiden investointivaroja lähes 30 prosentilla.

Palkkaperusteista työllistämistukea valtionhallinnolle lisäbudjetissa lisätään suhteellisen paljon, 150 miljoonaa markkaa. Tosin vastaavasti palkkaperusteisia työllistämistukia kunnille leikataan. Vuoden 99 määräraha valtionhallinnon palkkaperusteisiin työllistämistukiin nousee nyt 541 miljoonaan markkaan. Se on vain puolet vuoden 97 tilinpäätöksen määrärahatasosta ja kaksi kertaa enemmän, mitä hallitus ensi vuoden talousarviossaan eduskunnalle esittää. Hallituksen peruslinjaus on siis selvä: Pitkäaikaistyöttömyyttä torjuvia palkkaperusteisia työllistämistukia leikataan, vaikka työttömyys hiipuu vain hyvin hitaasti.

Puolustusministeriölle ja, voisi sanoa, meille tykkimiehille lisäbudjetti lupaa lisävarojakin. Kenttätykkejä hankitaan 20 miljoonalla markalla lisää työllisyyssyistä ja Tykistömuseon palvelutasoa parannetaan. Tässä yhteydessä voi todeta, että Tykistömuseon siirto Kankaanpään Niinisalosta ajanmukaisiin ja yleisön kannalta miellyttäviin tiloihin Hämeenlinnaan oli oikeaan osunut muutos.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti tuo mahdollisuuden lyhentää valtionvelkaa. Se on veronmaksajille hyvä uutinen. Menoja ei pidä oleellisesti lisätä. Soneran ja Patrian osakemyyntien lisävaltuuksien suhteen eduskunnan on vielä käytettävä harkintaa. On jäänyt, voi sanoa, kysymys ilmaan: Haluaako hallitus lopullisesti eroon koko Sonera-omistuksestaan, ja miten yksityistämisvarat tulevaisuudessa aiotaan käyttää?

Liikenneministeri H e i n o n e n : Arvoisa puhemies! Ainakin edustajat Smeds, Gustafsson ja Vistbacka kysyivät, mitkä ovat ne perusteet, joilla Soneran osakkeiden valtionomistusta tullaan alentamaan, esitetään alennettavaksi yhtiössä 34 prosenttiin. Mielelläni noihin tiedusteluihin nyt vastaan. Sitä ennen muutama sana jo tapahtuneesta osakkeiden myynnistä.

Soneran toinen osakkeiden myynti meni täysin suunnitelmien mukaisesti ja sitä kautta muodostui myös menestykseksi. Sonera sai poikkeuksellisen vahvan niin kotimaisen kuin kansainvälisen sijoittajakunnankin kiinnostumaan itsestään ja investoimaan yhtiön osakkeisiin. Suomalainen vähittäissijoittaja pani Soneraan tässä myynnissä enemmän rahaa kuin missään aikaisemmassa myynnissä. Vähittäissijoittajien määrä onkin nyt ylivoimainen vertailuyhtiöihin verrattuna. Lisäksi myynnin jälkeen lähes puolet yhtiön henkilöstöstä omistaa yritystään ja samalla valtio todella sai 20 miljardia markkaa velanmaksuun ja edelleenkin omistaa yhtiöstä lähes 60 prosenttia.

Nyt hallitus siis hakee valtuutta eduskunnalta edetä valtionomistuksen osalta 34 prosenttiin. Miksi näin?

Perustelut lähtevät tietysti siitä, että Sonera on suomalainen menestystarina. Muutamassa vuodessa on luotu Suomen pörssiarvoltaan ylivoimaisesti toiseksi suurin yhtiö, pohjoismaisestikin katsottuna neljänneksi suurin. Valtio on saanut Sonerasta yksityistämistuloja jo noin 28 miljardia markkaa. Soneran palvelut ovat korkeatasoisia, ja sen teknologinen osaaminen on maailman kärkiluokkaa. Sonera onkin voimakkaasti kansainvälistyvä yritys suomalaisen osaamisen lähtökohdista. Sonera luo jatkuvasti uutta työtä ja osaamista Suomessa, ja yhtiö on keskeinen osa suomalaisen teleklusterin ja sen viennin kehittymistä.

Tähän myönteiseen kehitykseen on varmasti vaikuttanut se, että Soneralla on ollut näinä vuosina myös hyvä toimintaympäristö: Kilpailun vapauttaminen ja liberaali telepolitiikka, oikeanlainen regulaatio, kaikki nämä seikat, ovat antaneet tilaa Soneran myönteiselle kehitykselle. Vähäisin syy kehitykseen ei varmasti ole ollut valtion pitkäjänteinen, johdonmukainen ja pragmaattinen omistajapolitiikka. Se on antanut tilaa ja edellytykset positiiviselle kehitykselle.

Siitä on myös kysymys nyt, kun haetaan laajempaa omistuspohjavaltuutta eduskunnalta. Valtuuden hakemisella halutaan osaltaan varmistaa yhtiön positiivinen kehitys suomalaisista lähtökohdista. Halutaan antaa tilaa Soneralle kasvuun ja kansainvälistymiseen. Kysymys on suomalaisen yhtiön kehittämisestä kansainvälistyvässä maailmassa, suomalaisen osaamisen ja työn hyödyntämisestä sekä omistaja-arvojen pitämisestä ja kasvattamisesta.

Euroopassa ja maailman laajuisestikin on meneillään konsolidoitumiskehitykseksi kutsuttu prosessi, jossa modernit matkaviestinyhtiöt hakevat yhteistyön muotoja, yritysostoja, kokoa ja tehokkuutta kasvavilla markkinoilla. Soneralla osaamisensa ja arvostuksensa vuoksi voi olla merkittävä rooli tässä kehityksessä. Samalla se avaa Soneralle mahdollisuuden erilaisten uusien, matkaviestimen päälle rakennettujen palveluiden maailman laajuiseen levitykseen.

Tässä kehitystilanteessa valtion tulee taas olla osaava omistaja. Sen on annettava tilaa tälle ke-

hitykselle yhtiössä. Tarvitaan siis mahdollisuuksia myös osakepohjaisiin yritysostoihin ja fuusioihin. Näin voidaan rakentaa suomalaisista lähtökohdista entistäkin vahvempaa, kansainvälisempää yhtiötä ja luoda omistaja-arvoja osakkeenomistajille. Valtio puolestaan suurimpana osakkeenomistajana voi valmistautua realisoimaan arvoja sopivassa vaiheessa, niin kuin nyt on tehty.

Nämä ovat siis ne syyt, miksi valtuutta tarvitaan: suomalaisen osaamisen kasvattamiseen, pörssiyhtiön oikeanlaiseen kehittämiseen ja kotiperäisten mahdollisuuksien käyttämiseen maailman laajuisesti. Nyt on Soneran teknologinen johtajuus, suhteellinen koko ja arvostus huomioon ottaen tilaisuus tämän kaltaiseen kehitykseen. Haasteellinen ikkuna on parhaillaan auki.

Omistuspohjan laajentaminen ei ole ideologinen kysymys. Se ei myöskään ole missään tapauksessa pelkästään valtion tulouttamiseen liittyvä fiskaalinen kysymys. Se on yhtiön kehittämiseen liittyvä kysymys, ja tietysti yhtiön arvon kehityksen kannalta pidemmälle tulevaisuuteen katsoen se on taloudellinen kysymys, kysymys veronmaksajien edusta.

Kun ed. Laakso viittasi siihen, olisiko järkevämpää valtion näkökulmasta, että pyrittäisiin hyödyntämään osaketuottoja ennen kuin tuloja osakkeiden myynnillä, niin jos katsotaan tätä vertailua vaikkapa Soneran osalta, täytyy sanoa, että pidemmälläkään aikavälillä osinkotulojen kautta ei päästäisi lähellekään sen kaltaisia tuottoja, mihin on päästy nyt osakkeiden myynnin kautta.

Teletoiminta ja teletoimintaan liittyvät palvelut ovat Suomessa hyvin kehittyneitä. Sonera on investoinut kuluvalla vuosikymmenellä kotimaan verkkoihin 16 miljardia markkaa. Kansainvälisesti vahva Sonera on myös vahva toimija Suomessa. Niinpä valtion ei enää omistuksen kautta tarvitsekaan järjestellä teleoloja Suomessa. Sen olemme tehneet täällä eduskunnassa hyväksytyllä kehittyneellä telemarkkinalainsäädännöllä. Valtion rooli tulevaisuudessa onkin enemmän regulaattorin kuin omistajan rooli.

Julkisuudessa on esitetty myös ajatuksia siitä, että osa Soneran osakkeiden myyntituloista käytettäisiin uuden valtionyhtiön perustamiseen, yhtiön, joka rakentaisi valokaapeliverkon Suomeen yritysten käyttöön. Varmasti tuo lopullinen tavoite valokaapeliverkon saamisesta kaikkien suomalaisten yritysten käyttöön on sinällään kannattava ja ymmärrettävä ajatus, mutta keinosta tämän tavoitteen saavuttamiseksi olen eri mieltä.

Aina 1980-luvulle asti televerkkojen rakentaminen kyllä katsottiin Euroopassa ja muuallakin maailmassa valtion tehtäväksi siinä kuin tie- tai rautatieverkon rakentaminenkin. Näin myös Suomessa Posti- ja lennätinlaitos rakensi kaukoyhteydet ja ylläpiti paikallisverkkoja suurimmassa osassa maata.

Suomessa alettiin kuitenkin jo 1980-luvun puolivälissä ymmärtää, että teletoiminta ei olekaan julkisen vallan vastuulla olevaa peruspalvelutuotantoa, vaan liiketoimintaa. Suomi onkin Yhdysvaltojen ja Englannin ohella ensimmäinen maa, joka otti tämän ajatuksen telepolitiikkansa ohjenuoraksi. Ajatus vietiin käytäntöön 90-luvun alkuun mennessä ja maan telemarkkinat avattiin kilpailulle puoli vuosikymmentä aikaisemmin kuin Euroopassa yleensä. Sen tuloksena suomalaiset telepalvelut kuuluvat nyt laadultaan maailman parhaisiin ja myös hinnoiltaan maailman edullisimpiin. Uusi teknologia otetaan meillä käyttöön säännönmukaisesti ensimmäisten joukossa koko maailmassa. Ajattelutapa on toki myöhemmin muuttunut saman suuntaiseksi muuallakin, ja nyt teletoiminta ymmärretään liiketoiminnaksi kaikkialla kehittyneessä maailmassa.

Teletoiminnan liiketoimintaluonteen käsittäminen johti sittemmin valtion telelaitoksen yhtiöittämiseen ja mahdollisuuteen myydä sen osakkeita. Sen kehityksen seurauksena meillä on nyt valtion osakkeiden myyntituloja, joiden käytöstä voimme täällä eduskunnassa käydä keskustelua.

Televerkkoa ei voikaan rinnastaa tie- tai rautatieverkkoon, joita voi mielekkäästi rakentaa vain yhden. Suomessa on useitakin valokaapeliverkkoja, eikä sellaisen rakentaminen vaadi enää edes toimilupaa. Tällä hetkellä ainakin kolme yritystä tarjoaa keskenään kilpaillen valokaapeliyhteyksiä yritysten käyttöön. Niin Sonera Oy:n, Finnet-yhtiöiden kuin Telia Finland Oy:nkin runkoverkoista valtaosa on valokaapelia. Myös matkaviestinnän perusyhteydet kulkevat valokaapelissa.

Täällä muistaakseni ed. Huutola kysyi sitä, tulevatko tämän myynnin seurauksena tai valtion omistusosuuden alenemisen seurauksena Sonerassa meillä nuo verkot rapautumaan. Tähän saakkakaan niiden verkkojen synnyttämistä tai kehittämistä ei ole ohjattu omistajapolitiikalla, vaan nimenomaan lainsäädännöllä, ja sama kehitys tulee jatkumaan myös tulevaisuudessa.

Yleispalveluperiaatteen hengessä Suomen teleyrityksillä on laissa säädetty palvelupakko. Niiden on tarjottava telepalveluita kaikille käyttäjille. Tiedossa ei ole, että yksikään teleyrityksiltä valokaapeliyhteyttä pyytänyt yritys olisi jäänyt ilman tarjousta. Jos sellainen tapaus kuitenkin tulee ilmi, kehotan yhteyden tarvitsijaa ottamaan yhteyttä Telehallintokeskukseen, joka valvoo telemarkkinalain noudattamista.

Myös yrittäjien omat edunvalvontajärjestöt kiistävät sen, että valokaapeliyhteyksien saatavuus tai hinta vaikuttaisi suomalaisten yritysten toimipaikan valintaan. Valokaapeliyhteyksien hintoja ei säännellä Suomessa, eikä Euroopan unionin lainsäädäntö sitä edellytä. Varhain aloitetun kovan kilpailun takia Suomen datasiirtopalveluiden, erityisesti uusimpien laajakaistaisten palveluiden, hinnat kuuluvat ilman sääntelyäkin maailman edullisimpiin.

Näillä perusteilla en näe perustelluksi sitä, että valtion varoja käytettäisiin yleisen televerkon rakentamiseen. Se olisi paluuta ajattelussa vuosikymmeniä taaksepäin ja tekisi myös telemarkkinoiden vapaata liiketoimintaa harjoittavien teleyritysten toiminnan hyvin hankalaksi. Parhaiten julkinen valta edistää tietoyhteiskuntakehitystä, kun se pysyy omassa lestissään. Sen tulee ylläpitää tervettä kilpailua telemarkkinoilla ja luoda kaupallisille teleyrityksille suotuisat edellytykset rakentaa televerkkoja.

Lopuksi haluaisin vielä todeta ed. Rajamäen kommenttiin rautatieliikenteeseen liittyvästä kilpailukysymyksestänne, että niiltä osin olen halunnut rauhoittaa tuon kysymyksen valmistelun Suomen EU-puheenjohtajakauden ajaksi, jolloin tuo asia on myös EU-liikenneministerineuvostossa hyvin vahvasti esillä, ja lopulliset ratkaisut siitä, miten tuossa asiassa edetään, tullaan siis tekemään ensi vuoden alkukuukausien aikana.

Ed. Rauhala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Heinonen totesi, että julkisen vallan on syytä pysyä omassa lestissään. Kysymys kuuluu: Mikä se lesti on laajemminkin ja suhteessa muun muassa valtion omistajuuteen Sonerassa? Ministeri Niinistö täällä aikaisemmin sanoi, että jos ja kun Soneraa jatkossakin myydään, silloin pitäisi myyntivaltuuksia hakea edelleen tuosta 34 prosentista eteenpäin. Hän perusteli sitä ennen kaikkea hinnanmuodostuskysymyksellä, ei oikeastaan millään muulla.

Minusta tämä asia on paljon laajempi. Valtion on syytä ylläpitää riittävää vahvaa vaikutusvaltaa Sonerassa myös siksi, että Sonera toimii kasvualalla, telealalla, jolla tapahtuu paljon ja jolla valtion on myöskin tämän tyyppisen yrityksen osalta hyvä katsoa tulevaisuutta tarkalla silmällä. Telealalla on tehty viime aikoina jättifuusioita maailmalla. Sonera on hyvin mielenkiintoinen yritys tästäkin näkökulmasta katsoen monelle merkittävälle pelaajalle laajalla globaalilla pelikentällä. Minusta olisi hyvin tärkeätä, ettei pelkästään jollain hinnanmuodostuskysymyksellä lähdettäisi perustelemaan tämän kaltaisia kannanottoja. Minusta olisi hyvä kuulla, mitä sektorivastaava ministeri ajattelee tästä asiasta.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Heinonen käytti hyvin tärkeän ja merkittävän puheenvuoron. Voin monin kohdin yhtyä siihen linjaukseen, jonka hän puheenvuorossaan esitti. Teletoiminta on liiketoimintaa. Tätä mieltä olen, ja pääpiirteissään linjaus näiltä osin vastaa niitä ajatussuuntia, mitä omassa mielessäni liikkuu. Valtion ei tarvitse olla mikään pääomistaja, mutta siinä yhdyn ed. Kalliomäkeen, että tällä toimialalla monien syiden summana valtion on syytä kuitenkin pitää jollakin tavalla näppinsä mukana.

Siitä kysymyksestä, ovatko televerkot sellaista perusinfrastruktuuria, josta valtion ei tarvitse kantaa erityistä vastuuta ja joiden laajentumisen Suomen sisällä pitää tapahtua vain ja nimenomaan markkinaehtoisesti, niin kuin ymmärsin ministerin tarkoittaneen, joudun kuitenkin olemaan jonkin verran eri mieltä. Jos tämä perusinfra jää vain markkinaehtoisten ratkaisujen varaan, on vaara, että se lainkin tarkoittama idea, jonka ministeri konkretisoi tavalla, että jos jokin yritys tarvitsee esimerkiksi valokaapeliyhteyksiä, sinne pitäisi ne saada, ei välttämättä kaikissa tapauksissa toteudu. Minusta on tavattoman tärkeää, että valtiovalta joko lainsäädännön velvoittein näitä teletoiminnan harjoittajia kohtaan tai tarvittaessa voimavaroja eli rahaa käyttäen huolehtii siitä, että myös televerkot ovat sitä perusinfrastruktuuria, jonka Suomi tarjoaa huipputeknologian maana eri puolille Suomea niin tasapainoisesti ja tasavertaisesti kuin suinkin mahdollista. Tässä olin havaitsevinani hivenen erilaista näkemystä ministeri Heinosen ja omien näkemysteni välillä.

Ed. E. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia vain ministeri Heinoselle. Hän kuvasi oikeastaan hienosti tuon ajatuksen, joka porvaripuolella näköjään on teletoiminnan osalta. Hän totesi, että lainsäädännöllä turvataan jokaiselle, käsitin yritykselle, mutta myös ihmiselle joka paikassa oikeus näihin tietoverkkoihin, televerkkoihin, onpa kyseessä sitten puhelinverkko tai valokaapeli.

Jollakin tavalla ei mene minun nuppiini, että jos valtiolla ei ole omistusenemmistöä, omistusoikeutta, tällaisessa yhtiössä, millä tavalla sitä yhtiötä voidaan sanella, joka mahdollisesti tulee olemaan jonkin ulkomaalaisen omistuksessa, jotta se tekee tuonne Tuupovaaran Öllölään Hilmalle ja Onnille puhelinlinjan. Tänäkin päivänä ostetaan asiakas kuulemma useilla tonneilla, kun ottaa kännykän käyttöön, maksetaan puhelinmaksuja. Sen jälkeen, kun mummeli käy soittamaan sillä kännykällä ja oppii käyttämään sitä, ne puhelut maksavat pirun paljon hänelle. Sen takia minusta kuitenkin se omistajuus on yksi oleellinen kysymys, millä tavalla valtiovalta voi ohjata myös verkkojen rakentamista ja kunnossapitoa. Se ei onnistu tällä tavalla, että me myymme pois yhtiöitä.

Toinen näkökulma tähän. Jos sitten valtiovalta, jota ed. Pekkarinen ilmeisesti edusti, kävisi rakentamaan niitä verkkoja, niin taas jossakin vaiheessa yksityistetään ne verkot kuitenkin, jotta tämä on samaa hullunmyllyä: Ensin on rakennettu koko televerkkojärjestelmä ja sitten yhtiöitetään, ja taas yhteiskunta rakentaa verkkoja ja taas luovuttaa jollekin yksityiselle. Tämäkin on jotenkin omituista. Sen takia minusta omistajakysymys on oleellinen seikka, jotta voidaan vaikuttaa myös kautta maan tapahtuvan tietojen siirtoon.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on sellainen tunne, että tämä keskustelu niin opposition kuin hallituksenkin osalta on tänään vahvistanut Soneran asemaa ja sen imagoa maailmalla, koska ne viestit tästä salista varmasti menevät eteenpäin, joita täällä tänään annetaan.

Noihin verkkoihin olisin minäkin puuttunut ja tehnyt kysymyksen ministeri Heinoselle. Kansalaisethan ovat huolissaan siitä, miten nämä lankaverkot tulevaisuudessa tulevat toimimaan, uusitaanko pylväitä jne. Kysynkin, voisiko tällä puolella toimia siten, että samoin kuin valtio ostaa kannattamatonta joukkoliikennepalvelua, niin voisi myös olla pieni summa rahaa budjetissa, jolla ostettaisiin välttämättömiä lankapuhelinyhteyksiä kentällä, jotta niiden linjojen palveluita, jotka ovat kannattamattomia, tuettaisiin valtion toimesta, jotta linjat säilyisivät siellä. On tärkeää, että turvataan kansalaisten ja jopa yritystenkin viestintä haja-asutusalueilla, kun yhä enemmän myös etätyöskentely saa alaa eikä kaikki tänä päivänä vielä datanakaan siirry.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Heinonen mainitsi, että tämän osakeannin jälkeen valtion omistusosuus on noin 60 prosenttia ja että tässä lisäbudjetissa on tarkoitus ottaa valtuudet, että Soneran omistusosuus pudotetaan 34 prosenttiin. Onko tällä pudotuksella ja lisäosakkeiden myynnillä tarkoitus turvata omaltaan osaltaan Postin palvelujen saatavuus eri puolilla Suomea? Se on tällä hetkellä kysymys, joka askarruttaa ei ainoastaan Postin virkailijoita, vaan hyvin monia kansalaisia: Miten tämä tiedonkulku tulevaisuudessa taataan?

Mikäli en nyt aivan väärin muista, ministeri Niinistö on antanut jossain puheenvuorossa täällä salissa ymmärtää, että budjettivaroja oltaisiin valmiita jatkossa nykyistä enemmän lisäämään Postin palvelujen turvaamiseen.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Heinosta linjapuheenvuorosta, jossa hahmotettiin teletoiminnan kokonaisuutta ja nimenomaan sitä, millä tavalla tämä Soneran toiminta kytkeytyy tähän kokonaisuuteen. Sonera on investoinut hyvin merkittävällä tavalla menneinä vuosina, ja toisaalta telemarkkinalaki varmasti omalta osaltaan on vaikuttanut tähän voimakkaaseen kehittymiseen.

Nämä ovat hyviä asioita, mutta minusta meillä on kuitenkin eräs aika merkittävä ongelma tietoyhteiskuntakehityksen onnistumisen suhteen. Suomalaiset yritykset ovat aika laajasti sitoutumassa jo tällä hetkellä sähköiseen infrastruktuuriin ja sen hyödyntämiseen muun muassa Internetin osalta, mutta kotitaloudet eivät ole päässeet vastaavalla tavalla mukaan.

Minä jollakin tavalla hahmottelisinkin kysymystä siten, että vaikka me luomme suotuisia olosuhteita, liittyy osittain tähän heikkoon sisältötuotannon kehittymiseen myös se, että me emme ole vielä saaneet Internetin, sähköisen infran, käyttöön jokamiehen mahdollisuutta. Millä tavalla me varmistumme nyt siitä, kun Soneran rooli kuitenkin on selvästi muuttunut, kokonaisvastuu ei ole samalla tavalla enää käsissä,

kuin se on ollut aikaisemmin, että nämä jokamiehen oikeudet turvataan, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta jokainen suomalainen voi tulla osaksi tietoyhteiskunnan rakentamista vähän samaan tapaan kuin menneisyydessä oli perusoikeutena oppimisen mahdollisuus, peruskoulutus? Eikö tulevaisuudessa pitäisi varmistaa myös se, että nämä oikeudet ovat käytössä?

Liikenneministeri H e i n o n e n : Arvoisa puhemies! Itse uskon myös, että paitsi telealan ja yleisen tietoyhteiskuntakehityksen osalta, niin myös Soneran näkökulmasta ja tulevaisuuden kannalta tämä keskustelu on hyvin hyödyllistä, niin kuin ed. Saapunki totesi. Siinä mielessä on hyvä, että näitä erilaisia näkökulmia keskustelussa tulee esille. Uskon kuitenkin, että tässäkin kysymyksessä itse asiassa ajatuksemme ovat aika lähellä toisiaan.

Mitä tulee ensin ehkä ed. Pekkarisen näkemykseen siitä, että myös televerkkojen osalta valtiolla tulee olla huoli siitä, että tämä infrastruktuuri säilyy, niin ehkä painotin tietystä syystä puheenvuoroni ajatuksia niin, että sanoin asian vähän epäselvästi. Siitä peruslähtökohdasta olen täysin samaa mieltä, että valtiolla tulee olla huoli asiasta ja että puhutaan yhteiskunnan hyvin keskeisestä strategisesta infrastruktuurista, kun puhutaan näistä verkoista. Mutta kysymys on oikeastaan nyt siitä, mikä on se muoto, jolla asia turvataan. Itse koen, että muodon tulisi olla nimenomaan lainsäädännön kautta tapahtuva turvaaminen.

Itse asiassa nykyinen telemarkkinalaki jonkin verran tätä asiaa kyllä jo ohjastaa paitsi yleisen palvelupakon osalta, kuten sanoin, niin myös siten, että lain tarkoitus lähtee hyvin selvästi siitä, että lailla pyritään edistämään telemarkkinoiden tehokkuutta siten, että saatavilla olevat mahdollisuudet televiestintään ovat käyttäjien televiestinnän kohtuullisten tarpeiden mukaisia, keskenään kilpailevia, teknisesti kehittyneitä, laadultaan hyviä, toimintavarmoja ja turvallisia sekä hinnaltaan edullisia. Samoin todetaan myös se, että tarvitaan sen kaltaiset tarjontaperiaatteet, jotka turvaavat tavoitteiden mukaisten televerkkojen ja -palveluiden yleisen saatavuuden, ja myös korostetaan sitä, että on pidettävä huoli siitä, että televerkkoja ja -palveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien käyttäjien saatavilla koko maassa. Tämä on ajatus, jonka hyvin vahvasti allekirjoitan ja näen sen hyvin tärkeänä asiana.

Ed. E. Lahtela oikeastaan viittasi myös siihen, miten voidaan sanella, että todellakin eri puolilla Suomea näin tapahtuu, jos ei enää omisteta niin selvästi. Se asia on eduskunnan käsissä, mutta mielestäni se on nimenomaan lainsäädäntömahdollisuuden kautta kansanedustajien käsissä. Itse asiassa tähän saakkakaan ja aikaisemmallakaan vahvalla valtion omistajaprosenttiosuudella ei sitä kautta ole saneltu sitä, että Soneran pitää pitää huoli siitä, että se nimenomaan rakentaa sinne ja tänne. Kyllä rakentaminen on perustunut siihen, että kilpailluilla markkinoilla on ollut lukuisia toimijoita, jotka ovat halunneet tehdä liiketoimintaa kattavan verkon rakentamiseksi. Uskon, että tämä on keskeinen lähtökohta myös tulevaisuudessa. Sama ajattelu kyllä itse asiassa sisältyy myös kiinteän verkon tulevaisuuteen. Vaikka olemme tietysti maailmassa, jossa mobiilitelepuoli on voimakkaasti kehittyvä osa-alue, niin uskon kyllä, että kiinteällä verkolla tulee olemaan hyvin vahva arvo myös tulevaisuudessa. Siihen liittyvä toiminta on myös liiketaloudellisesti kiinnostavaa ja kannattavaa toimintaa.

Ed. Kalliomäki kysyi näkemystäni siihen, miten suhtaudun omistusosuuteen, jonka suhteen tässä vaiheessa esitetään valtuutta alennettavaksi 34 prosenttiin. Ensinnäkin todellakin, niin kuin sanoin, näen, että tuon kaltaisen valtuuden löytyminen on välttämätöntä, koska, niin kuin ed. Kalliomäkikin sanoi, me liikumme hyvin nopeasti muuttuvalla toimintakentällä. Sen takia on kyllä välttämätöntä, että nimenomaan suomalaiseen osaamiseen perustuvan pohjan vahvistamiseksi myös kansainvälisessä kentässä meillä on liikkumavaraa tehdä erilaisia ratkaisuja. Näkemykseni on se, että tässä vaiheessa 34 prosentin valtuus on riittävä.

Valtion hyvin pragmaattisen omistajapolitiikan osalta on erikseen harkittava sitä, onko tarvetta mennä alhaisemmalle tasolle. Se on silloin tietysti asia, joka tulee täältä puhujakorokkeelta eduskunnalle perustella, miksi niin tehtäisiin. Tässä vaiheessa ei varmasti ole perusteita mennä alemmaksi 34 prosentista. Niiltä osin en haluaisi lähteä tulevaisuutta tämän pidemmälle määrittelemään, vaan tehdään sitten erikseen ratkaisut valtion pragmaattisen omistajapolitiikan mukaisesti.

Ed. Seivästö kysyi Postin palvelujen turvaamisesta. Tämä on tietysti oma kokonaisuutensa, mutta sillä ei suoranaisesti ole yhteyttä Soneraratkaisuun. Se on varmasti hankala kysymys, mutta se tullaan erillisenä kysymyksenä varmastikin vielä tämän vuoden puolella hallituksessa käsittelemään. (Ed. Pekkarinen: Soneran äiti on

Posti!) — Se pitää paikkansa, ja tämän kaltainen yhteys tietysti on olemassa, mutta muita tavallaan tähän toiminnalliseen tilanteeseen liittyviä yhteyksiä ei nyt ole olemassa.

Ed. Karjulan näkemyksiin siitä, miten kotitaloudet eivät ole vielä päässeet vahvasti mukaan tietoyhteiskuntakehitykseen nimenomaan tietokoneisiin liittyvien mahdollisuuksien osalta, on helppo yhtyä. Näin on ja noiden sisältöjen kehittämisen osalta meillä on paljon tehtävää. Tietysti on erinomainen asia, että Sonera on nimenomaan viime aikoina vahvistanut osaamista tähän sisältöjen paketoimiseen ja siihen liittyvään osaamiseen. Sitä kautta sisältöpuolella myös kotimainen osaaminen näyttää olevan vahvistumassa. Sitä kautta toivottavasti saadaan synnytettyä jatkossa tilanne, jossa jokainen suomalainen todella pääsee tähän tietoyhteiskuntakehityskulkuun vahvemmin mukaan.

Ed. S e i v ä s t ö : Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa varaudutaan velan reiluun lyhennykseen, mikä on erittäin myönteinen asia. Edelleen, huolimatta ministeri Heinosen äskeisestä selostuksesta, laitan pienen kysymysmerkin sille, onko välttämätöntä tässä vaiheessa jo ilmoittaa, että Sonera "yksityistetään" siihen pisteeseen, että valtiolla on siinä vain 34 prosenttia. (Ed. Laukkanen: Nollaan pitäisi mennä!) — Olen, ed. Laukkanen, teidän kanssanne eri mieltä siitä nollaan menemisestä, koska näen, että Soneralla on tietty merkitys myös kriisiaikoja ja puolustusulottuvuutta ajatellen, jolloin näiden viestimien hallinta on erittäin tärkeää. Vaikken haluakaan mitään pirua maalata seinälle, niin teoriassahan on mahdollista, että koko Sonera siirtyisi ulkomaiseen omistukseen. Näkisin kuitenkin tärkeäksi, että Suomella ja valtiolla on oma sanansa sanottavana Sonerassa ja telepuolella. Aivan samoin on tärkeää, että säilytämme selkeän osuuden puolustusmateriaaliteollisuudessa kotimaisissa käsissä.

Myönteistä lisätalousarviossa on Ratahallintokeskukselle tulevat lisämiljoonat sekä Paimio — Muurla-osuuden lisäys 45 miljoonalla markalla. Paimio — Muurla-osuus onkin nähtävä osana suurta kokonaisuutta, jonka voidaan katsoa alkavan Kööpenhaminasta jatkuen Tukholman, Turun ja Helsingin kautta Pietariin. Kysymys ei siis ole pelkästä maakunnallisesta hankkeesta.

Tähän samaan liikennöimiseen kuuluu junayhteys Turun, Helsingin ja Pietarin välillä. Tällä välillä tulisikin parantaa radan tukikerrosta vielä monin paikoin, jotta aluksi ainakin Helsingin ja Turun välillä voitaisiin nostaa nopeutta ja vältyttäisiin energiaa hukkaavilta jarrutuksilta.

Lisäbudjetissa perustienpito on edelleen huutolaispojan asemassa, ja odotetaan siinä suhteessa tulevaa talousarviota.

Rauhanturvaamiseen esitetään lisää 146 miljoonaa markkaa. Todettakoon tässä yhteydessä, että rauhasta kannatta aina maksaa. Turvallisesta Euroopasta ja demokraattisesta Euroopasta kannattaa aina maksaa.

Mennyt kesä oli poikkeuksellisen kuiva ja kaunis. Sillä oli omat seurauksensa niin lomailijalle kuin maanviljelijöillekin. Lomailijalle seurauksena oli kaunis rusketus ja reilu hikoilu, maataloudelle toinen peräkkäinen katovuosi, varsinkin Etelä-Suomessa. Yli 12 000 tilaa on ilmoittanut satovahingoista. Erityisen voimakas kato oli Varsinais-Suomessa ja muualla eteläranikolla. Varsinais-Suomessa satovahinkoala oli reilusti yli 50 prosenttia peltopinta-alasta, samoin Uudellamaalla. Hämeessä ja Kymessäkin prosentit olivat pelottavan korkealla.

Satovahinkoneuvottelukunta esitti lisäykseksi 163 miljoonaa markkaa katokorvauksiin. Lisäbudjetti alittaa tuon summan 13 miljoonalla markalla. Olemme tietenkin iloisia tuosta 150 miljoonasta markastakin, mutta 13 miljoonan markan alitus on valitettavasti negatiivinen signaali elintarvikeketjulle ja sen horjuvalle tulevaisuudenuskolle.

Kaunis kesä ja siihen liittynyt kuivuus laskivat myös pohjaveden pintaa kautta maan, varsinkin eteläranikolla ja Varsinais-Suomessa. Erityisesti Turun seudulla laskenut pohjavesi yhdessä sinilevän kanssa toi aikamoisia vesihuoltovaikeuksia. Turun seutu kaipaa kokonaisratkaisua puhtaan veden turvaamiseksi. Tässä vaiheessa voidaan kuitenkin tyydytyksellä panna merkille se, että hallitus ja lisäbudjetin tekijät ovat ottaneet asian vakavasti, asian, johon muun muassa tällä hetkellä puhetta johtava puhemies on kiinnittänyt huomiota. Lisäbudjetista löytyy 1,5 miljoonaa markkaa erityisesti Raision ja Naantalin vesiongelmien voittamiseksi. Todettakoon kuitenkin tässä yhteydessä, että tuo summa on ensiapua. Tulevaisuudessa koko Turun seutu kaipaa niin valtiovallan kuin omaakin panostusta, jotta turvallinen ja puhdas vesi voidaan taata kaikille kaupunkiseudun asukkaille.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Utförsäljningen av Soneraaktierna medför den överlägset största inkomstposten,

dvs. 18,5 miljarder i denna tilläggsbudget. De flesta förefaller vara eniga om att summan skall användas till avkortning av statsskulden. I det här fallet skall avkortningen ses som en inbesparing. Genom att avkorta statsskulden med drygt 18 miljarder mark minskar de årliga ränteutgifterna med cirka en miljard mark. Detta betyder att i fortsättningen finns det varje år 1 000 miljoner mark, som kan användas till andra ändamål än till räntor.

Även om jämförelser av användningsändamål är svåra må en tankelek vara tillåten för att illustrera den inbesparade summans storlek. För 1 000 miljoner kan man t.ex. sanera ett tusental skolor skadade av mögel om skadorna inte är så omfattande. Svenska riksdagsgruppen ser avkortningarna som en viktig målsättning, eftersom mindre räntor ger större ekonomiskt spelrum.

Sonera-osakkeiden myynnistä ei tällä kertaa ole jäänyt ikävää jälkimakua, kuten viime kerralla yhtiön osakkeiden ollessa myynnissä. Valtion omistamien yhtiöiden osakkeiden myynti on hoidettava siististi. Yleisen edun on oltava tärkeimmällä sijalla. Valtion omistamisesta on ylipäänsä keskusteltava perusteellisemmin. Sampo — Leonia on jälleen ajankohtaistanut kysymyksen valtion roolista omistajana ja toimijana yksityisillä markkinoilla. Tilanne vaikuttaa epäselvältä.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa valtionyhtiöiden osakkeiden myynnin jatkamista. Myynnissä on kuitenkin huomioitava joitakin seikkoja. Voitaisiinko myyntituottoa valtionvelan lyhentämisen lisäksi käyttää muuhunkin, mikä säästää veronmaksajien rahoja ajan mittaan? Mieleen tulevat esimerkiksi alemman tasoinen tieverkko ja rautatieosuudet, joilla noudatetaan nopeusrajoituksia niiden yhä huonontuvan kunnon takia. Tällaisten korjausten lykkääminen ei tule yhteiskunnalle halvemmaksi, päinvastoin.

Lisätalousarviossa esitetään, että valtion omistusosuutta ja määräysvaltaa Oy Edita Ab:ssa vähennetään kolmannekseen. Edita painaa valtaosan kaikesta julkisesta paperimateriaalista ja hoitaa myös monia julkisia Internetsivuja. Tämä tosiasia on otettava huomioon osakkeita myytäessä. Myynti ei saa merkitä ruotsinkielisten palveluiden huononemista.

Värderade talman! I tilläggsbudgeten finns nödvändiga tilläggsanslag till lantbruket. Anslaget för jordbrukarnas avbytarhjälp, som underbudgeterats, får sina nödvändiga 125 miljoner mark som gör att semesterlagens anda kan uppfyllas. Det här har svenska riksdagsgruppen arbetat för.

Efter en sommar, som för en del av lantbrukarna betydde en synnerligen dålig skörd, skall skördeskadeersättningar betalas ut i enlighet med lagen. I tilläggsbudgeten föreslås en skördeskadeersättning, som är 90 procent av det som blir kvar efter att lantbrukarnas självriskandel på 30 procent dragits av. Den här nivån är acceptabel trots att skadorna inte ersätts fullt ut.

Växthusodlarna får däremot inte något extra stöd, trots en dålig säsong med rekordlåga priser. En säsong till med samma låga priser innebär konkurser. Problemen i växthusbranschen kan accentueras i och med utvidgningen av EU och Agenda 2000 och kräver enligt svenska riksdagsgruppen nu stor uppmärksamhet.

Enligt svenska riksdagsgruppen är det synnerligen viktigt och mycket önskvärt att regeringens förslag till stödvillkor i artikel 141 godkänns av EU-kommissionen.

Bilen berör oss alla, både på landsbygd och i stad. Bilskatten inbringar 350 miljoner mark mera än väntat och finns på inkomstsidan i denna tilläggsbudget. Den högre siffran beror på att folk köper fler nya bilar än vad man tidigare har uppskattat. Vi vill fortsättningsvis påminna om att Finland har en av EU:s äldsta bilparker — med negativa konsekvenser för miljön — och den bilparken förnyas snabbast genom tyngdpunktsförskjutningar inom bilbeskattningen. Detta efterlyser svenska riksdagsgruppen fortsättningsvis i enlighet med tidigare budgetprotokollsanteckningar och gällande regeringsprogram. Bilen är dyr — för dyr i vårt land. Nyare bilar är dessutom miljövänligare, energisnålare och säkrare.

Läroavtalsutbildningen har varit populärare än beräknat och kräver större resurser. Antalet läroavtal har av hävd varit lågt i Finland i jämförelse med det övriga Europa. För många är läroavtalen ett behändigt sätt att skaffa sig yrkesutbildning. T.ex. handikappade är en grupp som gagnas av bättre tillgång till läroavtalsutbildning.

Ett flertal kommuner har planerat att investera i nya utrymmen för social- och hälsovården. Tilläggsanslaget på 60 miljoner mark för både mögelsanering och nya lokaler är välkommet. Många dylika projekt har blivit vilande under senare år och hotas på grund av minskade stödbelopp.

Vid behandlingen av den första tilläggsbudgeten i juni väckte användningen av Statsjärnvägarnas dividender diskussion. Den gången hade man budgeterat 100 miljoner till banskötsel och ombyggnadsarbeten av de 130 miljoner mark som Statsjärnvägarna hade fått i dividendinkomster. Svenska riksdagsgruppen efterlyste i somras att även de resterande 30 miljonerna skulle överföras till banhållningen i den andra tilläggsbudgeten, något som också minister Heinonen då lovade i samband med debatten. Det här löftet höll och Banförvaltningscentralen får ett tilläggsanslag på 30 miljoner mark i denna tilläggsbudget, någonting som vi anser är mycket bra och berättigat.

Arvoisa puhemies! Suomi ottaa globaalin vastuun antaessaan anteeksi Ugandalle ja Mosambikille kehitysluottoja yhteensä 73 miljoonan markan edestä. Nämä maat ovat maita, joilla on valtavat velkataakat ja korkomenot. Antamalla anteeksi vanhoja kehitysluottoja varoja vapautuu muun muassa sosiaalisiin tarkoituksiin tai infrastruktuurin laajentamiseen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että Suomen on kuljettava humaanin kehitysapupolitiikan etujoukossa ja oltava valmis harkitsemaan kehitysmaille annettujen vanhojen lainojen anteeksiantoa. Globaali, maailman laajuinen vastuu on viime vuosina merkinnyt useita rauhanturvatehtäviä, ja Bosnia ja Kosovo tarvitsevat todella apua. Avun antaminen näille maille on moraalinen ja inhimillinen velvollisuutemme. Jotta Euroopasta tulisi rauhan ja demokratian päälinnake, meidän on oltava valmiita toimenpiteisiin.

Yhtä oikeutettua on maahanmuuttajien ja turvapaikan hakijoiden vastaanottoon osoitettujen määrärahojen korottaminen. Ministeri Häkämies peräänkuulutti jokin aika sitten sellaisten tapausten joutuisampaa käsittelyä, joissa turvapaikan myöntämiselle ei ole edellytyksiä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että kaikkien asioiden käsittelyä, myös niiden, joille ilmeisesti tullaan myöntämään turvapaikka tai oleskelulupa, on lyhennettävä. Turvapaikan hakijoiden oikeusturvaa ei kuitenkaan saa missään tapauksessa vaarantaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kommentoida yhtä momenttia kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. Huomattava summa, 250 miljoonaa, myönnetään valtion pääomasijoitusyhtiölle Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle. Yrityksen toiminta-alue ja suuntaviivat ansaitsevat nykyistä syvemmän periaatteellisen keskustelun. Haluan omalta osaltani todeta, että ruotsalainen eduskuntaryhmä on pääpiirteissään tyytyväinen lisätalousarvioon ja tulee antamaan tukensa hallitukselle.

Svenska riksdagsgruppen är i det stora hela nöjd med den här tilläggsbudgeten och vi kommer att stöda regeringen i den fortsatta behandlingen.

Ed. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pari asiaa, joita lyhyesti haluan ed. Nordmanin puheenvuorossa kommentoida.

Näyttää siltä, että ed. Nordmanilla samoin kuin aiemmin puhuneella ed. Seivästöllä on se harha, että valtion osuuksien myynti yhtiöistä johtaisi automaattisesti joidenkin palveluiden heikentämiseen. Tätä en usko, ja se huoli, jota, ed. Nordman, kannatte Edita-yhtiöstä, on juuri näin. Päinvastoin sen myynnin kautta haetaan sinne lisäresursseja, sellaista uutta riskipääomaa, jota Edita tarvitsee uusien palvelujen kehittämiseen aivan samalla tavalla kuin, ed. Seivästö, myös Sonera on tarvinnut. Jos mietimme, minkälainen kyky vaikkapa aikanaan Suomen PT:llä ilman tätä operaatiota olisi ollut hoitaa Soneran ydinbisnestä, kyllähän me puhumme kahdesta aivan eri asiasta. Johdonmukaisena jatkona tälle keskusta on edellyttänyt ja lähtenyt siitä, että tästä myynnistä saatavia tuloja voitaisiin käyttää tutkimus- ja kehitysmäärärahojen, tietynlaisten riskirahoitushankkeiden ja siemenrahoituksen, lisäämiseen myös tällä uudella toimialalla.

Erittäin tärkeää oli, ed. Nordman, että kiinnititte huomiota myös Leonia — Sampo-ratkaisuun. Tämä on minunkin mielestäni valtion omistajapolitiikkaa, ja siksi nyt hallituksen ei pitäisi seisoa tumput suorina. Tilanne on, niin kuin sanoitte muistaakseni, epäselvä. Se on epäselvä, ja siksi valtion pitäisi tehdä seuraava siirto ja lähteä siitä, että se epäselvyys myös Pohjola-vakuutusyhtiön osalta selviää ja myös Postin kohdalla tilanne selviää. Postin osalta voidaan esittää sama kysymys, pystyykö Posti tässä muodossa ylipäätään tarjoamaan kilpailukykyiset sellaiset postipalvelut Suomessa jatkossa, mihin olemme tottuneet.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huolimatta ed. Laukkasen täsmentävästä puheenvuorosta en vieläkään ole hänen kanssaan samaa mieltä, että valtion tulee kokonaan luopua omistusosuudestaan Soneras-

sa. Olen edelleenkin sitä mieltä, että valtion tulee säilyttää pieni omistusosuus Sonerassa.

Ed. Hyssälä: Arvoisa puhemies! Puhun neljästä asiasta, jotka liittyvät käsiteltävänä olevaan lisäbudjettiin: Turun vedestä, satovahingoista, E18-tiestä ja Sonerasta.

Ed. Seivästö puhui hyvin ansiokkaasti jo Turun vesikysymyksestä, joten ohitan sen miltei maininnalla. Koemme siellä Turun suunnalla, että tämä on sellaisia ykkösasioita meillä. Kaikkien turkulaisten ja Turun seudulla asuvien on saatava puhdasta vettä. Se on varmasti semmoinen perustarve. Muuten eläminen siellä käy aika tukalaksi.

Satovahinkojen korvaamiseen ehdotetaan kasvukaudelle 99 lisäystä 150 miljoonaa markkaa. Meillähän oli Varsinais-Suomessa nyt toinen peräkkäinen katovuosi, ja siellä viestit, jotka ovat tavoittaneet kansanedustajat maaseudulta, ovat todella huolestuneita. Tällä tilanteella helpotetaan varmasti nyt monen viljelijän asemaa. Täytyy jatkossa toivoa, että budjetissa on riittävästi ilman lisäbudjettiakin varattuina tällaisen pohjoisen maan olosuhteita vastaavasti satovahinkorahoja. Milloin on kuivuutta, milloin on märkää, mutta kyllähän täällä sentään on kaikesta huolimatta selvitty, ja tämä raha edesauttaa tilannetta.

Arvoisa puhemies! E18-tie. Tässä esitetään 45 miljoonaa markkaa lisäystä Paimio — Muurlavälin rakentamiseen. Talousarviossa ensi vuodellehan on 100 miljoonaa markkaa. Tie on nyt jo viivästymässä. Tältä osin 2003 on se realistinen aikataulu, mutta nyt tarvitsemme myös 2001—2003 lisää, jotta tienrakennus voisi jatkua eteenpäin, 200 miljoonaa markkaa vuosittain, vähän enemmänkin. Mutta murheenkryyninä on Muurla — Lohjanharju-kohta. Jos tästä Muurlaan saakka ensin saamme tämän tien rakennettua, tarvittaisiin 2 miljardia markkaa. Sitä ei ole missään toteutuksessa. Se on hankekorissa, mutta ei ole mitään varmuutta eikä toteutusaikataulua ei ole näin ollen voitu lyödä lukkoon. Tämä on meidän maakuntamme kannalta sellaisia hankkeita, joissa koko maakunnan elinkeinoelämä, Varsinais-Suomen liitto ja alueen kansanedustajat ovat tehneet todella paljon töitä. Haluamme, että tämä tie etenee. Olemme muutenkin jo sen valmistuttua kymmenen vuotta — ylikin — aikataulusta jäljessä verrattuna muihin maakuntiin. Me tarvitsemme tämän tien.

Arvoisa puhemies! Valtion suorittamat Soneran osakkeiden myynnit ovat molemmat olleet menestyksiä. Viime syksynä valtio myi runsaat 20 prosenttia ja keräsi kassaan noin 7 miljardia markkaa. Summa olisi saattanut olla suurempikin, mutta silloin yhtiöllä ei ollut vielä määriteltyä lähtöhintaa pörssissä, ja muistamme ne muutkin vaikeudet, mitä siinä silloin oli.

Muutama viikko sitten päättynyt osakemyynti, jolloin valtio myi jälleen noin 20 prosenttia, oli erittäin tuloksellinen. Kuten kaikki tiedämme, tällä myynnillä valtio keräsi kassaan noin 20 miljardia markkaa. Osakkeen hinta oli myyntitapahtumien välillä kallistunut yli kolminkertaiseksi.

Valtio omistaa siis tällä hetkellä noin 58 prosenttia Soneran osakkeista, ja noin 8 prosentin myyntivaltuus on vielä olemassa eduskunnalta. Mielestäni tätä valtuutta tulisi nyt lisätä pudottamalla alarajaa esitettyyn 34 prosenttiin.

Kun katsotaan eurooppalaisten operaattoreiden omistuksia, entisten valtion omistamien yhtiöiden privatisointi on ollut merkillepantavaa. Valtiot ovat keränneet rahaa myymällä omistamiaan teleyhtiöitä, ja pääsyy näihin myynteihin on ollut sekä toimivassa kilpailussa että uudessa EU-kilpailulainsäädännössä.

Suomessa lähtökohtatilanne on ollut erilainen. Ei ole ollut vain yhtä operaattoria, vaan on sekä Sonera että koko joukko Finnet-ryhmään kuuluvia puhelinlaitoksia. Lainsäädännöllä sekä säädöksillä on kovan kilpailun lisäksi pystytty hoitamaan hyvä telepalvelujen taso niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Näin on mielestäni oltava myös tulevaisuudessa. Lainsäädäntö ja kilpailu ovat tulevaisuuden keinot, ei enää yhden operaattorin omistaminen. Kilpailu toimii, ja myös Soneraa on kehitettävä siten, että se pärjää alati kiristyvässä kilpailussa.

On tärkeää, että annamme riittävästi liikkumavaraa valtion nyt omistamien osakkeiden myönteiselle arvonkehitykselle. Osakkeita pitää pystyä tarvittaessa myymään nykyistä myyntivaltuutta eli jäljellä olevaa 8 prosentin valtuutta suurempikin määrä, jos se on valtiolle edullista. Nopeassa liiketoiminnassa lisävaltuuksia eduskunnalta ei pystytä nopeasti hakemaan.

Otan vielä lopuksi esille työvoimaongelman. Koulutetun työvoiman saanti on hyvin tärkeää tälle yritykselle, ja yrityksen tulee luonnollisesti pitää hyvää huolta olemassa olevasta työvoimastaan ja jatkokouluttaa sitä, jos se on mahdollista. Aina ei kuitenkaan näin ole, ja uuttakin työvoimaa tarvitaan, erityisesti uusien markkina-alueiden vaatiman paikallistietouden osalta. Meidän on katsottava, ettei valtion omistajuus tässä mie-

lessä aiheuttaisi rajoituksia. Suurta vastuuta koulutuskysymys vaatii meiltä poliittisilta päättäjiltä, opetusministeriöltä ym., ja kaikkien yhteistyössä on huolehdittava siitä, että meidän edistykselliset yhtiömme saavat riittävästi rekrytoitua koulutettua työvoimaa, mielellään tietenkin kotimaasta.

Soneralle ja myös Suomen valtiolle Soneran onnistuminen maamme rajojen ulkopuolella on tärkeää. Sonera ei voi enää merkittävästi kasvaa maassamme. Soneralle on annettava mielestäni mahdollisuus jatkaa kansainvälistymistään siten, ettei se ainakaan nyt puheena olevasta omistusosuuden laskusta 34 prosenttiin olisi kiinni. Uskon, että tekemällä nyt myönteisen päätöksen sekä tuemme osaltamme yritystä että emme ainakaan tällä päätöksellämme mitenkään aseta esteitä valtion osakekohtaisen omistuksen kasvulle.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tällä järjestelyllä pystymme turvaamaan jatkokehityksen siten, että kaikilla Suomen kansalaisilla on saatavilla tämän alan palveluja asuinpaikasta riippumatta ja tietysti mielellään edulliseen hintaan.

Ed. K a l l i o m ä k i : Puhemies! Tämä lisäbudjetti ei ole ihan mikä tahansa asiakirja, ja vaikka meitä on nyt täällä näin vähän, puheenvuoron varaajien pitkä lista osoittaa, että eduskunta näyttää sen myöskin tiedostaneen. Tärkein tähän viittaava seikka on se, että tässä on asioita, ennen kaikkea Soneran osakemyyntiin liittyvät kysymykset, jotka oikeastaan velvoittavat eduskuntaa katsomaan vähän pidemmälle tulevaisuuteen, tulevaisuuden uhkia ja nimenomaan sen kaltaisia uhkia, jotka voimme nyt jo nähdä riittävän selkeästi ja jotka ovat sellaisia, joissa hallituksella ja eduskunnalla on suoraa vaikutusvaltaa ja vielä täsmällisemmin: suoraa budjettivaltaa.

Mitä nämä uhkat sitten voisivat olla? Kun kansalaisilta kysyy, vastauslistalta tietenkin löytyy työttömyys, mutta sen ohella myös työ, sen laatu, siinä jaksaminen tai siinä uupuminen, edelleen lasten ja nuorten asema, rikollisuuden torjunta, köyhyys ja asumiseen liittyvät ongelmat. Taloudesta ihan erikseen huolta kantavat tahot vaativat, aivan oikein, tiukkaa budjettikuria ja valtionvelan vähentämistä. Myös elinkeinorakenteen monipuolistamista ja selviytymistä kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa korostetaan aiheellisesti. Yhä useammin nousee esille — yllätys, yllätys — myös huoli osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman riittävyydestä.

Mielestäni kansalaistunnot ja asiantuntijapalaute eivät lopultakaan ole isommin ristiriidassa keskenään. Ne antavat kuvan uhkista sisältäen samalla viittauksen ratkaisuihin, jotka ovat hallituksen ja eduskunnan budjettivallan välittömässä piirissä. Hallitusohjelma on tässä pohdinnassa käypä käsikirja. Se määrittää täsmällisesti budjetin kokonaismenoraamin ja osoittaa painopisteet ja kehittämisen suunnan sen sisällä. Minusta on ollut tässä keskustelussa oikein hyvä ja miellyttävä havaita, että pääoppositiopuolue niitten asioitten osalta ainakin, jotka tänään ovat olleet käsittelyssä, on hyvin tarkoin hallitusohjelman mukaisessa linjassa.

EU- ja Emu-maailmassa elävä Suomi tietenkin tarvitsee vahvan valtiontalouden puskuriksi pahojen päivien varalle. Siksi valtionvelkaa suhteessa kansantuloon, niin kuin on järkevää sanoa, on karsittava. Hallitusohjelman tavoite on tässä päästä alle 50 prosentin. Siis kansantulon soisi kasvavan hyvää vauhtia, kuten ennusteet lupaavatkin, ja markkamääräistä velkaa on samanaikaisesti painettava alaspäin, kuten parhaillaan tapahtuu Soneran osakemyynnin kautta itse asiassa yli 20 miljardin markan määrällä, jos se optio, joka pääjärjestäjille on annettu, niin kuin kerrotaan, tulee toteutumaan ja nostamaan miljardimäärää vielä siitä, mikä tässä lisäbudjetissa on määritetty. Tähän on vielä tulossa noin 3 miljardin markan lisäpotti, jos Sampo — Leonia etenee kaavailujen mukaisesti, siis 23 miljardia markkaa velan lyhennykseen oikeastaan kertaheitolla.

Se on enemmän markkoja, miljardeja, kuin kahden edellisen hallituksen aikana saatiin erilaisilla operaatioilla kasaan yhteensä. Näkymä on sen kaltainen, että vaalikauden velanlyhennystavoitteen saavuttaminen tulee näköetäisyydelle jo ensi vuoden aikana, ja pelkkä bkt:n kasvu siitä eteenpäin vie tuloksen hyvissä ajoin yli tavoitteen. Pullat ovat siis tältä osin hyvin uunissa varsinkin, kun voi olettaa, etteivät tuottoisat operaatiot ihan tähän tyrehdy.

Hallitusohjelman tehokkaan toimeenpanon kannalta yhtä arvokas asia kuin se, että bkt kasvaa ja velkaa vähennetään, on se, että velanhoitomenot myös vähenevät Sonera- ja Sampo — Leonia-operaatioiden seurauksena ehkä puolisentoista miljardia markkaa vuositasolla, siinä kieppeillä. Siten sovitun budjetin kokonaiskehyksen sisällä syntyy vastaavasti uutta tilaa harkituille hallitusohjelman osoittamille tulevaisuuspanostuksille.

Sen kaltaisesta harkinnasta meillä on onnistunut esimerkki viime vaalikaudelta, jolloin tutki-

muspanostuksiin tehty valtion rahan tasokorotus vauhditti yksityissektorin satsauksia sitäkin suuremmiksi. Tältä osinhan ensi vuoden budjetti edustaa jonkinmoista suvantovaihetta valtion rahoituksen osalta, niin kuin ed. Aula aiemmin täällä totesi, mutta se on ehkä aiheellista siksi, etteivät sulatusvaikeudet tule kohtuuttomasti vastaan. Niitäkin merkkejä on ilmassa ollut.

Jatkossa on kuitenkin hyvä ottaa onkeen niistä varoituksista, joita viimeksi on esittänyt Nokian pääjohtaja Ollila viitatessaan tutkimusrahoituksen kasvun tarpeeseen yhtenä osaamispohjaisten työpaikkojen synnyn perustekijöistä. Vielä tärkeämpi muistutus hyvän kehityksemme kuolevaisuudesta oli kuitenkin viesti siitä, että Nokian kasvua yrityksen kotimaassa rajoittaa yhä enemmän osaavan työvoiman saanti. Kun tähän lasketaan mukaan yrityksen laaja alihankkijaketju, puhutaan tuhansien uusien osaamistyöpaikkojen mahdollisesta menetyksestä tulevina vuosina.

Ratkaisun Suomen Nokia-riippuvuuteen soisi todella tulevan toista tietä. Se toinen tie on tietenkin tarkoin harkittu panostus pullonkauloihin, jotka erityisesti koulutuksen, tutkimuksen, palvelujenkin ja infrastruktuurin alueella estävät maan kehitystä kilpailukykyiseksi ja alueellisesti tasapainoiseksi osaamisyhteiskunnaksi.

On selvää, että tarvittavat toimet edellyttävät perusteellista valmistelua, etenemistä ja toimeenpanoa, jotka kuuluvat hallituksen toimintakenttään. Minulla on myös syytä uskoa, että hallitus tältäkin osin toteuttaa ohjelmaansa ja näin ylläpitää hyvää luottamuspohjaa, joka sillä ainakin sosialidemokraattien eduskuntaryhmässä on. Pääministeri viittasi asiaan liittyviin valmisteluihin viimeksi eilen puhuessaan Helsingin Sanomien EU-seminaarissa. Tulevaisuusohjelma on siis tulossa, ja seuraava kehysriihi on siinä tärkeä etappi.

Mainitsen muutaman asian ihan pienenä ärsykkeenä, joita itse soisin harkittavan lisäresursoinnin kohteena.

Tutkimuksen alueella sekä yritysten että korkeakoulujen palaute vahvistaa viime hallituskaudella kertynyttä kokemustani siitä, että perustutkimuksen osuus koko tutkimuksen kentässä kaipaa kohennusta.

Koulutuksen osalta näyttää ilmeiseltä, että sen koko alueella tulee tehdä analyysi osaamisen pullonkauloista peruskoulusta korkeakoulutasolle saakka. Joka tapauksessa näyttää selvältä, että niinkin merkittävät erityistoimet kuin viime vaalikaudella päätetty teknisen koulutuksen lisäpanostus ovat vain osviittaa todellisesta tarpeesta pitkällä aikavälillä. Skaala ulottuu luonnontieteiden ja matematiikan aseman vahvistamisesta koulurakentamiseen ja koulurakennusten tilaan tai vaikkapa yliopistojen pitkittyviin opiskeluaikoihin.

Päättäjien osaamista olisi kyky löytää niukkojen resurssien oloissa juuri ne kohteet, joissa tehdyt erityistoimet tuovat parhaan tuloksen uhkien ennalta ehkäisijöinä.

Sama koskee infrastruktuuria. Liikenneministeriön katsaukset kertovat, että perinteinen inframme on rappeutumassa ja sen ylläpito vaatisi lisää voimavaroja. Samaan aikaan on maan kilpailukyvyn ja aluekehityksen kannalta tarvetta uudistaa esimerkiksi tieverkkoa ja modernin tietoliikenteen väyliä. Miten, siitä on syytä keskustella, kuten kuulimme liikenneministerinkin ajatuksia asiasta. On tunnettu tosiasia, että tämän kaltaisissa investoinneissa palaa markka poikineen. Juuri siksi mahdollisten uusien ohjelmien on oltava todellisia pitkän aikavälin ratkaisuja, joissa varmistetaan, että markka sinne sijoitettuna poikii tosi tulosta työllisyyden, monipuolistuvan elinkeinorakenteen ja tasapainoisen aluekehityksen muodossa.

Olen huomannut, että osaamisperusteinen aluepolitiikka on saamassa kannatusta kaikissa puolueissa ja ryhmissä. Se on hyvä. Sosialidemokraattien aluepoliittinen näkemys on iät ja ajat perustunut juuri valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvukeskusten moottoroimien osaamisverkostojen kehittämiseen. Sehän on myös Lipposen molempien hallitusten aluepolitiikan ydintä yhdessä EU:n mukanaan tuomien uusien mahdollisuuksien kanssa.

Alueittaiset työllisyysluvut kertovat, että noudatettu politiikka alkaa myös purra. Erityistoimien kohteena oleva Itä-Suomi ja sen ripeästi vähenevä työttömyys on osoitus siitä. Toisaalta esimerkiksi Satakunnan ongelmat kertovat, kuinka osaamisvahvuuksien vaje korkean teknologian tai korkeakouluverkoston kohdalla aiheuttaa vaikeasti voitettavia ongelmia. Tarvitsemme siis edelleen räätälöityjä ratkaisuja myös tasapainoisen aluekehityksen turvaamiseksi.

Puhemies! Kuten totesin, hallitusohjelma on hyvä käsikirja toimivan tulevaisuuspolitiikan tekemiseen ja resursoimiseen. On myös hyvä muistaa, että tulevaisuuspolitiikka vaikuttaa myös nykyisyydessä. Se on toimintaa tässä ja nyt. Se luo koko ajan työpaikkoja. Oikein toteutettuna se vahvistaa kansainvälistä luottamusta maamme talouteen ja muokkaa siten en-

tistä otollisemman toimintaympäristön myös yrityksille.

Tällä kaikella haluan sanoa, että ei ole hyvää tulevaisuuspolitiikkaa ilman vahvaa valtiontaloutta ja velanhoitoa, mutta ei ole myöskään hyvää tulevaisuuspolitiikkaa ilman panostuksia sinne, missä ihmisten osaaminen lopulta ratkaisee yhteisen menestyksemme ja missä osaamisen ehtona olevat aineettomat tai aineelliset investoinnit synnytetään. Tältäkin osin odotan mielenkiinnolla hallituksen jatkotoimia.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Ensiksi valtionyhtiöpolitiikasta, joka onkin tämän lisäbudjetin keskeisin kysymys.

Hallitus sai viime vuonna kantapään kautta oppia osakeantien järjestämisestä ja toteutti tämänkertaisen Sonera-osakkeiden myynnin varsin hyvin tyylipistein. Valtion luopuminen Sonera-yhtymän osakkeista on telekommunikaatioalan muutoksiin ja kansainvälistymiseen nähden varsin luontevaa. Muualla Euroopassa teleyhtiöiden yksityistäminen on jo pidemmällä kuin Suomessa. Yksityistäminen on tehnyt tilaa Soneran kasvulle merkittäväksi telealan toimijaksi Euroopassa ja Yhdysvalloissakin. En näe estettä sille, että valtio edelleen luopuu osakkuudestaan lisäbudjetissa esitetyllä tavalla. Jatko on tietysti harkittava markkinatilanteen mukaisesti niin, että valtion saamat tulot ovat mahdollisimman suuret.

Huolta ovat Soneran osalta herättäneet syrjäseutujen puhelinpalveluiden järjestäminen ja tietoyhteiskunnan infrastruktuurin rakentaminen tasapuolisesti koko maahan. Tavoitteet ovat oikeita. Valtion tulee pitää huoli siitä, että sääntely ja muut teletoiminnan ehdot ovat sillä mallilla, että koko maata palvellaan tasapuolisesti. Omia valtionyhtiöitä siihen ei kuitenkaan tarvita.

Muut lisäbudjetin valtionyhtiöiden myyntivaltuudet koskevat puolustusvälineteollisuuden Patriaa sekä valtion painotöitä hoitanutta Editaa. Patrian osakkuuden myyminen on kovin eriluonteinen asia kuin Sonera-yhtiön asia. Lisäbudjetista ei varsinaisesti käy ilmi, millaisia omistusjärjestelyjä hallitus Patrian osalta kaavailee. 50 prosentin enemmistöosuus toki kuitenkin säilyisi valtiolla. Ennen lopullista valtuutta vähintäänkin valtiovarainvaliokunnan on syytä saada tästä asiasta tarkempaa informaatiota.

Puolustusvälineteollisuus on tietysti siinä määrin kansallisen turvallisuuden kannalta keskeinen ala, että valtion enemmistöosuuden säilyttäminen siinä on hyvin perusteltua. Kotimaisen puolustusvälineteollisuuden kannattavuus on kuitenkin ollut viime vuosina aika heikko erityisesti siksi, että valtio ei ole tehnyt tilauksia siinä määrin kuin puolustuspoliittisessa selonteossa aikoinaan kaavailtiin. Eduskunta on tästä monessa yhteydessä kantanut huolta. Jos ei kotimaisia tilauksia ole tarpeeksi, on puolustusvälineteollisuuden alalla yhteistyötä lisättävä vaikka sitten pohjoismaiseen tai eurooppalaiseenkin suuntaan.

Editan osalta valtion osuuden vähentäminen on johdonmukaista. Eduskuntahan hyväksyi yksimielisesti tähän asiaan liittyvän lakiesityksen aiemmin tänä syksynä. Oman painotalon ylläpitäminen ei nähdäkseni ole valtion kannalta välttämätöntä. Kuitenkin tässä yhteydessä on huolehdittava siitä, että kansalaisten oikeus tasapuoliseen tiedonsaantiin virallisasiakirjoista turvataan.

Täällä on ollut keskustelua myös Leonia-pankin yksityistämisestä. Nähdäkseni valtio ei tarvitse omaa pankkia. Itse asiassa valtion maksuliiketoiminnan hoitokin pitäisi kilpailuttaa eri pankkien kesken. Postitoiminta sen sijaan on asia, joka kuuluu valtion erityiseen intressiin, ja valtion onkin turvattava se, että postipalveluverkosto on tasapuolisesti kansalaisten saatavilla.

Sonera-yhtymän osakkeiden myynnistä nyt tuloutettava runsas 18 miljardia markkaa on lähes yhtä suuri summa kuin koko 90-luvun aikana on eri valtionyhtiöiden myyntituloina valtiolle tuloutunut. Näiden aikaisempien 18 miljardin osalta on linjattu eri hallituksissa varsin yksityiskohtaisestikin, miten nämä myyntitulot käytetään. Tuon aikaisemman 18 miljardin osalta muun muassa elinkeinopoliittisessa selonteossa oli linjaukset siitä, että myyntituloja käytetään valtion velkaantumisen hidastamiseen, tutkimusrahoituksen voimakkaaseen tasokorotukseen, elinkeinoelämän toimintaedellytysten vahvistamiseen pienyritysten riskirahoitusta laajentamalla ja lisäksi yritysten kansainvälistymis- ja markkinointitoimien kehittämiseen.

Tässä yhteydessä on jäänyt jossain määrin epäselväksi, onko hallitus nyt unohtanut tai jättänyt pois laskuista tämän elinkeinopoliittisen selonteon linjauksen, joka mielestäni oli hyvä. Minusta hallitukselta täytyy odottaa tänne eduskuntaan suorasanaista näkemystä siitä, miten se tulevina vuosina nämä yksityistämistulot aikoo käyttää.

Sonera-rahojen osalta valtionvelan lyhentämisen painottuminen on tässä suhdannetilanteessa sinänsä perusteltua, koska korkomenot

ovat edelleen yksi budjetin suurimpia pääluokkia ja on selvää, että yksityistämistuloja ei tietenkään pidä sinne tänne ripotella budjetin menojen yleiskatteeksi. Kuitenkin nämä linjaukset, joita muun muassa Lipposen aikaisempi hallitus teki myyntivoittotulojen käytöstä, eivät olleet tätä ripottelua, eikä myöskään niissä linjauksissa, mitä keskusta on täällä on esittänyt, ole kyse uuden kuluperustan luomisesta. Sen sijaan yksityistämistuloja on voitava käyttää tulevaisuuden, uuden työn luomisen, kannalta tärkeisiin strategisiin investointeihin, ja julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen tason nosto on sellainen.

Olin aika yllättynyt siitä, että hallitus ei tässä yhteydessä sen paremmin osoittanut rahaa osaamisen perustan vahvistamiseen kuin myöskään linjannut sitä, miten se kenties tulevina vuosina tämän liikkumavaran avulla, joka korkomenojen alentamisesta tulee, varmistaa sen hyvän linjan jatkumisen, mikä Suomessa 90-luvulla on ollut, eli talous on päässyt uudenlaiselle tietointensiivisen kasvun uralle.

Ensi vuonna todellakin eletään valtion budjetissa tutkimus- ja kehitysrahojen osalta, voisi sanoa, suvantovaihetta siinä mielessä, että julkinen panostus ei kasva. Suomen Akatemian ja Tekesin rahoitus itse asiassa vähenee. Yliopistojen rahoitus aivan hiukkasen nousee. Toivonkin, että hallitus nyt pitää kiinni korkean osaamisen linjastaan ja löytää ne tavat, joilla tutkimus- ja kehityspanostuksen nostaminen taataan. Olisi aika huonoa tilanteentajua jäädä nyt lepäämään laakereillaan. On hyvin monia kohteita, joihin uusia panostuksia tarvittaisiin.

Ensinnäkin, yksi on kyllä aivan yliopistojen perusrahoitus. Hallitus on kaavaillut tutkimuksen ja koulutuksen kehitysohjelmassa, että korkeakouluopiskelijoiden määrää huomattavasti lisätään. Tämä on mahdotonta toteuttaa laadukkaasti, jos yliopistojen perusvoimavarat pysyvät nykyisellä tasolla.

Toiseksi, hyvin tärkeä kohde olisi kansainvälisen liiketoimintaosaamisen ja kaupallisen osaamisen perustan vahvistaminen. Patentteja ja keksintöjä on tällä vuosikymmenellä tehty näillä uusilla tutkimuspanostuksilla varsin paljon, mutta pullonkaulaksi tulee näiden saaminen markkinoille. Vaarana on se, että amerikkalaiset taitajat ostelevat Suomen tutkimusinvestointien tulokset, markkinoivat ne maailmalle ja rahastavat niistä sitten omaan taskuunsa. Insinöörejä Suomessa on ennätysmäisen paljon väkilukuun nähden, mutta kauppatieteilijöistä on puutetta. Minusta tämän tulee olla tulevaisuuspanostusten yksi keskeinen osa.

Kolmas tärkeä kohde on kyllä tutkimuksen ja osaamisen alueellisen vaikuttavuuden parantaminen. Tekesin erilaiset teknologiarahat ovat keskittyneet liiaksi muutamille kasvupaikkakunnille. Ammattikorkeakouluverkosto olisi yksi hyvä väylä laajentaa osaamista alueellisesti myös muille alueille ja myös muille aloille kuin elektroniikkateollisuuteen.

Täällä on pidetty hyvänä sitä, että yritysten osuus tutkimusrahoituksesta kasvaa. Se onkin hyvä, mutta jos kasvu jää pelkästään yritysten varaan, niin riskinä on kyllä yksipuolistuminen. Yritykset panostavat sellaiseen, mistä saa lyhyellä tähtäimellä tuottoa. Perustutkimus kärsisi, jos valtio jää tässä tavallaan odottelemaan. Samoin kärsivät ne tutkimusalat, joilta ei ole odotettavissa välittömiä rahassa mitattavia hyötyjä. Itse asiassa mitään kovin valtavia rahasummia ei tarvittaisi jatkamaan tätä hyvää kehitystä tutkimuspuolella. Valtion tiede- ja teknologianeuvosto arvioi viime keväänä, että kasvutarve olisi noin 300 miljoonaa markkaa vuosittain vuosina 2000 — 2004.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio eräistä lisäbudjetin yksityiskohdista.

On myönteistä, että EU:n rakennerahastojen kansallisiin rahoitusosuuksiin hallitus osoittaa lisämäärärahoja. Tästä on keskusta useaan otteeseen varsinaisen budjetin ja lisäbudjettien yhteydessä muistuttanut.

Toiseksi on myönteistä, että eräisiin tiehankkeisiin osoitetaan lisäbudjetissa varoja, kuten esimerkiksi Kemin — Tornion moottoritien jatkoon. Kuitenkin infrastruktuuri-investointien rahoittaminen on asia, johon varmasti sekä eduskunta että toivottavasti myös hallitus tulee palaamaan, koska tällä rahoituksen tasolla tiestö ja etenkin alempi tieverkosto tulee kyllä rappeutumaan.

Kolmanneksi on ihan mielenkiintoista panna merkille, että jälleen kerran jo melkein tottumuksen mukaan maatalouden lomatoimintaan joudutaan esittämään lisärahoja. Hallitus on jatkuvasti alibudjetoinut maatalouden lomatoiminnan määrärahat.

Arvoisa puhemies! Aivan päätteeksi: Lisäbudjetin perusteluissa kuvataan Suomen kokonaistaloudellista kehitystä suotuisaksi. Tähän arvioon voi yhtyä. Riskit ovat pikemminkin ylikuumentumisen kuin kasvun hiipumisen suuntaan. Suurin riski on tietysti tuleva palkkaratkaisu, mutta oma riskinsä on myös pitkäaikaistyöt-

tömyyden jämähtäminen paikoilleen. Tätä osoittaa myös asumistukimenojen nopea kasvu lisäbudjetissa. Kolmas riskialue liittyy tietysti aluekehitykseen, koska nopeatahtisen muuttoliikkeen paineet ovat omiaan kuumentamaan asunto- ja palkkamarkkinoita.

Nyt näyttää pahoin siltä, että ensi vuoden budjetti viedään eduskunnassa veroratkaisujen osalta siinä muodossa eteenpäin kuin se tänne syksyllä annettiin. Tulos on aika yllättävä. Kokonaisveroaste ensi vuonna tulee nousemaan eli verotus kiristyy. Keskustan piirissä olemme ymmärtäneet hyvin sen, että yleisten veronkevennysten panttaaminen on keino patistaa liittoja maltillisiin palkkaratkaisuihin. Jos tehtäisiin suuret yleiset veronkevennykset ja ylimittaiset palkankorotukset, ne yhdessä voisivat viedä talouden aika pahoille ylikierroksille, joten osa veronkevennysvarasta on järkevää jättää päätettäväksi myöhemmin.

Veroasioita pitäisi kuitenkin tarkastella suhdannepolitiikan ohella myös muista näkökulmista, erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden näkökulmasta, aluepolitiikan näkökulmasta ja myös periaatteellisena kysymyksenä. Tehokkaasti kohdennetuilla työn verotuksen keventämistoimilla erityisesti pienituloisten verotukseen ja työnantajamaksuihin kohdentaen voitaisiin auttaa sitä, että pitkäaikaistyöttömyys ei jämähdä paikoilleen, niin kuin nyt uhkaa tapahtua. Hyvin kohdennetuilla veroporkkanoilla voitaisiin vaikuttaa siihen, että kasvualojen yritykset sijoittuisivat myös muualle kuin muutamalle kasvavalle kaupunkialueelle.

Keskustan piirissä olemme esittäneet esimerkiksi sitä, että kasvukeskusten ulkopuolelle sijoittuville yrityksille voitaisiin antaa väliaikaisesti suuremmat poisto-oikeudet, jolloin tulisi houkutusta sijoittautua myös muille alueille kuin niille muutamalle paikkakunnalle, joilla tilanne tahtoo ylikuumentua. Lisäksi on kyllä jo periaatteellisista syistä kyseenalaista kytkeä eläkeläisten verotuksesta tehtäviä ratkaisuja palkkaratkaisuihin, joten odotamme, että hallitus vielä näihin kysymyksiin tämän syksyn aikana puuttuisi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Sattuneesta syystä paikaltani haluan lyhyesti ensinnäkin todeta, että on aivan käsittämätöntä, että Suomen hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on tänä päivänä tehnyt päätöksen, että Suomi on jättäytymässä tosiasiassa, voidaan sanoa, lähes kokonaan alennetun arvonlisäveron kokeilun ulkopuolelle. Puheenjohtajamaana, maana, jossa nimenomaan pienyrittäjyyttä ei ole niin kuin yleensä Euroopassa on, tällaisen tien valinta on uskomaton toimi hallituksen suunnalta. Jälleen kerran näyttää siltä, että Sauli Niinistön linja pitää hallituksen sisällä. Sosialidemokraattien, ennen kaikkea juuri heidän, monet toisen suuntaiset puheet ennen tätä ratkaisua joutuivat romukoppaan. Niinistö jyräsi myös sosialidemokraatit tässä maan rakoon, ja Niinistön linja, näköjään pienyrittäjyydelle kylmä linja, sai tänä päivänä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa selkeän sijan, selkeän voiton.

Mitä itse Soneran myyntiin vielä tulee, aivan lyhyesti: Tässäkin on aika mielenkiintoinen asetelma sosialidemokraattien ja kokoomuksen välillä. Käydyssä keskustelussa ed. Antti Kalliomäki antoi ymmärtää, että hän ja sosialidemokraatit ovat hyvin lähellä kokoomuksen ja Sauli Niinistön linjaa. Kun kuitenkin kuunteli ed. Kalliomäen linjausta siitä, mihin kaikkeen nyt tarvittaisiin näitä uusia, kansallisvarallisuuden myynnistä saatavia resursseja, hän kirjasi monia niistä asioista, mitä me keskustassa pidämme tavattoman tärkeinä, tärkeinä nimenomaan uuden selviytymisen, kasvun jatkumisen ja uuden ajan selviytymisen ehtona. Osaamisen, korkeamman koulutuksen, teknologian ja taitamisen eri resurssitarpeet ovat mittavat.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ed. Pekkarinen, puhujakorokkeelta voisitte jatkaa!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Niihin haasteisiin nyt Soneran myynnistä saaduilla varoilla voitaisiin kernaasti vastata. Kuitenkin ministeri Niinistön kylmä "ei" kaikille näille vaateille näyttää hallituksen siinä käytännön linjassa, mikä lisäbudjetissa on otettu, tässäkin asiassa vievän voiton. Vahinko, vahinko ja jälleen kerran vahinko.

Myös siitä näkökulmasta, mikä viime päivien, myös täällä käydyn välikysymyskeskustelun, yksi perusjuonteita oli, alueellisen eriytymisen ja eriavoistumisen ja erilaistumisen problematiikkaan, myös tähän tautiin, jos näin rohjetaan sanoa, voitaisiin sillä, että osaamisen, teknologian ja taitamisen perustaa oltaisiin valmiita vahvistamaan eri puolilla maata, antaa vankka vastaus ja

tervehdyttää sitä yksipuolista kehityskulkua ja kuvaa, mikä tällä hetkellä vallitsee hyvin merkittävällä tavalla.

Minä toivon, että tämän lisäbudjetin eduskuntakäsittelyn yhteydessä vielä keskustaopposition linjaus, jota tosiasiassa monet sosialidemokraatit näyttävät kannattavan ja myös tiedän monien yksittäisten kokoomuslaisten kannattavan, saisi niin vankan ja rohkean tuen eri hallituspuolueidenkin edustajien piirissä, että hallituksen budjettiesitystä voitaisiin näiltä osin edes jonkin verran korjata. Perustelut tälle korjaustarpeelle ovat vielä moninaisemmat kuin näissä muutamissa sanoissa konsanaan pystyn sanomaan.

Aivan lopuksi: Kun valtio on myynyt viime vuosina 20 miljardilla markalla kansallisomaisuutta, myy nyt yli 20 miljardilla — yli 40 miljardia on iso raha — kyllä tämänkin eduskunnan pitäisi myös eduskuntana päästä konkreettiin toimintalinjaukseen sanomaan oma eduskunnan sanansa, miten pitäisi näitä valtion omaisuuden myynnistä saatavia tuloja käyttää, mitä periaatteita noudattaa näiden voimavarojen käytössä ja minkä tyyppisiin kehittämiskohteisiin näitä voimavaroja tulisi kohdentaa ja käyttää. Hallituksen tulisi toki pikimmiten tällainen ohjelma eduskuntaan tuoda. Ei eduskunta voi ennalta päättää sitä, että tuona tai tänä päivänä valtion omaisuutta, valtionyhtiöitä, pitää myydä. Ei se onnistu. Siinä markkinat määräävät, hyvänen aika. Mutta se, miten näitä silloin tällöin vastaan tulevien myyntisaumojen tuloja käytetään, on asia, josta eduskunta voi etukäteen linjoja vetää, ja sen tulisi, arvoisa puhemies, se tehdä.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hyvässä muistissa on vielä se, kuinka keväällä 95 Lipposen ykköshallituksen muodostamisen jälkeen kauhistelimme ja väänsimme kättä esitetyistä noin 20 miljardin markan leikkauksista julkiseen talouteen. Nyt hieman yli viiden vuoden kuluttua olemme puolestamme tilanteessa, jossa väännämme kättä noin 20 miljardin markan lisätulojen käyttämisestä. Ajat ovat siis kovasti muuttuneet.

Viisi vuotta sitten aloitti nykyinen hallituskoalitio jättimäiseksi kasautunut valtionvelka niskassaan, eikä vältytty alkuvuosina vielä lisävelan ottamisestakaan. Tehdyt leikkaukset oli pakko tehdä lisävelan tarpeen pienentämiseksi, mutta yhäkin, vaikka nyt ei enää uutta velkaa hallituksen onnistuneen vakautuspolitiikan ansiosta tarvitse ottaa, velanhoito nielee valtion menoista niin suuren osan, että velan pienentämisestä on tullut talouspolitiikan yksi valitettavasti määräävä tekijä.

Esimerkiksi ensi vuoden budjettiehdotuksessa velanhoitoon ehdotetaan 33,8 miljardia markkaa, kun esimerkiksi opetusministeriön hallinnonalan menoiksi on arvioitu vajaat 28 miljardia. Ei siis mikään ihme, että hallitusohjelmassa löydettiin yksimielisyys tavoitteesta, jonka mukaan valtionvelka olisi vaalikauden päättyessä alle 50 prosenttia bkt:stä ja että valtion omaisuuden myynnistä saatavat tulot ohjataan ensisijaisesti valtionvelan lyhentämiseen. Hallituksen vakausohjelmassa puolestaan ennakoidaan valtionvelan vuonna 2003 olevan noin 46 prosenttia bkt:stä.

Hallituksen esittämä toinen lisätalousarvio toteuttaakin hallitusohjelmaa ja ennusteita aika ravakasti. Hallitus ehdottaa Soneran myyntituloja ohjattavaksi valtionvelan nettokuoletuksiin liki 18,5 miljardilla markalla, jolloin jo tänä vuonna nettokuoletusten kokonaismäärä kohoaisi hieman alle 20 miljardiin. Kun tämän vuoden bruttokansantuotteeksi käyvin hinnoin arvioidaan reilut 715 miljardia ja ensi vuodelle liki 755 miljardia, hallitusohjelman tavoitteen toteutuminen siintää tällä takaisinmaksuvauhdilla ja talouden kasvuvauhdilla jo vaalikauden puolessavälissä, jos mikään ei tietenkään mene mönkään. Niinpä onkin ymmärrettävää, että kiinnostus Soneran myyntitulojen käyttämiseksi muuhun kuin lähes yksinomaan velan lyhentämiseen on ollut suuri.

Hallitus esittää tuloista ohjattavaksi 250 miljoonaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle, mikä osittain täyttää hallitusohjelman yhteydessä sovitun päätöksen, joka edellytti, että Teollisuussijoitus Oy:lle ohjataan miljardi markkaa peruspääomaksi vaalikauden aikana. Kyseistä periaatepäätöstä hallitusohjelmassa ajoivat voimakkaasti nimenomaan vasemmistopuolueet. Olisi toivonut, että tätä summaa ei olisi jaettu tasaeriin, vaan tämä aluepoliittisesti tärkeä, pienen ja keskisuuren tuotantotoiminnan merkittäväksi riskirahoittajaksi tarkoitettu valtionyhtiö olisi saanut suuremman osan peruspääomastaan alkupainotteisesti, jotta sillä olisi suuremmat mahdollisuudet tarjota nousukauden aikana edellytyksiä uuden teollisuuden synnyttämiseksi ja jo olemassa olevien toimintaedellytysten kehittämiseksi ja laajentamiseksi muun muassa Itä- ja Pohjois-Suomessa. Nimenomaan näillä alueilla tarvitaan Teollisuussijoituksen kaltaisia riskirahoitusmahdollisuuksia.

Toivon, että valiokuntakäsittelyssä voidaan

kyseiseen asiaan vielä palata. Lisäbudjetissa osoitettava määrärahoitus tulee nyt Teollisuussijoitus Oy:lle kipeään tarpeeseen, sillä yhtiö on suurin piirtein jo käyttänyt sillä olleet rahat, noin 700 miljoonaa. Eduskunnalle on aikanaan tulossa myöskin yhtiötä koskeva lainmuutos, joka laajentaisi sen toimialaa niin, että yhtiö voisi esimerkiksi lähteä mukaan suorilla sijoituksilla aloittaviin pk-sektoriyrityksiin sekä olla tehokkaammin mukana alueellisten kehittämisrahastojen kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Kun vuosikymmenen alussa keskustapuolueen johtama porvarihallitus käynnisti voimaperäisesti valtionyhtiöiden yksityistämispolitiikan, me vasemmistoliitossa tietenkin kavahdimme. Mielestämme yhtiöitä oli pääsääntöisesti vuosikymmenien saatossa yhteisillä verovaroilla kehitetty koko kansantaloudessa merkittäväksi voimavaraksi, työllisyyden, elinkeinoelämän ja teollisuuden ylläpitäjiksi ja edistäjiksi myös muualla kuin kasvukeskuksissa.

Nyt on aika muuttunut, eikä vasemmistoliitossakaan nähdä valtionyhtiöitä enää pyhinä, koskemattomina, itseisarvoina. Jos kehitys edellyttää valtionyhtiöiden osan yksityistämistä, se on hyväksyttävissä. Mutta koko ajan on otettava huomioon valtiontalouden ja kansantalouden etu sekä myös tasapuolinen yhteiskuntakehitys. Mikään ei estä valtiota olemasta edelleen yhtenä osapuolena mukana yritystoiminnassa, jos edellä mainitut edut sitä vaativat. Parhaillaan valtio pohtii menemistä mukaan jälleen telakkatoimintaan. Mikään ei myöskään estä valtiota itse perustamasta kokonaan uutta yhtiötä, jos tämä nähdään tarpeelliseksi jollakin alalla kehityksen sysäämiseksi eteenpäin.

Vasemmistoliitossa on jo aikaisemmin todettu, että osa Soneran myynnistä saatavista rahoista olisi syytä sijoittaa koko valtakuntaa kattavien tietoliikenneverkkojen kehittämiseen. Tähän olemme saaneet myös laajalti vastakaikua. Myös muissa puolueissa on noussut huoli siitä, että Kehä III:n ja kasvukeskuksien ulkopuolinen Suomi jätettäisiin pelkästään langattomien kännykkäyhteyksien varaan. Ne eivät riitä, vaan meidän on luotava myös koko maan kattava laajakaistainen kaapeliverkko datayhteyksiä varten, jotta nykytekniikan edellytykset tuotantotoiminnan syntymiselle ja kehittymiselle myös syrjäisillä seuduilla saadaan aikaan.

Kattavan datainfran rakentaminen ei vain Sonerassa taida enää onnistua, mutta valtion on tutkittava muita mahdollisuuksia. Siihen velvoittaa myös hallitusohjelma, jossa on monia kauniita lauseita. Sen mukaan hallitus tulee toimimaan esimerkiksi niin, että "- - osaamiseen ja tietoon nojaava kehitys hyödyttää maan kaikkia alueita tasapuolisesti ja tarjoaa edellytykset turvata asunto-olot ja muut palvelut - -."

Suomea ei pidä jakaa tietoteknisten perusyhteyksienkään suhteen kahtia, vaan uutta infraa on voitava rakentaa koko maahan eikä vain kasvukeskuksiin. Se on nykyaikana eräs ehto yritysten perustamiselle ja sijoittumiselle.

Meillä on kiitettävästi tämän hallituskokoonpanon aikana panostettu tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja tällä linjalla pitää myös jatkaa. Nämäkin varat tulee vain suunnata niin, että koko maa on tasavertaisessa asemassa eikä rahoitus painotu vain muutamiin kasvukeskuksiin, joiden neonvalojen joukossa loistaa tuo maaginen Nokia. Hallituksen on myös jatkossa turvattava yhteiskunnan merkittävä panos tutkimuksen ja tuotekehityksen osalta, sillä voimakkaan yksityisrahoituksen varaan perustuva panostus vaarantaa muun kuin sähköteknisen teollisuuden kehityksen. Laaja perustutkimus on tässä maassa turvattava.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunnassa valtionyhtiöiden myyntituloja käsiteltäisiin muussakin valossa kuin pelkkänä valtionvelan lyhentämiskeinona.

Ed. A n t v u o r i : Arvoisa puhemies! Olisin todellakin halunnut käyttää ed. Pekkarisen puheenvuoroon vastauspuheenvuoron lähinnä alvkokeilun osalta. En tiedä, mitkä ovat perustelut; voisin kuvitella, ettei pysyviä menopohjia lisätä. Nämä ovat tietysti hyvin vaikeita asioita. Sellaisia asioita on paljon, esimerkiksi tänään on noussut useamman kerran esille lastenpsykiatrian hoitojärjestelmä. Jos siihen ei nyt lisätä tai satsata mitään, siitä maksetaan suuret korvaukset ehkä muutaman vuoden päästä. Asiat eivät ole niin kauhean mustavalkoisia kuin ehkä joskus halutaan esittää.

Sitten varsinaiseen puheenvuoroon. Hallitus sitoutui jo hallitusohjelmassaan siihen, että valtion omaisuuden myynnistä saatavat tulot ohjataan ensisijaisesti valtionvelan lyhentämiseen sekä tutkimus- ja tuotekehitystyön turvaamiseen. Toisessa lisätalousarvioesityksessä hallitus lunastaa myös ohjelmassaan olevan Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaedellytysten vahvistamisen. Eduskunnalta pyydetään myös valtuutta tarvittaessa vähentää valtion omistusosuutta Sonerassa 34 prosenttiin.

Soneran listautuminen ja kaksi osakemyyntiä ovat onnistuneet hyvin. Yhtiön rohkeaan kansainvälistymiseen sekä tuotekehitykseen luotetaan niin kotimaassa kuin ulkomailla. Valtion omistajuuspoliittiset linjaukset ovat tuoneet valtion kassaan rahaa, jolla velkaa on kyetty lyhentämään. Samalla valtion omistuksen arvo yhtiössä on noussut ja yhtiö on saanut itselleen hyviä omistajia. Soneralla on hyvät edellytykset menestykseen myös jatkossa. Se on valtionyhtiöistä arvokkain. Valtion ja veronmaksajien intressi on maksimoida yhtiön arvo ja taata sille menestymisen edellytykset myös jatkossa.

Suunta on selvä. Valtion omistus nopeasti muuttuvilla ja erittäin kovilla kansainvälisen kilpailun markkinoilla tulee ohentumaan. Ruotsi, Norja ja Albania ovat maita, joissa perinteistä valtion omistamaa teleoperaattoria ei ole lähdetty yksityistämään. Tanskassa valtion omistuksesta luovuttiin dramaattisella ja yhtiön kannalta ehkä onnettomalla tavalla. Suomessa olemme onnistuneet hyvin. Nyt valittua onnistunutta linjaa jatketaan. Valtion omistus yhtiössä tulee, näin uskon, tippumaan jossakin vaiheessa alle myös nyt mainitun 34 prosentin. Sen tilanteen edessä olemme jossakin myöhemmässä vaiheessa.

Hallitus esittää myös järjestelyvaraa Oy Edita Ab:n osalta sekä mahdollisuutta järjestelyihin Patria Industries Oy:n osalta. Myös nämä hankkeet ansaitsevat eduskunnan tuen.

Arvoisa puhemies! Hallitus myös luonnollisesti korjaa lisätalousarviossa arviomäärärahoja. Näiden osalta on nähtävissä suotuisan talouskehityksen ja ennen kaikkea parantuneen työllisyystilanteen vaikutukset. Vähennyksiä on eri etuusmenoissa.

Kaksi menoluokkaa kuitenkin poikkeaa linjasta. Ensinnäkin yleisen asumistuen menot kasvavat. Tämä johtuu asumistukea saavien opiskelijoiden määrän kasvusta. Toinen asumistukimenoihin vaikuttava seikka on, että työttömyyden laskusta huolimatta asumistukea saavien työttömien määrä on pysynyt lähes ennallaan. Tämä seikka pysäyttää. Kertooko tämä työttömyyden rakenteellisten ongelmien paljastumisesta? Ollaanko työllisyyskehityksessä siinä vaiheessa, jossa kaikkein vaikeimmin työllistyvät pitkäaikaistyöttömät eivät työllisty heihin erityisesti suunnatuista toimista huolimatta?

Toinen poikkeama on turvapaikan hakijoiden vastaanottoon liittyvä määräraha. Eräs syy poikkeamaan on hakijoiden nopea määrän lisääntyminen. Tähän liittyvä toinen tekijä ovat varmasti turvapaikanhakuprosessissa ilmenneet hitaudet. Se myös toimii kannustimena hakea turvapaikkaa nimenomaan Suomesta. Tästä esimerkkeinä ovat Ruotsin kautta meille tulleet turvapaikan hakijat.

Hallituksen on syytä, aivan kuten ministeri Häkämies on esittänytkin, pohtia uutta tilannetta. Turvapaikanhaku on Suomessa selkeästi liian hidasta. Ilmeisen perusteettomien hakemusten käsittely vie liian kauan. Uskon, että lainsäädäntöä avaamalla sekä resursseja käsittelyyn lisäämällä voidaan turvapaikan hakijoiden oikeusturvaa miltään osin rikkomatta toimia nykyistä tehokkaammin.

Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä ja oikein, että hallitus on tehnyt selkeän poliittisen päätöksen siitä, että raskasta velkataakkaa kevennetään järjestelmällisesti. Koko kuluvan vuoden nettokuoletusten kokonaismääräksi tulee noin 20 miljardia markkaa. Kaikki tuo on tulevaisuuden velanmaksusta pois. Se on selkeä valinta, jota on syytä kunnioittaa.

Totta on tietenkin se, että erilaisia menojen lisätarpeita on runsaasti. Ehkä tässä tilanteessa on kuitenkin syytä pitää mielessä vaikeat lamavuodet ja yrittää elää edelleenkin suu säkkiä myöten pahan päivän varalle. Se ei ole välttämättä helppoa, mutta toivottavasti viisasta.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Todella tässä eduskunnan vuoden 99 toisessa lisätalousarvioesityksessä on paljon hyviäkin asioita. Myös Soneran myynti, sellaisella tuloksella kuin se tässä esitetään, on toki hyvin hoidettu. Tässä voin niihin ajatuksiin yhtyä, jotka täällä on tähän suuntaan esitetty. Kuitenkin Soneran myyntitulojen käyttöä olisi syytä tarkastella toisella tavalla kuin hallitus tässä esittää.

Mielestäni tilanne, jossa yli 20 miljardia markkaa kulkee valtion talousarvioon ja sieltä halutaan pääsääntöisesti se ohjata velanhoitoon, ei ole tyydyttävä. Valtakunnassa vallitseva ongelma, sosiaali- ja terveydenhoidon taloudellinen alamäki, jatkuvasti heikentyvä terveyden- ja sairaanhoidon taso, vaatisi selkeätä apua, toisin sanoen rahaa ja resursseja. Näin olen mielestäni myös Soneran myyntituloa pitää reilusti suunnata terveydenhoidon ja sairaanhoidon parantamiseen. Se ei ole muuten mahdollista kuin niin, että nostamme budjetissa ja tämän lisäbudjetin kautta kuntien harkinnanvaraista valtionosuutta ja helpotamme kuntien ja kuntainliittojen tilannetta. Monet sairaalat ovat todellakin ongelmien keskellä, joista kärsivät hoidon tason lisäksi

myös henkilökunta, potilaiden omaiset ja tietysti ennen muuta potilaat.

On siis kokonaisyhteiskunnallisesti paljon tärkeämpiä asioita hoidettavana kuin tuo jättivelka, joka eittämättä korkomenoineen on uhka yhteiskunnalle. Vielä suurempi uhka on kuitenkin terveyden- ja sairaanhoidon tason romahduksen jatkaminen. Kuulostaa tietysti ylisanalta, kun puhutaan terveydenhoidon ja sairaanhoidon tason romahtamisesta, mutta se on valitettava tosiasia, johonka varsin monet asiantuntijat ovat viime aikoina kiinnittäneet huomiota.

Edelleen, tutkimuksen ja tuotekehittelyn ylläpitäminen ja varojen suuntaaminen siihen on perusteltua, ja, aivan oikein, ei ainoastaan sähköteollisuuden, vaan myös muun, kuten puunjalostusteollisuuden, suuntaan. Maassamme valmistuu jatkuvasti joukoittain sähköinsinöörejä, tietotekniikkainsinöörejä, mutta nimenomaan niitä insinöörejä, joidenka pitäisi kehittää puunjalostusta, paperintekoa ja kuuluisaa puujalkaamme, ei todella valmistu. Kuitenkin oleelliselta osalta edelleen tämän yhteiskunnan kehitys ja talouden tila nojaavat tähän sinänsä jo kauan olemassa olleeseen puu- ja paperiteollisuuteen. Sen kehittäminen on vain tavallaan jäänyt kesken. Mekaanisen puunjalostuksen kohdallahan tämä on yleisesti tunnustettu.

Sonera Oyj:n valtion omistusosuus esitetään laskettavaksi 34 prosenttiin. Tällä hetkellä on hallituksella mahdollisuus myydä Soneraa aina 51 prosenttiin saakka. Mielestäni tämä 51 prosenttia aivan hyvin riittäisi. Tällä hetkellä emme tarvitsisi lisämyyntivaltuutta valtion omistuksen pienentämiseksi, niin kuin hallituksen talousarvioesityksessä esitetään. Päinvastoin, mikäli tuollainen vahva odotus luodaan, että valtio on jälleen ja pian myymässä huomattavaa osaa Sonera Oyj:n osakkeista, niin osakkeiden odotusarvo käyttäytyy niin, että valtion mahdollisuus tehdä nykyisen kaltainen edullinen myynti ei enää toistu. Näin ollen sen suuntainen ajattelu kuin esimerkiksi ed. Laukkanen toi esiin, että valtion pitäisi täysin päästä Sonera-osakkeistaan ja myydä kaikki omistuksessaan oleva osakekanta, ei ole mielestäni valtiontalouden ja maan kokonaisedun kannalta oikea.

Edelleenkin hallituksen lisätalousarvioesityksessä on muita, selkeästi positiivisia asioita. Haluaisin nostaa niistä esille lähinnä sen, että kaakkoisen Suomen kannalta tärkeä Virolahti—Hamina-siirtoviemäri- ja yhdysvesijohtohanke ja sen aikaistaminen ovat toteutuneet tässä lisätalousarvioesityksessä. Samoin itäisen Suomenlahden saaristoliikenteen tukeminen on mukana lisäbudjetissa. Viimeksi mainittu hanke on ollut varsin ongelmallinen. Tämän asian vuoksi on jouduttu kääntymään jo muun muassa Eduskunnan oikeusasiamiehenviraston puoleen. Nyt joka tapauksessa rahaa talviliikenteen hoitamiseksi Kotkan — Pyhtään saaristossa on sisällytetty asianomaisen lisätalousarvion momenttiin.

Edelleen on varmasti hyvä lopuksi painottaa sitä, että Soneran ja muidenkin valtionyhtiöiden myyntitulojen suuntaamisen tulee olla etukäteen täällä keskusteltu asia, ei niin, että se aina valtioneuvoston päätöksestä ja päätöksiin perustuen ilman alustavaa kunnollista laajaa budjettikeskustelua päätettäisiin. Toivon, että myöskin Editan samoin kuin Patria Industries -osakeyhtiön osalta tätä keskustelua käydään.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys kuluvan vuoden toiseksi lisätalousarvioksi sisältää todella mielenkiintoisia asioita, joista täällä on keskustelua jo hyvän aikaa käyty.

Kukaan ei ole nostanut esille sitä kohtaa, jonka haluan ensimmäiseksi todeta, ainakaan, mikäli olen kuunnellut — aivan kaikkia puheenvuoroja en ehkä ole päässyt kuulemaan — nimittäin sitä, että hallitus esittää kehitysyhteistyöluvun sisällä pientä tarkistusta, joka on kuitenkin merkittävä tarkistus. Siellä tekstissä todetaan, että Mosambikille ja Ugandalle annetut kehitysluotot korkoineen voidaan antaa anteeksi. Tämä on positiivinen viesti köyhimpään Afrikkaan. Afrikka on tällä hetkellä aika pitkälle unohdettu maanosa, ja nämä kaksi maata, Mosambik ja Uganda, ovat tuon maanosan köyhimpiä maita. Niille Suomi on aikoinaan antanut kehitysluottoja, ja ne ovat tietysti jääneet roikkumaan, koska maiden kehitys ei ole antanut myöten niitä maksaa. Nyt hallitus esittää pienen huomionosoituksen näille maille sillä tavalla, että nuo kehitysluotot annettaisiin anteeksi.

Ensi vuosi on kirkkojen ja muutamien muiden tahojen toimesta julistettu Riemuvuodeksi 2000, jolloin kehitysmaiden velkojen anteeksianto on esillä enemmänkin. Suomen hallitus ei ole ainakaan eduskuntaa informoinut siitä, miten Suomi suhtautuu tähän Riemuvuosi 2000 -hankkeeseen, mutta tähän lisäbudjettiin sisältyvä huomio viittaa tähän suhtautumiseen, ja siitä lausun iloni ja kiitokseni hallitukselle.

Samalla voisi todeta, että kotimaassa on tuhansia kaikkensa menettäneitä ja ylivelkaantuneita ihmisiä, kotitalouksia, perheitä. Heidän

ahdinkonsa jatkuu edelleen. Sama riemuvuosi voisi tulla myös heille sillä lailla, että myös heidän saatavansa poistettaisiin, ne virtuaalisaatavat, joita ei koskaan kuitenkaan saada perityksi, koska kaikki omaisuus on myyty ja ulosmittaus on niin pitkälle mennyt kuin mahdollista on. Näidenkin ihmisten vapauttaminen tuosta kohtuuttomasta taakasta olisi paikallaan vaikkapa vuoden 2000 kunniaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty keskustelua lähinnä Sonera Oyj:n tiimoilta, mutta ennen kuin siihen jonkin sanan totean, totean, että lisäbudjetti ei puhu luonnollisestikaan mitään Sampo — Leonia-asiasta. Tässä yhteydessä sallittakoon kuitenkin kantaa huolta nimenomaan postipalveluista ja postipankkipalveluista maakunnissa. Siihen asiaan hallitukselta pitäisi saada nopeasti mahdollisimman kattava ja selkeä vastaus, voitaisiinko, niin kuin ed. Seivästö ministeri Heinoselta tiedusteli, esimerkiksi Soneran myyntituloja käyttää tavalla tai toisella siihen, että tällaiset peruspalvelut kautta maan turvattaisiin tulevaisuudessa. Jotakin on pakko tehdä, koska Postin toiminta kaukana maakunnissa ei ole kannattavaa eikä voida ajatella, että lähdettäisiin eritasoisiin maksuihin tai muihin sellaisiin järjestelyihin, jotka panisivat vain asiakkaat siellä maksamaan kohtuuttomuuksia. Tämä asia on tärkeä, vaikka se ei lisäbudjettiin todellakaan varsinaisesti kuulu.

Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessa on selkeästi näkynyt vasemmiston tavattoman vaikea periaatteellinen asema tässä tilanteessa, kun valtion alun perin verovaroilla rakennettua, kehitettyä ja kansan karttuisasta kädestä maksuilla rahoitettua toimintaa ja sitä kautta muodostuneita nykyisin osakeyhtiöitä yksityistetään. On ymmärrettävää, että vasemmiston puolella se aiheuttaa tavattoman suuria kouristuksia, koska siellä perinteisesti on valtionyhtiöitä pidetty arvossa. Itse olen ollut täällä runsaat 12 vuotta, ja ainakin silloin, kun alkuvuosia täällä olin, se kyllä oli jatkuvaa valtionyhtiöiden puolesta puhumista, eikä olisi tullut kysymykseenkään, että silloinen vasemmisto olisi ollut valmis luopumaan tästä kansallisvarallisuudesta.

Nyt kuitenkin on tosiasia se, että eurooppalaisessa Suomessa valtion omaisuutta myydään niin nopeaa tahtia, että tällaista heikompaa hirvittää. Edellisiä kauppoja ei ole vielä saatu kunnolla satamaan, kun jo uusia valtuuksia pyydetään. Näin kansallisvarallisuus siirtyy yksityiseen omistukseen ja suurelta osin varmasti myös kansainväliseen omistukseen.

En vastusta tätä menettelyä näiden monien yritysten osalta. Esimerkiksi Sonera Oyj on sen tyyppinen yritys, että siitä kannattaa nyt kerätä varoja ja pääosin valtionvelan lyhentämiseen. Minulle se ei ole sellainen periaatekysymys, kuin se varmasti on vanhalle vasemmistolle, mutta sellaista vanhaa vasemmistoahan meillä ei enää ole.

Mutta jossakin varmasti kulkee raja. Liikenneministeri Heinonen piti hyvän puheenvuoron, oikeastaan useammankin tuossa tunti pari sitten. Hän antoi ymmärtää, että lainsäädännöllä voidaan tätä toimintaa, esimerkiksi teleliikennettä ja sähköistä viestintää, ohjata ja määrätä ja vaikuttaa siihen riittävästi, ilman että omistusta valtiolla tarvitsisi siinä merkittävästi tai ehkä lainkaan olla.

Olisin kuitenkin henkilökohtaisesti hieman varovaisempi. En ole valmis siihen, että Sonera kokonaan yksityistettäisiin. Pidän viisaana, että lainsäädäntövallan lisäksi valtio säilyttää tietyn omistusosuuden ainakin nyt vielä huomattavan ajan tästä eteenpäin, sanotaan nyt ensimmäisen ja toisenkin lamakauden yli, jollainen todennäköisesti tässä tulee, ainakin yhden notkahduksen yli, että näemme, miten toimivat markkinoilla tällaiset yritykset, jotka ovat pelkkää voitontavoittelua varten lähteneet tälle sektorille. Meidän ei pidä sokeutua tähän vauhtiin, mikä nyt on.

Lainsäädännön lisäksi on omistusoikeus, esimerkiksi se 34 prosentin raja, johon nyt ollaan menossa, syytä mielestäni säilyttää. Silloin voi valtio vielä tasata ja vakauttaa tätä elintärkeää toimintasektoria, joka on siis sekä kansalaisille että yrityksille, koko yhteiskunnalle, todella tärkeä. Mutta ymmärrämme, että kun Sonera on jo Ahon hallituksen ajoilta lähtenyt ulkomaillakin toimimaan merkittävästi ja sen tuotosta tulee merkittävä osa kansainvälisestä toiminnasta, niin sitä ei voida pitää pääsääntöisesti valtion omistamana yrityksenä, vaan siellä pitää olla myös yksityinen puoli mukana vahvasti. Ehkä on niin, että tämä 34 prosenttiin meno on kohdallaan, mutta sen alle ei ole kyllä tässä tilanteessa syytä mennä.

Keskustelua kuunnellessa mietin, onkohan markkinoille riski se, että täällä aika monet tai ainakin eräät sosialidemokraatit ja vasemmistoliiton edustajat vastustivat näitä lisävaltuuksia, viimeksi ed. Tiusanen, aiemmin edustajat Laakso ja E. Lahtela muun muassa, eli he hallituspuolueiden edustajina heittivät ajatuksia, jotka saattavat luoda sellaista epävarmuutta, mikä ei ole tänä aikana kovin viisasta. Mielestäni hallituksen pi-

täisi omien eduskuntaryhmiensä kanssa käydä enemmän keskusteluja, tietysti koko eduskunnankin kanssa, mutta erityisesti niin, että hallituspuolueissa ei olisi näin tavatonta epävarmuutta näin keskeisen tärkeässä asiassa, kuin mitä tässä keskustelussa on ilmitullut.

Arvoisa puhemies! Myyntitulojen käytöstä totean vain, että olen pääpiirteissään hallituksen linjalla, että velan lyhentämiseen on syytä käyttää mahdollisimman paljon sitä pääomaa, kun valtion omaisuutta myydään. Tarpeitahan on vaikka kuinka paljon monenlaisiin muihinkin käyttömenoihin, mutta on pidettävä pää kylmänä.

Lisätalousarvio osoittaa, että verotulot monelta osin kasvavat tällä hetkellä voimakkaasti. Näillä kasvavilla verotuloilla ja toisaalta, kun velkaa lyhennetään, niin säästyvillä korkomenoilla on syytä parantaa perusturvaamme, heikoimmassa asemassa olevien kansalaistemme perusturvaa. Toisaalta tulonjakoa yhteiskunnassa pitäisi kääntää oikeudenmukaisempaan suuntaan. Se on Lipposen hallitusten aikana mennyt tavattoman huonoon suuntaan, ja kehitys uhkaa vain entistä voimakkaammin jatkua, kun ei esimerkiksi tupoa ole syntymässä.

Aluepolitiikkaan tarvitaan tehoa, tarvitaan työtä maakuntiin, tutkimusta ja koulutusta. Näihin tarpeisiin, aluepoliittisiin, työllisyyttä lisääviin, tutkimusta ja koulutusta lisääviin kohteisiin, mielestäni voitaisiin käyttää Soneran myyntituloja enemmän, kuin mihin hallitus on valmis. Tällä kohdalla on sellainen paikka, jossa olisi suunnan tarkistamisen vara, vaikka pääosin valittu linja onkin perusteltu.

Arvoisa puhemies! Minulle ei ole selvinnyt ollenkaan se, miksi Patria Industries Oyj pitää yksityistää tai sen omistuspohjaa tällä tavalla laajentaa, mihin hallitus valtuuksia pyytää. Puolustusvälineteollisuus on osa turvallisuuspolitiikkaa, näin voidaan ajatella, ja sen yksityistämisellä tai omistuspohjan laajentamisella en näe sellaista arvoa, että siihen olisi tarpeen edes mennä.

Edita Oy:n osalta on tietysti hieman eri tilanne, koska sillä sektorilla toimijoita tässä maassa on eikä sen pitäminen valtionyhtiönä ole minkäänlainen turvallisuus- tai muu arvo.

Näillä reunahuomautuksilla lisäbudjetti menköön valiokuntaan. Totean kuitenkin, että myös Kansaneläkelaitoksen kohdalla on sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa sairausvakuutuksen määrärahan 735 miljoonan markan vähennys, eli sieltä voidaan vähentää noin merkittävä summa, mutta esimerkiksi eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ei olla valmiita alentamaan. Tätä en ymmärrä eivätkä ymmärrä varmaan suomalaiset eläkeläisetkään.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Lipposen kakkoshallituksen toinen lisätalousarvio on annettu tänään lähetekeskusteluun. Lisätalousarvio annetaan tilanteessa, joka on historiallinen siinä mielessä, että tokko koskaan suomalaisessa valtionpidossa on ollut tilannetta, että on voitu todeta, että on 20 miljardia markkaa rahaa, joka voidaan käyttää muuhun kuin kulutustarkoitukseen. On erittäin hyvä, että Soneran myyntirahoista käydään keskustelua juuri nyt tämän lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä.

Satunnaisten erien kanssa, varsinkin omaisuuden myynnin kohdalla, on toimittava viisaasti niin, että siitä valtaosa kirjaantuu valtionvelan maksuun. Valtionvelan maksun kautta syntyy liikkumatilaa korkokulujen vähenemisen myötä seuraaville vuosille.

Soneran suuri arvo, joka on nimenomaan markkina-arvo tänä päivänä, on varmaan suomalaisessa yhteiskunnassa vähän hämmentävääkin, yrityksen, jonka liikevaihto on vain osia siitä, mikä sen pörssiarvo on, ja nyt sitten käydään keskustelua siitä, mihin pitäisi asettaa raja valtion omistuksen kohdalla ja mitä näille osakkeille mahdollisesti pitää tehdä.

On varmaan perusteltua edelleen jatkaa osakkeiden myyntiä ja käyttää varat viisaasti sillä tavalla, että kehityssuunta yhteiskunnassa voidaan edelleen pitää suotuisana, että voidaan olla mukana aktiivisesti tutkimustoiminnassa, tuotekehittelyssä, tuotteistamisessa, kaupallistamisessa ja kansainvälistämisessä. Meillä on korkean luokan osaamista, tänä päivänä paljon ideoita, myös varsinaisessa tuotteistusvaiheessa, mutta se pullonkaula, mikä on taas kertaalleen olemassa, on kansainvälistyminen. On varsinaista kansantalouden tuhlausta, jos meiltä ideat myydään pois ja ne menevät sitten muihin maihin, joissa ne varsinaisesti aletaan tuotannon kautta tuoda maailmanmarkkinoille. Näin ollen tutkijat ja kehittäjät, jotka tuotteensa ja työnsä siinä myyvät, myyvät ne todella halvalla.

Siksi on todella perusteltua, että myös tässä yhteydessä käyty keskustelu myös hallituksen taholla otetaan siinä mielessä vakavasti, että näistä nyt niukoista varoista pidetään huolta ja toisaalta kartutetaan niitä niin, että tarpeelliset voimavarat ovat käytössä.

Meillähän on kaksi tällaista tuhkimotarinanomaista yritystä. Toinen on Nokia, jonka mark-

kina-arvo tänä päivänä lienee reilut 600 miljardia markkaa elikkä huomattavasti enemmän kuin tänä päivänä on valtionvelka. Nämä ovat onnenkantamoisia, mutta vain siltä osin, että idea on ollut hyvä. Määrätietoinen työ ja yhteiskunnan vahva panostus on ollut edesauttamassa oikeaan lopputulokseen.

Nyt kun käsittelemme lisätalousarviota, niin aina tietenkin voidaan ottaa esille myös niitä ongelmia, joita varsinaisen budjetin antamisen jälkeen on tullut esiin.

Kuntatalous erinäisistä valtion toimista johtuen on joutunut hyvin ahtaaseen rakoseen. Meillä on kuntia, jotka tulopoliittisista toimista johtuen ovat menettäneet verotulokertymäänsä, ja näin ollen niiden toimintaedellytykset ovat kaventuneet. Tästä syystä on perusteltua edellyttää, että lisätalousarviossa olisi esitetty valtiovarainministeriön taholta vielä 100 miljoonaa markkaa lisää kuntien harkinnanvaraiseen apuun, koska on parempi lääkitä siinä vaiheessa, kun tauti on lievempi, kuin että joudutaan tilanteeseen, jossa joudutaan puuttumaan rakenteisiin ja aiheutetaan edelleen hätääntymistä asuinkunnissa ja siitä saadaan myös tavallaan ajolähtö aikaan.

Liikenneministeriön hallinnonala varsinkin tienpidon osalta saa rahaa vähän lisää, mutta vain kovin vähän. Moottoritien rakentaminen pätkittäin tulee erittäin kalliiksi. Toisaalta, kun tiedämme, mikä Helsingin ja Salon välinen liikenneahdinko tällä hetkellä on varsinkin Lohjanharjulta Saloon asti, on perusteltua, että tällainen valtakunnallinen hanke toteutetaan mahdollisimman nopeasti ja täysipainoisesti. On tämä 45 miljoonaa markkaakin tietenkin apu siihen, mutta vielä budjetin käsittelyn yhteydessä olisi syytä tarkistella näitä kantoja, varsinkin kun yksin liikenteen maksamat arvonlisäkertymät kartuttavat hyvin voimakkaasti tänä ja ensi vuonnakin valtion kassaa.

Maa- ja metsätalousministeriölle on osoitettu 150 miljoonaa markkaa satovahinkojen korvaamiseen. Tämä on hyvä asia, että lisämäärärahaa on löytynyt. Toisaalta tässä yhteydessä ja jo aikaisemminkin olisi voinut edellyttää ja odottaa, että koko satovahinkolaki olisi annettu uudelleen uudistetussa muodossa, koska nykyinen 30 prosentin omavastuu nykyisen laskentaperusteen mukaan aiheuttaa sen, että aika hirvittävä vahinko tilalla on pitänyt tapahtua, ennen kuin varsinainen satovahinkokorvaus tilalle tulee. Kuitenkin kysymys on siitä, että usko, joka maataloudessakin pitää olla jatkuvuuden turvaamiseksi, on kyettävä palauttamaan. Se edellyttää kaikilta osin määrätietoisia toimenpiteitä, jotta myös nuoriin viljelijöihin ja viljelijöiksi aikoviin voidaan valaa uskoa, jotta sukupolvenvaihdoksetkin lähtevät uudelleen käyntiin.

Yksi varsin paljon puhuttu aihe on viime kuukausina ollut pakolaisten maahantulo, ja kansalaiset hyvin paljon kyselevät, kuinka pitkälle suvaitsevaisuudessa voidaan mennä, ennen kuin se käy kaikkien elintason päälle. Se on tietenkin pitkällemenevä kysymys. Perusteltua on kysyä, missä tässä vaiheessa mättää, sillä budjettia laadittaessa on arvioitu, että meillä olisi 1 100 henkilöä pakolaiskeskuksissa. Meillä on elokuun lopun tilanteessa ollut kuitenkin 3 756 pakolaista, joista perustellusti kosovolaisia on 735. Tämä edellyttää lisämäärärahaa edelleen tässä budjetissa niin, että jo 334 miljoonaa markkaa tullaan tänä vuonna käyttämään pakolaistoimintaan. Siellä on varmaan henkilöitä, jotka ovat ihan oikeasti hädässä ja avun tarpeessa, mutta nämä suuret joukot, jotka vaeltavat vähän heinäsirkkojen lailla, eivät välttämättä ole oikeita pakolaita vaan niitä elintasopakolaisia, jotka tulevat tänne hyvin suvaitsevaan ympäristöön. Tällä on myös sitten omat vaikutuksensa siellä ympäristössä, jossa heitä paljon on. Siellä ovat selkeästi huumausaineet ja rikollisuus ja muut laittomuudet lisääntyneet.

Verotuloja on arvioitu tänä vuonna tulevan 980 miljoonaa markkaa enemmän kuin on budjetoitu, eri lähteistä. Tämä on tietenkin hyvä. Se antaa edelleen ensi vuoden budjetin perusteitakin ajatellen liikkumatilaa, kun suunnitellaan tulevaa toimintaa.

Telakkatoiminnasta, joka Suomessa on ollut vaiherikasta ja perinteikästä, on käyty keskustelua, siitä kuka sitä omistaa, ja on ollut erittäin mieluisaa sikäli, että on voinut todeta, että hallituksen taholla nähdään telakkatoiminnan jatkuminen Suomessa tärkeänä. On perusteltua, että jos tarve on, Suomen valtio on myös mukana kaikin keinoin auttamassa, että suomalainen telakkateollisuus siirtyy norjalaisomistuksesta suomalaisomistukseen ja voidaan edelleen luoda ja kehittää yhtä tukijalkaa, joka varsinkin Varsinais-Suomessa raskaan metalliteollisuuden puolella on hyvin tärkeä asia.

Vielä yksi ja varsin hälyttävä asia, josta salissa on pitkään jo kolmen vuoden aikana käyty paljon keskustelua, on huumeiden lisääntyminen ja yleinen turvattomuus. Juuri tällä viikolla oli lehdessä, kuinka jo Turun alueellakin 30 nuorta on kuollut huumeiden käyttöön ja nuorimpia, jopa

9-vuotiaita, on toimitettu henkihieverissä sairaalaan. Tämä edellyttää yhteiskunnalta erityisiä toimenpiteitä, jotta tästä ongelmasta päästään edes jollakin tavalla ratkomisen asteelle.

Vastuu lapsista tietenkin on vanhemmilla, mutta siihen, mitä nyt on tapahtunut, ei vanhemmilla ole enää otetta. Asennekasvatuksella ja vanhempien myötävaikutuksella sekä viranomaistoimin näihin asioihin on voitava puuttua. Tämä edellyttää avarakatseisuutta hallitukselta niin, että ohjataan riittävät määrärahat niin nuorisotoimeen kuin poliisin mahdollisen erillisyksikön perustamiseen niin, että meillä todella tapahtuu kentällä, kun siihen käsky annetaan.

Varsin erikoinen asia lisäbudjetista selviää. Valtio kohtelee maakuntia aika lailla kovakouraisesti joiltakin osin, mutta Ahvenanmaan maakunnalla tuntuu olevan jokin erillisoikeus lähettää lasku valtiovarainministeriölle, joka sitten vain lisätalousarvionkin osalla näkyy eduskunnan tahdolla kuitattavan. Se on asia, josta varmaan on syytä joskus käydä laajempaakin keskustelua, mistä nämä vanhat perinteet juontavat. Hyvä on, että perinteistä pidetään kiinni, mutta avointa pitkää momenttia ei pidä yhdellekään maakunnalle antaa.

Arvoisa puhemies! Näillä mietteillä valiokuntakäsittelyyn.

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa rouva puhemies! Minä keskityn puheenvuorossani pelkästään Sonera-asiaan. Sieltähän nämä rahatkin ovat tulleet, ja sen seurauksena ollaan jakoperiä tässä suorittamassa.

Sonera on valtionyhtiöiden helmi, joka on tuottanut kansalaisillemme telealan korkeatasoisia palveluita tasapuolisesti syrjäisimmätkin asuttuina olevat alueemme huomioiden. Soneran nimi on vaihtunut useaan eri otteeseen. On todettava, että kulloisestakin nimestä riippumatta valtion omistama puhelinlaitos on pystynyt uskomattoman hyvään tuotekehittelyyn alalla, jolla etenkin viime vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut lähes maailman laajuinen kehityskulun vallankumous.

Pyrin puheenvuorossani kuvaamaan Soneran viime vuosien taivalta mahdollisimman kansantajuisesti ja tuomaan esille näkemykseni, miksi kannatan hallituksen esittämien Soneran omistuksen alentamisvaltuuksien laskemista Suomen valtion osalta aina 34 prosenttiin.

Osana Soneran, silloisen Telen, yksityistämisvalmisteluja valtio otti keväällä 1998 valtionyhtiöiden suurimman osingon, yli 1 000 miljoonaa markkaa. Kyseisellä toimenpiteellä helpotettiin suomalaisen veronmaksajan asemaa ja samalla Soneran pääomitusta korjattiin paremmin osakemarkkinoille sopivaksi.

Vuosi sitten Soneran listauduttua pörssiin valtio sai osakemyynnistä lähes 7 000 miljoonaa markkaa. Edelleen juuri päättyneessä toisessa osakemyynnissä valtio sai 20 200 miljoonaa markkaa. Yhteensä laskien Suomen valtio on saanut jo yli 28 000 miljoonaa markkaa Sonerasta. Tämä on hirvittävän suuri summa rahaa. Silti valtio omistaa Sonerasta vielä lähes 58 prosenttia. Summa on suuri, kun vertaa sitä vaikkapa muihin valtion saamiin yksityistämistuloihin. Pelkästään juuri toteutettu viimeinen myynti on jo samaa luokkaa kuin kaikki muut valtion myynnit yhteensä koko 1990-luvulla.

Kun Posti ja Tele yhtiöitettiin Suomen PT -konserniksi vuoden 1994 alusta lukien, oli sen koko taseen arvo noin 10 000 miljoonaa markkaa. Jos siis tuolloin, noin viisi vuotta sitten, valtio olisi myynyt sekä Telen että Postin, suomalaisten veronmaksajien käyttöön olisi tullut alle puolet siitä summasta, jonka valtio on jo saanut pelkästään Soneran, silloisen Telen, vajaasta puolesta omistusoikeudestaan luopumisesta. Varmuudella voidaan sanoa, että Postin ja Telen aikanaan tehty liikelaitostaminen ja sittemmin erottaminen omiksi yhtiöikseen sekä Soneran meneminen pörssiin ja Postin jääminen sataprosenttisesti valtion omistukseen on ollut satumaisen onnistunut ratkaisu suomalaisten veronmaksajien kannalta.

Soneran nykyinen arvo on viime vuosina ja varsinkin viime vuoden aikana kehittynyt huimasti. Tämän päivän kurssilla mitattuna sen arvo on jo reilusti yli 100 000 miljoonaa markkaa. Maalaisjärjellä onkin melkoisen vaikea käsittää sitä, että Telen, nykyisen Soneran, viisi vuotta sitten yhtiöittämisvaiheessa olleesta alle 10 000 miljoonan arvoisesta yrityksestä on nyt jo veronmaksajien käyttöön saatu lähes 30 000 miljoonaa markkaa ja Suomen valtio omistaa vieläkin siitä yli 70 000 miljoonaa.

Sonera omistaa osakkuusyrityksiä 14:ssa eri maassa, joista mainittakoon muun muassa Turkin Turkcell. Sieltä Sonera omistaa 41 prosenttia. Asiakkaita nykyisin siellä on noin 4,5 miljoonaa, ja lisää tulee koko ajan. Muun muassa syyskuussa tuli 350 000 uutta asiakasta Turkcelliin. Kun ajatellaan 64 miljoonan väkipohjaa, mikä siellä on, ja 10 prosentilla on kännykät, tiedetään, miten siellä markkina-arvot kehittyvät jatkossa Soneran omistuksen osalta.

Yhdysvaltalaisissa matkapuhelinyrityksissä Soneralla on useissakin osakkuuksia. Juuri äskettäin sijoitettiin USA:n markkinoille 730 miljoonaa dollaria lisää elikkä reilut 4 000 miljoonaa Suomen markkaa. Syntymässä on Yhdysvaltain suurin gsm-operaattori, joka muodostuu, kun Aerial-, VoiceStream- ja Omnipoint-yritykset yhdistyvät. Syntyvästä kokonaisuudesta Soneran omistusosuudeksi tulee noin 8 prosenttia. Lisäksi Soneralla on noin 9 prosentin osuus Powertel-nimisestä gsm-operaattorista. Yhdysvalloissa digitaalinen gsm-järjestelmä on vasta alkuvaiheessa mutta siksi myös kasvumahdollisuudet ovat valtavan suuret.

Toisaalta Soneran kokoisen, kansainvälisesti pienen yrityksen resurssit eivät varmuudella riittäisi menemään Yhdysvaltain markkinoille sen jälkeen, kun gsm-järjestelmä on siellä kehittynyt pitemmälle, jolloin yritysten arvotkin ovat nousseet huimasti. Varmasti tämän tyyppisillä sijoituksilla on myös omat riskinsä, mutta jos niitä kaihdetaan liian kauan, asemalla ollut juna on jo ehtinyt ajat sitten lähteä eikä uutta junavuoroa kyseiselle asemalle tule enää koskaan. Vastaavanlainen tapaus oli myös edellä kertomani Turkin tilanne aikanaan, ja nyt muutamassa vuodessa siellä olevan Soneran omaisuuden arvo on kohonnut huimiin lukemiin sijoituksen alkuperäiseen summaan verrattuna.

Venäjällä Sonera omistaa North-Westistä, gsm-operaattorista, joka toimii lähinnä Luoteis-Venäjällä, 23,5 prosenttia; Virossa Eesti Mobiiltelefonista Soneralla on 24,5 prosenttia; Latviassa Latvijas Mobilaisista 24,5 prosenttia; Liettuassa Omnitelistä 27,5; Unkarissa Pannonista 23; Libanonissa Libancellistä 14 prosenttia, tässä muutamia mobiilioperaattoreita mainitakseni.

Muutama sana Soneran tulevista kehitysnäkymistä. Sonera on kehittänyt gsm-matkaviestimiin soveltuvia lisäarvopalveluita varmasti ollen maailman kärkeä kehityksessä, ja tätä taustaa vasten erityisen mielenkiintoista on, jos Sonera pääsee tarjoamaan noita palveluita omistusyhtiöidensä kautta muun muassa Yhdysvaltojen markkinoille. Amerikkalaisethan ovat toistaiseksi olleet aika paljon jäljessä matkapuhelinasioissa Euroopasta ja etenkin Suomesta. Tässä ehkä kiteytyykin Soneran tämänhetkinen kehitysvaihe.

Yhtiö vie suomalaista osaamista maailmalle ja siirtyy kehityksessä suomalaisesta puhelinoperaattorista kansainväliseksi palveluja tuottavaksi yritykseksi maailman nopeimmin kehittyvällä toimialalla. Kysymys kuuluukin: Annammeko me nyt Soneralle mahdollisuuden tämän kaiken toteuttamiseen? Mielenkiintoista on kyllä salissa ollut tänään kuulla, että kehitystä ei häiritä nyt eikä nähtävästi myöskään jatkossa, kun lisäbudjettia käsitellään.

Telealan kansainvälistyessä ja rakenteiden kehittyessä nopeasti on kansallinen omistus jäämässä kaikkialla historiaan. Suomi on Ruotsin, Norjan ja muutaman muun maan kanssa viimeisimpiä liikkeellelähtijöitä, minkä vuoksi omistusrakenteiden kehittämisessä on melkoinen kiire. Suomen ei kuitenkaan tule toimia siten kuin esimerkiksi Tanskassa tehtiin, missä kansallinen omistus lakkasi kokonaan, kun amerikkalaiset ostivat pääosan valtion teleyrityksestä Tele Danmarkista. Tapaukseen liittyy paljon sellaista yksityistämiseen liittyvää taitamattomuutta, joka jo nyt Soneran osalta voidaan sulkea pois päiväjärjestyksestä.

Telealan voimakkaassa rakennemuutoksessa mukana pysyminen edellyttää omistajilta nopeaa ja joustavaa päätöksentekoa. Ei riitä, että meillä on erinomainen yhtiö. Tarvitaan myös hyvä omistaja, joka osaa taiten antaa tilaa yhtiölle sen strategiseen kasvuun. Voimakas, mutta pieni yhtiö voi tarvita tilaa osakepohjaisiin järjestelyihin, jos tulee tilanteita, joissa tarvitaan esimerkiksi uusia kumppaneita. Tästä on tällä hetkellä myös Soneran tapauksessa kysymys, sillä pelkän rahastavan myynnin lisäksi omistusosuuksien vähentämistä voidaan tarvita myös kansainvälistymistilanteissa.

Valtion omistuksen asteittainen väheneminen lisää sijoittajien mielenkiintoa yhtiöön, ja siten yhtiön arvokehitys pysyy suotuisana, mikä taas mahdollistaa elintärkeän pääomahuollon kehittämisen myös jatkossa. Soneran osakemyynnin yhteydessä on visusti poissuljettu sellaiset telealan operaattorit ostajien joukosta, joilla voisi olla mahdollinen nurkanvaltaus mielessä. Juuri tämä seikka myös estää Soneralle käymästä samoin kuin Tanskassa tapahtui.

Olemme eduskunnassa tehneet hyvän telemarkkinalain. Markkinat toimivat, palvelut ovat korkeatasoisia ja hinnoiltaan varsin edullisia. Tosin telemarkkinalakiakin ollaan jatkossa kehittämässä kohti uutta viestintämarkkinalakia, mikä samalla kertoo toimialan nopeista muutoksista. Valtiolla ei ole tarvetta omistuksen kautta turvata erityisintressejä. Palvelujen saanti on turvattu.

Kotimaan tilanteesta muutama sana.

Kansainvälistyessäänkin Sonera on huolehti-

nut tietoyhteiskunnan rakentamisesta. Investoinnit kotimaan televerkkoihin 1990-luvulla ovat olleet kaikkiaan yli 16 000 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan on 11 000 miljoonaa markkaa investoitu ulkomaisten operaattoreiden osuuksiin ja vielä valtiollekin on herunut lähes 30 000 miljoonaa markkaa. Siinä vasta menestystarina, jossa Ojalan laskuoppikin sekoaisi yhteenlaskun osalta.

Usein kuulee kansalaisten kanssa käydyissä keskusteluissa esitettävän pelkotekijöitä siitä, miten käy esimerkiksi kotimaisten lankaverkkojen kunnossapidon, kun valtion ote Sonerassa vähenee. Kysymys onkin aiheellinen. Suomessa toimii tällä hetkellä useita telealan operaattoreita, joiden kaikkien tavoitteena on tietysti kannattavan liiketoiminnan aikaansaaminen. Näin ollen valtio ei mielestäni nykytilanteessa voi velvoittaa ketään tappiollisen toiminnan ylläpitämiseen, jota joissakin olosuhteissa lankalinjojen ylläpitäminen on.

Mielestäni Suomen valtio on saanut ja on edelleen saamassa Sonerasta sellaisia rahasummia, että sen tulee pitää huoli välttämättömien lankalinjayhteyksien toimivuudesta. Tämä voisi tapahtua aivan samoin kuin kannattamattomien joukkoliikennepalveluiden osto liikenneyrittäjiltä. Valtio voisi budjettinsa kautta osoittaa kohtuullisen määrärahan kannattamattomien lankalinjapalvelujen ostoon niissä tapauksissa, jotka yhteiskunnallisesti ovat välttämättömiä. Mielestäni kyseisen ratkaisumallin kehittäminen ja päätöksenteko kuuluu istuvalle hallitukselle sekä viime kädessä eduskunnalle, siis meille. Asia tulee hoitaa ilman verukkeita rahanpuutteesta, sillä vähintään sen olemme vielä velkaa kansalaisille Soneran menestystarinasta johtuen.

Kansainvälisesti vahva Sonera on vahva myös Suomessa. Menestys edellyttää kasvua, kasvu joustavuutta yhtiön omistuspohjassa. Tämä tapahtuu suomalaisista lähtökohdista ja edistää suomalaisen osaamisen vientiä, suomalaista työtä. Minä uskon Soneraan ja suomalaiseen osaamiseen sekä kannatan hallituksen pyytämien lisävaltuuksien myöntämistä 34 prosenttiin Soneran osalta.

Loppuun haluaisin vielä sanoa, että muussa tapauksessa veronmaksajien menetykset markkina-arvojen laskun kautta voivat olla yllättävän paljon miljardeja, tuhansia miljoonia, jos emme hyväksyisi tätä hallituksen esitystä, mutta sitten vain näyttää, että miljardit vain kasvavat tulevaisuudessakin Soneran osalta.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Muutamissa aiemmissa puheenvuoroissa on, muun muassa ed. Kankaanniemen puheenvuorossa, viitattu vasemmistoliiton omaantuntoon ja kysytty, kuinka se kestää valtionyhtiöitten myynnin kansallisvarallisuutena. Ajat muuttuvat, enkä kiellä sitä, etteikö vasemmistoliitto kanna vahvasti huolta tänään, niin kuin ennenkin on kantanut, ihmisistä kautta maan, palkkatyöläisistä ennen muuta, vähävaraisista ihmisistä. Tämä edellyttää hyvää aluepolitiikkaa ja ihmisistä hyvän huolen pitämistä. Riittääkö siihen valtionyhtiöt? Kaikessa, mitä on tapahtunut, näyttää myös siltä, että aina ne eivät riitä. Täytyy olla muita turvallisuusverkkoja.

Lisäbudjetissa on lukuisia työllistäviä hankkeita. Minun mielestäni juuri työllisyys on se seikka, mikä parhaalla mahdollisella tavalla kuvaa kansallisvarallisuutta: ihmiset, työkyky, ammattitaito. Näistä, voisiko sanoa, aluepoliittisistakin syistä, puutun kahteen varsinaissuomalaiseen hankkeeseen.

Toinen on Turun yliopistollisen keskussairaalan korvaava rakennushanke. Asia on ollut vireillä jo 60-luvulta lähtien. Hanketta on vain aina siirretty eteenpäin. Nykyisin Tyks on hajasijoitettuna ympäri Turun kaupunkia. Sairaalasta erillään toimivat keuhkosairauksien poliklinikka, onkologian klinikan vuodeosasto, kuntoutus, työlääketieteen poliklinikka ja nuorisopsykiatrinen yksikkö. Minkäänlainen logistiikka ja järkeistäminen ei poista ongelmaa, joka johtaa väistämättä tilanteeseen, jossa käytetään suuria resursseja potilaitten liikutteluun paikasta toiseen sekä tilojen huoltoon. Esimerkiksi syöpäpotilaitten hoidonaikainen kuljettaminen edestakaisin on nykyisellään kaikesta epäinhimillisyydestään ja kivuliaisuudestaan huolimatta pakon sanelemaa, kunnes uutta tilaa saadaan ja toiminnot voidaan tilojen osalta järkeistää.

Nykyiset tilat ovat tsaarin ajalta, eivätkä 1881 rakennetut tilat vastaa enää tarkoitustaan. Kaikkein vakavin epäkohta on vuodeosastot, joita nykyisellään on sijoitettuna näihin vanhimpiin rakennuksiin. Näillä vuodeosastoilla ja paloturvallisuudella ei ole mitään yhteistä. Nämä neurologian ja ihotautien klinikoiden rakennukset omaavat puiset välipohjat ja turve-eristeet, jotka ovat täysin paloturvallisuusmääräysten vastaisia.

Inhimillisessä mittakaavassa tärkeät keskustelutilat potilaille ja heidän omaisilleen mahdollistuvat vihdoinkin korvaavan rakennushankkeen toteuduttua. Eri puolilla Turkua sijaitse-

vien toimintojen kokoaminen yhteen merkitsee huomattavia taloudellisia säästöjä ja mahdollistaa merkittävän lisäyksen päiväkirurgiaan ja avohoitotoimintaan helpottaen hoitoonpääsyä ja ennen kaikkea lyhentäen leikkausjonoja.

Mielenkiintoista on se, että asbestisairauksien seurauksena sairastuneista vuoden 94 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana kuoli 49 henkilöä. Näistä valtaosa on altistunut asbestille rakennustyömailla. Vaikka teknisin ym. toimenpitein sairaus- ja tapaturmavaaran torjumisessa rakennusalallakin on edistytty, uskomme rakennuspuolella, että nimenomaan rakennusalalla työskenteleville hyvät ja nykyaikaiset sairaalatilat ja kehittyvä lääketiede ovat ensisijaisen tärkeät.

Suunnitteluun on jo laitettu vuosina 88—93 kokonaiset 8 miljoonaa markkaa. Hankkeen suunnitelmat on viety pitkälle, ja ne ovat valmiit luonnospiirustuksia myöten. Hankkeen nopea toteutus on siten mahdollista hyvinkin nopeasti, ja näin rahallinen panostus tulee hyödynnetyksi. Tähän lisänä se, että työt aloitetaan vuonna 2001. Rakennushanke työllistää 375 miestyövuotta, joista paikan päällä 150. Yleisesti ottaen on niin, että sairaalahankkeet ja yleensä tämmöiset erikoishankkeet työllistävät paikan päällä paljon enemmän kuin muualla. Esimerkiksi elementtirakennuksien osalta muualla työllistetään noin viisi, kun paikan päällä yksi. Olen iloinen siitä, että tämä hanke pääsee vihdoinkin alkuun.

Toinen suuri ja merkittävä asia on E18-tien Paimion ja Muurlan välisen osuuden rahoitus. E18-tien rakentamisen jatkaminen mielekkäästi ja taloudellisesti Paimio — Muurla-tieosuudella on järkevää politiikkaa. Ensi vuodeksi varattu 100 miljoonaa markkaa ei yksinään takaa työn loppuun saattamista keskeytymättömänä. 45 miljoonaa markkaa lisätalousarviosta kohdistettuna mahdollistaa kriittisen ja vaativana pidettävän Salon tunneliosuuden rakentamisen ja aloittamisen.

E18-tie ja kyseinen tieosuus osana sitä on erittäin tärkeä Turun seudulle ja Salon seudulle sekä niiden kehitykselle. Ilman asiallisia ja ajanmukaisia tieyhteyksiä varsinaissuomalainen elinkeinoelämä kärsii seurannaisvaikutuksia, jotka estävät työttömyydestä kärsivän maakunnan positiivisen työllisyyskehityksen jatkon. Tämä rakennustyö tuo töitä noin sadalle hengelle vuoden ajaksi. On myös tehtävä voimallisesti töitä E18-tien jatkolle Pietariin asti. Vasta sitten todelliset synergiahyödyt saadaan mitattua ulos.

Huomionarvoista on, että lukuisat maaseutukunnat kärsivät yrittäjien puutteesta huonojen tieyhteyksien tähden. Myös asuntopulan helpottamiseksi hyvät tieyhteydet ovat keskeinen asia palkkatyöläisillekin. Sellaiset kärrypolut, mitä tällä hetkellä keskuksista maaseudulle on, eivät houkuttele palkkatyöläisiä 10—30 kilometrin päähän.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Luvussa "Muut sekalaiset tulot" on lisäystä toisessa lisätalousarviossa 18 550 000 000 markkaa Sonera-yhtymä Oy:n myyntituloista. Täällä on perätty vasemmiston näkemyksiä Soneran myynnistä, ja minä itse muistelen lämmöllä menneitä aikoja, jolloin vasemmisto puolusti valtionyhtiöitä. Valtion omistuksen pudottaminen reilusti alle puoleen on mielestäni asia, jota ehkä olisi kannattanut vielä harkita, ei vain toiseen vaan kolmanteenkin kertaan.

Tässä lisätalousarviossa esitetään Soneran myyntitulot käytettäviksi valtionvelan lyhentämiseen. Valtionvelan lyhentäminen ja hoitaminen on tietysti tärkeä asia, mutta mielestäni tästä rahasta olisi voinut olla enemmän hyötyä, kun siitä osa käytettäisiin muihin tarkoituksiin. Kiinteiden verkkojen rakentaminen ja kuntoon saattaminen koko maassa 600 miljoonaksi markaksi arvioiduin kustannuksin olisi mielestäni hanke, johon näitä varoja tulisi osoittaa. Tästä olemme eduskuntaryhmässämme puhuneet useaan kertaan ja tässä salissakin tätä asiaa on käsitelty useassa yhteydessä.

Puheenvuorossani haluan siirtyä budjetin viimeisiin pääluokkiin aloittaen pääluokasta 33, "Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala". On positiivista, että valtionosuutta työttömyyskassoille voidaan pienentää ja samoin perusturvaan käytettävää määrärahaa voidaan pienentää, koska nehän kertovat työttömyyden paranemisesta. Osittain ne kyllä kertovat myös siitä, että ansiosidonnaiselta päivärahalta on pudonnut työttömiä työmarkkinatuen piiriin.

Sairausvakuutuksen kohdalla on 735 miljoonan markan vähennys, joka pienentää valtion takuusuoritusta. Jos vertaamme valtion takuusuoritusta vuonna 1998 ja ehdotettua määrärahaa vuodelle 1999, takuusuoritus tämän vähennyksen jälkeenkin on huomattavasti suurempi kuin viime vuonna, mutta kun valtion budjettiin on tällainen 2,5 miljardin markan takuusuoritus merkitty ja kun nyt sairausvakuutuksen menot osoittautuvat huomattavasti alittavan tämän summan, mielestäni sairausvakuutuksen sisältä olisi löytynyt kohteita, joihin kustannustehok-

kaasti näitä rahoja olisi voitu sijoittaa, niin että ne olisivat hyödyttäneet kokonaisuudessaan paremmin valtion ja koko julkista taloutta. Viittaan tässä erityiskorvattaviin lääkkeisiin. Olisi voitu ottaa enemmän lääkkeitä korvattaviksi kuin marraskuun 1 päivänä tapahtuu, mikä sinänsä on erittäin positiivinen asia monen vuoden odotuksen jälkeen.

Myös kansaneläkelaista johtuvaa takuusuoritusta pienennetään 60 miljoonaa markkaa. Tämä on pienempi säästö, ja tämähän, voi sanoa, käytännössä annetaan ensi vuonna kansaneläkkeensaajille, kun eläkkeen pohjaosan leikkausta hallitus esittää siirrettäväksi maaliskuun alkuun, mutta eläkeläiset toki tarvitsisivat huomattavasti enemmänkin lisäystä eläkkeisiinsä, mikä hyödyttäisi koko kansantaloutta, kun pienituloisilla, sairailla ihmisillä olisi varaa huolehtia itsestään paremmin ja saada ihan jokapäiväiseen toimeentuloon helpotusta.

Kun sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa kaiken kaikkiaan yli 900 miljoonaa markkaa on säästöjä ja vielä tuloja noin 250 miljoonaa lisää aikaisemmin arvioituun, mielestäni sosiaali- ja terveydenhuoltoon olisi pitänyt löytyä lisää määrärahoja enemmän kuin esimerkiksi nyt ehdotettu 60 miljoonan markan lisäys sosiaali- ja terveydenhuollon perustamiskustannuksiin — sekin on tervetullut, mutta monia hankkeita on odottamassa — varsinkin kun ensi vuonna esitetään perustamiskustannushankkeiden määrärahaa huomattavasti leikattavaksi.

En ole tyytyväinen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan enkä myöskään työministeriön pääluokkaan, jossa erittäin myönteinen asia tietysti ensin on se, että valtion työllistämistukeen osoitetaan 150 miljoonaa markkaa lisää. Vuoden aikana on käynyt ilmi, että tarvetta on huomattavasti erityisesti pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Käytännössähän voi sanoa, että nyt siirretään kunnallisesta työllistämistuesta säästyviä rahoja ja myös työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaalisten etujen rahoja, siis säästyviä varoja, valtion puolelle.

Minusta sinnehän rahaa olisi kyllä löytynyt muualtakin, ja erityisesti pidän kunnallisen työllistämistuen määrärahan leikkausta perusteettomana. On väitetty, että kunnissa näille rahoille ei ole käyttöä. Tämä ei kyllä pidä paikkaansa kaikkien kuntien osalta. Erityisesti tietysti kotikaupunkini Tampere on paikka, jossa tiedän varmasti olevan mielekästä käyttöä, kun työttömiä on yli 15 000.

Tässä yhteydessä haluaisin erityisesti nostaa esille osa-aikalisän käytön. Siihen on käytännössä pantu portti kiinni jo viime keväänä hyvin monessa työpaikassa. Nimenomaan jaksamiseen liittyviä ongelmia voitaisiin vähentää sillä, että pysyvässä työsuhteessa olevat, ikääntyvät sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöt ja muillakin aloilla työskentelevät ihmiset voisivat saada vähän helpotusta osa-aikalisäjärjestelyllä. Samanaikaisesti sillä annettaisiin työtä nuorille.

Ainoa toimiala, jolla työttömyys on lisääntynyt viimeisen vuoden aikana, on sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala. Siellä on erittäin runsaasti työttömiä tällä hetkellä, siis enemmän kuin vuosi sitten. En ymmärrä, että sosiaali- ja terveydenhuoltoon, vanhustenhuoltoon, sairaaloiden ja koko tälle toimialalle, ei voitaisi osoittaa lisää henkilöstöä, tietysti pääasiassa pysyvissä työsuhteissa, niin kuin hallitus ohjelmassaan on esittänyt, mutta myös työllistämismäärärahoilla ja erityisesti osa-aikalisällä voitaisiin tilannetta helpottaa. Ongelma on akuutti, ja siihen mielestäni tarvittaisiin nopeasti konkreettisia toimenpiteitä.

Ympäristöministeriön hallinnonalalle on esitetty 400 miljoonaa markkaa lisää asumistukeen. On tietysti myönteistä, että tätä rahaa ehdotetaan, mutta kun lukee sen perustelut, on syytä olla erittäin huolestunut siitä syystä, mikä on johtanut asumistukimenojen lisääntyvään tarpeeseen. Se johtuu siitä, että pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole alentunut samalla tavalla kuin työttömien määrä yleensä.

Katselin juuri Tampereen kaupunginhallituksen listaa eilen, ja siellä esitetään myös toimeentulotukimenoihin huomattavia lisäyksiä juuri sen vuoksi, että ensinnäkin vuokria on korotettu huomattavasti tämän vuoden aikana. Ne näkyvät paitsi asumistukimenoina myös toimeentulotukimenojen kasvuna. Toimeentulotuen asiakkaiden, siis ruokakuntien, määrä ei ole pudonnut, vaan päinvastoin taas lähtenyt kasvuun, eli työttömyyden yleinen aleneminen ei ole hyödyttänyt kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia pitkäaikaistyöttömiä. Tämä on huolestuttava suunta, joka vaatisi aivan erityisiä toimenpiteitä ja ponnisteluja sekä panostamista siihen, että erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä, mutta edelleen myös nuorten työttömyyttä voitaisiin helpottaa.

Uskoisin, että jos edes pieni osa Soneran myyntirahoista olisi käytetty näihin tarkoituksiin, niin kustannus — hyöty-suhde valtiontalouden kannalta olisi suurempi kuin velan maksussa.

Ed. Huutola: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tuonut nyt käsiteltäväksi lisätalousarvion, jonka pääsanoma on se, että Soneraa myydään ja kertyneillä varoilla lyhennetään valtionvelkaa. Sanoma on aika selvä. Tästä periaatteesta ainakin käytettyjen puheenvuorojen perusteella lienee suuri yksimielisyys täällä salissa, sillä välttämätöntä on, että voimakkaan talouden kasvun aikana pystytään myös valtionvelkaa lyhentämään ja luomaan siten pohjaa tulevaisuudelle. Valtionvelan lyhentäminen onkin ollut ihan välttämätöntä, jotta pystymme vastaamaan haasteisiin. Joskus tämä talouden kasvu myös taittuu.

Vaikka valtionvelan lyhentäminen on katsottu tärkeäksi, ei silti saa unohtaa myöskään perusrakenteiden kehittämistä eli elinkeinoelämän kehittämistä. Myönteistä on, että lisätalousarviossa suunnataan teollisuusinvestointeihin 250 miljoonaa markkaa ja niin, että tarkoituksena on antaa joka vuosi kaiken kaikkiaan miljardi markkaa lisäpanostusta teollisuuden kehittämiseen. Teollisuussijoitukset tuleekin ohjata maamme taantuvimmille paikkakunnille; sillä on eniten merkitystä. Teollisuuspohjan laajentaminen on mitä parhainta aluepolitiikkaa. Muuttoliikkeen keskeisimpiä välineitä on elinkeinopolitiikka.

Teollisuusinvestointien lisäksi lisätalousarvio antaa mahdollisuuden toteuttaa kuluvan rakennerahastokauden hankkeet loppuun asti, sillä on surkuhupaista, että samanaikaisesti kun puhumme alueiden kehittämisestä, jätämme osan välineistä hyödyntämättä. Nyt esitetty lisätalousarvio 'antaa mahdollisuuden niin sanottuun ylibuukkaukseen ja siten kuluvan EU-ohjelmakauden täysimääräiseen hyödyntämiseen.

Lisätalousarviossa on myös lisätty palkkaperusteisia määrärahoja valtion osalta. Lisäys on tapahtunut varoista, jotka jäävät kunnilta käyttämättä. Toisin kuin ed. Marjatta Stenius-Kaukonen totesi aikaisemmin — tässä voi puoluetoverille kertoa, että toisin se tilanne tosiasiassa on — kunnat eivät ole kyenneet käyttämään niitä palkkaperusteisia määrärahoja. Ehkä Tampere on tässä poikkeus, mutta monet kunnat eivät ole kyenneet niitä käyttämään. Syitä on tietysti hyvin monia.

Yksi keskeisimpiä syitä on se, että kuntien heikko taloudellinen tilanne on johtanut siihen, että ei myöskään palkkaperusteisia työllisyysmäärärahoja ole käytetty täysimääräisinä. Mutta tämä ei kuitenkaan selitä ihan kaikkea, vaan osaksi syynä on myös se, että kunnilla on tiettyä haluttomuutta hoitaa työttömyyttä. Onneksi nyt näyttäisi siltä, että valtionhallinto kykenee sijoittamaan palkkaperusteisin määrärahoin työttömiä töihin.

Lisätalousarvio mahdollistaa nyt myös muutamien tiehankkeitten loppuun saattamisen. Olisihan ollut järjetöntä keskeyttää työt ja siten aiheuttaa itse asiassa suurempi vahinko kuin töiden keskeyttämisellä itse asiassa saatu hyöty. En kyllä tajua ylipäätänsä sitä, minkälaiseen ajatteluun perustuu käynnistyneiden töiden keskeyttäminen, johon ilman lisätalousarvion satsausta olisi jouduttu. Erityisen tyytyväinen olen tietysti siitä, että Kemin ja Tornion välinen moottoritietyömaa voi jatkaa loppuun asti ja töitä ei tarvitse keskeyttää.

Ehkä lisätalousarvion merkittävin osa on Soneran myyntivaltuuksien hakeminen. Mielelläni olisin näkemässä, että jatkossakin valtiolla olisi merkittävä asema myös elinkeinoelämän kehittämisessä. Selvää on, että suora ohjaus yrityksen toimintaideaan vähenee ratkaisevasti sitä myötä, kun valtion osuus omistuksesta vähenee. Talouden tosiasiat ovat kuitenkin muodostuneet erilaisiksi ja kilpailu on avautunut ja sen myötä on toisenlainen asento.

Välttämättä valtion omistama yhtiö ei tuo sitä arvoa, jota valtion omistuksella on tarkoitettu. Vaikka Sonerasta on jo osa myyty, on se samanaikaisesti tarkoittanut sitä, että valtion pienempi osuus on kuitenkin arvokkaampi ja kansalaistenkin kannalta tuottavampi. Eri asia on se, vaarantaako valtion omistuksen väheneminen tietoverkkojen kehittämisen myös muualla kuin kasvukeskuksissa.

Ylipäätänsä valtion rooli elinkeinoelämän kehittäjänä ei ole mielestäni vanhanaikaista. Yhtenä esimerkkinä tästä on ollut viime päivinä ja ihan eilisten uutisten perusteella telakkateollisuuden henkiin herättäminen ja sen teollisuuden Suomessa pysymisen varmistaminen. Arvoisa puhemies! Vastaavanlaisia toimia elinkeinoelämän ja sen kehittämisen tueksi tulisi toteuttaa myös muussa elinkeinoelämässä ja varsinkin sellaisessa elinkeinoelämässä, jonka käynnistymiseen tarvitaan suurempia panostuksia.

Soneran hallituksen jäsen ed. Saapunki oli myös huolestunut siitä, miten tietoverkot voivat kehittyä ja miten niitä kehitetään kehitysalueilla. Lisävaltuuksien myöntämisen yhteydessä tulisi ratkaista se, miten tietoverkkojen kehittäminen turvataan myös muualla kuin siellä, missä se taloudellisesti on kannattavaa. Tarvittaessa tieto-

verkkojen kehittäminen tulee turvata muuttuvissa olosuhteissa vaikka budjettivaroin.

Ed. S y v ä r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävä lisätalousarvio on todella poikkeuksellinen. Onhan meillä käsissämme todella kiusaauksellisen suuri summa Suomen markkoja, joille varmasti keksisimme muitakin kohteita kuin velanmaksu. On kuitenkin viisasta toimia maltillisesti ja odottaa, että toimintavaraa syntyy vähentyvien korkomenojen kautta. Yksi mahdollisuus on ajatella tätä lukua euroina. Silloin se on vain reilut 3 meuroa ja tämä ehkä vähentää hieman tuskaa.

Lisäbudjetissa eniten mieltäni lämmittää se, että hallitus esittää kehitysluottojen ja korkojen anteeksiantoa Mosambikille ja Ugandalle. Tämä on tärkeä askel ja toimii hyvänä esimerkkinä muillekin valtioille. Kun kansalaisjärjestöjen alulle laittama Jubilee 2000 -riemuvuosi huipentuu vuodenvaihteessa, olisi Suomen hallituksella mahdollisuus ilahduttaa myös muita vastaavia valtioita, joilla on näitä kehitysluottoja. Ainakin periaatepäätöksen tekeminen olisi merkittävä teko ja antaisi Suomelle takaisin sitä sananvaltaa kehitysmaa-asioissa, jota olemme ehkä hieman menettäneet kehitysapumme bkt-osuuden pudottua rajusti ollen nyt noin 0,34 prosenttia bruttokansantuotteesta. Toivottavasti hallitus jatkossa pääsee hallitusohjelmassakin tavoittelemaansa YK:n suositukseen, joka on 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Arvoisa puhemies! Globaalista paikalliseen. Ed. Kankaanniemi kyseli puheenvuorossaan, miten vasemmisto on suostunut luopumaan kansallisomaisuudesta Soneran osalta. Toivoisin, että edustajat tarkistaisivat, mikä oli Soneran arvo, ennen kuin sitä myytiin, ja mikä on Suomen valtion omistuksen arvo nyt. Päinvastoin kuin ed. Kankaanniemi ja monet muutkin ovat väittäneet, kansallisomaisuutemme arvo on reilusti kasvanut. Minä pidän tätä vastuullisena ja järkevänä toimintana.

Muutoin olen kyllä sitä mieltä, että valtionyhtiöiden yksityistämisessä pitää olla malttia. Valtion omistuksella säilytämme mahdollisuuden demokraattiseen valvontaan ja ohjaukseen, jota pidän tärkeimpänä perusteena yleensäkin julkiselle omistukselle.

Lisäbudjetissa ei todellakaan ole liiemmälti innostuttu levittelemään Soneran myynnistä saatuja rahoja. Jotain sillä kuitenkin pystytään rahoittamaan. Lisäbudjettiin mahtuu jopa muutama tiehanke. Satakunnan kansanedustajat esittivät yhdessä, että lisäbudjetissa olisi turvattu jatkorahoitus Valtatie 2:n nelikaistaistamiseen Pori—Ulvila-välillä, hankkeelle, joka tällä hetkellä on kesken. Satakuntalainen liikenneministeri ei kuitenkaan tuonut edes asiaa esille hallituksessa. Toisin kuin liikenneministeri on joissain yhteyksissä esittänyt, kyseessä ei todellakaan ole mikään uusi hanke. Eduskunta on koko ajan käsitellyt koko Pori—Ulvila-hanketta kokonaisuutena. Muistutan, että valtiovarainvaliokunta on mietinnössään hallituksen talousarvioesityksestä vuodelle 1999 edellyttänyt ja eduskunta hyväksynyt, että Porin keskustaa koskevan hankkeen valmistuttua Valtatie 2:n kunnostusta jatketaan Pori—Ulvila-hankkeena.

Eipä nyt siis jatketa. Siellä seisoo tie keskeneräisenä. Itse asiassa tilanne on tällä hetkellä muutamin paikoin jopa huonompi kuin ennen alkanutta nelikaistaistusta. Lyhyeen loppuvan levennyksen loppuessa valtatielle on jouduttu asettamaan 60 kilometrin nopeusrajoitus ja raskas liikenne pitää kohtaa vaarallisena.

Arvoisa puhemies! Minä en yleensä ole mikään tiehankkeiden ja yksityisautoilun puolestapuhuja. En usko, että pelkkien tiehankkeiden autuuteen uskominen saa aikaan suurtakaan notkahdusta Satakunnan surkeisiin työttömyyslukuihin. Kysymys on tässä tapauksessa liikenneturvallisuudesta. Mutta kysymys on myös symbolinen: Halutaanko Satakuntaa ylipäänsä tukea, ovatko Satakunnan hankkeet tärkeitä? Tähän saakka maakuntamme on jäänyt jälkeen joka ainoassa jaossa, paitsi ehkä sisun, kateuden ja pirullisuuden.

Lisäbudjettiin kyllä mahtui valtiovarainministerin kotimatkalla oleva Paimio—Muurla tiehanke, joten kysymys on arvojärjestyksestä. Jaa, mutta Pori—Ulvila-pätkähän ei sijaitse Raumalla asuvan liikenneministerin kotimatkalla. Mutta ei minunkaan, ja pidän sitä silti tärkeänä.

Valtatie 2:lle ei siis esitetä rahoitusta nyt, mutta ei myöskään vuoden 2000 talousarviossa. Seuraavan kerran asiaan voidaan siis palata ensi vuoden ensimmäisessä lisäbudjetissa — sitten joskus. Satakuntalaisten puolesta kiitän saamastamme huomionosoituksesta.

Ed. P e l t o m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Syvärisen puheenvuoron johdosta toteaisin, että hän on otti perusteellisesti esille Satakunnan asiat ja erityisesti Valtatien 2:n kohtalon. Olemme todellakin tuoneet esille sitä, että Valtatie 2:n nelikaistaistus välillä Pori—Ulvila olisi pitänyt jatkaa keskeytyksettä. Nyt tilan-

ne on se, että tietyöt ovat pysähtyneet. Kun työt aikanaan joudutaan uudelleen aloittamaan, se tulee maksamaan veronmaksajille moninkertaisesti.

Sen verran oikaisisin, että valtiovarainvaliokunta on vuonna 1998 mietinnössään todennut yksimielisesti, että Valtatie 2:n nelikaistaistusta tulee jatkaa keskeytyksettä, jonka mietinnön eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt. Jos ajatellaan, mitkä ovat veronmaksajien kannalta tärkeitä hankkeita, valitettavasti näyttää käyvän niin, että mistäpäin rahaministerit ovat kotoisin, sinne he vetävät, oman maakuntansa tie- ja muihin hankkeisiin.

Rouva puhemies! Vielä haluan työttömyysasiaan sen verran todeta, että vaikka työttömyys laskee koko Suomessa, niin Satakunta on alue, missä työttömyys on noussut. Jos katsotaan viime vuoden syyskuusta tämän vuoden syyskuuhun, niin meillä on todellakin työttömyys noussut noin 500 henkilöllä. Kun työllisyysmäärärahoja jaetaan, pitäisi mielestäni huomioida tämän kaltaiset alueet kuin Satakunta ja antaa sinne riittävästi resursseja ja pitkäaikaisia hankkeita, jotta työttömyys laskisi myös Satakunnassa.

Ed. Kangas: Arvoisa rouva puhemies! Syksyn lisätalousarviossa menolisäykset katetaan ennakoituja paremmalla tulokertymällä ja muualta kertyvillä säästöillä. On harkittava tarkkaan, mistä säästöjä tehdään ja mihin lisäbudjetin tarjoamaa liikkumavaraa päätetään käyttää. Valtion omaisuuden myynnistä kertyviä tuloja pitää käyttää siten, että vaikutukset tulevat mahdollisimman lähelle tavallisten kansalaisten arkea. Suuria kokonaisuuksia, joihin olisi panostettava enemmän, ovat asuminen, työllisyys ja aluepolitiikka sekä aluepolitiikkaa tukevat toimenpiteet. Monin paikoin maata tiestön kunto on huono, se vaatii lisärahoitusta kunnostukseen.

Syksyn lisäbudjetista puhuttaessa on hyvä palauttaa mieliin se, mitä hallitusohjelmassa sovittiin valtion omaisuuden myynnistä saatavien myyntitulojen käytöstä. Ensisijaisesti sitouduttiin tulojen ohjaamiseen valtionvelan lyhentämiseen, tutkimus- ja kehitystyön nykyisen tason turvaamiseen ja, mikäli mahdollista, edelleenkehittämiseen sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaedellytysten vahvistamiseen. Tällä hetkellä valtionvelan hoito vaatii suuria summia. Näin ollen kaavailut valtionvelan lyhentämisestä ovat tervetulleita. Tutkimus- ja kehitystyöhön satsaaminen on ajallisesti hyvä päätös, samoin Teollisuussijoitus Oy:n toimintamahdollisuuksien tukemiselle on selvä tilaus.

Eri puolilla maata löytyy runsaasti yksityiskohtaisia hankkeita, joihin lisäbudjetista tarvitaan varoja. Keski-Suomessa erityinen huomio kiinnittyy sosiaali- ja opetusalaan sekä ympäristöön. Keskussairaalan peruskorjaus ja laajennus on yksi niitä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tärkeitä hankkeita, joilla pyritään vastaamaan kasvaneiden potilasmäärien haasteisiin.

Opetusministeriön hallinnonala on ensiarvoinen syksyn lisäbudjetin kannalta. Vireillä on yrittäjyyden ja ympäristöjohtamisen koulutushanke, jonka tarve syntyy yhteiskunnan rakennemuutosten aiheuttamasta uudenlaisen osaamisen tarpeesta sekä vientiteollisuudessa viime aikoina tapahtuneen ympäristöjohtamisen merkityksen kasvusta.

Tietoteollisuuden ja luonnonvara-alan tutkimus- ja kehitystoiminnan käynnistäminen, peruskoulujen korjaaminen, ammattikorkeakoulujärjestelmän kehittäminen ovat samoin perusteltuja sijoituskohteita. Jämsässä tarvitaan kipeästi jätteiden käsittelypaikkaa. Laukaassa ympäristönsuojelu edellyttää entisen Lievestuoreen tehdasalueen saneerausta. Nelostien kunnostaminen Keski-Suomen osalta on kiireellinen.

Miksi luettelen tässä yksittäisiä hankkeita? Siksi, että alussa sanoin, että kohteiden, joihin lisäbudjetin varoja käytetään, pitää löytyä kansalaisten läheltä ja hyödyttää tavallista kansalaista niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Kannattavia hankkeita löytyy kaikista maakunnista, kaikkialta Suomesta. Joka paikassa pitäisi muistaa, että lisäbudjetilla vastataan kansalaisten perustarpeiden turvaamiseen. Siten rakennetaan infrastruktuuria — ja panostetaan rauhanturvaamiseen, jos on varaa.

Valtion omistamat yhtiöt eivät ole enää vanhan mallin pyhä asia. Kuitenkin ihmettelen sitä intoa, jolla valtionyhtiöitä myydään, ja pelkään tästä toiminnasta aiheutuvia haittatekijöitä. Millaiset vaikutukset yksityistämisellä on työllisyyskehitykseen ja valtion tulojen kehitykseen pitkällä aikavälillä valtion äänivallan kaventuessa? Sonera on suomalainen menestystarina, josta päätettiin tehdä kaupat. Rahaa on tulossa valtion kassaan Soneran myynnistä yli 20 miljardia markkaa. Ison summan kilahtaminen kassaan kerralla saattaa sumentaa monien harkintaa pitkässä juoksussa. Olisiko myynnille ollut vaihtoehtoa, joka olisi kansantaloudellisesti vielä edul-

lisempi? Tapetaanko tässä kaupassa lypsävää lehmää?

Ministeri Heinonen tulkitsee, että Soneran tuleva myönteinen kehitys on riippuvainen yksityistämisestä ja tilan antamisesta Soneralle. Puhutaan voittopuolisesti myymisestä ja valtion osuuden minimoimisesta. Samaan aikaan vaietaan lainsäädännön tarjoamista mahdollisuuksista vahvistaa Soneran toimintaa ilman, että valtion omistusosuus lasketaan jopa nollaan, niin kuin täällä innokkaimmat ovat väläytelleet.

Soneran omistuspohjan laajentaminen on monitahoinen prosessi. Yrityskaupoissa raha on tärkeä tekijä, mutta valtion omistamia yrityksiä myytäessä pitää ottaa rahan ohella muitakin yhteiskunnallisia tekijöitä huomioon. Eikö valtion yritys voi ansaita maailman laajuista arvostusta ilman, että se pilkotaan ja myydään pois? Täällä suunnitellaan Soneran jatkomyyntiä ja puhutaan tulevista myyntivaltuuksista, vaikka ei ole vielä päätetty, mihin nykyisiä myyntituloja aiotaan käyttää. Myyntitulot on sijoitettava järkevästi ja mahdollisimman monia hyödyttävällä tavalla. Mielestäni valtion on pysyttävä Sonerassa ja muissa vastaavissa yhtiöissä mukana. Ilman valtion mukanaoloa näissä tärkeissä yrityksissä valtiovalta ei pysty mitenkään valvomaan palveluiden tarjontaa ja kustannusten kehitystä.

Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että syksyn lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä pidetään mielessä se varsinainen kysymys: Mihin valtion omaisuuden myynnistä saatavat myyntitulot aiotaan käyttää? Muistutan vielä, että valtion velanhoidon ohella on kannattavaa ohjata lisää varoja koulutuksen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen. Samoin on pidettävä mielessä ne suuret kokonaisuudet, joista puheenvuoroni alussa puhuin, eli asuminen, työllisyys ja aluepolitiikka.

Tässä salissa käyty keskustelu syksyn lisätalousarvion kohdentamisesta osoittaa hallituksen ja eduskunnan sisäisiä arvovalintoja. Toivon, ettei tehtävissä ratkaisuissa unohdeta niitä tuhansia kansalaisia, joilla ei ole asuntoa tai työtä, eikä myöskään aluepolitiikan toteuttamisen mahdollisuuksia. Hallitusohjelma on hyvä käsikirja syksyn lisätalousarviosta käytävän keskustelun osalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

Ed. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! En malta nyt alkuun olla kommentoimatta ed. Kankaan vähän semanttista kysymystä siitä, eikö Sonera olisi voinut olla menestystarina myös valtionyhtiönä. Ei olisi voinut olla. Tämä on se vastaus. Ei Nokia olisi voinut olla valtionyhtiönä menestystarina; ei se ole mikään tae, että valtio on se mantra, joka takaisi ikään kuin menestyksen ja palvelut. Tämä on osa sitä globaalia taloutta ja globaalia politiikkaa, johon te olette myös tämän hallituksen takuumiehenä Suomen vienyt. Siinä ympäristössä meidän täytyy myös pystyä Suomessa tänä päivänä toimimaan.

Mielenkiintoista on ollut tänään nähdä se, että näyttää siltä, että joka kerta eduskuntakeskustelussa syntyy todellakin yksi iso asia, yksi mantra, jonka nimiin vannotaan ja jonka ulkopuolella ei näytä sitten olevankaan mitään muuta. Tänään tämä Niinistön mantra on ollut valtionvelan lyhentäminen, jolle kaikki muut hankkeet näyttävät olevan alisteisia ja johon hallitusryhmät kaikkine edustajineen näyttävät kuitenkin napinastaan huolimatta tyytyvän lopulta.

On tavattoman helppo ja liiankin helppo heittää, että budjetti ei kestä pysyviä menopohjan laajennuksia. Eipä tietenkään kestä, mutta kyllä se kestää pysyviä tulopohjan laajennuksia, siis tulopohjan laajennuksia, joihin tekemämme ehdotukset ovat kaiken aikaa päivän keskustelussa myös tähdänneet. En puutu niihin merkittäviin ja tärkeisiinkin sosiaalipuolen pulmiin, joihin täällä varsinkin eräät vasemmistoliiton edustajat, muun muassa ed. Stenius-Kaukonen, äsken puuttuivat. Toivon vain, että ne vasemmistoliittolaiset, joilla vielä omatunto näissä asioissa on tallella, voisivat saada omassa ryhmässään ja hallituksessa menestystä pyrkimyksilleen.

On tavattoman hyvä asia, että 90-luvun alun rajutkin valtiontalouden tervehdyttämistoimet tuottavat tulosta. Olemme saavuttaneet pitkän, vakaan talouskasvun alkaen vuodesta 93 ja päässeet tilanteeseen, jossa valtion velan lyhentämiseen alkaa todellakin olla tällä hetkellä tilaa ja mahdollisuuksia.

On kuitenkin tärkeää minusta huomata, että tämä ylimääräinen lyhennysvara, josta täällä koko päivän nyt on puhuttu, ei ole syntynyt normaalin budjettitalouden keinoin, vaan ainoastaan omaisuuden myynnin ansiosta. Siksi Soneran myynnistä saatua tuloa tulee tavallaan tarkastellakin aivan budjetin ulkoisena kysymyksenä. Sen vuoksi omaisuuden myynnistä saatujen tulojen käytön arviointiin täytyy liittyä myös tulevaisuuden investointiin liittyvä ulottuvuus. Jos

yksityinen henkilö myy omaisuuttaan, hän joutuu todellakin vakavasti miettimään, millä tavoin hän siten parhaiten turvaa omaa tulevaisuuttaan.

Nokian pääjohtaja Jorma Ollila on sanonut, että tutkimuksessa ei ole varaa välivuosiin ja: "Nyt ei ole aikaa pitää mitään hengähdystaukoa, saati painaa jarrua. Suomen osaamispohja tai koulutusjärjestelmä ovat kaikkea muuta kuin valmiita." Suomen siis on edelleenkin jatkettava hyvin määrätietoista taloutemme tietointensiivistä kehittämistä. Jos tyydymme vain siihen, että nyt maassamme olevat osaamisresurssit ovat riittäviä, teemme Suomessa suuren virhearvion. Näitä resursseja täytyy kehittää kaiken aikaa tavalla, jossa julkisen vallan rahoituksella ja panostuksella on edelleenkin hyvin keskeinen rooli.

Olemme kyenneet tietoteollisuustoimialalla ja it-sektorilla kehittämään teollisuuttamme maailman johtavaksi, mutta tämän aseman säilyminen ei tietenkään ole mikään itsestäänselvyys. Ainoastaan ne maat, jotka pystyvät johdonmukaisesti jatkamaan tietointensiivisten toimialojen määrätietoista kehittämistä, tulevat globaalissa talouskilpailussa menestymään.

Olemme monissa tiedekorkeakouluissa nyt tilanteessa, jossa yliopistojen perusrahoitus, siis valtion ohjaama perusrahoituksen määrä — tässä tapauksessa vähyys — alkaa olla esteenä yritysten ja muiden riskirahoittajien panostukselle korkeakoulujen tutkimushankkeisiin. Niiden merkitys yritysten tuotekehityksessä ja myös uusien yrityksien syntymisessä on kuitenkin aivan keskeinen. Tiedekorkeakoulujen perusrahoituksen kasvattaminen ja myös osaamiskeskusten levällään olevan rahoituksen kuntoon saattaminen, joka on muuten 15—30 miljoonaa markkaa vajeen puolella per osaamiskeskus, ovat niitä kohteita, joissa yhteiskunnan satsauksen saantoja hyötysuhde ovat tulevaisuuden kannalta kaikkein parhaimpia.

Opetus- ja osaamisalueiden vahvistamisella voimme verkottaa myös ammattikorkeakouluverkoston ja toisen asteen oppilaitokset nykyistä paremmin palvelemaan Suomen työvoimatarpeita, mihin tämän päivän koulujärjestelmämme ei täysin vastaa. Tämä arvio koskee myös työllisyyskoulutusta, jonka vetovastuuta nähtävästi tulisi antaa yhä enemmän muille ministeriöille, esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriölle ja opetusministeriölle työvoimaministeriön sijaan. Sen onnistumista tässä asiassa ei voida pitää kovinkaan hyvänä. Työllistämistuen ohjaamista pelkän passiivisen tuen sijaan myös aktiivisin keinoin tulee vakavasti avoimin silmin arvioida, ja näissä aktiivisissa keinoissa tulisivat, totta kai, olemaan mukana myös yritykset ja kunnat omilla panostuksillaan sekä koulut.

Tätä taustaa vasten keskustelu siitä, käytetäänkö nyt esillä olleet 18,5 miljardia markkaa Soneran myyntituloista pelkästään valtionvelan lyhentämiseen vai lohkaistaanko tästä vaikkapa 10—15 prosenttia osaamispohjamme vahvistamiseen ja laventamiseen, ei mielestäni sisällä todellakaan mitään dramatiikkaa eikä romuta hallituksen talouspolitiikan peruslinjaa mihinkään, päinvastoin. Hallitus voisi nojata viime hallituksen tietoyhteiskuntapolitiikan peruslinjauksiin sekä tämänkin hallituksen ohjelmaan, jossa korostetaan esimerkiksi sisältöteollisuuden kehittämisen merkittävyyttä tietoteollisuustoimialan keskeisenä kehittämiskohteena.

Keskustan taholta on tämän päivän aikana tehty asiallisia, hyvin perusteltuja ehdotuksia, joilla tähdätään juuri Suomen osaamisvahvuuksien laventamiseen sekä tutkimus- ja kehittämishankkeiden ja niitä tukevan koulutuksen laajentamiseen. On väärin sanoa, että tutkimus- ja kehitysmäärärahojen kasvulle ei olisi käyttöä tai tarvetta, kuten hallituksen puolelta on sanottu. On paljonkin.

Korkeakouluissa ja eri tason oppilaitoksissa sekä osaamiskeskuksissa on meneillään paljon perusteltuja ja hyviä hankkeita, joiden toteutuminen tulee myös yhteiskunnan tukisatsauksin turvata. Teknologian osaamiskeskuksen kyky hyödyntää ja käyttää esimerkiksi Tekesin ja Sitran rahoittamia hankkeita on toki viime vuosina kasvanut. Uusia uusien toimialojen yrityksiä on sijoittunut kiitettävästi eri puolille Suomea, ja tämä on osoittautunut samalla erittäin tehokkaaksi aluepolitiikan moderniksi välineeksi ja globalisaatiopolitiikan seurauksena syntyvien keskittymiseen liittyvien ongelmien tasoittajaksi. Tätä tietä tulee jatkaa, ja tämän kehityksen vahvistamiseen myös keskustan tänään keskustelussa tekemät ehdotukset tähtäävät.

Sitran globalisaatiotutkimuksen mukaan tietopääoma keskittyy pääkaupunkiseudulle. Täällä on Suomen osaamispääomasta 48 prosenttia, Tampereella 13, Turussa ja Oulussa molemmissa 10, koko muuhun maahan jää 22. Kun tästä otetaan vielä pois Jyväskylä, Kuopio ja Lappeenranta, loppu maa jää käytännössä lähes tyhjäksi. Tästä on kysymys.

Maamme muutamiin hallituksen valitsemiin kasvukeskuksiin ohjataan resursseja tällä hetkellä kaikista ränneistä. Osaamisen sekä sen myötä

työpaikat ja asuminen keskittyvät. Maassamme on useita korkeakouluvetoisia osaamiskeskuksia, joiden kylkeen on syntynyt myös yritystoimintaa ja joista olisi hyvinkin pienillä satsauksilla tehtävissä kasvukeskusverkostoa täydentävä osaamiskeskusverkosto.

Nythän maassamme on useita niin sanottuja valkoisia alueita, jotka eivät pysty lainkaan tai pystyvät vain heikosti hyödyntämään EU-rahoitusta, jotka ovat ulkona kehittymättömän toimialan vuoksi Tekesin rahoituksesta ja joiden ainoa mahdollisuus on itse asiassa perinteinen te-keskusten ja Finnveran kautta ohjautuva yritysrahoitus, joka on Suomen osaamispohjan laventamisen ja vahvistamisen kannalta täysin riittämätön. Tämähän osittain johtuu myös siitä, että varoja siirretään nyt EU-rahoituksen kansalliseksi vastinrahoitukseksi, josta näille niin sanotuille valkoisille alueille ei ole tietenkään mitään iloa.

Tähän aihepiiriin liittyy hieman laajempikin kysymys työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinto-ongelmista, joihin on syytä palata budjetin palautekeskustelussa tässä talossa varmasti tarkemminkin.

Meillähän on tällä hetkellä Suomessa monta toimialaa, joiden kohdalla voidaan määrätietoinen kehitystyö aloittaa nyt samalla tavalla kuin Nokian kohdalla tehtiin kymmenkunta vuotta sitten. Tällaisia aloja ovat bio- ja geeniteknologia, lääketieteen sovellukset, mekaanisen puualan hankkeet, kuten niin sanotun platform-rakennustekniikan kehittäminen puurakentamisessa. Nämä ovat kaikki sellaisia aloja, joista maahamme voi syntyä uusia Nokian kaltaisia sampoja ja uusia menestystarinoita. Sitrallakin on meneillään useita erinomaisia hankkeita, joissa pyritään perinteisistä lowtech-aloista tekemään myös hightech-menestysaloja.

Meillä on satoja yrityksiä, joita voidaan varsin pienillä riskirahoituspanoksilla auttaa tuotekehittelyssä ja auttaa ennen muuta sen tuotteen loppupäässä, markkinoinnissa, jossa Sitran arvioiden mukaan on usean sadan miljoonan markan vaje. Siksi Finpron, entisen Ulkomaankauppaliiton, budjettiin kohdistuvat leikkaukset siis varsinaisessa budjetissa ovat vääriä. Tähän on syytä palata myös varsinaisen budjetin palautekeskustelussa tarkemmin.

Työttömyys muuttaa muotoaan. On hyvä tarkastella aina joskus, mitä lukujen takana todellakin on. Tilastokeskuksen 230 000 perustuu sitä koskevaan gallupiin, kuka hakee aktiivisti työtä. Työvoimaministeriö maksaa 330 000 henkilölle työttömyyskorvausta. Sen päälle on vielä lähes 200 000 ihmistä erilaisten työllistämiskoulutusten ja muiden tukityöllistämistoimenpiteiden piirissä. Laajan työttömyyden ongelma on vakava, ja siltä meidän on turha sulkea silmiämme. Kaikki tämä osoittaa sen, että ne uudet satsaukset muutaman miljardin markan uudelleen suuntaamiseksi osaamispohjan ja koulutuspohjan vahvistamiseen, joista olemme tänään keskustan puolelta tehneet ehdotuksia, tähtäävät myös välittömästi meidän pitkäjänteisen työllisyyspohjamme paranemiseen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vain vielä sen, mihin jo täällä lyhyesti on viitattu, että on hyvin valitettava tänään hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa syntynyt päätös, jossa näyttää valtiovarainministeri Niinistön jyräämänä muukin hallitus taipuvan siihen, että palvelualoillakaan Suomessa ei voida arvonlisäveroalennusta kokeilla. Minusta tässä olisi kiistatta ollut sellainen keino, jonka avulla olisimme voineet nähdä hyvinkin pian, minkälaisia tuloksia työllistämisen puolella kokeiluun mukaan menemisellä olisimme saaneet.

Sama koskee, herra puhemies, vielä hallituksen veropolitiikkaa, jossa tällä hetkellä mennään vähän niin kuin sokkona. Näytti työttömyysvakuutusmaksun aleneminen 1,35:stä 1 prosenttiin tulleen ministeri Niinistöllekin tänään yllätyksenä. Se seurasi tavallaan siitä, että Suomi täyttää Emun lähestymiskriteerejä ja puskureita oletettua nopeammin. Siitä tulee 1,5 miljardin markan säästö. Minusta tämä on kuitenkin tavallaan vain muistutus siitä, että hallituksen tulisi nopeasti ryhdistäytyä myös veropolitiikassa eikä pelata kuurupiiloa nyt työmarkkinaosapuolten kanssa ja pitää kortteja piilossa odottamalla ja luulemalla, että sillä saadaan tiukka sopimus aikaiseksi.

Keskeinen osa veroratkaisusta, kuten täällä on sanottu ja korostettu, on hyvä tuoda ajoissa. Tiettyjä porkkanoita — porkkanoita tai keppiä, kummaksi ne sitten osoittautuvatkin tuloratkaisun jälkeen — voidaan sellaisen ratkaisun tai liittokohtaisten ratkaisujen jälkeen tehdä, minkälaisiksi ne kevään aikana muodostuvatkin.

Ed. K a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkaselle sanoisin, että Sonera oli menestystarina, vaikka valtio sitä omisti yli 50 prosenttia. Siitä ei päästä mihinkään. En tarkoittanut sillä, että valtion pitäisi omistaa valtionyhtiöistä 100 prosenttia.Sonerassa omistus voi olla vaikka alle 50 prosenttia, mutta valtion

pitäisi olla siellä mukana takaamassa se, että se esimerkiksi säilyy suomalaisena yhtiönä taikka että Suomessa on pääkonttori. On viime aikoina nähty ihan tarpeeksi, että kun myydään osakkeita ja omistuksia ulkomaille, niin siellä myydäänkin eniten tarjoavalle sitten omistukset. Ei siellä katsota isänmaallisuutta, että niiden pitäisi suomalaisten käsissä pysyä. Eri asia ovat valtion laitokset. Tielaitos, Posti ym. ovat palvelulaitoksia, joiden pitäisi palvella suomalaisia eikä olla myynnin ja spekulaatioitten kohteena.

Ed. Vilén: Arvoisa puhemies! Hallituksen eduskunnalle nyt antamassa lisätalousarvioesityksessä jatketaan edelleen budjettipolitiikan tiukkaa ja päämäärätietoista, valtion velkaantumista vähentävää linjaa. Vakaaseen kasvuun ja julkisten menojen pidättyvyyteen pohjanneella toiminnalla onkin nyt kurottu umpeen vuosikymmenen alun suuret budjettivajeet, ja voidaan sanoa, että tämä lisäbudjetti aloittaa viimeinkin velan todellisen takaisinmaksun.

Lisäbudjettia on jo kutsuttu Sonera-lisäbudjetiksi, ja sinällään ilmaisu onkin varmasti hyvin kuvaava. Tällä budjetilla ja Soneran menestyksen avulla huolehditaan siitä, että valtion korkomenot alkavat nyt pienentyä huomattavasti ja mahdollistavat sitten todellisen, kestävän panostamisen myös konkreettisiin uusiin hankkeisiin.

Ed. Laukkanen tarttui puheessaan kiinni meno- ja tulopohjan kestävyyteen. Arvioiden mukaan voidaan sanoa, että tällä 20 miljardin markan panoksella valtio saa nyt miljardi markkaa lisää rahaa uusiin, kestäviin hankkeisiin, joten kyllä myös menopohjalle on tulossa nyt lisää katetta velan takaisinmaksulla. Alammekin siis lähestyä tilannetta, jossa valtionvelan korkojen summa alkaa viimein jäädä pienemmäksi kuin opetusministeriön hallinnonalan menot ovat tällä hetkellä.

Valtion omistuksiin niin Sonerassa kuin muissakin yrityksissä liittyy paljon periaatteellisia intohimoja, intohimoja, joista voi ainakin kysyä, ovatko aika ja elinkeinoelämän kehittyminen, tämä globaali talous, ajaneet näiden tunteiden ohitse.

Soneran menestyminen on meidän kaikkien yhteinen etu, ja jos tämä menestyminen voidaan parhaiten taata yrityksen laajalla toimintavapaudella, johon liittyy myös kyky nopeisiin liiketaloudellisiin toimiin mukaan lukien osakepääoman suhteen muuttamiset, niin miksi pitää vain periaatteesta kiinni siitä, että meillä olisi oltava Sonerassa jonkinlainen valtion riippa- tai ripustusote? Tilastot eri eurooppalaisista puhelinyhtiöistä tai vastaavan kaltaisista yhtiöistä kertovatkin karusti, missä tänään ollaan menossa. Soneralla on siis meritermein ilmaistuna hyvä tuuli allansa. Miksi estää sitä ja sen kehitystä?

Ministeri Heinonen totesi tässä salissa mielestäni osaavasti, että tehtävänä ja suurimpana haasteena on se, että valtion on oltava myös osaava omistaja ja osattava käyttää ne keinot, jotka tähän aikaan ja tähän talouteen meille parhaiten sopivat.

Arvoisa puhemies! Haluaisin tarttua hieman tarkemmin lisäbudjetin pariin yksityiskohtaan, yksityiskohtaan, jotka koskevat osaamiseen panostamista ja rakennepoliittisten keinojen käyttöä.

Jo pitkään jatkunut ja näkyvää menestystä Suomelle tuonut osaamiseen panostaminen jatkuu myös tässä lisäbudjetissa muun muassa oppisopimuskoulutuksen lisäpanostuksen avulla. Suomalaista kehitystä arvioitaessa olisi kuitenkin syytä muistaa se, että menestyäkseen Suomi tarvitsee kokonaisvaltaista panostamista osaamiseen sen kaikilla aloilla. Suomi panostaa korkeatasoiseen tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan edelleenkin kansainvälisesti mitaten mittavasti. Olemme Euroopan kärkimaita tällä saralla.

Se, mistä meidän mielestäni olisi syytä kantaa enemmän huolta tällä hetkellä, on se, voimmeko taata jatkossa riittävän hyvin koulutetun ja motivoituneen perustyöntekijöiden tai peruskoulutettujen työntekijöiden joukon. Tätä arvokeskustelua mielestäni olisi syytä ryhtyä käymään tässä salissa. Syystä voikin kysyä, olemmeko kouluttamassa liian paljon johtajia emmekä tarpeeksi työntekijöitä. Uskon ja toivon, että turhat asenteelliset lähtökohdat kysymyksen objektiiviseen käsittelyyn ovat poistuneet tai poistumassa. Opetusministeriön toimintasuunnitelma on mielestäni hyvä pohja käydä tätä keskustelua jatkossa.

Työn tekemiseen liittyen lienee syytä itsekin mainita pari sanaa niistä väitteistä, jotka liittyvät arvonlisäveroalennusta koskevaan Euroopan unionin kokeiluun. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on tosiaan tänään pitkän pohdinnan jälkeen yksimielisesti päättänyt, että Suomen ei ole syytä mennä kokeiluun, koska jo käytössä olevat kotityön tukikokeilut, joilla siis katetaan eri kotipalvelut ja myös asuntojen korjaaminen, sekä nyt päätetty kiinteistöpalvelujen oman käytön verotuksen alarajan korotus kykenevät tuottamaan enemmän hyötyä ja siis työpaikkoja kuin

valittavana olevat EU:n alv-alennukseen kuuluvat parturityön ja polkupyöräkorjaamon helpotukset. On myös syytä muistaa se, että viidestä käytettävissä olevasta vaihtoehdosta Suomi jo nyt toteuttaa kansallisin toimenpitein vähintäänkin kolmea.

Arvoisa puhemies! Rakenne- ja aluepolitiikan osalta olen erittäin tyytyväinen hallituksen esitykseen myöntää lisävaroja sisäasiainministeriölle, työministeriölle ja kauppa- ja teollisuusministeriölle yhteensä 180 miljoonaa markkaa. Tällä panostuksella voidaan nyt käsitykseni mukaan varmistaa vuodenvaihteessa päättyvien EU-ohjelmien menestyksekäs loppuunsaaminen. Tällä varannolla voidaankin nyt huolehtia niin sanotusti ylibuukkauksesta eli siitä, että eri EU-ohjelmia toteuttavat viranomaiset voivat ylittää rahoituskiintiönsä tietyiltä osin. Kokemuksen mukaan nimittäin Euroopan unionin eri ohjelmien toteuttamisessa lopullista talousarviota tai lopullista rahoituspäätöstä tarkistettaessa yleensä varoja on jäänyt käyttämättä jopa 20—30 prosenttia. Rahoittamalla tai ainakin varaamalla riittävän ylisuuri kansallinen rahoitus näihin kokeiluihin tai projekteihin voidaan nyt taata, että saamme joka ikisen meille myönnetyn tai meille luvatun Euroopan unionin pennin tai euron säilymään maassamme.

Olen iloinen siitä, että hallitus osoittaa luovaa ajattelua EU:n eri byrokraattisten kiemuroiden kanssa painiskellessaan, ja toivon, että hallitus jatkaa vastaavaa luovaa ajattelua myös EU:n uusien ohjelmien käynnistämisen yhteydessä.

Ed. Turtiainen: Arvoisa herra puhemies! Edellisen edustajan esille tuoma Soneralisäbudjettiesitys on siinä mielessä hyvä asia, että nyt voidaan puhua markoista, olemassa olevista markoista, joita voidaan kohdentaa tiettyihin kohteisiin. Ed. Kankaanniemi haikaili kovasti vasemmistolaisten ajatusten perään, miksei enää vasemmiston suunnalta nouse taistelulippua liehumaan, jolla taisteltaisiin valtionyhtiöiden säilyttämisen puolesta, mutta tuo lippu ei ainakaan omalta osaltani ole täysin alas laskettu; siitä myöhemmin muutama sananen.

Ed. Kankaanniemi piti myönteisenä kehitysaluemäärärahojen anteeksiantoa Mosambikille ja Ugandalle. Siinä yhteydessä hän toi esiin kädenojennustoiveen ylivelkaantuneille. Samaa asiaa mietin tässä itsekseni, miksi ei tässä yhteiskunnassa voitaisi jollakin tapaa auttaa niitä ihmisiä, jotka ovat todella hädässä ja vaikeuksissa, kun markkoja nyt on jaettavissa. Mutta ilmeisestikään tämä eduskunta nyt ei valmiuksia tällaiseen kädenojennukseen löydä tai ainakaan yhteisymmärrystä siihen.

Lisäbudjettiesitys pitää sisällään monta hyvääkin kohdetta ja toteutusta, mutta kokonaissummasta, missä pelivaran on mahdollista liikkua, eli siitä, miten nämä miljardit jaetaan, onko se kokonaan valtionvelan lyhentämiseen suunnattua, voidaan keskustella aika paljonkin. Omalta osaltani toteaisin, että välttämättä oikea linja ei ole, että se painottuu pelkästään valtionvelan lyhentämiseen.

Ed. Laukkanen nosti esiin tutkimuksen, kehityksen ja osaamiskeskusten hyödyntämisen. Olen ed. Laukkasen kanssa samaa mieltä, että tämä on kyllä se alue, mihin pitäisi panostaa osaltaan voimakkaamminkin, koska hallitusohjelmaan liittyen tavoitteenahan on edelleenkin työttömyyden vähentäminen tässä maassa, ja ellei tutkimuksen ja kehityksen puolella toimenpiteitä tapahdu, silloin emme tuloksiin pääse. Samoin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n kohdalta, mikä on hallitusohjelmassa päätetty, 1 miljardin markan sijoittaminen tämän toiminnan tukemiseen olisi voinut olla kyllä etupainotteinen ja mieluummin suurempikin summa. Silloin olisi saatu Teollisuussijoituksen sisälle liikkumavaraa ja voitu toimia operatiivisesti silloin, kun on mahdollisuuksia hyödyttää yritysmaailman elvyttämistä, josta esimerkkinä on eilen esiin tullut telakoiden toiminnan turvaaminen tässä valtakunnassa.

Oppisopimuskoulutukseen liittyen on 180 miljoonan markan lisäys hyvä asia, mutta tähän liittyy myös selvitettäviä kysymyksiä, joista olen osaltani tehnyt kirjallisen kysymyksen ministeri Raskille. Se liittyy oppisopimusrahojen väärinkäytöksiin ja valvonnan puutteeseen, miten rahoja käytetään. Vastaus oli kyllä aika lakoninen ja sen tyyppinen, että minkälaisia väärinkäytöksiä ministeriö ei ole havainnut tapahtuvan.

Mutta käytännön elämä on aivan toista, sillä käytännössä oppisopimuskoulutusrahoja käytetään väärin siten, että koulutetaan ammatissa olevia ihmisiä samaa työtä tekemällä, mitä he ovat aikaisemminkin tehneet, ja oppisopimusrahoja nostetaan työn tekemiseen, joka osaltaan mielestäni vääristää yritysten välistä kilpailua. Samoin käytetään oppisopimusrahoja väärin siten, että työntekijä on useita kuukausia oppisopimuksella ja oppisopimusajan päätyttyä työntekijä laitetaan pihalle ja taas otetaan seuraava oppisopimusoppilas työhön. Haluaisin kyllä, että vakavammin suhtaudutaan näiden rahojen

käyttöön, sillä se vääristää tosiaan yritysten välistä toimintaa eikä vastaa tarkoitustaan opetuksen suhteen ammattitaidon laajentamisen osalta.

Valtionyhtiöiden kohdalta täällä on keskusteltu paljonkin ja valtionyhtiöiden omistussuhteista. Ensinnäkin Patria Industriesin kohdalla haetaan valtuuksia omistusjärjestelyjen laajentamiseen, mikä nyt tuntuu varsin oudolta näin pelkistetysti esitettynä, sillä tällaista valtakirjaa en minä ainakaan kovin helposti ole valmis antamaan, missä ei kerrota mitään, mihin valtuuksia haetaan, onko se pohjoismaisen yhteisyrityksen muoto vai onko se Euroopan laajuinen yhteisyrityksen muoto vai jopa Nato-sidonnainen yhteisyrityksen muoto tulevaisuudessa. Tähän täytyy ainakin eduskunnalle antaa tarkempia selontekoja siitä, mitä tämä tarkoittaa. Mielestäni ei riitä pelkästään se, että valtiovarainvaliokunnalle annetaan tietoa, mitä valtuuksien hankkimisella haetaan.

Editan kohdalla samoin haetaan omistusjärjestelyvaltuuksia, ja se nyt ei tietenkään ole saman tyyppinen kuin Patria Industriesin kohdalla, mutta osaltaan siinäkin on vaaroja, jos näitä omistusjärjestelyjä tehdään ja Editaa myydään sitten jollekin isolle painoyhtiölle, joka esimerkkien valossa, mitä tässä yhteiskunnassa on tapahtunut, saattaa tarkoittaa sitä, että työpaikkoja vähenee huomattavasti, koska tässä maassa kirjapainoalan kapasiteettia tuntuu olevan aivan riittämiin. Tässäkin pitää aika tarkoin harkita sitä, minkä tyyppisiä valtuuksia annetaan ja minkä muotoisia yrityksiä perustetaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tämän päivän keskustelunaihe eli Sonera ja Soneraan liittyen lisävaltuuksien antaminen. Valtionyhtiöiden sinällään ei pidä olla itsetarkoitus, mutta on yrityksiä, joista tulee pitää kiinni ainakin joltakin osin, jotta valtion ohjaavuus yrityksen toiminnassa säilyy. Lisätalousarvioon liittyen hallitus pyytää valtuuksia Soneran yksityistämiseen siten, että valtiolla ei enää ole määräysvaltaa Sonerassa. Valtion omistusosuus yhtiössä voitaisiin pudottaa näin ollen 34 prosenttiin.

Soneraa on jo yksityistetty mittavilla osakemyynneillä, joissa valtion omistusosuus on pudonnut noin 60 prosenttiin. Kun Soneran yksityistäminen viime vuonna aloitettiin, sijoittajat ja keinottelijat saivat merkitä voittoja, koska osakkeet olivat selvästi alihinnoiteltuja. Ne myytiin 45 markan hinnalla, mutta nyt Soneran osakkeen hinta pörssissä on yli kolminkertainen, mistä mekin tosiasiallisesti olemme saaneet nauttia kyseisen lisäbudjetin rahoittamisen osalta. Sijoittajalla, joka pani Soneran osakkeisiin vaikkapa miljoona markkaa, on nyt salkussaan yli 3 miljoonan markan arvoiset osakkeet tai vaihtoehtoisesti yli 2 miljoonaa markkaa myyntivoittoa.

Valtionyhtiöiden yksityistämistä on toisinaan perusteltu sanomalla, että näin valtionyhtiöt saavat helpommin lisäpääomaa toiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen. Soneran osakemyynnistä Sonera itse ei ole kuitenkaan saanut penniäkään lisäpääomaa omien toimintojensa kehittämiseen. Valtio on saanut kylläkin Soneran osakemyynneistä mittavia myyntituloja, mutta näitä tuloja ei käytetä julkisten palvelujen tai sosiaaliturvan parantamiseen vaan lähes yksinomaan valtionvelan lyhentämiseen, niin kuin hyvin useassa puheenvuorossa on toivottu ja esitetty.

Vain pieni osa aiotaan käyttää teollisuuden edellytyksiä vahvistaviin tarkoituksiin ja tutkimustoimintaan. Samalla valtio on luopumassa tuottavasta ja turvallisesta, pysyvästä tulolähteestään, joka olisi syytä säilyttää edelleenkin valtion ohjattavana.

Tietoyhteiskunnan kehittäminen vaatii, että kiinteät, hyvin toimivat puhelinverkot kattavat koko maan. Kännykät eivät riitä atk- ja Internetyhteyksiin. Kun Sonera keskittyy yhä enemmän matkapuhelinbisnekseen ja myös kansainväliseen toimintaan, pelättävissä on, että tietoliikenteen kotimainen perusrakenne rapistuu.

Sonera sijoitti äskettäin useita miljardeja markkoja yritysostoihin USA:ssa, mutta kiinteiden verkkojen ylläpidossa Suomessa pihdataan ja etenkin syrjäseuduilla. Tietoliikenteessä suuret kansainväliset yrityskaupat ja toimialajärjestelyt ovat arkipäivää. On hyvin mahdollista, että yksityistämisen seurauksena myös Sonera joutuu ulkomaiseen määräysvaltaan. Jos nyt annetaan valtuudet valtion omistusosuuden pienentämiseen Suomessa, eduskunnalla ei olisi enää mahdollisuuksia estää ulkomaisen isännän tuloa. Joka tapauksessa Soneran yksityistäminen heikentäisi valtiovallan mahdollisuuksia huolehtia yhteiskunnan perusrakenteiden toimivuudesta sellaisella tavalla, joka on tasapuolinen kaikille kansalaisryhmille ja alueille. Mielestäni ei ole perusteltua antaa valtuuksia valtion omistusosuuden pienentämiseen nykyisestään.

Ed. L i n t i l ä : Arvoisa puhemies! Hallituksen päälinjaus, valtionyhtiöiden myynnistä saatavilla tuloilla tapahtuva valtionvelan lyhentäminen, on pääsisällöltään kannatettava ja linjauksena oikea. Suuri valtionvelka ja siitä muodostuva korkokustannus ovat tekijöitä, joita tulee pyr-

kiä määrätietoisesti vähentämään. Kysymys onkin siitä, onko tuotto valtionyhtiöiden myynnistä, esimerkiksi tässä tapauksessa Sonerasta saadut miljardit, laitettava kokonaisuudessaan velkojen maksuun vai voimmeko esimerkiksi 1—2 miljardin osuudella paikata tarpeita, jotka eivät täyty varsinaisen budjetin raameissa ja joilla pitemmällä tähtäimellä on selkeä säästövaikutus.

On selvää, että myyntituloja ei voida käyttää käyttökulujen kattamiseen tai niin sanottujen pikku puutteiden paikkaamiseen, vaan kohteiden tulee olla sellaisia, että niillä on selkeä investointeja ja kehittämistä tukeva vaikutus. Kyseessä ei saa missään muodossa olla ministeri Niinistön varoittama pysyvä menopohjan laajentaminen, vaan sijoitus tulevien kustannusten ehkäisemiseksi ja uusien tuottojen saamiseksi.

Tieto ja tuotekehitys ovat perustekijöitä, joihin menestyvä ja kehittyvä yrittäjyys yhä enemmän perustuu mutta myös valitettavan useasti kilpistyy. Useille yrityksille, varsinkin niille, joissa investoinnit tuotantoon vievät kaiken rahan, ulkopuolisen rahan saanti tuotekehitykseen on välttämättömyys yrityksen tulevaisuuden varmistamiseksi. Yrityksen paineet kehittämiseen ja vahvuuksien parantamiseen ovat samanlaiset koko Suomessa. Siksi alueellisten osaamiskeskusten merkitys alueellisina tiedon ja tutkimuksen tukijoina on erittäin merkittävä. Tutkimus- ja tuotekehitysrahojen kohdistamisessa alueellinen tasapuolisuus korottamalla kasvukeskusten ulkopuolelle tulevia t&k-rahoja esimerkiksi muuttotappioalueiden osaamiskeskusten ja ammattikorkeakoulujen kautta olisi hallitukselta kaukoviisasta säästöpolitiikkaa.

Useissa puheenvuoroissa on kannettu perustellusti huolta kansalaisten peruspalveluverkoston ylläpidosta ja säilymisestä. Keskusteluissa on välähdellyt kiinteän puhelinverkon ja Postin palveluiden turvaamista vaativia kannanottoja. Mikäli hallitus ei käytä myyntituloista osaa myyntikohteiden jatkopalveluiden turvaamiseen, tulee hallituksen selkeästi ilmoittaa, millä keinoilla se aikoo turvata kansalaisten palvelutason myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Jatkuvasti heikentyvä tieverkostomme olisi sitä aluetta investointikohteena, johon nyt pienikin osan myyntituloista sijoittamalla saataisiin aikaan jatkossa varsin tuntuviakin säästöjä. Perustieverkostomme rappeutumisella tulee olemaan huomattava taloudellinen merkitys jatkossa.

Erittäin tyytyväinen olen hallituksen lisäbudjetissa osoittamaan 180 miljoonaan, jolla mahdollistetaan paremmin EU:n rakennerahastojen maksimaalista hyödyntämistä. Toivon hallitukselta myös toimenpiteitä hankkeistamisen tehostamiseksi ja rahoituskehysten purkamiseksi, jotta Suomelta ei jäisi käyttämättä sille kuuluvaa yli miljardia markkaa.

Soneran valtionomistuksen pudottaminen 34 prosenttiin on perusteltua ja siis kannatettavaa. 34 prosenttiin saakka valtion omistuspolitiikka Soneran osalta on selvä, mutta mielellään kuulisi, mikä hallituksen jatkolinjaus on. Sampo — Leonia-tilanteen jatkotoimenpiteiden selvittäminen mahdollisuuksien mukaan olisi myös toivottavaa, jotta yhteistyö valtionyhtiöiden yksityistämisen osalta myös jatkossa tapahtuisi tyylikkäästi ja rakentavasti.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa herra puhemies, värderade herr talman! Årets första tilläggsbudget i maj finansierades genom att intäkterna från inkomst- och förmögenhetsskatterna skrevs upp samt genom återbetalningar från egendomsförvaltningsbolaget Arsenal. I den nu aktuella andra tilläggsbudgeten höjs kalkylerna för skatteinkomsterna med ytterligare 980 miljoner mark netto. Man frapperas bland annat av att intäkterna från mervärdesskatten nu beräknas ge ett tillägg på 600 miljoner mark medan samma moment i första tilläggsbudgeten nedskrevs med 460 miljoner mark.

Budgetöverskottet som i ordinarie budgeten för 1999 var 250 miljoner mark ökades i första tilläggsbudgeten i våras med 1 252 miljoner mark och kan nu ytterligare ökas med över 18 miljarder mark tack vare utförsäljningen av Sonerakonsernens aktier. Detta ger möjlighet till en nettoamortering av statsskulden på sammanlagt nästan 20 miljarder mark under detta år, dvs. cirka 5 procent av den totala skuldbördan, men vackert så.

Undertecknad finner det viktigt att regeringen genom tilläggsbudgeten får fullmakter att fortsätta utförsäljningen av Soneraaktier samt aktierna i vissa andra statsbolag, så att ägarandelen i det förstnämnda bolaget minskas till 34 procent och i de övriga fallen så att staten fortfarande har en kvalificerad majoritet i bolagen.

Fullmakten kan utnyttjas i fördelaktigt konjunkturläge och intäkterna bör användas för fortsatt avkortning av statens skuldbörda. Tidpunkten för avbetalning på den utländska skulden bör samtidigt optimeras med hänsyn till uppsägningsavgifterna för valutalånen samt med hänsyn till eurons kursläge. I detta nu är euron

förhållandevis svag i relation till de valutor där staten amorterar på lån.

Man kan naturligtvis även hävda att ett fortsatt aktieinnehav skulle ge god avkastning på lång sikt, men eftersom avkastningen erhålls genom värdeökningar kan den realiseras bara genom försäljning, såsom nu har skett.

Tilläggsbudgeten upptar som lånekostnader 245 miljoner mark på grund av ökade kostnader för statsskulden i utländsk valuta. Det här tilläggsanslaget beror huvudsakligen på starkare valutakurser samt till en del på uppsägningsavgifter för lån som betalas tillbaka i förtid. Det kan nämnas att räntekostnaderna för valutalånen under 1999 uppgår till hela 9 miljarder mark.

Arvoisa puhemies! Parantunut työllisyystilanne ei vielä anna varaa tuntuviin säästöihin työllisyystuen osalta lukuun ottamatta joitakin työvoimapolitiikan määrärahojen siirtoja. Työttömyyskassojen valtionosuutta tarkistetaan alaspäin 158 miljoonalla markalla ensimmäisen lisätalousarvion 200 miljoonan markan lisäksi. Toivottavasti työllisyystilanne jatkossakin tulee tekemään näiden kulujen vähentämisen mahdolliseksi. Kannattaa huomioida, että asumistukeen myönnetään 400 miljoonaa markkaa lisää sillä perusteella, että pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole alentunut samalla tavalla kuin muiden työttömien.

Tämän vuoden poikkeuksellisen suurista satovahingoista johtuen varsinaisen talousarvion määrärahat eivät riitä vastaamaan tarvetta. 150 miljoonan markan lisämääräraha vastaa noin 90:tä prosenttia tiloittain arvioidusta vahingosta 30 prosentin omavastuun vähentämisen jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi 100 hehtaarin tilalta sadon pitää tuhoutua 30 hehtaarista täysin, ennen kuin ylipäänsä tila tulee korvauksen piiriin. Seuraavasta satovahinkohehtaarista korvataan sitten 90 prosenttia arvioidusta vahingosta. Omavastuuosuus näin ollen nousee käytännössä suuremmaksi kuin 30 prosenttiin.

Satoarvioissa otetaan huomioon ainoastaan satomäärän vahingot, kun taas laatuvahingot eivät sisälly järjestelmään. Nyt tulevat määrärahat helpottavat kuitenkin pahimmin vahingosta kärsineiden viljelijöiden tilannetta ja auttavat turvaamaan tuotannon jatkumisen ensi satovuoteen saakka.

Liikenneministeriön pääluokassa on pantava merkille, että Porvoon—Koskenkylän moottoritien kokonaisrahoitusprojektin säästöt, noin 40 miljoonaa markkaa, voidaan siirtää tieverkoston kehittämiseen muualla E18-projektin sisällä. Lisäksi perusradanpitoon osoitetaan 31 miljoonan markan määräraha ratapihojen rakentamiseen, mikä on erittäin tarpeellista. Määräraha lienee osa VR:n osingosta, josta 100 miljoonaa markkaa käytettiin jo ensimmäisessä lisätalousarviossa keväällä.

Herr talman! Ett allmänt omdöme om förslaget till tilläggsbudget är att avkortningen av statens skuldbörda genom fortsatt utförsäljning av aktier är att föredra på grund av att andra finansieringsutvägar knappast står till buds, och att den föreslagna åtgärden är bättre än att skulderna övervältras på framtidens skattebetalare. Dagens kursläge för ifrågavarande aktier ligger på en nivå som man knappast kunde drömma om för två år sedan och möjliggör därför en rätt kännbar avbetalning på lånen. Troligtvis är statens aktieportfölj även efter Soneraförsäljningen mera värd än för två år sedan. Samtidigt vet vi att regeringen åter står i beråd att gå in med riskkapital i t.ex. varvsindustrin. Då är det fråga om att trygga sysselsättningen och den fortsatta existensen för en traditionell basindustri i Finland.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Vihreiden niin sanottujen Oulun teesien mukaan meillä ei pitäisi olla oikeutta siirtää kulutuksemme laskuja tulevien sukupolvien maksettavaksi. Kun olen edelleen sitä mieltä, että tämä on varsin oikeaan osunut vaatimus, suoranainen teesi, tässä katsannossa sitä pyrkimystä, mikä tähän niin sanottuun Sonera-lisäbudjettiin sisältyy, on pidettävä varsin oikean suuntaisena. Tämä tarkoittaa sitä, että aika nopealla aikataululla on ryhdytty Suomen jättivelkaa aktiivisesti lyhentämään sekä ensi vuoden varsinaisen budjetin kautta että nyt sitten tämän vuoden toisen lisäbudjetin kautta. Tämä näin.

Arvoisa puhemies! Tähän sisältyy paljon muutakin. Asia ei ole näin yksioikoinen. Olemme lisäbudjetin esittelyn yhteydessä kuunnelleet kahden kokoomusministerin puheita. Niiden puheiden pitäjät olivat sitä mieltä, että nämä puheet eivät ole pohjaltaan ideologisia; ne siis ovat kamreerimaisia, jos ne eivät ole ideologisia. Tätä asiaa onkin syytä juuri pohdiskella tässä yhteydessä. Olen nimittäin sitä mieltä, että toisin kuin arvoisat ministerit väittivät, kysymys oli aika tavalla ideologispohjaisista kannanotoista. Niissä voidaan nähdä kaksi maailman laajuisesti tunnistettavissa olevaa velkaantuneen maan ratkaisua.

Toinen ratkaisu on puhdas usko markkinavoimiin, markkinoihin, joiden odotetaan aina hoitavan asiat silloinkin, kun valtio ei ohjaa mitään eikä omista mitään elikkä ei omaa muuta kuin poliittisen päätöksenteon välineet. Tässä suhteessa aivan hyväksi esimerkkivaltioksi sopii Uusi-Seelanti.

Toinen taas on tällainen kamreerimainen lähestymistapa, jossa asetetaan erittäin voimakas velan lyhentämistavoite, unohdetaan kaikki muut, jopa se kansa, jonka hyväksi tämä velka on otettu, ja sitten toimitaan erittäin määrätietoisesti tämän yksisilmäisen pyrkimyksen hyväksi. Tästä politiikasta sopii esimerkiksi Ceausescun aikainen Romania.

Edellisessä Uuden-Seelannin tapauksessa viime vuosi oli hyvä näyttö siitä, mihin tilanne johtaa, kun lähestulkoon kaikki infraan kuuluva oli myyty amerikkalaiseen tai japanilaisomistukseen. Yhtäkkiä huomattiin, että kun nappulasta väänsi, valoja ei huoneeseen tullutkaan, ja kun hanasta koetti, niin vettä ei tullutkaan jnp. Eli yhteiskunta eräällä tavalla halvaantui. Toisin sanoen infra oli pettänyt pahemman kerran.

Ceausescun Romaniassa taas tilanne johti siihen, että kansa ryhtyi kapinoimaan diktaattoriaan vastaan, ja se päättyi tunnetuin seurauksin. En suinkaan veikkaa, että Suomessa tulisi jotain sellaista tapahtumaan, mutta se kuvaa sitä, että jos tällaisen sinänsä oikean suuntaiset pyrkimykset toteutetaan taitamattomalla tavalla, siitä saattaa olla yhteiskunnan kannalta todella kohtalokkaat seuraukset.

Arvoisa puhemies! Tämä sanomani liittyy Sonerasta saatavien myyntitulojen käyttämiseen eli siihen, käytetäänkö ne puhtaasti ja yksinomaan, ainoastaan ja vain, velan lyhentämiseen vai arvioidaanko yhteiskunnan kokonaistilaa ja katsotaanko, että siinä olisi jotakin sellaista, joka pitäisi aivan erityisesti ottaa huomioon.

Tässä suhteessa kiinnitän, arvoisa puhemies, huomiota sellaiseen näkökohtaan, johon mielestäni ei ole vielä kiinnitetty huomiota. Se on se, että se rakennerahastokausi, joka alkaa ensi vuoden alusta ja päättyy vuonna 2006, on mitä todennäköisimmin oleva viimeinen laatuaan tällaisia. Vuonna 2007 ja siitä eteenpäin, jos EU:n laajentuminen on toteutunut, ei tämän laatuisia jäsenmaksupalautuksia kuin Suomeen seitsemän vuoden aikana tulevat rakennetuet tulevat olemaan, ole olemassakaan. Me maksamme nettojäsenmaksua 5, 7, ehkä 10 miljardia markkaa Euroopan unionille ja saamme korkeintaan tutkimusrahoituksen kautta jotain hippusia takaisin.

Tämä tarkoittaa sitä, että jotta pärjättäisiin olosuhteissa vuodesta 2007 eteenpäin, tuotannollisen rakenteen pitää olla siihen valmis, siis ottamaan — en tykkää sanasta haaste, mutta tässä se nyt sopii erityisesti — sen tilanteen haasteet vastaan. Jotta tähän tilanteeseen ylipäätään päästäisiin, kaikki keskeiset tuotantopoliittiset päätökset on tehtävä viimeistään nyt. Juuri nyt on arvioitava se, mitä tietotaitoa meillä on potentiaalisesti olemassa, joka, jos varallisuutta annetaan, voi johtaa sellaiseen tuotannolliseen rakenteeseen, että se ilman tukipolitiikkaa pärjää — ja erityisesti siis ilman Euroopan unionin tukipolitiikkaa.

Tässä katsannossa olen aika tavalla paljon samaa mieltä kuin ne edustajat, jotka ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että ehkä 1—2 miljardiin markkaan tästä potista, joka nyt hallituksen esityksen mukaan käytettäisiin suoranaisesti velan lyhentämiseen, pitäisikin käyttää tämän laatuiseen sijoittamiseen tuotannolliseen toimintaan niin, että se kyllä toivon mukaan poikii silloin, kun sijoituksella on erityinen merkitys. On aivan eri asia, onko nämä rahat käytettävissä sijoitusten kautta tuotannollisessa rakenteessa tuottamassa jotakin vai pelkästään sellaisena potentiaalina, että ei ole tiettyä muutamaa miljardia markkaa velan korkoina ja lyhennyksinä hoidettavana.

Tässä suhteessa olen sitä mieltä, että valtiovarainvaliokunnan tulisi erittäin tarkkaan paneutua asiaan ja ajatella nyt kylmällä järjellä. Vielä toistan, että Uuden-Seelannin- ja Romanianmallit pelottavat.

Ed. Nousiainen: Arvoisa puhemies! Vuoden 1999 toinen lisätalousarvio rakentuu hyvin vahvasti Soneran osakkeista saatavan myyntitulon varaan. Myyntituloiksi on merkitty kaiken kaikkiaan 18,5 miljardia markkaa, ja samalla hallitus esittää valtuuksien antamista Soneran omistusosuuden tiputtamiseen valtion osalta 34 prosenttiin. Nämä myyntitulot mahdollistavat valtiontaloudessa laajan lainojen nettotakaisinmaksun, ja se kohoaa kaiken kaikkiaan tänä vuonna 19,7 miljardiin markkaan.

Soneran myynti ja yksityistäminen ovat sinällään hyväksyttäviä tässä markkinatilanteessa ja myös, koska sen pörssiarvo on kohonnut sillä lailla, että se on valtiontalouden kannalta tärkeä. Myyntitulojen käyttäminen pääasiassa lainojen lyhennykseen antaa tietysti aiheen käydä periaat-

teellista keskustelua siitä, kuinka valtionyhtiöiden yksityistämisestä saatavat varat periaatteessa käytetään.

Valtiontalouden kannalta lyhyellä tähtäimellä lainojen lyhennys on hyvä ja myönteinen asia, sillä sekä lyhennykset että korkojen menovähennykset antavat väljyyttä ja tilaa normaaleille käyttötalousmenoille.

Soneran yksityistäminen jättää jälkeensä useita kysymyksiä. Ensimmäinen on se, kuka vastaa laajasta maaseutualueiden puhelinverkostosta, sen ylläpidosta ja rakentamisesta, ja kuinka se aiotaan vastuuttaa. Onko ratkaisu erillinen verkkoyhtiö, kuten sähkömarkkinoilla on tapahtunut, vai tapahtuuko se siten, että Soneran kanssa tehdään sopimus tämän kaltaisesta toiminnasta? Tämä on periaatteellinen, laaja ja tärkeä kysymys laajojen maaseutualueiden kannalta, siellä toimivan yritystoiminnan kannalta, yksittäisten ihmisten kannalta. Samalla tietysti joudutaan miettimään sitä ja varmistamaan se, että puhelujen hinnoittelu ei nouse kohtuuttomaksi, vaan se mahdollistaa normaalin teleliikenteen kuten muuallakin, taajaan asutuilla alueilla, maassa.

Samalla tämä myyntitulojen tuloutus antaa aiheen kysyä, eikö tässä tilanteessa olisi ollut aihetta tietty osa näistä myyntituloista varata ja käyttää kansallisen perusinfrastruktuurin ylläpitoon ja rakentamiseen, kuten esimerkiksi tieverkon osalta on paljon ollut kysyntää. Kun tarkastellaan varsinaisen ensi vuoden budjetin aloitteita, joita eduskunnassa tehtiin, valtaosa niistä kohdistui tieverkon parantamiseen ja yksityistieavustuksen korottamiseen. Näin voidaan tietysti vetää se johtopäätös, että tieverkon kohennus on asia, jolla on laaja ja vankka eduskunnan tuki takanaan. Siinä mielessä, jos hallitus tämän kaltaisen painotuksen olisi myös tähän lisätalousarvioon tehnyt, olisi se tullut eittämättä talousarviossa hyväksytyksi.

Arvoisa puhemies! Myönteisenä pidän sitä, että tässä lisätalousarviossa on varattu aluepolitiikkaan 180 miljoonaa markkaa EU-ohjelmien loppuun saattamisen rahoitukseen. Tämä varmistaa sen, että me kykenemme viemään nykyiset ohjelmat loppuun eikä meidän tarvitse palauttaa EU:n rahoitusosuuksia takaisin. Siten hyödynnämme kotimaassa tuon maksuosuuden, jonka aikanamme EU:lle olemme maksaneet.

Tässä lisätalousarviossa on monia muitakin myönteisiä asioita: oppisopimuskoulutuksen varaus, satovahinkojen korvaamiseen määrärahan varaaminen ja ennen kaikkea valtionosuuksiin kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksia varten tehty 60 miljoonan markan lisämäärärahavaraus. Mutta kun hiljattain kävimme täällä myös välikysymyskeskustelun ja hallitus siinä keskeisenä tekijänä nosti esiin aluepolitiikan muuttoliikkeen hillitsemiseksi, niin tietysti olisi luontevaa ollut, että tässä lisätalousarviossa olisi ollut vahvempi signaali aluepolitiikan vaikuttavuuden lisäämiseksi ja ennen kaikkea tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahojen tarkemmaksi kohdentamiseksi ja alueellistamiseksi myös kasvukeskusten ulkopuolelle.

Ed. Oinonen: Arvoisa herra puhemies! "Velka on veli ottaessa, veljenpoika maksaessa", on vanha sanonta. Tähän taloon viime kevättalvella töihin tulleena jollakin tavalla on katkera siitä, että on jouduttu tällaiseen velkaan, joka meidän kansakunnallamme, valtiolla, tällä hetkellä on, ja velastahan on se seuraus, että siitä koituvat korkomenot ja joskus se velka on maksettava. Kun sitten on kovin kauas jouduttu siitä ajasta, jolloin velka on tullut, tai niistä asioista, joista se velka on aiheutunut, niin se tietysti tuntuu tänä päivänä osaltaan kuolleen lehmän maksamiselta. Tämä ei tunnu kovinkaan hyvältä.

Käsiteltävä lisätalousarvioesitys, joka meillä tänään on esillä ja josta on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja, jotka aivan varmasti jokainen kätkevät mielenkiintoisia ja tärkeitä näköaloja ja joihin moneen tekisi myös mieli yhtyä, on asiakirjana toki paljon ohuempi kuin vuoden talousarvio, mutta on asiakirjana kyllä ihan tarpeen ja välttämätön. Näin voidaan luoda tarpeellista joustoa elettävään elämään valtiontaloudessa.

Täällä on puhuttu paljon sanasta Sonera. Monelle kansalaiselle Sonera merkitsee laskua, jonka posti tuo puhutuista puheluista, mutta nyt tämä kauppa, jonka lisätalousarvio sisältää ajatuksena, olisi tuomassa valtiolle rahaa. Silloin kun puhumme valtionyhtiöistä, on muistettava, että ne ovat meidän jokaisen yhteistä omaisuutta ja niitten myyminen voidaan tehdä kerran. Kun jokin myydään, se on kerralla myyty pois. Seuraavalla kerralla ei juuri sitä enää pystytä myymään.

Aivan oikein, ymmärrän myös niitä kriittisiä näkökohtia, joita on tuotu käydyssä keskustelussa esille. Osaltaan niissä on samaa äänenpainoa kuin pari kolme vuotta sitten oli kauppatieteen tohtori Urmaksen ansiokkaassa televisio-ohjelmassa "Tuhlaammeko UKK:n perinnön". Tällä hän tarkoitti sitä menneitten vuosikymmenien aikana hankittua valtion eri yritysten omaisuutta, jota me tänä aikana menetämme, myymme.

Voidaan kysyä, mikä verbi on paikallaan, tuhlaammeko vai teemmekö hyviä kauppoja. Helposti me sorrumme vain liikemiesmäiseen ajatteluun, jossa emme näe asioita riittävän pitkällä historiallisella juoksulla. Tietysti kauppa on tehtävä silloin, kun on kaupan aika. Tämäkin on totta, mutta asioita pitää harkita. Kaupasta saadaan, näin tämä nähdään, hyvä hinta, ja nyt on kysymys, millä tavalla tämä raha käytetään. Käyttökohteita on paljon, joista juuri tämä velka, suunnattoman suurelta tuntuva, jonka aiheuttamisesta olisi hyvä myös joskus keskustella ja siitä, minne rahat ovat kadonneet, tämä velka tuntuu vievän kuin kuolleen lehmän maksamiseen huikeat summat.

Muun muassa ed. Pulliainen aivan ansiokkaasti toi esille sitä, minkä moni muukin on ajatuksissaan tuonut, mutta hänellä oli sanat: Noudatammeko jotain kamreerilinjaa vai näemmekö yhteiskunnan kokonaistilan? Eduskuntana meidän on ainakin tarkastelunäkökulmassa omattava tuo yhteiskunnan kokonaistilan näkeminen. Me voimme kuulla kamreereita, mutta meidän on tehtävä itsenäisesti kansaa edustaen omat kannanottomme, olivatpa ne sitten kamreerilinjalla tai mihin sitten päädymme, mutta vasta harkinnan jälkeen kansakunnan kokonaistilaa etsien. Tällöin toivoisi hyvin vahvasti, että nyt mahdollisesta kaupasta tulevia rahoja käytettäisiin ei vain velan maksamiseen vaan myös harkitusti sijoittamiseen.

Sijoituskohteita on tietysti hyvin paljon. Ihminen, kansalainen, hänen perustarpeensa on nähtävä tässä kaiken pohjalta. Sosiaalisektorilla ja terveydenhuollon sektorilla ihmiset nyt kyllä ovat aika paljon työn ääressä nääntymässä ja palvelut osaltaan kansalaisilta huonontumassa. Viittaan paineeseen ja työuupumukseen, jota työntekijöillä tällä hetkellä on, lääkärien yöpäivystysten etääntymiseen ihmisistä jne. Nämä ovat vakavia kysymyksiä, jotka tulee ottaa esille.

Edelleen sijoittamisia voidaan tehdä myös infrastruktuuriin. Täällä on ansiokkaasti puhuttu eri tieratkaisuista erityisesti maaseudulla, maaseudun sorateistä, jotka keväisin routivat, nyt talveksihan ne jäätyvät, mutta keväällä routivat. Yksityisteistä on ansiokkaasti puhuttu. Näitä näkökohtia sietää tuoda esille kuin myös niin sanottujen vähäliikenteisten ratojen perusparantamista. Muun muassa Keski-Suomessa Jyväskylä—Saarijärvi—Kannonkoski—Pihtipudas—Haapajärvi-radan palauttaminen raskaalle liikenteelle tehokkaasti olisi eräs mielenkiintoinen asia pohtia kuin myös kaikki Haapamäen kautta kulkevat radat.

Myönteistä lisäbudjetissa tietysti on yllättävä asia, että alkoholijuomavero tuottaa vähemmän. Voisi kysyä, onko kansa raitistunut. Jos kansa on raitistunut, tämä on myönteinen asia, mutta toisaalta sietää kysyä, ovatko alkoholista aiheutuvat menot kansantaloudessa vähentyneet. Myönteistä on se, että maanpuolustusjärjestöille on osoitettu tietty määräraha kunniakkaan, vuosikymmenten takaisen historian tallentamiseksi. Myönteistä on, että Teollisuussijoitus Oy:lle on määräraha, jolla tämä voi osaltaan edesauttaa elinkeinoelämän kehittämistä.

Autovero tuo lisää. Siksi myös tien käyttäjillä on aihetta kysyä, mitkä ovat tieolot. Täällä on viitattu siihen, että meidän on varauduttava niihin aikoihin, kun tuleva EU:n ohjelmakausi päättyy. Ne voivat todella olla aikoja, jolloin tunnemme suuren nettomaksajan osan.

Patria Industries on myös puhuttanut. Koen, että tämä on yhtiö, jossa valtion on säilytettävä ehdoton isännän ääni.

Arvoisa herra puhemies! Näillä ajatuksilla toivon tehtävän lisäbudjetin, joka vaikeana aikana kuolleen lehmän maksamistilanteessa voisi sittenkin olla siedettävä.

Ed. K ä h k ö n e n : Arvoisa puhemies! Sen ohella, että tässä lisätalousarviossa haetaan Sonera-yhtymän osalta valtuutta luopua osakkeiden enemmistöstä, tämän lisätalousarvion yksi merkittävimmistä asioista on valtionvelan nettokuoletuksiin käytettäväksi esitetty noin 18,5 miljardin markkamäärä. Tämän toimenpiteen mahdollistaa Sonera-yhtymän osakkeiden myynti. Edellä oleva korkeakorkoisimpien valtion lainojen takaisinmaksu ja kyseessä olevien lainojen lyhennys antavat liikkumavaraa noin miljardin verran vuodessa lainanhoitokulujen keventyessä.

Tämä liikkumavara tulee kohdentaa eri kipupisteiden hoitamiseen. Ensimmäisenä tulee mieleeni yrittäjyyden vahvistaminen, erityisesti te-keskusten resurssien lisääminen. Kuluvan vuoden aikana on useasti tässäkin salissa tuotu esille huoli yrityshankkeiden viivästymisestä tai jopa niiden hautautumisesta te-keskusten rahoituksen puutteessa. Parasta aluepolitiikkaa on se, että osoitetaan julkista rahaa kohteisiin, jotka synnyttävät uusia ja/tai säilyttävät entisiä työpaikkoja. Myös maakuntien osaamis- ja kehittämiskeskukset ja niissä toteutettavat osaamis- ja tutkimushankkeet tarvitsevat ehdottomasti lisäpa-

nostusta. Samoin yliopistojen perusrahoitus kaipaa lisäpanostusta. Näistä molemmista on tänä iltana useissa puheenvuoroissa mainittu.

Kolmantena toivoisin lisärahoitusta homekoulujen peruskorjaukseen, sillä hallituksen ensi vuoden talousarvioesitys ei mahdollista rahoittamaan kuin noin viidenneksen esitetyistä ja anotuista hankkeista. Tässä on kyse niin lasten kuin oppilaitosten työntekijöiden terveydestä sekä merkittävästä työllistämisestä.

Huoli tieverkkomme rapistumisesta on myös aiheellinen. Rahaa sen kunnostamiseen tarvitaan viipymättä, sillä vuosi vuodelta lasku tulee voimakkaasti kasvamaan, jos laiminlyömme erityisesti alemman tieverkkomme vuosittaisen peruskunnostuksen.

Otan vielä tässä puheenvuorossani esille pari myönteistä yksityiskohtaa.

Ensinnäkin kuluva rakennerahasto on lopuillaan ja uusi alkamassa. Tämä lisäbudjetti on lisäämässä myöntämisvaltuuksia kuluvalle kaudelle EU-rakennerahasto-ohjelmien yhteisön rahoitusosuuksiin yhteensä noin 184 miljoonalla markalla. Tällä rahalla turvataan nykyisten rakennerahasto-ohjelmien toteuttaminen.

Toisaalta myös perättäisten katovuosien menetykset on korvattava viljelijöille ja tässä lisätalousarviossa satovahinkojen korvaamiseen tälle kasvukaudelle ehdotetaankin lisäystä 150 miljoonaa markkaa. Tämä on tyydytyksellä todettava.

Myös monia muita yksityiskohtia löytyy tästä lisätalousarviosta, mutta en käy niitä toistamaan. Ne on tänään todettu moneenkin kertaan.

Arvoisa puhemies! Viimeiseksi haluan kiinnittää huomiota maatalouden tilarakenteen turvaamisen ja kehittämisen kannalta keskeiseen asiaan. Hallitus on esittänyt luopumistukijärjestelmän jatkamista siten, että tukeen oikeuttaisivat sukupolvenvaihdokset ja lisämaan luovutukset, jotka tapahtuvat omistusoikeuden luovutuksella. Ainakin Itä- ja Pohjois-Suomen osalta pidän välttämättömänä sitä, että myös vuokrauksella tapahtuva luovutus mahdollistettaisiin ainakin nuorille viljelijöille. Vain siten taattaisiin maatalouden onnistunut rakennemuutos ja jatkavien tilojen elinkelpoisuus.

Näillä ajatuksilla tämä lisätalousarvioesitys valiokuntakäsittelyyn.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Talousarvioesitys ja myös lisätalousarvioesitys saattavat tuoda monelle kansanedustajalle sekä myönteisiä että useimmiten kai kielteisiä yllätyksiä tai toteamuksia, näin varsinkin aluepolitiikan puolella, koska onhan esimerkiksi lisätalousarvio enemmän koko valtakuntaa syleilevä kuin vain joitakin tie- tai viemäripätkiä, kuten taas aluepolitiikka usein puolestaan on.

Liikenneministeriön pääluokkaa lisätalousarviossa katselin pienoisella, enkä kovin pienoisellakaan, kateudella, kun siellä todettiin, että Euroopan kannalta tärkeä tie, E18-moottoritie, rakentuu Porvoon ja Koskenkylän välille joutuisasti ja vieläpä niin, että kun oli arvioitu kokonaisrahoitukseksi tuolle osuudelle 270 miljoonaa markkaa, niin voitiin tässä lisätalousarviossa todeta, että se päätyykin loppujen lopuksi vain 225 miljoonaan markkaan.

Toisaalta, kun vertaan omaa kotiseutuani, Haminan seutua, tähän asiaan, niin siellä on viivytelty Eurooppa 18 -tien osuutta koskien Haminan ohitustien ja siitä jatkoksi sitten moottoritien rakentamista Vaalimaalle, joka on Virolahden kunnassa ja ylivoimaisesti eniten käytetty idän portti, niin kuin sanotaan. Paikalliset kunnat, Haminan kaupunki ja sen ympäryskunta Vehkalahti, ovat kiistelleet kaksi kolme vuotta siitä, mikä kolmesta jonkin verran reaalisesta vaihtoehdosta tien suunnaksi Haminan kohdalla valittaisiin.

Mutta ei ole pelkästään kuntien riitelystä kysymys, eiväthän kunnat ratkaise moottoritien suuntaa. Yleisistä teistä annetun lain mukaan ratkaisee liikenneministeriö tällaisissa tapauksissa tien linjauksen ja pääsuunnitelmat jne. kuntia kuultuaan. Tässä tapauksessa on kuntia kuultu useaan otteeseen ja käyty tieviranomaisten ja kuntien välillä erilaisia neuvottelujakin. Olen liikenneministereiltä, montako tässä nyt jo on ehtinyt olla tämän kiistan aikana, taitaa olla jo neljäs ministeri vuorossansa, kysynyt, miksi ei ministeriö käytä sille lain antamaa valtaa ratkaista linjauskysymys Haminan kohdalla, koska tilannehan pahenee jatkuvasti, koska liikenne on erittäin raskasta ja kulkee tällä hetkellä katutasoisena Haminan kaupungin etelärantaa, Suomenlahden rantaa, myöten.

Yksi päävaihtoehdoista on nimenomaan tämä sama suunta ja sama paikka, mutta se ei kelpaa tietenkään kaupungille, koska on ajateltu häiriötekijöitä, mitä moottoriteistä on. Taas kiertotie, joka edellyttäisi monille täälläkin tutun Kirkkojärven kiertämistä, menee läpi Vehkalahden kunnan verrattain uusien asuntoalueiden. Mutta kaikista näistä vaikeuksista huolimatta toivoisi, että infrastruktuuria lähdettäisiin nimenomaan joutuisasti viemään eteenpäin siellä itäisimmällä

kolkalla, tätä E18-tietä, koska sieltä ne vilkkaimmat autovirrat, rekkavirrat, tulevat. Myöhemminhän se sitten Suomen puolella jakautuu aika lailla eri puolille, vaikka pääsuunta on tietysti edelleen Helsinki. Siis toivottavaa olisi, että ratkaisu tuosta asiasta tehtäisiin, ja se on nimenomaan liikenneministeriön käsissä.

Myönteinen seikka, oikeastaan yllättävästi myönteinen seikka, sen sijaan löytyi ympäristöministeriön pääluokasta 35. Sen luvussa 10 momentilla 77 on 1,5 miljoonaa, 1 500 000 markkaa, osoitettu Virolahden, missä siis Vaalimaa sijaitsee, ja Haminan välisen siirtoviemärin ja yhdysvesijohtohankkeen kotimaisen rahoituksen aloitusrahaksi. Esitin nimittäin varsinaisessa talousarvissa, kun raha-asia-aloitteita saattoi tehdä, tuon 1,5 miljoonaa markkaa ja perustelin sitä sillä, että Euroopan unionin rahoitusta on luvassa huomattava määrä, mutta jos ei valtion budjetista, nimenomaan vuoden 2000 budjetista, löydy aloitusrahaa, niin eivät työt pääse kyseisessä paikassa alkamaan, niin kuin on ajateltu, maaliskuun tienoilla vuonna 2000.

Asiasta keskustelin useaan otteeseen varsinaisen talousarvioaloitteeni osalta ministeri Niinistön kanssa, mutta hän totesi valtiovarainministereistä tutuksi tulleella kuivalla tavalla, että ei käy, että hyvin yhteenlyötyä budjettia lähettäisiin rikkomaan. Olin silti myös yhteydessä niin ympäristöministeriöön kuin valtiovarainministeriöön ja maa- ja metsätalousministeriöön, joiden kaikkien toimialoja tämä kysymys sivuaa, ja lopputulos oli todellakin se, että tuo 1,5 miljoonaa sisällytettiin aloitusrahana jo lisätalousarvioon. Se osoittaa minusta erinomaisen hyvää kaukonäköisyyttä ja ennalta varautumista siihen, että Euroopan unionilta kun on jotakin saatavissa, se pyritään myös ottamaan eikä sitä tieten tahtoen millään perusteella tyrmättäisi.

Nythän Venäjällä on taloudellisesti heikkoa aikaa ja se on sävyttänyt myös liikennettä Vaalimaan rajanylityspaikan kohdalla. Viimeksi kuluneiden kuukausien aikana kyllä toki lievää piristystä on ollut havaittavissa, mutta siihen nähden, mitä se voisi olla, olemme vielä kenties pitkäänkin odottavalla kannalla. Sinä aikana meillä on mahdollisuus ja velvollisuus rakentaa infrastruktuuria juuri siellä, missä se levein ja paksuin liikennevirta Suomeen tulee idästä kulkemaan, siis Vaalimaalta Haminan ja Kotkan satamiin ja sitten edelleen syvemmälle Suomeen, länteen sekä pohjoiseen.

Tämä hanke, josta on kysymys, tulee kaiken kaikkiaan kaiketi maksamaan ensi vaiheessa 13 miljoonaa markkaa mutta loppujen lopuksi yli 20 miljoonaa markkaa. Siihen kunnat, Vehkalahti ja Virolahti sekä Haminan kaupunki, osallistuvat huomattavilla osuuksilla ja niin ikään Euroopan unioni, ja nyt on saatu myös oma valtio mukaan.

Tuntuu joskus käsittämättömältä, ettei näissä asioissa, joita on yritetty aikaisemmin, ole onnistuttu, koska nimenomaan infrastruktuuri on sellainen, jonka tulo tuo mukanaan, kun se on kunnollisesti tehty, yritystoimintaa, liikeyrityksiä, ja myös asukkaita. Tämä on ollut nähtävissä jo, vaikkei kummempaa ole tehtykään, sekä Miehikkälän että Virolahden kunnassa. Erityisesti Vaalimaan taajamassa on yritystoiminta kasvanut huomattavasti, ja suuret odotukset ja toiveet sisältyvät siihen, että alueella saadaan Utin tienoilta puhdasta tekopohjavettä, jota kulkee Anjalankosken ja Kotkan ja Haminan kautta edelleen ensi vuoden jälkeen Vaalimaalle. Toisaalta Virolahden taajamissa on jäteveden puhdistamo, jonka määräaika päättyy lähivuosien kuluessa, mutta tämän projektin toteutuessa on viemäriveden saatavissa Haminassa olevaan puhdistamoon nopeasti.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Olemme saaneet käsiimme tämän hallituksen esityksen valtion vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi, ja päällisin puolin kaiken kaikkiaan tämä näyttää todella hyvältä ja myönteiseltä. On ehkä noin rehellisesti ajatellen vaikea sitä perusteellisesti ryhtyä moittimaan. Mutta tietysti akselilla hallitus — oppositio helposti pyritään löytämään lähtökohtia siitä, olisiko siinä mitään moitittavaa kaiken kaikkiaan olemassa. Siinähän kaiken perustana ja lähtökohtana on ministeri Niinistön näkemys valtionvelan lyhentämisestä, joka on suorastaan intohimoinen hanke ja tavoite, että velka saataisiin maksettua lähivuosina kokonaan pois. Tavoite on minusta kunnioitettava ja hyvä, mutta se on tietysti epärealistinen, eikä sitä kukaan varmaan muunlaisena näekään eikä tunnistakaan.

Sellaisenaan tämä tuntuu hyvältä, että velan lyhentäminen on saatu näin hyvään alkuun, koska takavuosina vielä kuulimme, että lapsenlapsetkaan eivät saa velkaa koskaan lyhennettyä. Tuntuu merkittävältä, että tämä myös joskus etenee. Millä tämä rahoitetaan, niin tietysti sinivalkoinen kansallisomaisuus Sonera, sen myynti ja siitä saatavat rahat, on se rahoituksen lähde. Kun se tähän nyt laitetaan, niin käsittääkseni pääosa siitä potista kaikissa tapauksissa, olisipa

asian valmistellut kuka tahansa, olisi pitänyt panna samaan lähteeseen, samaan paikkaan ja samalla lailla. Mutta olisin selvästi toivonut, niin kuin useassa puheenvuorossa on toivottu, että siitä osa olisi pantu kotimaisen tulevaisuuden kehittämiseen, rakentamiseen ja uusien ideoiden kasvattamiseen ja löytämiseen.

Velaton talous kaikessa muodossaan on hyvä ja oikeaoppinen lähtökohta. Mutta silloin, kun katsomme tulevaisuutta eteenpäin, miten jälkipolvet sen saavat kasaan ja näkyviin, niin kohtuullinen velka on se, mikä innostaa maksamaan entistä velkaa pois ja luo uusia ideoita ja sattuu ehkä hyvin yksityistalouteen sekä valtiontalouteenkin.

Ainut uhka, niin kuin jossakin puheenvuorossa on todettu, kun sinivalkoisen omaisuuden myynnistä saatava raha menee tähän hyvään tarkoitukseen, on se, mihin menee päättäjä- ja omistajavalta, kenelle tämä siirtyy. Onko niin, niin kuin muistaakseni ed. Seivästö puheenvuorossaan mainitsi, että saattaa olla, että omaisuuden ja päätäntävallan omistaakin vierasmaalainen vihollismielinen yhteisö tai kansalaisjärjestö ja siitä on meille joskus vielä riesaa?

Mutta jos olisikin sijoitettu kotimaan kehittämiseen erityisesti maaseutualueella? Takaviikkojen välikysymyskeskustelukin osoitti erinomaisen hyvin, että lähes kaikkien puhujien, jotka Suomessa asuvat, ajatusmaailma ja kanta oli se, että maata pitää pitää kokonaan asuttuna, kokonaan elettynä. Jos tästä rahasta osa olisi pantu niiden tyhjien tuotanto- ja teollisuustilojen ideoimiseen ja käyttämiseen, missä on jo valmiina tyhjiä asuntoja vieressä, niin varmasti tämä yhteiskunta olisi parempana tämän tulevaisuudessa löytänyt. Tätä olisin tästä toivonut.

Myönteisenä on nähtävissä, niin kuin on kuultu, että osa tästä rahasta ohjautuu perustienpidon uudisrakentamiseen. Olisin toivonut, että asiassa olisi ollut nähtävissä sellaista, että alemman asteen tiestö olisi parannettu ja yksityisteille annettu sellaista lisärahaa, jonka kautta valtio olisi ottanut vastuuta maan kokonaistieverkostosta. Sitä olisi pitänyt löytää ja saada enemmän käyttöön.

Se, että nyt täällä on nähty satovahingot ja puhuttu niistä kaikissa puheenvuoroissa, ei enää suurta paikkausta tarvitse, mutta käsittääkseni asian käsittely on erittäin hyvä kokonaisuudessaan ollut.

Niitä rahoja, joita esityksessä ei olisi toivonut olevan, ovat turvapaikan hakijoiden ylläpitoon, vastaanottoon ja hakemusten käsittelyyn suunnatut lisämäärärahat. Toivoisin, niin kuin joissakin puheenvuoroissa on nähty, että näitä rahoja ei esityksessä olisi ollut, vaan että kaikki rahat olisi keskitetty siihen, että löydettäisiin nopeampi käännytystapa, niin ettei tässä tasavallassa tarvitsisi tarjota kuin yksi ruoka näille katteettomin perustein tulijoille, ja sen jälkeen heidät lähetettäisiin suoraan takaisin. Toivon, että tämä asia menee eteenpäin myös, että meidän rahojamme ei tähän asiaan haaskata.

On nähty ja todettu kansainvälisestä rauhanturvaamistoiminnasta, kuinka tärkeätä ja näkyvää se Suomelle on. On tärkeätä, että Euroopassa rauha säilyy, mutta mielestäni kotimaan asiat ovat meille selvästi tärkeämpiä kaikessa mitassaan kuin se ehtymätön sampo, johon me nyt olemme joutuneet ja johon joudumme jatkuvasti vuosittain eteenpäinkin panostamaan lisää ja lisää. En halua olla ennustaja tässä asiassa, mutta kun näen, että ed. Aittoniemi tuolla mykkänä miettii tätä ajatuksenjuoksua, niin oletan, että hän todennäköisesti, jos saisi puhekykynsä takaisin, tukisi ajatustapaani tässäkin asiassa, ainakin näin toivoisin.

Ed. Vähänäkki puhui äsken onnistuneesti Kaakkois-Suomen asioista ja niiden merkityksestä. Täytyy antaa todellinen tunnustus ed. Vähänäkille siitä, että ilman hänen toimintaansa lisätalousarviossa olisi tuskin niitä rahoja, jotka käytetään Virolahti — Hamina-siirtoviemärin ja vesihuoltolinjan rakentamiseen. Siihen ei ole mitään lisättävää eikä korjattavaa; kaikki kunnia kuuluu ed. Vähänäkille. Ainut, mikä siitä mielestäni jäi pois, on se, että tulevaisuudessa hankkeesta on myös Haminan ja Vehkalahden seutukunnalle hyötyä: Jos jonkin kriisin taikka muun yhteydessä tuhoutuu Utin tekopohjavesialue, voidaan johtaa Virolahdelta varavettä niin, että Haminassa ja Vehkalahdellakaan ei janoon kuolla. Mitään muuta lisättävää siihen ei ole eikä pois otettavaa, niin täydellisesti ed. Vähänäkki asian perusteli ja totesi.

Se, mikä minua erityisesti lämmittää lisätalousarviossa, on se, että on kohdistettu erinomaisen hyvin pääluokassa 29, opetusministeriön hallinnonala, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimeen sekä kiinteistöjen hankintaan 2,5 miljoonan markan määräraha edesmenneen presidentti Svinhufvudin vanhan kotitilan Kotkaniemen ostamiseksi valtion hallintaan. Svinhufvudin tilan, asuinpaikan ja irtaimiston hankkiminen yhteen paikkaan on sellainen kansallisteko, että näen ja ymmärrän, että tämä yhteiskunta kantaa huolta myös vanhoista perinteistä ja

vanhoista arvoista sekä niiden säilyttämisestä jälkipolville. Se on sellainen kokonaisuus, joka siitä muodostuu, että uskon, että vastaavaa ei ole näköpiirissä eikä sellaista toivottavasti tämän muotoisena suoraan tulekaan. Kun se irtaimisto kaikki siihen kootaan ja kun hoitokin suvun kesken vielä kohtuullisen huokealla varmaan saadaan järjestettyä, luulen, että se on todella myönteinen päätös kaikille muillekin kuin kaakkoissuomalaisille, jotka siellä asuvat ja vaikuttavat.

Svinhufvudin perintö itsenäisen Suomen turvaamisen suhteen, hänen kokemuksensa Siperiasta ja hänen tuntemuksensa siitä kansanosasta, joka asuu meistä idässä, ovat olleet terveitä ja oikeita. Toivon, että ne jokainen sisäistäisi myös Suomen nykypolvissa, jotta tiedettäisiin, millainen maailma on ennen ollut ja mistä Suomen itsenäisyys on alkanut.

Ainut, mikä siitä puuttuu ja mitä ei ole myöskään ensi vuoden talousarviossa, ovat käyttövarat toimintaan ja toiminnan käynnistämiseen. Uskon, että nämä asiat kuuluvat uusien puheiden aikaan. Joku sijoittaa ne varsinaisen talousarvion alakohtien käsittelyjen yhteydessä paikalleen, ja myös tämä asia tulee turvattua ja hoidettua.

Herra puhemies! Näiden ajatusten kera minä toivon, että Suomi ja suomalainen yhteiskunta, menevät parempaan suuntaan ja löytävät paremman 2000-luvun sekä ehjemmän, kokonaisemman Suomen ja paremmin liikuttavan Suomen myöskin jälkipolvien osalta.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitän ed. S. Lahtelaa siltä osin, kuin hän minun persoonaani kajosi puheenvuorossaan, vaikkakin on todettava, että yhteistyöllähän nämä kaikki asiat sujuvat.

Olisin presidentti Svinhufvudin kotitilan ostamisen osalta todennut sen, vaikka en varmaan niitä Svinhufvudin suurimpia ihailijoita ole ollut, että kuitenkin on kaksi asiaa, joiden vuoksi pidän tärkeänä, että osto suoritetaan: ensiksikin hänen toimintansa tsaarin sortovaltaa vastaan, järkähtämättömyytensä niissä tuomarin tehtävissä. Mutta ennen kaikkea hän omalla sanallaan sai Suomen äärioikeiston talttumaan Mäntsälän kapinassa ja ohjatuksi meidän oikeistomme likipitäen demokraattisille linjoille.

Ed. Tiusanen: Puhemies! Muutama sana vielä Sonerasta, jotka on syytä todeta käydyn keskustelun pohjalta.

Muun muassa ed. Saapunki puheenvuorossaan todisti, että Sonera Oyj:n tehtävänä ei ole ylläpitää kannattamattomia kiinteitä yhteyksiä, lankayhteyksiä, niin kuin hän totesi. Aivan oikein, Sonera Oyj:n strategiana on ollut kansainvälistyminen, langattomat yhteydet, ennen muuta myös vahva meno Yhdysvaltojen markkinoille riskibisnekseen. Tiedämme gsm-operaattoriostot, joita on tapahtunut. Ne ovat varsin kannattamattomia yrityksiä olleet. Nyt toivoa sopii, että Soneran hoivissa niitä voidaan jalostaa.

Sonera on siis lähtenyt varsin voimakkaasti ulkomaille, rajojen ulkopuolelle, niin kuin täällä on todettu useammassakin puheenvuorossa, jotka muuten ovat olleet hyvin toistensa kaltaisia. Tietenkin oppositiopuolue keskustan piiristä on puhuttu. Tähän liittyy siis selkeä riski, riski myös osakkeiden arvon suhteen. Samalla on tietysti kiistatta tapahtunut se, että näistä kiinteistä yhteyksistä Sonera ei siis tuonkaan ed. Saapungin todistuksen mukaan ole huolehtinut. Esimerkiksi Kymenlaaksossa tämä on tullut aivan selvästi esille. Sen lisäksi Sonera ei ole myöskään huolehtinut omasta työvoimastaan vaan on hyvin määrätietoisesti pyrkinyt pääsemään eroon kaikista niistä asentajista ja teknikoista, jotka ovat kiinteitä yhteyksiä ylläpitäneet.

Näin ollen on nimenomaan Soneran strategiaan liittyen myös purettu sitä suomalaista infrastruktuuria, josta täällä on eri tahoilta salia kannettu huolta ja oltu huolissaan. Näin ollen on aivan perusteltua, että nyt tämän jättikaupan yhteydessä näitä miljardeja tai vain pientä osaa niistä, joka tapauksessa osaa summasta, käytettäisiin kiinteiden yhteyksien ylläpitoon ja kehittämiseen. Se on kokonaisvaltaisen Suomen edun kannalta välttämätöntä. Tämän, arvoisa puhemies, halusin todeta.

Sitten asia, jota ed. Vähänäkkikin jo kommentoi ed. Seppo Lahtelan puheenvuoron johdosta. Kyllä minun mielestäni tuo lisäbudjettiin liittyvä Kotkaniemen kartanon osto on tietysti perusteltu, mutta ei siitä syystä, että entinen presidentti Svinhufvud olisi tiennyt, minkälainen — yritän tässä siteerata ed. Seppo Lahtelan puheenvuoroa — rajaltamme itään oleva kansa on. Kyllä kai me elämme nyt toista aikaa kuin presidentti Svinhufvudin aika oli: sekä vuosisadan alkupuolelta, kun hän oli senaatin puheenjohtajana, että myös silloin, kun hän oli Suomen presidenttinä. Se oli kuitenkin syvää kansan kahtiajaon aikaa huolimatta siitä, että tietysti Mäntsälän kapinan ratkaisu, niin kuin ed. Vähänäkki totesi, oli toki hänelle kunniaksi. En kuitenkaan nyt näkisi, että

ed. Seppo Lahtelan tavalla kulkisimme presidentti Svinhufvudin viitoittamaa tietä.

Kyllä tästäkin parlamentista — siis Suomen silloisesta eduskunnasta — kannettiin ja pidätettiin ja vietiin osa edustajia pois, poistettiin paikalta, koska heillä oli väärät mielipiteet. Laittomuutta oli monenlaista, ja suot olivat syviä. Niihin on moni kadonnut muilutusten aikana. Se, että Svinhufvudin perikunta on toiminut omaisuutensa kanssa niin kuin on toiminut, on toinen asia. En vastusta valtion mukaantuloa ikään kuin kansallisista syistä tietyn kulttuuriperinnön säilyttämiseksi, niin kuin todettu on, yhtenä kokonaisuutena. Mutta tuollainen Svinhufvud-ihannointi — vaikka Svinhufvud, niin kuin ed. Lahtelakin, on ollut kai kova metsästäjä, ainakin kova ampuja — ei oikein, kun siirrymme 2000-luvulle, tähän aikaan luontevasti sovi.

Ed. V a l p a s : Arvoisa puhemies! Uutena edustajana en tiennyt, että presidentti Svinhufvudkin liittyy lisätalousarvioon, mutta täällähän se asia on tullut minullekin selväksi.

Nyt esitetyn lisätalousarvion yksiselitteinen sanoma on valtionvelan lyhentäminen. Velan lyhentäminen voidaan toteuttaa myymällä Sonera-yhtymän osakkeita noin 18,5 miljardilla markalla. Jos velkaa kuitenkin lyhennetään vain valtion omaisuutta myymällä, tällainen politiikka on mielestäni lyhytnäköistä. Kun Soneraa alettiin viime vuonna myydä alihintaan, tästä hyötyivät erityisesti sijoittajat ja keinottelijat. Osakkeiden arvo nousi nimittäin lyhyessä ajassa kolminkertaiseksi.

Hallitus on osakkeiden myynnin lisäksi vaatimassa myös lisävaltuuksia Soneran yksityistämiseksi siten, että valtiolla ei ole enää määräysvaltaa Sonerassa. Lisävaltuuksilla, yksityistämisen seurauksena, yhtiö voi olla pian ulkomaalaisessa omistuksessa. Tällainen vastuuton sinivalkoisen pääoman myynti ei ole oikein, ja siitä voidaan myöhemmin joutua maksamaan kova hinta. Amerikan markkinat, joille Sonera pyrkii, ovat kovat ja armottomat.

Osa Soneran myynnistä saaduista tuloista on mielestäni käytettävä tutkimus-, kehittämis- ja koulutushankkeisiin, niin kuin moni edustaja on jo todennut. Yhteiskunnan kokonaistila vaatii mielestäni myös varojen kohdentamista uusien työpaikkojen luomiseen erityisesti kasvukeskusten ulkopuolelle. Samoin muun muassa teiden parantaminen vaatisi kovastikin lisärahoitusta.

Ed. Pulliainen varoitteli Romanian- ja Uuden-Seelannin-mallista, ja minusta varoitukset eivät olleet aiheettomia. Pelkkä markkinavoimiin luottaminen johtaa ennen pitkää vaikeisiin yhteiskunnallisiin ristiriitoihin, niin kuin edellä mainituissa maissa on käynyt.

Valtionyhtiöiden yksityistämisessä, jonka oppositiokin näyttää hyväksyvän, vallitsee nyt vauhtisokeus, jos asiaa tarkastellaan vain markkinoiden kannalta. Jos näin saa jatkua, vaikeudet kärjistyvät kasvukeskuksissa hallitsemattoman muuttoliikkeen seurauksena. Samoin väestöä menettävät alueet joutuvat ylitsepääsemättömiin ongelmiin. Jos samanaikaisesti ongelmien kärjistyessä valtion omaisuus on myyty, yhteiskunta ei pysty korjaamaan syntynyttä tilannetta. Voimme joutua pankkikriisiä pahempaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Soneran myyntituloista voidaan mielestäni ottaa noin 3 miljardia uusien työpaikkojen luomiseen. Uudet työpaikat eivät ole huono sijoitus valtionkaan kannalta. Uusia myyntivaltuuksia Soneran osakkeiden myyntiin hallitus ei sen sijaan tarvitse.

Ed. H. A h o : Arvoisa puhemies! Salissa on paljon puhuttu Soneran myynnistä ja siitä saatavista tuloista. Aina tulot ja se, miten niitä sitten käytetään, kiinnostaa; näinhän se totta on.

Minunkin mielestäni tapaa, jolla saatua tuloa käytetään, kyllä pitää pystyä vähän hajauttamaan, koska myyntitulo on koko maasta kerättyä rahaa. Olisin odottanut, että lisäbudjetissa olisi pitänyt enemmän pystyä katsomaan kuntien selviytymismahdollisuutta, miten niille voitaisiin antaa todellista tuntua siitä, ettei yhteiskunta koko ajan vedä mattoja alta pois, kun saadaan kehitystä aikaan. Minusta on väärin väittää, että pienet kunnat eivät aina hoida tehtäviään kunnolla tai ne jotenkin huseeraavat rahojaan. Meillä on hyvin monia esimerkkejä siitä, että hyvin pienissäkin kunnissa on todella tehty hyvää työtä ja palveluja pyritty pitämään korkealla tasolla. Mutta ilman rahaa nekään eivät tule selviämään.

Toisaalta olemme hyvin voimakkaassa rakennekehityksessä, joka näyttää oikeastaan vain kiihtyvän. Ei ole päätepistettä, johon voisi luottaa, että enää muutoksia ei tällä samalla vauhdilla tule, ja silloin myös laaja maaseutu asutuskeskuksineen kyllä mielestäni vaatii huomattavasti parempaa huomionosoitusta, mitä se tällä hetkellä on budjetissakin saanut. Lisäbudjetissa ohjataan erittäin vähän rahaa maaseudun kehittämiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen. Minusta maaseudun ja tämän maan kehittämisen pitää olla tasavertaista ja antaa mahdollisuus

kehittyä myös muissa kuin muutamissa suurissa kasvukeskuksissa.

Tässä salissa on paljon puhuttu tiestön kunnossapidosta. Minusta perusteihin pitää ehdottomasti saada lisää rahoitusta, sillä ei riitä, että vain pääkaupunkiseudulla tai suurten asutuskeskusten liepeillä joitakin risteyksiä korjataan ja laitetaan tehokkaiksi. Ei se ole riittävää yhteiskunnan kehittämiselle. Teihin on löydyttävä lisärahoitusta ja tässä budjetissa.

Toisaalta ihmetyttää myös maatilatalouksien rakenteen kehittäminen. Meillä on menossa vaihe, josta tämäkin sali vielä puhuu. Mikä on tämän luopumistuen kohtalo? Se on yksi varmimpia takeita sille, että maaseutu pysyy asuttuna. Sillä se rakenne kehittyy ja niille, jotka todella aikovat saada toimeentulonsa peruselinkeinosta, annetaan todellisia mahdollisuuksia.

On jotenkin käsittämätöntä, että jokin kansanosa tässä maassa laitetaan kerta kaikkiaan seinän eteen, miten he jatkavat elämäänsä. Ei monta vuotta tarvitse muistella taaksepäin, kun elinkeinopuolella suurille yhtiöille suorastaan tyrkytettiin mahdollisuutta siirtää täysin työkuntoisia ihmisiä eläkkeelle ja siten saneerata toimintojaan.

Tällä hetkellä on maaseudun ja maatalouden vuoro olla tässä voimakkaassa rakennekehityksessä mukana, ja se tulisi kyllä nyt muistaa. Se raha, mitä siihen uhrataan, antaa ihmisille toimeentulomahdollisuuksia, mutta se antaa myös maaseudun palveluelinkeinoille toimintakykyä. Se antaa kunnille mahdollisuuden pitää toimintansa tällä tasolla ja edelleen kehittää niitä, ja minusta se on tärkeää koko yhteiskunnan kannalta katsottuna.

On myös muistettava, että silloin kun maaseudulla elinkeinoja loppuu nimenomaan maatalouden parissa ja metsätalouden parissa, uusia työpaikkoja täytyy pystyä luomaan tavalla tai toisella. Nekään eivät tule aivan ilmasta eikä ilman rahoitusta. Pitäisi pystyä enemmän antamaan pk-sektorille mahdollisuuksia toimia myös haja-asutusalueilla ja sitä kautta luoda työtä ja toimeentuloa niille ihmisille, jotka ovat monta kertaa myös siinä iässä, etteivät ole näissä suurissa asutuskeskuksissa oikein haluttuja työmarkkinoiden käytettäväksi.

Näkisin, että kokonaisvaltaista kehittämistä pitää tapahtua entistä enempi tässä maassa ja nimenomaan tasapuolisesti huomioiden myös syrjäseudut. Pitkien matkojen ja etäisyyksien vuoksi työpaikkoja kyllä haetaan kaukaakin. Siinäkin mielessä pitäisi myös kehittää verotuksellisia toimia, jotta pystyttäisiin hyödyntämään niitä asuinpaikkoja, asuntoja, jotka tällä hetkellä on sinne rakennettu.

Mitä myyntituloihin tulee, on hyvä, että velkaa lyhennetään, mutta toisaalta on tärkeää, että myös kehitetään uutta, koska se on ainut keino, jolla pystytään luomaan tälle kansalle toimeentulomahdollisuuksia sillä tavalla, että se haluaa asua myös täällä Suomen kamaralla. En usko oikein ajatukseen, että kaikki nuoret koulutetut hakisivat jostakin muualta työpaikkoja. Kyllä nuoria tarvitaan tämän maan kehittämiseen, jotta myös iäkkäämmät ihmiset pystytään kunnialisesti hoitamaan, niin kuin heille kuuluu.

Arvoisa puhemies! Näkisin, että myös tässä lisätalousarviossa, niin kuin varmaan tulevissakin, on kyllä äärimmäisen tärkeää, että hajautetaan rahan sijoittamista, koska se kuitenkin on tältä kansalta kerätty yhteismitallisesti tavalla tai toisella.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa herra puhemies! Ed. Valpas, joka ei ole enää paikalla, totesi, että sinivalkoisen pääoman myynti ei ole oikein, jota tässä lisäbudjetissa nyt ollaan omalla tavallaan esittämässä. Sopii vain kysyä, eikö ed. Valpas olekaan tämän hallituksen yksimielisesti antaman lisäbudjettiesityksen takana. Myös ed. Valpas totesi, että valtionyhtiöiden yksityistämisessä on nyt vauhtisokeus. Näinhän saattaa olla näinä kovina markkinavoimien aikoina, mutta tähänkin hallitus on yksimielisesti sitoutunut. Näyttää olevan myös niin, että opposition puolella ainakin osittain on myötämielisyyttä asialle. Nyt on nämä 20 miljardia, ja mitä niillä tehdään? Lyhennetään valtionvelkaa. Siihen on varmasti erittäin hyvät perusteet, ja niitä löytyy moneltakin kantilta katsottuna, ennen kaikkea tulevaisuuteen.

Mutta kyllä näkisin, kun yhteistä omaisuutta ollaan realisoimassa, että kyllä näitä varoja pitäisi myös käyttää koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Täällä ovat useat edustajat puhuneet tiemäärärahoista ja alempiasteisesta tiestöstä. Kyllä nyt olisi vieläkin valtiovarainvaliokunnassa syytä vakavasti keskustella siitä, että voitaisiin esimerkiksi puoli miljardia markkaa osoittaa alempiasteiselle tiestölle ja ennen kaikkea kelirikkoteiden kunnostamiseen. Uskon, että siitä löytyy erittäin laaja yksimielisyys. On selvä, että sillä ei kovin paljon uutta rakenneta, jos kelirikkotiet pannaan kuntoon, mutta uskon, että sitä kautta luodaan myöskin pysyviä työpaikkoja haja-asutusalueille kautta koko Suomen.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Valpas mielestäni oli hyvin perusteellinen, kun hän totesi, että tämä 20 miljardin markan myyntitulo pitää käyttää muuhunkin kuin vain ja yksinomaan valtionvelan maksuun. Myös ed. Valpas on mielestäni hyvin looginen ja Suomen kansan asialla, kun hän totesi, ettei Soneran yksityistämistä pitäisi jatkaa sillä vauhdilla kuin hallituksen esityksessä vuoden 1999 toiseksi lisätalousarvioksi todetaan.

Mitä tulee keskustapuolueen linjaan, esimerkiksi ed. Laukkasen toistuvasti toteamaan, on se, että Sonera-yhtymä pitäisi kokonaisuudessaan myydä ilmeisesti mahdollisimman nopeasti yksityisille osakkeenomistajille, käytännössä ulkomaiselle pääomalle. Tällöin haluan viitata siihen, että ilmassa on varsin paljon silloin, kun tuollaisia puheenvuoroja esitetään, 80-luvun lopun ja 90-luvun alun kasinotalouden henkeä. Näissäkin asioissa pitäisi olla malttia, ettei jää loppujen lopuksi itku pitkästä ilosta.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Kun tämän vuoden toisessa lisätalousarviossa esitetään Soneran myyntiin valtuuksia lisää niin, että valtion omistus olisi enää 34 prosenttia, haluan vain aikakirjoihin saada kirjoitetuksi, että minä en tällaista kansallisomaisuuden myymistä kannata. Lypsävää lehmää ei ylipäätään kannattaisi myydä. Tässä voi tietenkin verrata valtiota yhteen tärkeään yksikköön, perheeseen. Kuka perheessä esimerkiksi myisi ja hävittäisi sellaista omaisuutta, joka tulevaisuudessakin takaa tuloja tarvittavien menojen hoitamiseksi?

Toinen asia, joka periaatteellisesti olisi mahdollista hoitaa tämän lisätalousarvion kautta uudelle mallille, on pitkäaikaistyöttömien tilanteen parantaminen. Nythän, kun työttömyys on aina vähentynyt, sitä myöten on työttömyysmäärärahoja myös vähennetty, mutta samalla on aiheutettu suurelle joukolle pitkäaikaistyöttömiä tilanne, jossa heidät on pysyvästi tuhottu tai tuomittu työttömyyteen. Tässä, mikäli nyt jätettäisiin vähentämättä palkkaperusteisia työllistämistukia, taattaisiin yksi pieni mahdollisuus sille järjestelmän muutokselle, että pystyttäisiin palkkaamaan näitä vaikeasti työllistettäviä pitkäaikaistyöttömiä.

Ed. Oinonen: Arvoisa herra puhemies! Soneran yhteydessä on pidettävä tiukasti huolta siitä, että puhelinliikenteen palvelut ja ne viestintäpalvelut, jotka perinteisellä televerkolla on hoidettu, säilyvät maan kaikissa osissa, ettei vain pääse jossain vaiheessa tapahtumaan niin, että rahastaminen tulee tärkeämmäksi kuin palvelujen tarjonta. Tätä erittäin suuresti pelkään.

Eräs asia lisätalousarviossa on se kohta, jossa turvapaikan hakijoiden vastaanottoon ehdotetaan yhteensä 102 miljoonaa markkaa lisämäärärahaa hakijamäärän nopean kasvun vuoksi. Tämä minusta on todella huomionarvoinen yksityiskohta. Turvapaikan hakijat pitäisi tutkia niin nopeasti, ettei tämmöistä huikeaa rahamäärää näin tarvittaisi. Esitän tässä kritiikin. 102 miljoonaa markkaa turvapaikan hakijoiden määrään nähden on varsin paljon. Paljon halvemmaksi tulisi käsitellä nämä asiat nopeammassa järjestyksessä.

Ed. Kurvinen: Arvoisa herra puhemies! Parhaillaan käsittelyssä oleva valtion lisätalousarvio, järjestyksessä toinen tälle vuodelle, on varmasti monessakin suhteessa poikkeuksellinen. Ensiksikin sen tulopuoli koostuu kokonaan Sonera Oyj:n osakkeiden myynnistä saadusta lähes 20 miljardin markan tulosta. Tuo summahan on peräti puolet siitä kokonaisrahamäärästä, mitä valtio on saanut tällä vuosikymmenellä omaisuuden yksityistämisestä.

On erinomainen asia ja valtion edun mukaista, että pääosin valtion omistama korkean teknologian yhtiö on pystynyt saavuttamaan sellaisen menestyksen ja aseman kansainvälisillä markkinoilla, että sen osakkeiden kurssi markkinoilla noteerataan näin korkealle. Yhtiön johto ja hallinto ovat tehneet hyvää työtä, mutta täysi tunnustus täytyy antaa myös valtion harjoittamalle taitavalle omistajapolitiikalle. Noin vuosi sitten toteutettu ensimmäinen osakkeiden myynti avasi mahdollisuuden osakekurssien myönteiselle kehitykselle. Yhtiö oli jo sitä ennen tehnyt itsensä menestyjäksi.

Hallitus esittääkin viisaasti myös sitä, että pääosa osakemyyntituloista käytetään valtionvelan lyhennyksiin. Noin 19 miljardin markan pääoman lyhennys merkitsee miljardi markkaa pienempiä korkokuluja tulevina vuosina. Tämä on mielestäni oikeaa vastuullista taloudenhoitoa ja tarkoittaa ennen kaikkea vastuun kantamista tulevista sukupolvista.

Kannatan myös lämpimästi, että valtioneuvostolle myönnetään sen pyytämät valtuudet myydä lisää Sonera Oyj:n osakkeita sopivana hetkenä ja tarkoituksenmukaisina erinä siten, että valtion omistusosuus säilyy toistaiseksi vähintään 34 prosentin suuruisena.

Olen tyytyväinen myös lisätalousarvion me-

nojen kohdentamiseen, erityisesti panostukseen tulevaisuuteen ja yritystoiminnan edistämiseen, toisin sanoen oppisopimuskoulutuksen valtionosuuksien lisäämiseen 180 miljoonalla markalla, panostuksiin uusiin teollisuusinvestointeihin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n kautta ja EU:n rakennerahasto-ohjelmien kansallisen rahoituksen turvaamiseen päättyvällä rakennerahastokaudella. Tällä varmistetaan se, että päättyvien rakennerahasto-ohjelmien Suomelle EU:sta tulevat varat saadaan kokonaan käytettyä.

Ed. Nepponen: Arvoisa puhemies! Sonera on ollut valtiolle kultamuna, joka on tuottanut sille rahaa ja edessä olevina vuosina varmasti tuottaa myös lisää, ja kun nämä varat ensisijaisesti ollaan suuntaamassa valtionvelan lyhentämiseen, se on mitä kannatettavinta. Kun valtio edelleen pienentää osuuttaan, se luo uskottavuutta myös Soneran kehittämiseen ja luo kiinnostavuutta, ja näin ollen tuo kultamuna vain kasvaa, mutta kun valtio säilyttää toistaiseksi runsaan 30 prosentin osuuden, se antaa edelleen valtiolle mahdollisuudet linjata Soneran kehittämisen suuntaa siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla myös palvelee meidän yhteiskuntaamme.

Kuitenkin Suomessa telemarkkinoiden kilpailu on toiminut hyvin, palvelujen taso on erinomainen, ja näin tämä kilpailu takaa sen, että myös yhteydet, mistä täällä huolta on kannettu, tulevat varmasti toimimaan kattaen koko Suomen. Hyvin kannatettavaa on, että Soneran kehittäminen jatkuu niiden linjausten mukaisesti, mitkä on tehty. Se parhaalla mahdollisella tavalla takaa sen kilpailukyvyn, mitä teleyhtiöt tämän päivän maailmassa tarvitsevat. Siellä suuruus on myös yksi ratkaisu ja se myös, miten omistus jakautuu.

Lisäbudjettiesityksessä haluan kiinnittää huomiota erääseen pieneen yksityiskohtaan, joka koskee meidän puolustusvälineteollisuuttamme. Toinen asia siinä on tietenkin se, että luodaan valtuuksia myydä siitä osuuksia, mutta erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että meidän tulee turvata kotimaisen puolustusvälineteollisuuden tulevaisuus. Siksi on erittäin kannatettava tuo määräraha, mikä lisäbudjettiesityksessä on.

Mutta kiinnitän vakavan huomion siihen, että puolustusvälinehankintojen kotimainen osuus on ratkaisevasti laskenut niistä linjauksista, mitä aikaisemmin on esitetty: vähintään noin puolet kotimaasta. Osuus on arveluttavassa määrin painumassa tuon tason alle ja luo synkän varjon siihen, että kotimainen puolustusvälineteollisuus voisi turvallisin mielin jatkaa eteenpäin. On huolehdittava jatkossa, että kotimaisten hankintojen osuutta kasvatetaan.

Lisäbudjettiesitys sisältää myös mittavan panostuksen rauhanturvatoimintaan, joka on seurausta Kosovon tilanteen hoitamisesta. Siellä tarvitaan rauhanturvaajia, ei vain vuosiksi, vaan kymmeniksi vuosiksi eteenpäin. Tarvitaan myös panostusta ei vain siellä Kosovossa vaan myös kotimaassa. Siksi on vakavasti harkittava, paitsi että Bosnia-Hertsegovinan osalta joukkoja pienennetään, voitaisiinko myös Libanonista voimavaroja irrottaa niin, että Kosovon tehtävät voidaan hoitaa erinomaisesti.

Oppisopimus on ollut erinomainen koulutusmuoto, ja kun viestit kiirivät maakunnista, että rahat ovat loppuneet, lisäbudjettiesitys on tuomassa siihen hyvän jatkon. Se on käytännön läheinen, perinteinen ja suoraan työelämään kasvattava koulutusmuoto, ja siksi siihen on myös panostettava riittävästi, koska sitä kautta voidaan nuori, oli sitten nainen taikka mies, sitouttaa työnantajaan ja työelämään erinomaisella tavalla.

Tielaitoksen osalta ilahduttavaa on todeta, että on syntynyt säästöä, joka suunnataan keskeneräisiin hankkeisiin. Siinä Tielaitos on laskenut aikaisemmin tarvittavan enemmän rahaa, mutta on myös päinvastaisia esimerkkejä: Savonlinnan läpi kulkevat sillat, joissa Tielaitos on laskenut puolestaan alakanttiin. Siksi kiinnitän huomiota siihen, että sellainenkin hanke, johon nyt ei ole varattu riittävästi varoja, otetaan tulevaisuudessa huomioon, että elintärkeät siltatyöt saadaan vietyä kokonaisuudessaan lävitse tulevina vuosina. Se jää odottamaan jatkorahoitusta.

Viimeisenä asiana kiinnitän huomiota siihen, että kun tässäkin budjettiesityksessä jo paisutetaan Valtion kiinteistölaitoksen osuutta liittämällä siihen kiinteistöjä, samalla nousee myöskin esiin jo paljon puhuttanut Puolustushallinnon kiinteistölaitoksen liittäminen Valtion kiinteistölaitokseen ja kiinteistöjen osalta Kapiteeliin. Kuitenkin viestit puolustushallinnon osalta kiirivät, että puolustushallinnon oman rakennuslaitoksen kehittäminen olisi Puolustusvoimien kannalta paras ja kannatettavin ratkaisu. Siksi haluan tässä yhteydessä kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että ne perusteet, mitkä puolustushallinto on esittänyt, otettaisiin vakavasti huomioon eikä Valtion kiinteistölaitosta muodostettaisi mammuttimaiseksi kokonaisuudeksi, joka omaa melkoisen monopolin näillä markkinoilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi asianajajista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi haastemieslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 111/1999 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Karpio: Herra puhemies! Entisenä maistraatin päällikkönä tervehdin tyydytyksellä hallituksen esitystä, missä haastemiehille ja muille tiedoksiantoon oikeutetuille virkamiehille annetaan oikeus entistä laajemmassa määrin etsiä ja saada tietoja tiedoksiantoon kohdistuvasta henkilöstä. Tiedän tilanteen tällä hetkellä ja tiedän myöskin, miten se oli aikaisemmin maistraateissa. Jos henkilö on antanut maistraatille osoitetiedostoon tiedon, ettei hänen henkilötietojaan ja osoitettaan saada ilmoittaa, myöskin tulkinta siitä, voidaanko esimerkiksi haastemiehille antaa näitä tietoja, on ollut erittäin vaikeaa.

Vuonna 93:han tuomioistuimissa siirryttiin menettelyyn, missä postitse annetaan henkilölle tieto oikeudenkäynnistä, ja mikäli sitten ei postitse onnistuta saamaan tätä tietoa, siinä vaiheessa sitten haastemiehellä on tehtävä tämän tiedoksiannon suorittamisesta. On todettava, että vain noin 10 prosentissa on onnistunut tämä tiedoksianto, ja nyt sitten, kun haastemiehille annetaan tämä sama oikeus kuin on poliisiviranomaisilla ja ulosottomiehillä, uskon, että tämä myöskin lakivaliokunnassa menee hallituksen esityksen mukaisena.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys Romanian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys HE 114/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys Slovakian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys HE 115/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Hallituksen esitys kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä tehdyn yleissopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys HE 116/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 117/1999 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Täällä on tänään ja viime päivinä puhuttu paljon kotimaisesta omistuksesta ja siitä, että olisi hyvä, että isojen kansainvälisten yhtiöiden pääkonttorit säilyisivät Suomessa. Tämä hallituksen esitys on siitä hyvä, että tällä pyritään muuttamaan yritysten toimintaolosuhteita Suomessa sellaisiksi, että näin todella on, että suomalaisten yhtiöiden kansainvälinen kilpailukyky paranee ja riskit yhtiöiden siirtymisestä muihin maihin vähenevät.

Tässähän lievennetään suomalaisen yhtiön ulkomaiselta tytäryhtiöltä saamien ja edelleen ulkomaiselle osakkaalle jakamien osinkojen verotusta. Suomen nykyinen tilanne on johtanut siihen, että käytännössä tämän tyyppiset osingot tulevat jopa kahdenkertaisesti verotetuiksi, mikä on kansainvälisessä käytännössä aika ankara tilanne. Muun muassa semmoisten yritysten osalta, joilla on paljon omistajia Yhdysvalloissa, tämä on aiheuttanut ongelmia, ja siksi on hyvä, että tämä niin sanottu kauttakulkuosinkojen verotuksen huojennuslaki on tänne eduskuntaan tuotu.

Toivon, että hallitus jatkossakin tuo tänne eduskuntaan sellaisia esityksiä, joilla oikealla tavalla ja oikean suuntaisesti vahvistetaan tätä kansainvälisen yritystoiminnan säilymistä ja vahvistumista Suomessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

15) Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 35/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/1999 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoitolain ja kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 81/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/1999 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 122/1999 vp

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K ä h k ö n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että energiapuun haketustuki tulisi määräaikaiseksi. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Tukijärjestelmä ehdotetaan säädettäväksi kolmivuotiseksi. Tässä tulee eteen komission rajoitus, sillä tuki on tarkoitus tehdä sellaiseksi, että se olisi vuosittain saman suuruinen.

Metsähakkeen käytön lisäämistä rajoittavat nykyisin eniten polttoaineen laatu ja kuljetusmatkat. Jos hakkeen raaka-aine on liian kaukana voimalaitoksesta, lämpölaitoksesta, tai metsä-

palsta liian kaukana metsäautoteistä, kasvavat kuljetuskustannukset liian suuriksi. Laadun suurin ongelma on tietenkin kosteus.

Erityisesti rankahakkeen, toisin sanoen taimikonhoidosta ja myöhästyneestä ensiharvennuksesta saatavan metsähakkeen, hintakilpailukyky on ollut heikko. Valtion tuki kohdennetaan rankahaketta energiakäyttöön muun muassa lämpölaitoksille ja kiinteistölle toimittaville tahoille. Näin edellä mainittu tuki ja korjaustekniikan kehittäminen lisäävät edelleen metsähakkeen, tarkoitan tässä ranka- ja myös hakkuutähdehaketta, käyttöä.

Kotimaisen polttoaineen käytön lisääminen vähentää hiilidioksidipäästöjämme. Edelleen nuorten metsien hoito kohenee ja sen myötä metsän tuottavuus paranee. Lisäksi tätä kautta syntyy myös merkittävästi uusia työpaikkoja.

Energian tuotantoon sopivaa puuta jää metsiimme käyttämättä joka vuosi valtavat määrät. Puun käyttöä energian tuotantoon pitäisi vielä nykyisestä voimakkaasti lisätä, sillä aiemmin mainitsemieni positiivisten vaikutusten luetteloon voidaan lisätä vielä energiahuollon kriisivalmiuden koheneminen.

Todella toivon ja uskon, että koko tämä talo on sillä kannalla, että laki täytyy saada voimaan mahdollisimman nopeasti.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen n:o 122 otsake kuuluu: "Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta."

Varsin mutkikkaasti sanottu, mutta ehkä siinä jokin järki on, mutta nimenomaan puhutaan kestävästä metsätaloudesta, ja Suomihan on ylpeillyt kestävästä metsätaloudestaan viime vuosien aikana. Suomen eduskunta hyväksyi vuonna 96 uudet kestävät metsälait, mikä tapahtui samaan aikaan, kun luonnonsuojelulaki käsiteltiin.

Kestävään metsätalouteen liittyy luonnollisesti harvennushakkuut, nuorten metsien hoito, mihin täällä viitataan, ja energiapuun korjaaminen. Nuorten metsien hoitokohteena on 300 000—500 000 kiintokuutiometriä vuosittain. Tällä tasolla siis tapahtuu valtion rahoittama nuorten metsien hoito.

Tämä on tietysti kestävää metsätaloutta, mutta meillä on moni muu tilanne, joka ei ole kestävällä tasolla, muun muassa päätehakkuut ja metsien uusiminen. Noin 40 000 hehtaaria lienee pinta-ala, millä ei asianmukaisesti ole metsää uudistettu päätehakkuiden jälkeen. Siis ei ole syytä liikaan tyytyväisyyteen kestävän metsätalouden suhteen.

Vastikään julkistettiin yva, siis ympäristövaikutusten arviointi, Suomen kansallisesta metsäohjelmasta. Maa- ja metsätalousministeriö ja itse ministeri totesivat, että yva on otettu huomioon, mutta ei aiheuta sen ihmeempiä toimenpiteitä. Tämähän oli se vastaus. Kuitenkin kansallisen metsäohjelman ympäristövaikutukset ovat olleet todella ympäristövaikutusten arvioinnissa hyvin voimakkaan kritiikin kohteena.

Edelleen oleellisesti tämän asian itse asiasisältöön liittyy se, kuka tekee nyt lisärahoitusta saavat työtehtävät. Ympäristövaliokunta on kuullut myös asiantuntijoita muun muassa kansallisen metsäohjelman ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta. Asiantuntijakuulemisessa on tullut ilmi, että esimerkiksi nimenomaan Pohjois-Karjalassa asukkaita alkaa yksinkertaisesti olla niin vähän, ettei löydy tekijöitä kestävän metsätalouden toteuttamiseksi. Nimenomaan harvennushakkuisiin, tällaisen hyvin tärkeän — edellisen puheenvuoron käyttäjän kanssa olen täsmälleen samaa mieltä — energialähteen käyttämiseen ei siis löydy käsiä, koska Pohjois-Karjala on tyhjentynyt niin voimakkaasti, niin pitkälti, työikäisestä väestöstä.

Tämä tilanne kuvaa sitä, että maassa tapahtuva väestön keskittyminen on johtamassa siihen, ettei Suomessa, eräässä puunjalostusteollisuuden johtavassa maassa, pystytä ilmeisesti enää kestävällä tavalla hoitamaan metsiä, esimerkiksi toteuttamaan energiapuuhakkuita. Työvoimapula uhkaa, koska väkeä ei ole.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 122 on aivan asiaa huolimatta siitä, että esityksen otsake on hiukan mutkikas.

Ed. K ä h k ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle: Olen eri mieltä siitä, etteikö Pohjois-Karjalasta, vaikkakin Pohjois-Karjalan kunnat ovat muuttotappiokuntia, kyllä työntekijöitä löydy myös nuorten metsien, taimikoiden, hoitoon. Kyse on siitä tällä hetkellä, että työlle ei löydy maksajia. Niin kuin sanottu, tämäkin lakiesitys on omalta osaltaan auttamassa siihen suuntaan, että nuoria taimikoita hoidetaan ja sitä kautta myös puun tuotanto lisääntyy.

Ed. N e p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Tiusanen siirtyi koko asiasta hyvin etäälle. Mutta toteaisin niin kuin ed. Kähkö-

nenkin, että tämän lain yksi keskeinen viesti on se, että luotaisiin uusia työpaikkoja, niin kuin kansallisella metsäohjelmallakin, jossa juuri nuoren metsän hoitoon liittyvät tukitoimet ovat niitä, joilla voitaisiin luoda uusia työpaikkoja myöskin Pohjois-Karjalaan ja monelle muullekin alueelle.

Oleellistahan tässä muutoksessa on, että laki saadaan pikaisesti voimaan, jotta maksatus voisi keskeytyksettä jatkua. Lakihan on hyväksytty jo kesällä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Metsätaloudesta ei tule kestävää, vaikka sen eteen lisätäänkin adjektiivi "kestävä", vaan asialla pitää olla sisältö. Tähän kiinnitin, ed. Nepponen, huomiota, siis itse asiaan. Edelleenkin on aivan yhtä tärkeätä se, että meillä on rahoitus, kuin se, että meillä on tekevät kädet.

Tässä ei tarvitse minun kanssani olla eri mieltä, vaan voi olla eri mieltä niiden asiantuntijoiden kanssa, joita siteerasin. Nimenomaan asiantuntijakäsityksen mukaan maatamme alkaa uhata tilanne, että metsävaltaisilla alueilla, kuten Pohjois-Karjalassa, ei löydy enää tällä hetkellä ja vielä vähemmän tulevaisuudessa kylliksi työvoimaa toteuttamaan kestävää metsätaloutta. Ehkä asiantuntijat ovat väärässä, mutta itsekin asiaa ulkopuolelta katselleena kallistuisin kuitenkin uskomaan heidän perustelujaan asiassa.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Tässä oli hyvä keskustelu, mihin jäätiin, kun ed. Tiusanen kaikkien alojen asiantuntijana myös esiintyi erityisenä asiantuntijana metsäkysymyksessä. Mielestäni ed. Tiusanen lähestyi asiaa erittäin hyvin sellaisesta näkökulmasta, mistä saadaan ne tekijät, jotka korjaavat energiapuun metsästä ja saattavat sen kasaan ja tien varteen. Ennen, kun Suomessa oli joku työtä vaille, hän meni töihin, sai siitä palkan, teki ja kasasi. Mutta valitettavasti tämä hyvinvointi-Suomi on sellainen, ettei kenenkään tarvitse mennä töihin. Jos kehtaa olla tekemättä mitään, saa kotiin selvästi paremman rahan eikä kastu rukkaset eikä rasitu selkä. Siinä on yksinkertaisesti selitys, missä mennään ja miten ollaan.

Jos Suomenmaassa on niin monta todellista työtöntä kuin nyt väitetään olevan, eri tilastojen mukaan kovin suuria eroja on olemassa, mutta jos niitä tosiaan on niin paljon, meillä ei pitäisi olla todella mitään huolta siitä, kuka tekee tämän työn ja kuka kerää ja toteuttaa tämän asian. Näitä tekijöitä on. Mutta sen jälkeen kyllä ed. Tiusanen on siinä varsin oikeassa, että kun työtä tarjotaan, ei se ole ammattia ja koulutusta vastaavaa. Käsittääkseni energiapuun korjaaminen on niin yksinkertaista hommaa, että jopa kansanedustajista jokainen kykenee siihen, jos vain tahtoo, jos vain on halua vähänkin tehdä sitä asiaa.

Mutta perimmiltään, arvoisa herra puhemies, jos lakiesityksen perusteluja pikkasenkin käydään läpi, tässä on nähtävissä suomalainen laki- ja itsenäisyysjärjestelmä, niin kuin tämä nyt on luettavissa ja nähtävissä. Kun on säädetty ja päätetty kestävän metsätalouden lain rahoituksesta ja siihen liittyvistä pykälistä, niin Euroopan unioni on edellyttänyt, että mitään toisia energiamuotoja suosivaa tukea ei voida antaa eikä toteuttaa. Tässähän on selvästi näkyvissä, että vanhassa, jo hyväksytyssä, mihin ed. Nepponen viittasi, viime kesänä voimaan tulleessa laissa on niin, että asetuksella säädetään. Perusteluissa selkeästi näkyy, että on pitänyt saada Euroopan unionilta lupa, että suomalaisilla on mahdollisuus maksaa 5 markkaa kiintokuutiometriltä puunkeruurahaa. On tämä maailma alhaalla! Sanon, että on todella alhaalla tämänkin suhteen olemassa.

Sellaisenaan tämän asian pitäisi viimeistään avata ainakin maalaisedustajien silmät, miten alhaalla me todella olemme. Kysymys on noin 10 miljoonan markan rahasta, mitä valtion on asiaan pantava tulevaisuuden hyvinvoinnin rakentamiseksi ja parantamiseksi. Se tarkoittaa, että se on vajaa 5 markkaa kiintokuutiometrille. Vaikka tähän pantaisiin paljon enemmänkin, siitä huolimatta niitä tekijöitä ei löydy.

Ainut tapa, millä tämä voi toteutua, on se, että metsänomistajakunta, mitä, sikäli kuin ymmärrän, tässäkin salissa nyt tällä kertaa istuvat pääosin edustavat, on sen verran hullua, että tällaisen pienen porkkanan turvin lähtevät, korjaavat ja hoitavat energiapuun pois ja tällä lailla tekevät ainakin 100 markan työn siinä sivussa saadakseen sen 10 markan porkkanan, millä asiaan lähdetään. (Ed. Tiusanen: Suuret tukit mielessä!) — Suuret tukit. Juuri tähän, ed. Tiusanen, olin tulossakin. — Kun ed. Kähkönen puhui kuinka tulevaisuuden laatupuun kasvattamiseen tarvitaan tilaa ja hoitoa, niin tämä on käsittääkseni ainutlaatuinen mahdollisuus tuottaa tuleville sukupolville sellaisia suuria tukkeja, laatutukkeja ja laatupuuta, millä hyvinvointia viedään eteenpäin ja sahataan myös seuraavien 70 vuoden kuluttua laatutukkeja Suomesta.

Nimittäin puu kasvaakseen ja elääkseen vaatii tilaa ja hyvinvointia. Hyvinvointi tarkoittaa sitä, että oksilla on tilaa ottaa ilmaa ja valoa ja tätä kautta puu pääsee kasvamaan, kehittymään ja hoitumaan. Metsän osalta tämä on vähän samalla lailla kuin lasten koulutuksenkin osalta; ellei sitä nuorena hoideta, tehdä ja toteuteta, vanhana sitä ei enää millään saada kiinni. Kun nuoresta metsästä energiapuu korjataan, se on niin pientä puuta, että sitä ei voida pinoon laittaa, siitä ei oikein mihinkään muuhunkaan ole. Haketusmuodon kautta se voidaan polttaa kattilassa tai pilkkeenä uunissa. Jokin porkkana suo sen, että valtaosa alikasvuisesta puusta kerätään pois ja suodaan tilaa ja mahdollisuuksia puulle kehittyä. Niin se on myös sen jälkeen koneellisesti helpompi korjata. Kun ed. Tiusanen kaipasi työntekijöitä ja koska niitä ei enää puiden kaatoon missään muodossa olisi, jos ne jouduttaisiin sahalla kaatamaan, niin konemies, motomieskin, pystyy siellä helpommin elämään ja toimimaan.

Tässä on todella hyvästä ja tulevaisuuden yhteiskunnan kestävästä asiasta kysymys. Toivon, että tämä viimeistään avaa — niin kuin jo kerran sanoin — silmät auki ja asia nähdään ja todetaan, mitä Suomessa ollaan päättämässä ja tekemässä, mihin meillä on valta. Nyt olemme Euroopan unionilta saaneet luvan maksaa 5 markkaa kiintokuutiometriltä energiapuun korjuusta.

Ed. Kähkönen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Lahtelalle sanoisin, että hän mielestäni yksinkertaisti tietyllä tavalla asioita, jos ymmärsin oikein. Totean, että tekijöitä löytyisi. Mutta vuosia sitten työllistämisrahoilla saivat metsänomistajat metsiin taimikoitten harventajia. Nyt mahdollisuutta rahalliseen tukeen ei ole ja senpä takia maanomistajat tekevät itse tai talkoilla joudutaan työ suorittamaan. Siinä on käsittääkseni perimmäinen syy. Nyt on porkkanat maanomistajille tai korjuuyrittäjille. Mutta ei asioita mielestäni voi sillä tavalla lähteä yksinkertaistamaan ja mustamaalaamaan, ettei tekijöitä löytyisi, jos kerran työstä maksetaan palkka.

Ed. Oinonen: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävä asia on Suomen metsätalouden tulevaisuuden ja sitä kautta koko kansantalouden pohjan tulevaisuuden kannalta mitä tärkein.

Kun metsiä hoidetaan, sieltä otetaan talteen hoitohakkuissa pienpuu, jota käytetään energiaksi. Silloin on toiveita vuosikymmenten päästä hyvälaatuisesta tukkipuusta, jota tarvitaan sahatavaraksi, mutta myös, yllätys yllätys, sellun parhaimman raakakuidut saadaan hyvälaatuisten tukkipuiden pinta-aineksesta.

Hallituksen esitys on erittäin kannatettava. Sillä on kaikin tavoin myönteisiä vaikutuksia nyt ja tulevaisuuteen, työllistäviä vaikutuksia maaseudulle ja rahan kiertoon, ja ennen kaikkea tämä on hyvin ympäristöystävällistä. Tarvittaisiin paitsi sitä, että metsänomistajat itse saadaan innostumaan, työntekijöitä ja tässä suhteessa myös yrittäjiä. Metsäsektori on meillä mennyt aivan liian paljon suurkoneisiin ja pystykauppoihin. Meiltä puuttuu metsänomistajien ja maaseudun ihmisten omatoiminen valmius yrittäjyyteen ja tämän kaltaisiinkin toimiin, mitä kyseinen esitys sisältää. Toivon asialle menestystä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Joskus tuntuu, että on aivan hyvä, että Suomen kansa tekee sellaisia ratkaisuja, että ihan kaikkia kansanedustajia ei kerralla vaihdeta. Kuullussa keskustelussa tämä on tullut oikein hyvin esille. Ehkä olisi, arvoisa puhemies, syytä kertoa, mitä asiassa on aikaisemmin tapahtunut, ja erikoisesti ed. Seppo Lahtelan ja ed. Oinosen kannattaisi kuunnella tämä tarina.

Edellisen hallituksen työn käynnistyessä taholtani tuli aloite, että asetettaisiin energiapuutyöryhmä, jossa olisivat edustettuina eri ministeriöt. Lipposen hyvä ensimmäinen hallitus tämän laatuisen työryhmän asetti, ja se sai myös mietinnön aikaiseksi, johon sisältyi varsin monta erilaista ehdotusta energiapuun käytön edistämiseksi.

Yksi kohta kuitenkin osoittautui erittäin vaikeaksi toteuttaa. Se oli se, että nuoren metsän hoidosta saatavalle energiarunkopuulle piti saada jonkinlaista tukea. Valtiovarainvaliokunta oli ollut sitä mieltä, että tämän laatuiset asiat kuuluvat kauppa- ja teollisuusministeriön hoidettaviin asioihin eivätkä maa- ja metsätalousministeriön hoidettaviin asioihin. Sitten kaksi ministeriötä saikkinoi asialla, niin että sitä pompoteltiin puolelta toiselle.

Tasan vuosi sitten, kun oli talousarvioaloitteitten jättöaika, eduskunnassa tuli ensiksi ed. Mähösen talousarvioaloite, jonka allekirjoitin ja niin varsin moni muukin kansanedustaja silloisessa eduskunnassa. Siinä lähdettiin siitä, että asia toteutettaisiin kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokan kohdalla. Sitten selvisi, että tämä olisi kuitenkin hyvä varmistaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta, ja niin maa- ja metsätalousvaliokunnan kokouksessa

kello 11, kun kello 12 aloitteitten jättöaika meni umpeen, tajusin, että hyvänen aika, tässähän, jotta pystytään momentti aukaisemaan, pitää olla talousarvioaloite. Lähdin kokouksesta ja menin huoneeseen, kirjoitin tämän aloitteen ja kiikutin sen ennen kello 12:ta niin, että tämäkin vaihtoehto oli olemassa mahdollisena, mikäli valtiovarainvaliokunta päätyisi siihen ratkaisuun, että näin asia voitaisiin hoitaa.

Sitten kun maa- ja metsätalousvaliokunta antoi budjettilausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle, se keskittyi nimenomaan yhteisesti tähän asiaan niin, että tätä asiaa toivottiin voitavan hoitaa valtiovaroissa. Sitten maatalousjaosto otti tämän asian erinomaisen vakavasti, kiitos ed. Vihriälän, ed. Rajamäen ja kumppaneiden, jotka siellä olivat, ja niin tämä asia saatiin budjetissa läpi. Saatiin se 10 miljoonaa markkaa, joka otettiin nimenomaan nuoren metsän hoitoon muutoin tarkoitetusta määrärahasta.

Kun tämä ratkaisu oli tehty, sen jälkeen tarvittiin rahoituslakiin muutoksia. Kuinka ollakaan, tässä vaiheessa maa- ja metsätalousministeriön ne virkamiehet, jotka eivät olleet tykänneet tästä asiasta ollenkaan, että se tulee heidän ministeriönsä alaan, rupesivat vähän vinoilemaan meille, ja tämä tulikin nyt yhden vuoden lakina eduskuntaan keväällä. Nyt varmaan edustajat Seppo Lahtela ja Oinonen ovat jo pelissä mukana. Niin tämä rahoituslain muutos täällä toteutettiin ja se muutettiin pysyväksi laiksi.

Se oli täysin välttämätön jo siitä syystä, että nyt oli jo aikaa mennyt niin paljon, että se raha näytti jäävän suorastaan käyttämättä, koska tämän laatuinen asia pitää notifioida EU:ssa. Se kuuluu Euroopan unionin jäsenyyskulttuuriin. Siis toisin sanoen, jotta voitaisiin tämän vuoden määrärahaa käyttää ensi vuonna niin, että se tulisi käytetyksi, tarvittiin tämän laatuinen menettely jo siitä syystä. Silloin oli paras ratkaisu, että on pysyväisluontoinen laki.

Minä en tätä kohtaa pysty nyt menemään Raamatun kanssa vannomaan, että tämä on juuri näin tapahtunut kuin väitän. Mutta minulla on sellainen vaikutelma, että tässä asiassa eräät tahot — tekee mieli sanoa, mikä taho se on, mutta jätän sen nyt kuitenkin sanomatta — lobbasivat Brysseliin niin, että notifiointi ei enää näyttänyt onnistuvankaan pysyväisluontoisena lakina. Tämä ed. Seppo Lahtelalle tiedoksi.

Siitä tuli tieto heinäkuun lopulla, että näin tässä on käymässä, ja sitten hallituspuolueitten kesken käynnistettiin keskustelu, että kyllä tämä on saatava jollakin tavalla hoidettua. Valiokuntavastaavien työryhmä vaati, että tätä koskeva hallituksen esitys tulee tänne niin, että saadaan tämä määräaikaislakina hoidettua nyt niin, kuin se on tässä esitettynä. Nyt toivon mukaan huomispäivänä täällä on jo olemassa mietintö valmiina niin, että pystymme käymään ensimmäisen ja toisen käsittelyn vielä tällä viikolla. Niin asia toivon mukaan menee eteenpäin, että saadaan laki vahvistettua ja käyttöön tämän vuoden puolella.

Minä vielä korostan, arvoisa puhemies, että tässähän on sellainen tilanne, että päätehakkuista energiapuulla on jo kantohinta nykyjärjestelmässä, mutta nuoren metsän hoidosta runkopuulla ei ole kantohintaa muutoin kuin niin, että tämä kymppi per irtokuutio energiatukea maksetaan. Tässä on yksinkertaisesti vain tästä asiasta kysymys. Tämä on nyt monen vuoden työn tulos, joka toivon mukaan vihdoin ja viimein onnistuu lähimmän parin viikon aikana tulemaan kuntoon.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Ed. Pulliaisen puheenvuoron jälkeen on syytä vain todeta se, että ed. Pulliainen kävi läpi juuri oikein tämän lain, joka nyt on täällä eduskunnassa, nämä vaiheet, mitä viime vuoden aikana tässä suhteessa tapahtui sekä maa- ja metsätalousvaliokunnassa että valtiovarainvaliokunnassa. Asia vietiin juuri tällä tavalla läpi, ja pitää se myös paikkansa, että ehkä ei kaikilla tahoilla tähän eduskunnan päätökseen suhtauduttu kovin myönteisesti. Nythän on ollut nimenomaan se ongelma, että tälle vuodellekin, jos minulla on oikea tieto, näitä rahoja on jäänyt nimenomaan tämän takia käyttämättä. Sen takia on erittäin hyvä, että tämä lakiesitys on tänne nyt tuotu ja tämä voidaan, näin toivon, yksimielisesti viedä läpi.

Kyllähän tätä puoltavat kaikki nekin näkökohdat, mitä täällä edellisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, ennen kaikkea nuoren metsän hoito. Tämä tuo pitkäjännitteisyyttä metsätalouteen kokonaisuudessaan. Minusta on erittäin hyvä, että nyt yksimielisesti voitaisiin tämä laki nopeasti viedä läpi.

Ed. L e p p ä : Arvoisa herra puhemies! Mielihyvällä panen merkille puheenvuorojen määrän ja laadun kuin myös sen, että joka puolelta salia tulee saman suuntaista viestiä tämän asian myötä. Erittäin kannatettava hallituksen esitys on meillä nyt käsiteltävänä.

Täällä on viitattu ed. Tiusasen puheenvuorossa muun muassa siihen, että meillä ei ole työvoi-

maa enää tämän asian hoitamiseen eli energiapuun keräämiseen. Se on aivan totta. Osalla Suomen alueista on tilanne nimenomaan juuri näin. Se on myös monessa tutkimuksessa todettu. Tämä on siitä johtuvaa, että muuttoliike on vienyt sieltä sen työvoiman, joka tähänkin työhön pystyisi, ja se on myös riski tulevaisuutta ajatellen.

Suurimmat kerrannaisvaikutuksethan energiapuun korjuussa saadaan ilman muuta nuoren metsän kunnostuksen yhteydessä. Se kerrannaisvaikutus on aivan toisenlainen siinä kuin päätehakkuista kerättävän energiapuun osalta. Se myös tuo paljon enemmän niitä monia monia hyötyjä metsänhoidon, energiatalouden, työllisyyden ja aluetalouden piikkiin kuin päätehakkuu. Myös se on paljon työllistävämpää ehdottomasti silloin, kun rankana otetaan puu pystystä kuin päätehakkuulta, joka pystytään paljon pitemmälle koneellistamaan ja jossa myös tuo koneellistaminen on kovaa vauhtia etenemässä.

Eräs asia, mikä pitäisi ehkä ottaa mietinnän alle, ovat verotukselliset keinot hakepuun, energiapuun, keräämiseen. Voitaisiinko sitä rinnastaa marjastukseen ja sienestykseen, niin että sen keräämisestä tehtäisiin verovapaata? Millä tavalla se rajataan, se on eri asia. Sitä en osaa sanoa, miten se tapahtuu. Sitä pitäisi miettiä, mutta kannattaisi kuitenkin miettiä siinä mielessä, että tämä uudistus ei myöskään maksaisi mitään. (Ed. Kähkönen: Saanko minäkin mennä keräämään sinun metsästäsi?) — Ilman muuta, minä mielihyvin annan kerätä. Olen monelle sanonut, että omasta metsästäni saa ilmaiseksi kerätä, kun menee vain keräämään. Se on pelkkää plussaa niin sille kerääjälle kuin myös itselleni eli metsän omistajalle. — En tiedä, olisiko tähän mahdollisuus, mutta toivon, että, arvoisat kollegat, mietitte tätä mahdollisuutta.

Valtiovarainministeriön suunnasta kuuluu aina viestejä siitä, että silloin, kun on rahanmeno kysymyksessä, siellä jokaisesta markasta pidetään kiinni, ja hyvä niin. Mutta pitäisi myöskin muistaa se kokonaistaloudellisuus, mikä nimenomaan tässä asiassa tulee hyvin selkeästi esiin. Jos missä niin tässä on esimerkki siitä, että tähän asiaan, energiapuuhun ja energiapuun korjuuseen, käyttöön, sen edistämiseen, sijoitettu markka tulee varmasti yli markan arvoisena takaisin, aivan varmasti. Sen hyödyt ovat mitä moninaisimmat, niin kuin täällä moneen kertaan on tullut sanottua. Siinä mielessä toivon, että tämä menee ehdottomasti näin läpi ja me saamme myöskin tässä talossa vielä paljon parannettua energiapuun asemaa puhtaana, hyvänä, kotimaisena energiantuotantomuotona.

Ed. Oinonen: Arvoisa herra puhemies! Energiapuun käyttö ja kotimainen energia ovat tärkeitä asioita. Olen kiitollinen ed. Pulliaiselle, joka työn ja väsymyksen takia joutui menemään kohti yön lepoa, hänen ansiokkaasta työstään aiempien valtiopäivien aikana asiasta. Pitkäaikaisen varakansanedustajan urani aikana olen toki ennättänyt lehdistä seurata hänen ansionsa ja toivon, että hyvä työ jatkuu yhä edelleen yhteistyössä meidän muiden kanssa.

Lakiesitys puhuu kestävästä metsätaloudesta. Se on hyvin tarpeellinen asia. Mielestäni kestävälle metsätaloudelle erään ongelman aiheutti muutama vuosi sitten tullut verotuskäytännön muutos. Katson, että entinen pinta-alavero, joka on vielä toisena vaihtoehtona jonkin aikaa, oli luonteeltaan kestävää metsätaloutta kannustava ja edistävä, valtakunnan puuhuoltoa turvaava. Tämä ihan vain todettakoon tässä yhteydessä.

Täällä on monia muitakin hyviä ajatuksia ollut tästä, mutta toivon, että me keskitymme olennaisimpaan ja asia etenee hyvässä jatkokäsittelyssä eteenpäin. Ilta on jo pitkälle joutunut, en vaivaa tämän enempää.

Ed. Nepponen: Arvoisa puhemies! Ed. Lepälle toteaisin, että verotusasioiden kytkeminen joka asiaan ei ole paikallaan. Ei hakepuun keräystä voida verrata marjojen keräämiseen, kun jo tämä 10 markkaa tuottaa niin paljon, että tästä tulee kannattavaa toimintaa; siitä on selvät merkit olemassa.

Mitä tulee päätehakkuisiin, niistä tehtävän hakkeen tuottaminen on jo selvästi kannattavaa. Siksi paljon on olemassa siihen liittyviä yrityksiä, jotka tuottavat jo myöskin voittoa. Pitäisi siis selvittää perusteet, ennen kuin esittää vakavia ehdotuksia.

Ed. Leppä: Arvoisa puhemies! Aivan juuri näin, niin kuin ed. Nepponen sanoi, totta kai nämä pitää selvittää. Mutta se oli vain heitto siihen, että tämmöistäkin olisi mahdollista tehdä. Itse ajattelen metsänomistajana sitä, että jos annan luvan jollekin, että hän saa kerätä puuta, se olisi hänelle verovapaata. En minä siitä mitään halua metsänomistajana, siitä on minulle pelkästään hyötyä, niin kuin äsken sanoin. Mutta toivottavasti siitä olisi hyötyä myöskin sille, joka sen työn tekee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 22.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio